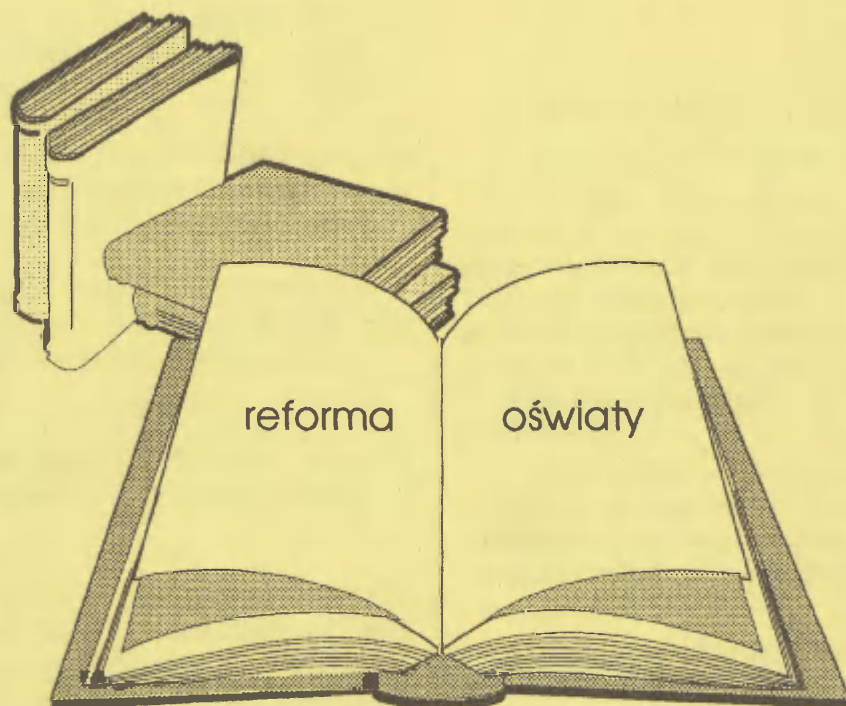

INFORMATOR OŚWIATOWY

*Biuletyn Kuratorium Oświaty i Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli
w Słupsku*

Zawiera m.in.:

- ☛ Przepisy prawne, decyzje, zalecenia i wyjaśnienia...
- ☛ Informacje o placówkach oświatowych
- ☛ Innowacje i poszukiwania w nauczaniu i wychowaniu
- ☛ Propozycje doskonalenia nauczycieli
- ☛ Informacje o konkursach i olimpiadach dla uczniów
- ☛ Recenzje, nowości wydawnicze i informacje prasowe
- ☛ Komunikaty

Informacje kadrowe

* Kurator Oświaty w Słupsku powierzył z dniem 1 stycznia 1998r. obowiązki dyrektora Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku pani mgr Łucji Knop - dotychczasowemu wicedyrektorowi. Gratulujemy i życzymy owocnej działalności.

* Mgr inż. Wanda Rychły - wicedyrektor Centrum Kształcenia Praktycznego w Słupsku wykonuje w ODN (w wymiarze 1/2 etatu) obowiązki konsultanta d/s przedmiotów zawodowych.

* Mgr Dorota Iwanowicz jest od 1 stycznia 1998r. konsultantem d/s informacji pedagogicznej i wydawnictw w ODN w Słupsku.

* Mgr Alina Rabowska, nauczycielka w Przedszkolu Nr 19 w Słupsku, od stycznia 1998r. pełni obowiązki doradcy metodycznego wychowania przedszkolnego.

* Mgr Ewa Maleszka, nauczycielka Szkoły Podstawowej Nr 2 w Słupsku, od 1 stycznia 1998r. pełni obowiązki doradcy metodycznego ekologii i biologii.

* Mgr Mirosława Mikuś jest dyrektorem Wydziału Kształcenia Podstawowego w Kuratorium Oświaty w Słupsku.

* Mgr Roman Sikorski - nauczyciel matematyki i informatyki w Zespole Szkół Ekonomicznych w Słupsku objął z dniem 1 stycznia 1998r. obowiązki starszego wizytatora d/s liceów ogólnokształcących w Kuratorium Oświaty w Słupsku.

* Mgr Czesława Urbańska - st. wizytator d/s liceów ogólnokształcących oraz mgr Izabella Panasewicz - st. wizytator d/s oświaty ustawicznej i niepublicznej - przeszły z początkiem stycznia 1998r. na emeryturę.

W ODN powstał zespół edukatorów:

- * Lucja Knop - edukator TERM
- * Maria Kozak - edukator TERM
- * Bronisław Kisiel - edukator TERM
- * Wanda Rychły - edukator przedmiotów zawodowych
- * Regina Franczak - teacher trainer
- * Anna Zgórska - teacher trainer
- * Alicja Talewska - moderator zespołów zadaniowych

Ważne!***Badanie kompetencji absolwenta szkoły podstawowej równoważne egzaminowi wstępnemu do szkoły średniej***

(Pismo Sekretarza Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej Nr DAiP-076-2/98/L. Z z dnia 23.01.1998r.)

Pan
Jerzy Kuzyniak
Wojewoda Słupski

Szanowny Panie Wojewodo,

Uprzejmie informuję Pana Wojewodę, że w wyniku analizy dokumentów przedstawionych we wniosku Kuratora Oświaty wyrażam zgodę na przeprowadzenie w latach szkolnych 1998/99 oraz 1999/2000 eksperymentalnego zastąpienia rekrutacji do szkół ponadpodstawowych na podstawie wyników egzaminu wstępnego, rekrutacją w oparciu o wyniki badania kompetencji absolwenta szkoły podstawowej.

Jednocześnie zobowiązuję Kuratora Oświaty w Słupsku do stosowania zapisów zawartych w przygotowanej dokumentacji eksperymentu tj.:

- *decyzji kuratora w sprawie zasad rekrutacji do szkół ponadpodstawowych,*
- *regulaminu badania kompetencji absolwenta szkoły podstawowej,*
- *porozumienia pomiędzy kuratorami oświaty z sąsiadujących województw w sprawie rekrutacji uczniów do szkół ponadpodstawowych,*
- *dokumentów przebiegu badania kompetencji ucznia i rekrutacji.*

Informuję, że opiekę naukową nad eksperymentem powierzam Instytutowi Studiów Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego, który wspólnie z Międzywydziałowym Studium Pedagogicznym Uniwersytetu Gdańskiego, będą patronować pracom ogólnopolskiego zespołu autorów testów oraz dokonają ekspertyzy i wyboru narzędzi do badania kompetencji ucznia.

Opiekę merytoryczną nad przebiegiem eksperymentu sprawować będzie Departament Strategii i Reformy.

*Z wyrazami szacunku
Irena Dzierżowska*

Porozumienie intencyjne

Kuratorów Oświaty koszalińskiego, słupskiego, gdańskiego, szczecińskiego, gorzowskiego, bydgoskiego, toruńskiego, poznańskiego, zielonogórskiego, pilskiego w sprawie rekrutacji do szkół ponadpodstawowych na rok szkolny 1998/1999.

§ 1. Kuratorzy Oświaty województw: zielonogórskiego, koszalińskiego, słupskiego, gdańskiego, szczecińskiego, gorzowskiego, bydgoskiego, toruńskiego, poznańskiego, pilskiego postanawiają współpracować w zakresie rekrutacji uczniów do szkół ponadpodstawowych wszystkich typów.

§ 2. Kuratorzy Oświaty wymienieni w § 1 upoważniają dyrektorów szkół ponadpodstawowych oraz szkolne komisje rekrutacyjno-kwalifikacyjne do wprowadzania w regulaminach dotyczących przyjęć uczniów do klas pierwszych szkół ponadpodstawowych zapisu o uznawaniu badania kompetencji absolwenta klasy ósmej za równoważne egzaminowi wstępnemu wymienionemu w punkcie 1 & 8 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 9 maja 1992 r. w sprawie warunków przyjmowania uczniów do szkół publicznych oraz przechodzenia z jednych typów szkół do innych.

§ 3. Absolwenci szkół podstawowych z województw, w których nie zmienia się formuły egzaminu wstępnego, a którzy podejmują naukę w województwie pilskim lub słupskim zostaną objęci badaniem kompetencji ucznia, które będzie przeprowadzone w szkole wskazanej przez Kuratora Oświaty danego województwa.

§ 4. Termin badania kompetencji absolwentów szkół podstawowych wyznacza się na 9 i 10 czerwca 1998r.

§ 5. ust. 1. Absolwenci szkół podstawowych zainteresowani kształceniem w województwie pilskim lub słupskim mogą zapoznać się z przykładowymi testami badania kompetencji w Kuratoriach.

ust. 2. Kuratoria Pilskie i Słupskie zorganizują próbne badania kompetencji dla kandydatów do szkół ponadpodstawowych województw w terminie do końca 1998r.

ust. 3. Kuratorzy Oświaty ze Słupska i z Piły prześlą pakiet informacyjny do Kuratoriów sygnatariuszy tego porozumienia.

§ 6. Porozumienie stanowi załącznik do wniosków skierowanych do Ministra Edukacji Narodowej przez Kuratorów Oświaty w Pile i Słupsku.

§ 7. Porozumienie spisano w 10 jednobrzmiących egzemplarzach w dniu 6 stycznia 1998r. na spotkaniu w Pile.

§ 8. Porozumienie wchodzi w życie z dniem podpisania.

(10 podpisów nieczytelnych)

Decyzja Nr 19/97 Kuratora Oświaty w Słupsku z dnia 22 listopada 1997r. w sprawie powołania Wojewódzkiego Zespołu d/s Badania Kompetencji Uczniów Klas Ósmych.

Na podstawie art. 31 p.3 i art. 33 ust. 1p.2 ustawy o systemie oświaty z dnia 7 września 1991r. /tekst jednolity Dz.U. Nr 67 z 1996 r./ postanawiam:

1. Przeprowadzić w szkołach podstawowych badanie kompetencji uczniów klas ósmych w dniach 9 i 10 czerwca 1998 roku.
2. Powołać Wojewódzki Zespół d/s Badania Kompetencji Uczniów Klas Ósmych w następującym składzie :
 - 1) Mirosława Mikuś - dyrektor Wydziału Kształcenia Podstawowego w Kuratorium Oświaty - przewodnicząca.
 - 2) Wiktor Szyca - naczelnik Delegatury Kuratorium Oświaty w Lęborku.
 - 3) Bożena Jurkiewicz - starszy wizytator w Kuratorium Oświaty.
 - 4) Wojciech Kleczkowski - starszy wizytator w Kuratorium Oświaty.
 - 5) Witold Stech - starszy wizytator w Kuratorium Oświaty.
 - 6) Henryk Szyca - starszy wizytator w Kuratorium Oświaty.
 - 7) Bożena Żuk - kierownik pracowni pomiaru dydaktycznego w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli.
 - 8) Mariusz Barański - konsultant d/s pomiaru dydaktycznego w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli.
 - 9) Grażyna Ciechanowska - doradca metodyczny - lider języka polskiego.
 - 10) Zofia Kamińska - nauczycielka Szkoły Podstawowej Nr 6 w Słupsku.
 - 11) Joanna Janusiak - nauczycielka Szkoły Podstawowej Nr 15 w Słupsku - język polski.
 - 12) Aleksandra Minda - nauczycielka Szkoły Podstawowej Nr 17 w Słupsku - język polski.

13) Teresa Rysziak - nauczycielka Szkoły Podstawowej w Postominie - język polski.

14) Krystyna Pamuła - nauczycielka Szkoły Podstawowej w Biesowicach - język polski.

15) Bogusława Bykowska - doradca metodyczny - lider matematyki.

16) Jerzy Paczkowski - doradca metodyczny - matematyka.

17) Anna Butryn - nauczycielka Szkoły Podstawowej Nr 9 w Słupsku - matematyka.

18) Aurelia Wróblewska - nauczycielka Szkoły Podstawowej Nr 1 w Lęborku - matematyka.

19) Magdalena Staszkiwicz - nauczycielka Szkoły Podstawowej Nr 6 w Słupsku - matematyka.

20) Weronika Kreft - nauczycielka Szkoły Podstawowej Nr 1 w Bytowie - matematyka.

3. Umiejscowić działanie powołanego Zespołu w Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku.

4. Zlecić nadzorowanie pracy Zespołu Wicekuratorowi Oświaty mgr Sławomirze Szmielińskiej.

Decyzja wchodzi w życie z dniem 22 listopada 1997 roku.

Z up. Wojewody
Kurator Oświaty
mgr Igor Mackiewicz

Polecamy

1. Ustawa z dnia 11 grudnia 1998 r. o zmianie ustawy o kulturze fizycznej (Dz. U. Nr 160, poz. 1078)

2. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 grudnia 1997 r. w sprawie klasyfikacji szkolnictwa zawodowego (Dz. U. Nr 4 z 1998 r., poz. 9)

- *Klasyfikacja określa zawody i typy szkół, w których może odbywać się kształcenie, oraz ministrów właściwych dla zawodów, na których wniosek zawody zostały wprowadzone do klasyfikacji" (par. 1.2)*

- *"Podstawy programowe ustalone dla zawodów określonych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego stanowiącej załącznik do rozporządzenia, o którym mowa w par.3 (chodzi o tracącym moc rozporządzeniu MEN z dn. 23 lutego 1993 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego - p. Dz. U.Nr 19, poz.84), stają się podstawami programowymi dla odpowiednich zawodów określonych w klasyfikacji" (par. 2.1).*

- *"Do czasu opracowania dla zawodów określonych w klasyfikacji programów nauczania, uwzględniających podstawy programowe kształcenia w poszczególnych zawodach, kształcenie powinno być prowadzone w zawodach i specjalnościach określonych dotychczasowymi przepisami do zakończenia cyklu kształcenia, według dopuszczonych do użytku szkolnego dokumentacji programowych" (par.2.2)*

Załącznik: Klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego.

Rozporządzenie Orazesa Rady Ministrów z dnia 21 stycznia 1998r. zmieniające rozporządzenie w sprawie nadania statutu Ministerstwa Edukacji Narodowej (Dz. U. Nr 12, poz. 43)

3. Zarządzenie Nr 2 Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 stycznia 1998r. w sprawie nadania regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Edukacji Narodowej. Załącznik: Regulamin organizacyjny MEN,

W skład ministerstwa wchodzi następujące komórki organizacyjne (par. 5):

- 1) Gabinet Polityczny Ministra (GPM)
- 2) Biuro Dyrektora Generalnego (BG)
- 3) Departament Ekonomiki Edukacji (DE)
- 4) Departament Integracji Europejskiej i Współpracy z Zagranicą (DWZ)
- 5) Departament Doskonalenia Nauczycieli (DN)
- 6) Departament Kadr, Szkolenia i Organizacji (DKS)
- 7) Departament Kształcenia i Wychowania (DKW)
- 8) Departament Nauki i Szkolnictwa Wyższego (DNS)
- 9) Departament Opieki i Profilaktyki Społecznej (DOP)
- 10) Departament Prawny (DP)
- 11) Departament Strategii i Reformy Edukacyjnej (DSR)
- 12) Biuro Nadzoru Pedagogicznego (BN)
- 13) Biuro Informacji i Promocji (BI)
- 14) Biuro Spraw Obroonnych (BO)
- 15) Biuro Administracyjno - Gospodarcze (BA)

(JT.)

Polecamy:

* *Badanie kompetencji uczniów klas ósmych w roku szkolnym 1997/98. Biuletyn informacyjny. Zeszyt 1.*

KO i ODN. Słupsk 1997, s. 50 (cena 4,0 zł)

* *Informator o szkołach ponadpodstawowych województwa słupskiego na rok szkolny 1998/99.*

KO. Słupsk 1998, s. 96

Informatory do nabycia w ODN w Słupsku, ul. Szczecińska 60 a, pokój 11.

List Ministra Edukacji Narodowej do Pracowników Oświaty, grudzień 1997r.

Szanowni Państwo,

Czas Bożego Narodzenia to czas spokoju, miłości, uśmiechu i ciepła. To czas, w którym odkładamy na bok troski, zmartwienia i waśnie, zwracamy się ku rodzinie i bliskim. Niech więc będzie mi wolno zadedykować państwu wybrane przez mnie fragmenty XVII-wiecznej dezyderaty:

"Przychodź spokojnie przez hałas i pośpiech i pamiętaj, jaki spokój można znaleźć w ciszy.

O ile to możliwe bez wyrzekania się siebie bądź tu dohrej stopie ze wszystkimi.

Wypowiadaj swoją prawdę jasno i spokojnie i wysłuchaj innych, nawet tępych i niewiedzących, oni też mają swoją opowieść".

"Niech twoje osiągnięcia zarówno jak plany będą dla ciebie źródłem radości".

"Bądź sobą, zwłaszcza nie udawaj uczucia. Ani też nie podchodź cynicznie do miłości, albo wicim wobec oschłości i rozczarowań ona jest wieczna jak trawa".

Przed nami Nowy Rok. Niech będzie on lepszy dla nas wszystkich. Bardzo sobie cenię i szanuję ciężką pracę nauczyciela - wszak sam nim jestem. Dlatego wspólnymi siłami będziemy dążyć do przywrócenia w świadomości społeczeństwa zrozumienia, jak ważna i trudna jest praca nauczyciela. Jako niezmiernie ważny element w dążeniu do tego celu uznaliśmy kontakt z Państwem. To właśnie Wasze uwagi, Wasza ocena pomozą zrealizować to nietłwne zadanie.

Bieżące problemy Rozwiązywanie bieżących problemów oświaty należy do zakresu czynności sekretarza stanu - Ireny Dzierżgowskiej z Warszawy (UW). Wiąże się z tym nadzór nad kuratoriami, współpraca ze związkami zawodowymi, koordynowanie pracy departamentu zajmującego się szeroko rozumianymi problemami kształcenia i wychowania oraz opieki. W polu jej kompetencji znajdują się też problemy związane z jak najbardziej efektywnym usytuowaniem spraw doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Reforma oświaty Szkolenie nauczycieli do nowych zadań, jakie wyznacza przygotowywana reforma programowa, należy do zakresu nadzoru podsekretarza stanu - Wojciecha Książka z Gdańska (AWS), który jest odpowiedzialny za przygotowanie - wraz z departamentem strategii i reformy edukacyjnej - całego instrumentarium reformy. Wiąże się z tym inicjowanie szerokiego dialogu ze środowiskiem nauczycieli, opinia publiczną, co zamierzamy czynić m.in. poprzez wydawanie plakatów informacyjnych, różnego rodzaju poradników i informatorów, otwarcie specjalnej strony Internetu oraz bezpłatnej linii telefonicznej.

Ze sprawami przemian edukacyjnych - które wdraża się od kilku lat - wiąże się ścisła współpraca z samorządami terytorialnymi, podejmowanie kroków zabezpieczających nowe ustawodawstwo okolepowiatowe i, być może, także regionalne.

Finansowanie edukacji Piętą achillesową szybkich przemian edukacyjnych po 1989 roku, jest ciągle niedoinwestowanie tych dziedzin. Niestety, także i w 1997 roku - jak już stwierdził odpowiedzialny za sprawy finansowe podsekretarz stanu, dr Andrzej Karwacki z Krakowa (AWS) - dług oświatowy wyniesie ponad 100 mln zł. Zły stan finansów państwa nie pozwoli na dodatkowe zwiększenie wysokości podwyżki płac w oświacie, która nastąpi od 1 kwietnia '98 i wyniesie ok. 2% ponad planowaną inflację (ustalenie z sierpnia '97).

Trzeba wyraźnie stwierdzić, że budżet ten odziedziczyliśmy po koalicji SLD - PSL. Niewiele udało się w nim zmienić, przy tak zadłużonej kasie państwowej i tak pilnym zadaniu, jakim jest pomoc dla terenów popowodziowych. Szansa na odmianę wystąpi nie wcześniej niż w 1999 roku.

Kontakty zagraniczne Tak, jak nie uda się reformować oświaty bez systemowego rozwiązania spraw finansowych, tak nie można myśleć o nowoczesnych standardach edukacyjnych bez odniesienia się do rozwiązań funkcjonujących w krajach Unii Europejskiej. Stwierdzając duże zaniechanie MEN w tym zakresie, postanowiłem, aby nadać rangę podsekretarza stanu osobie odpowiedzialnej za te kontakty. Właściwe relacje z partnerami zagranicznymi, programy dostosowawcze oraz pozyskiwanie grantów, będzie zależało do prof. Wilibalda Winklera z Katowic (AWS).

Szkolnictwo wyższe W obecnej swojej strukturze Ministerstwo koordynuje także działalność szkolnictwa wyższego. Udało się - także dzięki staraniom nadzorującego ten zakres działań podsekretarza stanu - prof. Jerzego Zdrady z Krakowa (UW), zwiększyć fundusze na stypendia i podjąć wstępne decyzje o utworzeniu 9 wyższych szkół zawodowych. Chcemy, aby w Polsce systematycznie zwiększył się odsetek osób studiujących.

Szanowni Państwo!

Już ta skrótna prezentacja nowego kierownictwa resortu ukazuje skalę zadań stojących przed nami. Pragnę zapewnić, że zdajemy sobie także sprawę z oczekiwań środowiska oświatowego i że dolożymy starań, aby mądrze sterować dalszymi przemianami w oświacie, zapewnić odpowiednie środki finansowe na płace i funkcjonowanie szkół, inwestycje, doskonalenie zawodowe, informację.

Dlatego m.in. zdecydowaliśmy się na cykliczny druk plakatu, w którym będziemy informowali o bieżących i perspektywicznych zadaniach MEN. Obecny poświęcamy prezentacji zakresu czynności nowego kierownictwa. Numer następný chcemy poświęcić naszej ocenie stanu MEN czyli bilansowi otwarcia, natomiast kolejne - najbardziej aktualnym sprawom, m.in. planom dalszego reformowania oświaty.

prof. Mirosław Handke
Minister Edukacji Narodowej

Program Nowa Szkoła - informacje podstawowe

WPROWADZENIE. Jednym z najczęściej pojawiających się terminów, opisujących polską rzeczywistość jest termin *zmiana*. *Zmiana* dotyczy funkcjonującego obecnie systemu oświaty, a więc także systemu doskonalenia nauczycieli. Nauczycieli, którzy we współpracy ze środowiskiem lokalnym, staną przed poważnym zadaniem wprowadzania tej zmiany. Jest to nowe zadanie. Nowe nie tylko dla nauczycieli, ale i dla systemu doskonalenia. Szkoły uzyskują większą niż dotychczas swobodę w kształtowaniu swojej oferty programowej. Nauczyciele, współpracując z kolegami z zespołu, będą tworzyli własne programy nauczania.

Już teraz jednak powstają nowe potrzeby w obszarze doskonalenia nauczycieli, stymulowane zarówno stanowionymi rozwiązaniami prawnymi jak i trendami światowymi i europejskimi. Program NOWA SZKOŁA, jako zadanie, stawia sobie wsparcie systemu doskonalenia nauczycieli oraz szkół w obszarach kluczowych dla pracy szkoły: organizacji wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli, oceniania, nauczania interdyscyplinarnego oraz konstruowania programów nauczania.

Program Nowa Szkoła uzyskał w sierpniu 1997r. akceptację MEN obejmującą dwie pierwsze fazy: szkolenie grupy 15, a następnie kolejnych 100 edukatorów oraz opracowanie materiałów edukacyjnych. Przedstawiona poniżej koncepcja jest pełną wersją projektu obejmującego wszystkie jego elementy.

CELE PROJEKTU. Głównym celem programu NOWA SZKOŁA jest wsparcie zmian wprowadzanych w systemie oświaty poprzez organizację ogólnopolskiego systemu doskonalenia kadr. Sprawnie funkcjonujący system doskonalenia, z wykorzystaniem już istniejących instytucji i zespołów ludzkich, partnerów lokalnych oraz potencjału szkół, będzie w sposób efektywny wspomagać proces reformy. program nie jest natomiast studium reformy systemu doskonalenia, choć proponuje pewne nowe rozwiązania. **Cele długofalowe:** * przygotowanie szkół do przyjęcia odpowiedzialności za reformę, * przygotowanie kadry wspierającej proces samorozwoju szkoły wyposażonej w materiały edukacyjne, * zapewnienie dobrej jakości w doskonaleniu nauczycieli. **Cele krótkofalowe:** * wyszkolenie ponad 1100 edukatorów przygotowanych w obszarach kluczowych dla wdrażania reformy, * opracowanie zestawu materiałów dla zespołów nauczycielskich w szkołach z zakresu konstruowania programów nauczania, oceniania, nauczania interdyscyplinarnego oraz wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli, * opracowanie systemu promocji reformy i jej efektów w obszarze doskonalenia nauczycieli, * wsparcie szkół pilotażowo wprowadzających reformę.

KOMPONENTY PROGRAMU. Proponowany program pozwala na wykorzystanie istniejącego w systemie doskonalenia potencjału. W stopniu wyższym niż dotychczas

włącza szkoły w proces doskonalenia nauczycieli.

Szkolenia obejmują kilka grup szkoleniowych przygotowywanych na poziomach: * CODN (grupa 15 i 100 edukatorów), * grupy 8 -12 Wojewódzkich Ośrodków Metodycznych funkcjonujących jako ośrodki koordynujące szkolenia regionalne (grupa 1000 edukatorów), * Wojewódzkich Ośrodków Metodycznych (grupa 10 000 liderów doskonalenia wewnątrzszkolnego). Każda z wymienionych grup jest merytorycznie przygotowana do poprowadzenia szkoleń dla kolejnego piętra kaskady szkoleniowej - 15 szkoli 100 szkoli 1000 szkoli 10 000. Organizacyjnie za funkcjonowanie struktury szkolenia odpowiedzialne są poszczególne elementy systemu doskonalenia (CODN i WOM-y). Merytorycznie szkolenia będą dotyczyły przede wszystkim tematów takich jak: ocenianie, konstruowanie programów nauczania, nauczanie interdyscyplinarne, doskonalenie wewnątrzszkolne nauczycieli. Prócz tego szkolenie obejmuje zagadnienia z zakresu kompetencji związanych z prowadzeniem zajęć warsztatowych z grupami dorosłych.

Grupy wsparcia. Program nie ma charakteru jednorazowego przedsięwzięcia. Cykl szkoleniowy obejmuje także metodykę pracy lokalnych grup wsparcia. Ich głównym zadaniem będzie wymiana doświadczeń na poziomie lokalnym oraz wypracowanie wspólnych rozwiązań w okresie prac nad ofertą programową szkół, a następnie podczas jej wdrożenia. Grupy wsparcia będą funkcjonowały wyłącznie tam, gdzie pojawi się taka potrzeba. Nie mają one charakteru nowej struktury instytucjonalnej, są raczej metodą na podnoszenie profesjonalnych kompetencji środowiska nauczycielskiego. Miejsce, wokół którego mogłyby się organizować to: aktywne szkoły, ośrodki metodyczne, gminy, stowarzyszenia profesjonalne. Sprawny przepływ informacji o dokonaniu poszczególnych szkół i ośrodków, jest jedną z kluczowych kwestii szczególnie w okresie wprowadzania zmian. **Efekty:** przeszkolona kadra, mogąca skutecznie wspomagać proces wypracowywania przez zespoły nauczycielskie oferty programowej szkoły, oraz organizować doskonalenie nauczycieli w tym zakresie. Funkcjonują lokalne grupy wsparcia wspomagające i przyspieszające proces zmiany. **Nowe elementy:** * funkcjonujący liderzy doskonalenia wewnątrzszkolnego - we współpracy z dyrektorem placówki oświatowej, dbający o wewnątrzszkolną ofertę doskonalenia nauczycieli organizowaną w oparciu o zasoby wewnętrzne i zewnętrzne, * lokalne grupy wsparcia organizujące przepływ informacji i doświadczeń.

Materiały szkoleniowe. Pierwsze materiały edukacyjne zostaną wypracowane przez GRUPĘ 15 ekspertów w czterech podstawowych obszarach: * oceny, * nauczania interdyscyplinarnego, * konstrukcji programów nauczania, * wewnątrzszkolnego doskonalenia nauczycieli. Materiały te adresowane są do zespołów nauczycielskich i mają charakter materiałów szkoleniowych. W formie scenariuszy zajęć przedstawiona zostaje propozycja jak pracować nad konkretnymi rozwiązaniami. Na podstawie materiałów zostaną przygotowane programy szkoleń dla edukatorów i liderów doskonalenia wewnątrzszkolnego nauczycieli. Szkolenia kolejnych grup (100 - 1000 - 10 000) stworzą okazję

do przetestowania, rozbudowania i ewentualnej modyfikacji materiałów. Istotnym walorem materiałów szkoleniowych będzie to, iż pisane będą one w formule otwartej umożliwiającej uzupełnienie materiałów w miarę pojawiania się nowych pomysłów i rozwiązań. Mamy też nadzieję, że materiały te pobudzą rynek autorski i wydawniczy kierujący go na kwestie doskonalenia warsztatu nauczycielskiego. **Efekt:** zespoły nauczycielskie dysponują zestawami materiałów szkoleniowych wspierających proces tworzenia programów nauczania. **Nowe elementy:** zestaw materiałów szkoleniowych opracowanych w nowoczesnej formule poradnika, ilustrowany studiami przypadków.

Odbiorcy efektów programu. Odbiorców efektów programu jest kilku. Najważniejszym i końcowym odbiorcą jego efektów jest uczeń, do którego adresowana jest oferta szkoły. Skupimy się na tych którzy tę ofertę tworzą lub wspomagają jej tworzenie - szkole i systemie doskonalenia. Podsumujmy to w formie syntetycznej.

Szkoła: * materiały szkoleniowe, * przeszkolony specjalista (lider doskonalenia wewnątrzszkolnego) we własnym środowisku, * szerszy dostęp do specjalistów zewnętrznych (GRUPY 15 - 100 - 1000), * możliwość stworzenia lokalnych sieci wsparcia.

System doskonalenia nauczycieli: * przygotowana i wyposażona w materiały kadra, * początki rozwoju wewnątrzszkolnego systemu doskonalenia nauczycieli, * możliwość skutecznego i bardziej elastycznego reagowania na potrzeby zespołów nauczycielskich, * zapoczątkowanie prac nad standardami jakości w systemie.

Program ten okazać się może także interesujący dla samorządów lokalnych, dla których oświata stanowi ważny problem zarówno w kontekście finansowym jak i merytorycznym. Doskonalenie bowiem w sposób naturalny, w stopniu pełniejszym niż dotychczas może się stać stałym elementem życia szkolnego. Stać się tak może poprzez osobę lidera doskonalenia wewnątrzszkolnego współpracującego ściśle z dyrektorem szkoły. W konsekwencji stwarza to szansę na lepszy, bardziej nowoczesny program szkolny wypracowany w oparciu o nowe podstawy programowe. Program Nowa Szkoła wspiera jakość, a jakość nauczania jest jednym z podstawowych problemów postrzegania przez samorządy. Efekty programu powinny być także interesujące dla jednostek zarządzających w oświacie: Ministerstwa Edukacji Narodowej i Kuratoriów Oświaty. Dotyczy to zarówno wsparcia szkół w procesie prac nad programami szkolnymi jak i przygotowania systemu doskonalenia do nowego zadania jakim jest reforma programowa.

TERMINARZ PRAC W PROJEKCIE: * szkolenie 15: 1. początek szkolenia - 9 - 11 września 1997r., 2. zakończenie cyklu podstawowego - 15 grudnia 1997r. * materiały: 1. wersja robocza - koniec grudnia 1997r., 2. wydanie materiałów - maj 1998r. * szkolenie 100: 1. rekrutacja - po 15 października 1997r., 2. rozpoczęcie szkolenia - 26 listopada 1997r. 3. zakończenie cyklu podstawowego - koniec lutego 1998r.

Reforma systemu edukacji

(z koncepcji wstępnej MEN, styczeń 1998r.)

Uwagi wstępne

Zmiana ustroju państwa musi w sobie zawierać reformę ustroju edukacji. Niedomogi obecnego systemu edukacji są powszechnie znane, a wynikają one z neopozytywistycznej koncepcji szkoły z początku kończącego się XX wieku. Od tej koncepcji, poprzez dość radykalne reformy odeszły już wszystkie zaawansowane cywilizacyjnie kraje, szczególnie w Europie.

Podstawowymi cechami tego starego systemu edukacyjnego są:

** prymat informacji (rozumianej jako zbiór faktów) nad umiejętnościami, * nauczanie wg dziedzin akademickich, * ograniczenie roli wychowawczej szkoły i brak współpracy wychowawczej z domem, * wąsko profilowane i długotrwałe nauczanie zawodowe, * prymat kształcenia zbiorowego nad indywidualnym.*

Konsekwencją tych tylko przykładowo wymienionych wad systemowych są między innymi stwierdzony u ponad połowy dorosłych alfabetizm funkcjonalny (umiejętność czytania, ale bez jego rozumienia) oraz stwierdzony brak opanowania podstawowych treści programowych u ponad 60% maturzystów. Obserwowany jest również brak rozbudzenia potrzeb kulturalnych objawiających się nieczytaniem książek przez ponad 50% populacji dorosłych czy nawet gazet przez 20%. Powszechna jest również niechęć do ustawicznego samokształcenia.

Za najważniejsze, bezpośrednie powody decydujące o konieczności możliwie szybkiego przeprowadzenia kompleksowej reformy całego systemu edukacyjnego, należy uznać: * brak zdolności adaptacyjnych obecnego systemu edukacji do tempa i zakresu przemian cywilizacyjnych i społecznych, * kryzys roli wychowawczej szkoły wynikający z dominacji przekazywania informacji nad kreowaniem umiejętności i kształtowaniem osobowości, * brak równości szans w dostępie do edukacji na każdym poziomie i niski wskaźnik procentowy młodzieży uzyskującej średnie i wyższe wykształcenie, * dostosowanie systemu edukacji do zapisów Konstytucji oraz do reformy ustrojowej państwa, * dostosowanie kształcenia zawodowego do zmieniających się potrzeb gospodarki rynkowej, * potrzebę silniejszego powiązania szkoły na każdym poziomie z rodziną i społecznością lokalną.

Szereg lat trwająca dyskusja o zasadach i zakresie reformy edukacji nagromadziła wiele opracowań diagnostycznych i koncepcji kształtu reformy, jednak nie było dotąd wystarczającej woli do wprowadzenia jej w życie. W proponowanej reformie wykorzystane będą przemyślenia i doświadczenia wszystkich zainteresowanych środowiska, tak aby nie zmarnować dotychczasowych inicjatyw i włożonego już wysiłku.

Jak nigdy wcześniej powstała obecnie sytuacja

niezwykle sprzyjająca i mobilizująca do wprowadzenia kompleksowej reformy, polegająca na: * narastającej potrzebie sprostania wyzwaniu wynikającym z integracji naszego kraju z Unią Europejską, * konieczności zmian wynikających z reformy ustrojowej państwa, * głębokim nizu demograficznym, populacji 6-7-latków, osiągającym swc maksimum w latach 2001-2002.

Te trzy główne czynniki powodują, iż reforma edukacji powinna być przeprowadzona właśnie teraz, a termin rozpoczęcia wprowadzania jej w życie powinien przypaść na początek roku szkolnego 1999/2000.

Pilność wprowadzenia reformy jak i korzystny spłot wielu czynników powoduje, iż powinniśmy zdecydować się na kompleksową reformę obejmującą następujące obszary: * strukturę systemu edukacji od przedszkola do studiów doktoranckich, wraz z wprowadzeniem nowego ustroju szkolnego, * zmiany w sposobach administrowania i nadzorowania dostosowane do nowego ustroju państwa, * reformę programową obejmującą wprowadzenie podstaw programowych i zmiany w organizacji i metodach kształcenia, * stworzenie niezależnego od szkoły systemu i zasad oceniania i egzaminowania, * określenie statusu ekonomicznego, źródeł i sposobów finansowania szkoły, * określenie wymogów kwalifikacyjnych dla nauczycieli i powiązanie ich ze ścieżkami awansów oraz systemem wynagradzania na odpowiednio wysokim poziomie.

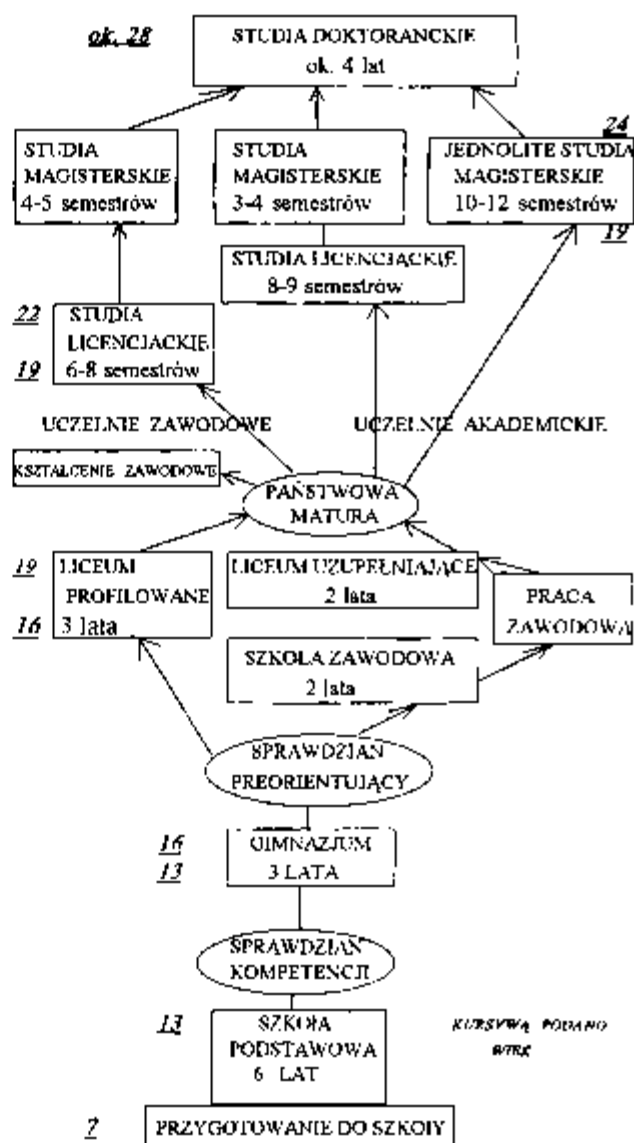
Tak szeroko rozumiana kompleksowa reforma całej polskiej edukacji powinna doprowadzić do: * upowszechnienia kształcenia na poziomie średnim oraz wyraźnego wzrostu liczby podejmujących studia wyższe, * zwiększenia i wyrównania szans dostępu do edukacji na wszystkich jej poziomach, * przywrócenia właściwych proporcji między przekazem wiadomości, kształtowaniem umiejętności a troską o rozwój osobowości, * zwiększenia autonomii szkoły, * promowania jakości pracy nauczyciela poprzez ścieżki oceniania i zróżnicowanie na odpowiednim poziomie płac, * poprawy sytuacji finansowej edukacji poprzez wzrost nakładów budżetowych, jak i dochodów własnych szkół, * związania szkoły z rodziną i społecznością lokalną.

Koncepcja struktury systemu edukacji

Analizując strukturę kształcenia na poziomie szkolnym i akademickim w krajach zaawansowanych cywilizacyjnie można zauważyć trzy wyraźnie dominujące formy organizacyjne kształcenia szkolnego oraz trzy etapy kształcenia akademickiego. Używając polskiej terminologii są to: szkoła podstawowa, gimnazjum i liceum, zaś na poziomie akademickim licencjat (bakalariat), magisterium i doktorat. Taki właśnie podział jest podstawą proponowanego ustroju przedstawionego na schemacie.

Rozpoczęcie obowiązkowej edukacji szkolnej poprzedzone jest rocznym przygotowaniem do szkoły - "zerówka", która w przyszłości przekształci się być może w obowiązkową i ewentualnie zostanie włączona w strukturę szkoły podstawowej. Na razie jednak proponuje się pozostawienie jej w obecnym kształcie.

SCHEMAT USTROJU SZKOLNEGO (BEZ SZKOLNICTWA SPECJALNEGO)

Reforma programowa

Planowane przemiany edukacyjne wiążą się także ze zmianami programowymi w nauczaniu, które powinno w większym stopniu uwzględniać następujące założenia: * odejście od encyklopedycznego nauczania, szczegółowych i przetadowanych programów konstruowanych według dyscyplin akademickich, * przygotowanie do samodzielnego życia, radzenie sobie z problemami i samokształcenia oraz osiągania sprawności i skuteczności, * położenie nacisku na rozwój ucznia, określenie jego predyspozycji i właściwej drogi edukacji; dostrzeganie przeżyć ucznia, stymulowanie jego wyborów pozytywnych i praktycznych; kształtowanie rzetelności, poczucia własnej wartości i przydatności; przyswojenie norm życia w społeczności, pracy zespołowej, postaw patriotycznych i pro - społecznych, odpowiedzialności za siebie i innych; ujawniania i określania zainteresowań i poglądów, * wdrożenie podstaw programowych definiujących zadania edukacyjne szkoły na poszczególnych

jej szczeblach oraz zwiększenie autonomii szkół i nauczycieli w zakresie wyboru tempa, metod i nowych technik pracy, * dopuszczenie do użytku szkolnego oprócz ujętych w wykazie programów akceptowanych przez Ministra Edukacji Narodowej, także szkolnych programów nauczania dla konkretnego oddziału szkoły, akceptowanych do użytku przez radę pedagogiczną szkoły. Szkolny program nauczania obejmuje programy przedmiotów zapisane w planie nauczania, opisuje działania nauczycieli (i uczniów) uwzględniające możliwości realizacyjne danej szkoły (zasoby kadrowe, wyposażenie materialne) oraz możliwości uczniów, * dopuszczenie zarówno tradycyjnych przedmiotów nauczania, jak i zintegrowanych bloków przedmiotowych, * określenie zadań dla uczniów, stawianych wymagań oraz zasad wewnątrzszkolnego i zewnętrznego oceniania.

System oceniania - egzaminy państwowe

W nowym ustroju edukacji przewiduje się następujące etapy kontroli efektów edukacji:

A) Sprawdzian kompetencji ucznia po zakończeniu nauki w szkole podstawowej. Nie będzie on miał charakteru selekcyjnego, lecz dostarczy uczniom i ich rodzicom, a także szkołom - podstawowej i gimnazjum - informacji o poziomie osiągnięć absolwenta 6-klasowej szkoły podstawowej.

B) Sprawdzian preorientujący - organizowany na zakończenie nauki w gimnazjum. Jego celem ma być ustalenie poziomu wiedzy i umiejętności (kompetencji) uczniów, a także ich predyspozycji. Wynik podawany będzie w formie punktowej, bez określenia granicy "zdał/nie zdał". Od liczby osiągniętych punktów zależeć będzie dostęp - bez egzaminu wstępnego - do różnych szkół i poziomów szkół licealnych lub zawodowych. Równocześnie gimnazjum uzyska możliwość nie tylko mierzenia poziomu osiągnięć absolwentów, lecz także badania, poprzez porównanie z wynikami uczniów rozpoczynających naukę, przyrostu wiedzy i umiejętności dzieci w trakcie nauki.

C) Maturę państwową organizowaną na zasadach stosowanych w programie "Nowa Matura" (NM). W fazie rozważań jest dwupoziomowy - w poszczególnych dyscyplinach - system tego egzaminu.

Egzaminy będą przygotowywane i przeprowadzane przez Centralną i Regionalne Komisje Egzaminacyjne. Przewiduje się, że: * sprawdzian po klasie 6 po raz pierwszy zostanie przeprowadzony w roku szkolnym 1999/2000 i będzie on miał charakter próbny, a zakres i forma będą dostosowane do dotychczas obowiązujących programów nauczania, * sprawdzian po 3 klasie gimnazjum po raz pierwszy zostanie przeprowadzony w roku szkolnym 2001/2002., * Nowa Matura - po wcześniejszych doświadczeniach pilotażowych - obligatoryjnie zostanie wprowadzony w roku szkolnym 2001/2002 dla absolwentów szkół średnich starego ustroju, natomiast od 2004/2005 roku dla absolwentów szkół średnich nowego ustroju oświaty.

Koncepcja statusu zawodowego nauczyciela

Aktualny system zatrudniania i wynagradzania nauczycieli nie spełnia oczekiwań. Egalitaryzm stanowisk i

kwalifikacji nauczycielskich, niski poziom i spłaszczona siatka wynagrodzeń, pozbawia nauczycieli atrybutów do pełnienia swojego zawodu z powołania, obniża ich zaangażowanie w proces edukacyjno - wychowawczy, spychając na pozycję pracownika najemnego, walczącego o swój byt materialny. Na przestrzeni ostatnich lat jedynym rozwiązaniem było określanie szerokiej, coraz dłuższej listy czynności nauczyciela, za które mógł on uzyskać różnorodne dodatki płacowe do wynagrodzenia, najczęściej jednak w symbolicznej kwotowo wysokości. Jest to system antymotywacyjny.

W związku z powyższym podstawowym instrumentem uruchomienia reformy w oświacie jest nowe określenie statusu nauczyciela. Proponuje się oprócz je na następujących elementach pragmatyki awansu zawodowego i płacowego nauczycieli:

- I. Ustanowienie 6 kategorii stanowisk nauczycielskich,
2. Ustanowienie wymagań kwalifikacyjnych w zakresie: a) nienagannej postawy moralno-etycznej, b) posiadanego cenzusu wykształcenia, uzyskania drogą szkolenia i złożenia egzaminu państwowego stopni specjalizacji zawodowych, c) pozytywnej oceny dorobku innowacyjnego w dydaktyce i wychowaniu lub dorobku programowego w dydaktyce i wychowaniu z recenzją zewnętrzną, d) odpowiedniej praktyki nauczycielskiej.
3. Przyjęcia określonego przez Ministra Pracy i Płacy minimalnego wynagrodzenia osobowego jako mnożnika uposażeń zasadniczych w poszczególnych kategoriach stanowisk nauczycielskich - z wprowadzeniem w uposażenie zasadnicze większości dodatków specjalnych.
4. Utrzymanie następujących dodatków do wynagrodzenia zasadniczego: a) za staż pracy, b) za godziny ponad wymiarowe w stosunku do określonego pensum dydaktycznego, c) za warunki trudne, d) za wychowawstwo klasy, e) za pełnione funkcje kierownicze lub koordynacyjne.

Poziom proponowanych uposażeń zasadniczych, proponowanych % wartości dodatków powinien być motywujący i satysfakcjonujący dla nauczycieli podejmujących dodatkowe obowiązki lub wykonujących je w szczególnych warunkach.

5. Postępującej w miarę awansu stabilizacji zatrudnienia.
6. Wprowadzenie okresu przejściowego dla dotychczasowej kadry nauczycielskiej.

Harmonogram prac przygotowawczych do reformy.

Przewiduje się następujący terminarz wprowadzania elementów reformy: * II - VI.98 - ogólnospołeczna debata nad reformą edukacji, * II - VI.98 - negocjacje dotyczące statusu nauczyciela, warunków pracy i płacy, * II.98 - III.99 - prace programowe w kolejności wynikającej z kalendarza wdrażania nowych cykli edukacyjnych, * I.98 - III.99 - prace organizacyjne (jw.), * II.98 - III.99 - przygotowanie projektów nowelizacji ustaw oraz aktów wykonawczych.

Wojciech Małecki

Egzaminy i programy nauczania. Klucze do zmiany szkół średnich

(MEN. Program Nowa Matura. Raport z XI sesji plenarnej. Miętno 9-11 stycznia 1997r., s. 76-82)

Szkoły w naszym kraju stają dzisiaj wobec bardzo trudnych problemów. Część z nich dotyczy dnia dzisiejszego i jest bardzo uciążliwa - na przykład źle dobrana kadra, zbyt małe środki finansowe przeznaczone na funkcjonowanie szkół, nieodpowiednia baza materialna, itp. Część problemów stanowi konsekwencję słabo jeszcze określonej strategii rozwoju systemu edukacji.

Jakość wykształcenia absolwentów wszystkich typów szkół ma coraz większe znaczenie. Wymagania stawiane absolwentom szkół podstawowych wpływają wyraźnie na proces kształcenia w szkole podstawowej. Może to korzystnie wpływać na cele kształcenia. Przygotowaniu absolwentów szkół średnich przyglądają się uczelnie i pracodawcy, postulując tu daleko idące zmiany efektów kształcenia. Dwie podstawowe kwestie tego zagadnienia to zakres i charakter przygotowania uczniów oraz forma sprawdzania efektów kształcenia.

Zainteresujemy się dalej jedynie efektami szkoły średniej. Widać już kształtujący się nowy system egzaminu maturalnego. Ze szkiców projektów, z prób podejmowanych praktycznie, wyłania się nowa formuła matury jako egzaminu, przynajmniej w części zewnętrznego, sprawdzającego to co może być absolwentowi przydatne. Nadal jednak stajemy wobec wielu dylematów egzaminacyjnych. Nadal dyskutujemy o idei przewodniej sprawdzania wiedzy i umiejętności, poszukujemy idei kształcenia na miarę jutra i dalszej jeszcze przyszłości.

Spróbujmy więc przedstawić dylematy egzaminacyjne i zyskujący sobie coraz większą akceptację projekt przewodniej osi kształcenia.

Dylematy egzaminacyjne. Przedstawione niżej dylematy są powszechne dla wielu systemów edukacyjnych na całym świecie. Analizując je, należy pamiętać, że problemów dotyczących oceniania nie da się zlikwidować, można je tylko załagodzić.

Przytaczam niżej tylko dylematy i pytania, jakie one rodzą. Odpowiedzi pozostawiam do dyskusji i refleksji czytelnika.

1. Nadzór centralny a decentralizacja systemu czyli państwowe standardy a autonomia szkół. Standardy ujednolicają, autonomia różnicuje. Jak więc zapewnić autonomię regionu, gminy, szkoły, zachowując równocześnie odpowiedni poziom kształcenia, porównywalne szanse edukacyjne (również w skali międzynarodowej) i zawodowej?

2. Standardy a powszechność kształcenia. Jak utrzymać wartość dyplomu lub świadectwa i jednocześnie zwiększać liczbę uczniów osiągających standardy, nie obciążając przy tym nadmiernie uczniów i kontrolując koszty egzaminów?

3. Stabilność egzaminu a potrzeby stałych zmian kształcenia. Jak zachować stabilizującą rolę egzaminu w zmieniających się społeczeństwach i systemach oświatowych, jednocześnie dostosowywać się do zmian programów nauczania?

4. Koszty egzaminów a ich wartość. Jak stworzyć system egzaminacyjny, który byłby trafny, rzetelny i sprawiedliwy, jednocześnie: nowoczesny technologicznie i niezbyt drogi.

5. Selekcja a "odrzućcie" tych co nie zdali. Jak wykorzystać egzaminy w celu doboru kandydatów na uczelnie, do pracy, itp. jednocześnie: zapobiegać najgorszym efektem "powrotnej fali" takiej selekcji czyli złemu wpływowi na nauczanie i uczenie się (wkuwanie, "faktografii", uczenie się na pamięć) oraz wyłaniać "zwycięzców" bez pozostawienia zbyt wielu przegranych?)

6. Przejrzystość (jasność) a "wyrafinowanie". Jak przygotowywać egzamin, aby był jasny i czytelny dla zdających (i egzaminatorów), nie prymitywizując przy tym zakresu i formy egzaminu?

Dylematy powyższe dotyczą zarówno egzaminowania wewnątrzszkolnego jak i zewnętrznego. Warto zdać sobie sprawę, że jakkolwiek dyskusja na temat standardów i oceniania wymaga uznania paradoksu polegającego na tym, że mimo iż nieformalne ocenianie jest niezwykle rozpowszechnione i stosowane we wszystkich klasach na świecie, ocenianie formalne jest niezwykle złożone, to muszą się one uzupełniać, by zapewnić poszczególnym uczniom uczciwe oceny. Pojęcia takie jak "trafność" i "rzetelność" nie są wyłącznie oderwanymi pojęciami stworzonymi przez pedagogów, ale wpływają znacząco na miarę i wartość wyników testów. Konieczne jest doprowadzenie do tego, by doraźne ocenianie w szkole, niezależnie od tego jak bardzo jest nieformalne, opierało się na pewnych normach i standardach. Jak mają one być przez nauczycieli określone nie jest jasne: prawdopodobnie powstaną na podstawie różnych doświadczeń, "chłopskiego rozumu", będą przekazane przez innych nauczycieli, oraz na podstawie badań.

Wpływ egzaminów na program szkoły. Nie bez powodu mówi się, że zmiana programów nauczania bez zmiany egzaminów może dać bardzo słabe efekty, natomiast zmiana egzaminów nawet bez zmiany programów nauczania daje szansę wywarcia istotnego wpływu na nauczanie. Nie oznacza to, że nie warto zmieniać programów nauczania. Warto natomiast starannie przewidywać i analizować skutki nawet niewielkich modyfikacji egzaminów.

Funkcje egzaminów zewnętrznych. Korzyści. Stosowane standardy są jednakowe dla każdego ucznia (zasada sprawiedliwości). Uczniowie koncentrują się na przedmiotach uznawanych za ważne - np. przedmiotach wchodzących w zakres powszechnego nauczania (zasada pierwszeństwa, priorytetów). Egzamin wpływa na sposób nauczania i uczenia się przedmiotu (zasada efektu zwrotnego). Strona ujemna. * Mogą ograniczyć standardy: standardy mogą być zbyt niskie (lub zbyt wysokie), względnie niewłaściwe. * Nie jest jasne, kto określa standardy... * Mogą minimalizować program nauczania.

Egzamin w Europie. Zauważamy funkcjonowanie trzech typów systemów egzaminacyjnych: * wewnętrzne (w szkole), * zewnętrzne (centralnie ustalone i oceniane), * mieszane. W krajach Europy Środkowej (z wyjątkiem Węgier), przeważa typ pierwszy. W niektórych krajach zachodnich i w wielu krajach na świecie, dominuje typ drugi (Francja, Indie, Wielka Brytania). W innych jeszcze krajach występuje pomieszanie oceniania wewnętrznego i zewnętrznego, np. w Holandii, na Łotwie, Węgrzech i obecnie w Słowenii. Ciekawe jest, że widoczna jest wyraźna tendencja: systemy oparte pierwotnie wyłącznie na ocenianiu zewnętrznym wprowadzają składniki oceniania wewnętrznego (np. Wielka Brytania), podczas gdy systemy pierwotnie opierające się wyłącznie na ocenianiu wewnętrznym, zmiernają w kierunku zewnętrznego monitorowania i zachowania standardów w szkołach.

Kompetencje kluczowe. Postawione przed dalekosiężnymi zmianami ekonomicznymi, socjalnymi i demograficznymi, systemy oświatowe na całym świecie - nie tylko w Europie Centralnej - zmuszone są do nabrania świeżego, a nawet radykalnego spojrzenia na swoje dotychczasowe praktyki. Główny wniosek jest dość jasny: odziedziczone przez nas systemy oświaty i szkolenia zawiodły w wytworzeniu "uczącej się społeczności" (learning societies), w których każdy ma motywację i zdolności do uczenia się trwającego całe życie. Świat, w którym żyje 900 milionów dorosłych analfabetów nie jest tym rodzajem "świata nauki", który stanowi naszą wizję. To, co stworzyliśmy do tej pory nie jest wystarczająco dobre. Istniejące systemy oświaty i szkolenia mają tendencje do: * faworyzowania elity szybko uczących się, * koncentrowania się raczej na nauczaniu niż uczeniu się, * przykładaniu nadmiernej wagi do selekcji i wykluczaniu kosztem szkolenia i włączania. Wymaga się więcej, ale nie "więcej tego samego". Jeśli mamy osiągnąć nieosiągalne, "więcej" musi oznaczać "inne". XXI wiek nałoży zupełnie inne wymogi na społeczeństwo i oświatę. Osoby, które nie będą się uczyły, nie znajdą pracy. Szkoły, które nie przygotowują do nowego i nieznanego, nie przetrwają. Sine qua non uczenie to NIE "zdolności", to NIE "środki". To motywacja. Nowe w oświacie oznacza w takim razie motywowanie uczniów o różnych możliwościach, aby podejmowali odpowiedzialność za własne uczenie się. Do nas należy wytworzenie właściwego "klimatu" w szkołach - poprzez odnowiony program, standardy, metody nauczania, materiały oraz ocenianie.

Jak rozumieć odnowiony program? To kolejne bardzo trudne pytanie. Pomocą w szukaniu odpowiedzi jest z pewnością koncepcja Kompetencji Kluczowych. Z powodów o których mowa była wyżej trzeba poddać gruntownej przebudowie programy nauczania dla młodych ludzi pomiędzy 15 a 20 rokiem życia.

Warto tu skorzystać z pojęcia kompetencji. Dla wygody, kompetencje często opisuje się związłymi określeniami takimi jak "zdolność do gromadzenia rzeczowej informacji", "zdolność do pracy w zespole", "zdolność do znajdowania nowych rozwiązań". Takie wyrażenia funkcjonują raczej jako słowa klucze. Ich lapidarność wszakże nie oddaje kontekstów, w których one występują. Dlatego też opiszemy to pojęcie nieco szerzej.

Cele ogólne i szczegółowe nauczania zapisują oczekiwania lub projektują działania szkolne. Cały nacisk kładzie się na to, co będzie rezultatem wysiłków edukacyjnych. Ma to swoje odbicie szczególnie w systematycznym posługiwaniu się formami czasu przeszłego, formami czasownika, do których przyzwyczaiła nas oświata nastawiona na cele, jak np.: "pod koniec roku uczniowie będą umieli...". Jednakże związek z przyszłością można wyrazić bardziej bezpośrednio, gdy np. mówi się uczniom: "Nauczcie się tego, a zobaczycie, że się wam to kiedyś przyda".

Język kompetencji doradza przyjęcie innego punktu widzenia. Powiedzenie, że ktoś uczy się po to, by stać się biegłym w jakiejś dziedzinie tego czy innego dnia, nie ma tak naprawdę większego znaczenia, chyba, że rozważana umiejętność już u niego występuje chociażby w zarodku. Umiejętność jest rozwijana, wzbogacana, podnoszona lub utrwalana na bazie początkowego poziomu zdolności. Nie mogę powiedzieć, że uczę się pracować w zespole, chyba, że już pracuję w grupie w ten czy inny sposób; nie mogę też nauczyć się doskonale grać na instrumencie muzycznym, jeśli nie gram już choć trochę. Łączy się to z powszechnym doświadczeniem wyrażanym w mowie potocznej w powiedzeniu "człowiek uczy się przez czyn".

Z tego punktu widzenia istnieje ścisły związek pomiędzy edukacją a przyszłą działalnością. Fakt, że umiejętność z definicji należy do kontekstu praktycznego, stwarza konieczność przyjęcia dwóch równoległych punktów widzenia: jeden koncentrujący się na kontekstach przyszłych działań, drugi na bieżących kontekstach szkolnych, w których młodzież może przyswajając lub nie żądane kompetencje.

Do tej pory mówiliśmy po prostu o kompetencjach. Powinniśmy zatrzymać się na moment także przy pojęciu kluczowych kompetencji. Co oznacza umiejętność opisana jako "kluczowa"? Obrazowo, termin "klucz" może odnosić się do narzędzi, które otwierają drzwi i w ten sposób pozwalają na opanowanie nowych sytuacji. W tym aspekcie im więcej drzwi klucz może otworzyć tym lepiej. Jednakże stosowanie takiego porównania niesie pewne ograniczenia.

Być może lepiej jest pozostać przy bardziej ogólnej definicji: umiejętność kluczowa jest umiejętnością decydującą, ponieważ odnosi się do praktycznego kontekstu, który nie jest ani zbyt ścisły ani konkretny, ale posiada pewien stopień uniwersalności. Łatwo zauważyć, dlaczego w projekcie oświatowym pierwszeństwo przyznaje się rozwijaniu tych kompetencji "szerokiej gamy", które mogą być wykorzystywane w różnych sytuacjach i kontekstach. Można zauważyć także, że z podobnych powodów kręgi kształcenia zawodowego tak szeroko obecnie podchodzą do pojęcia kompetencji kluczowych.

Zamieszczamy tu listę umiejętności sporządzonych na podstawie propozycji zaczerpniętych z różnych dokumentów. Lista jest następująca: **Uczenie się:** * umiejętność wykorzystywania doświadczeń; * łączenie i organizowanie różnych elementów wiedzy jednostki; * organizowanie własnego procesu uczenia się; * umiejętność rozwiązywania problemów; * przyjęcie odpowiedzialności za własne kształcenie. **Poszukiwanie:** * sięganie do różnych źródeł danych; * radzenie się ludzi wokół; * zasięganie rady eksperta; * umiejętność posługiwania się dokumentami i ich

przechowywania. **Myslenie:** * zauważanie związku pomiędzy wydarzeniami z przeszłości a obecnymi; * krytyczne podejście do różnych aspektów rozwoju naszych społeczeństw; * umiejętność radzenia sobie z niepewnością i złożonością; * zajmowanie stanowiska w dyskusji i wyrażanie własnej opinii; * postrzeganie wagi politycznych i ekonomicznych kontekstów w sytuacjach edukacyjnych i zawodowych; * ocenianie zwyczajów społecznych związanych ze zdrowiem, konsumpcją i środowiskiem; * umiejętność doceniania dzieł sztuki lub literatury. **Komunikowanie się:** * rozumienie i mówienie kilkoma językami; * umiejętność czytania i pisanie w kilku językach; * umiejętność publicznego przemawiania; * umiejętność obrony i argumentowania własnego punktu widzenia; * umiejętność słuchania i korzystania z poglądów innych ludzi; * umiejętność wyrażania się w piśmie; * umiejętność czytania wykresów, diagramów i tabel z danymi. **Współpraca:** * umiejętność współpracowania oraz pracy w zespołach; * podejmowanie decyzji; * radzenie sobie z konfliktami i różnicami w opiniach; * umiejętność negocjowania; * umiejętność zawierania i utrzymywania kontaktów. **Działanie:** * rozpoczynanie projektu; * podejmowanie odpowiedzialności; * integrowanie się z grupą lub społecznością i wnoszenie do niej swego wkładu; * demonstrowanie solidarności; * umiejętność organizowania własnej pracy; * opanowanie modeli i aparatu matematycznego. **Przystosowanie się:** * umiejętność posługiwania się nowymi technologiami informacji i komunikacji; * wykazywanie elastyczności w obliczu nagłej zmiany; * odznaczanie się wytrwałością w zetknięciu z trudnościami; * umiejętność poszukiwania nowych rozwiązań.

Lista kluczowych umiejętności nie może być wyczerpująca ani ostateczna. Została ona wysunięta jako propozycja, której celem jest zmierzenie stopnia zgodności i rozbieżności w naszym postrzeganiu kluczowych umiejętności, które przede wszystkim powinny być rozwijane u młodych ludzi. Zwięzłość listy może utrudniać odniesienie każdej sekcji do rzeczywistości. Istnieje w związku z tym niebezpieczeństwo nieposuwania się dalej niż określenie ogólnych celów etapowych czy też nawet ostatecznych celów edukacji. Jednakże, ma to także swoje dobre strony, szczególnie gdy przychodzi do osiągnięcia porozumienia. Czy znajdzie się ktoś, kto będzie się sprzeciwiał temu, by szkoła rozwijała umiejętności "zdobywania informacji", "radzenia sobie z niepewnością", czy "poszukiwania nowych rozwiązań"?

Z drugiej strony, kiedy wyjdziemy poza poziom ogólnych celów edukacyjnych i przyjrzymy się faktycznym, codziennym sytuacjom, w których uczniowie mogą owe umiejętności wykorzystywać, można się spodziewać pojawienia się różnych punktów widzenia, w zależności do przyjętych strategii uczenia.

*Materiał przygotowano na podstawie następujących opracowań: 1. Johanna V Crighton (University of Cambridge), *Changing Examinations to Improve Educational Quality; the Case of Slovenia, prepared for the Strategic Seminar on Regional Co-operation in General Secondary Education in PHARE Countries*; Vilnius, Lithuania 27-29 September 1995. 2. Jean-Francois Perret, *Introductory notes, Council of Europe, A Secondary Education for Europe - Symposium on "Key Competencies for Europe"*, Berne, Switzerland, 27-30 March 1996. 3. Gabor Halasz, *Individual competencies and demands of society, Council of Europe, A Secondary Education for Europe - Symposium on "Key Competencies for Europe"*, Berne, Switzerland, 27-30 March 1996. 4. John Coolahan, *Competencies and knowledge, Council of Europe, A Secondary Education for Europe - Symposium on "Key Competencies for Europe"*, Berne, Switzerland, 27-30 March 1996.*

*mgr Maria Pietryka
mgr Elżbieta Pliszka
Doradcy metodyczni
bibliotekarzy szkolnych*

Biblioteki szkolne w świetle ankiet (rok szkolny 1996/97)

Wstęp

Zadanie przygotowania uczniów do życia w świecie informacji, komputerów i nowoczesnych technologii, jakie postawiono systemowi edukacyjnemu nie tylko państw rozwiniętych Europy Zachodniej i Stanom Zjednoczonym, w istocie przypadło bibliotekarzom szkolnym.

Szeroka wiedza i umiejętności nauczycieli bibliotekarzy, fachowość i efektywność pracy całego personelu sprawiają, że nowoczesna biblioteka postrzegana jest tam jako miejsce centralne i niezastąpione w szkole, atrakcyjne i wychodzące naprzeciw zmieniającym się potrzebom swoich użytkowników¹.

Biblioteka jest miejscem, w którym skupiają się wszelkie działania dydaktyczne i opiekuńczo - wychowawcze szkoły. Jest ona szczególnym rodzajem pracowni interdyscyplinarnej służącej uczniom, nauczycielom, a także coraz częściej i rodzicom, którym należy udzielać pomocy w doksztalcaniu się w zakresie umiejętności pedagogicznych niezbędnych do prawidłowego prowadzenia dziecka przez lata szkolne. Poza funkcją przygotowawczą do samodzielnej pracy umysłowej biblioteka również przygotowuje odbiorcę i twórcę kultury w ścisłym powiązaniu z procesem dydaktyczno - wychowawczym szkoły. Cechą biblioteki szkolnej, odróżniającą ją od innych typów bibliotek, jest obligatoryjność korzystania z niej. To instytucjonalne stymulowanie potrzeb czytelniczych u wszystkich dzieci stwarza bibliotece szkolnej szczególną szansę kulturotwórczą. Funkcją biblioteki szkolnej jest także współuczestniczenie w realizacji treści programowych każdego przedmiotu nauczanego w szkole. W efekcie stwarza to układ wewnątrzszkolny wyrażający się w specyficznej relacji: nauczyciel - biblioteka - uczeń.²

Podstawy programowe obowiązkowych przedmiotów ogólnokształcących" podkreślają znaczenie problematyki kształcenia uczniów jako użytkowników informacji. Zagadnienia te są uwzględnione zarówno w katalogu zadań ogólnych szkoły, jak i w programach nauczania większości przedmiotów. Twórcy „Podstaw programowych...” nie mają wątpliwości, że uczniów trzeba uczyć, jak mają się uczyć.

Są szkoły, w których warsztat do kształcenia uczniów jako użytkowników informacji działa od dawna. Nazywa się Biblioteka. Jest właściwie wyposażony w księgozbiór i sprzęt, ma odpowiednie doświadczenie dydaktyczne, wypracowaną pozycję w szkole, może przyjąć rolę koordynatora działań, ułatwić pracę nauczycielom poszczególnych przedmiotów, którzy - do tej pory - z edukacją samokształceniową mieli niezbyt częsty kontakt. Wcześniejsze inwestycje w bibliotekę okazały się zatem przedsięwzięciem opłacalnym. Gorzej będzie w szkołach, w których biblioteka egzystuje gdzieś na marginesie szkoły, ma księgozbiór z czasów centralnego rozdzielnictwa lektur i pracowników bez kwalifikacji zawodowych, zatrudnionych na kilka godzin tygodniowo³.

Istnieją w Polsce i w naszym województwie również biblioteki szkolne bardzo odbiegające od stereotypu. Powstały dzięki uporowi nauczycieli bibliotekarzy, wspieranych przez światłych, rozumiejących potrzeby współczesnej edukacji dyrektorów szkół. Taka biblioteka „jest nieodłączną częścią organizmu szkoły, główną pracownią w szkole (choć nie zawsze jest tak nazywana formal-

nie) i jako taka musi spełniać swe podstawowe funkcje: edukacyjną, dydaktyczną i wychowawczą

Biblioteka szkolna musi być w każdej chwili dostępna. Nauczyciel bibliotekarz musi mieć przygotowanie pedagogiczne i bibliotekarskie. Jest on członkiem Rady Pedagogicznej, uczestniczy w jej posiedzeniach, zna uczniów i ma możliwość kształtowania ich potrzeb czytelniczych. W bibliotece szkolnej odbywają się zajęcia czytelnicze, nie tylko te, które prowadzą nauczyciele bibliotekarze, ale także tematy ściśle związane z programem nauczania prowadzone przez nauczycieli wielu przedmiotów z wykorzystaniem zbiorów i przy pomocy nauczyciela bibliotekarza.

Biblioteki szkolne reprezentują różny poziom zorganizowania. Coraz częściej pojawiają się placówki bardzo dobrze zorganizowane, które można nazwać centrami dydaktycznymi szkoły. Mają one przestronne wypożyczalnię, czytelnię i pracownię (...). W wielu placówkach wprowadzony jest komputerowy system opracowywania i udostępniania zbiorów.⁴

Według naszej opinii - a mamy zaszczyt współpracować z dyrektorami szkół i nauczycielami bibliotekarzami, których pracę bardzo wysoko ocenili uczestnicy II Ogólnopolskiego Forum Bibliotekarzy zorganizowanego w 1993r w Słupsku - do zadań priorytetowych, które pozwolą bibliotece maksymalnie zaspokoić zapotrzebowanie uczniów i nauczycieli na różne nośniki wiedzy, koordynować proces edukacji samokształceniowej oraz pełnić rolę centrum kulturotwórczego w szkole należą:

1. Zapewnienie pełnej obsady personalnej, zgodnej z normami zatrudnienia nauczycieli bibliotekarzy. Nie wszędzie dyrektorzy szkół przestrzegają przepisów zatrudniania w bibliotece pracowników z odpowiednimi kwalifikacjami, chociaż „Nauczyciel bibliotekarz podlega ustawie z 26 stycznia 1982 roku - Karta Nauczyciela („Dziennik Ustaw” 1982 nr 3 poz. 19 z późniejszymi zmianami) na tych samych zasadach co inni nauczyciele w szkołach i placówkach oświatowych. Kwalifikacje do pracy w bibliotece szkolnej dają studia magisterskie na kierunku bibliotekoznawstwa i informacji naukowej oraz przygotowanie pedagogiczne lub też studia magisterskie w zakresie dowolnego przedmiotu nauczania i przygotowanie bibliotekarskie (np. Podyplomowe Studium Bibliotekoznawstwa czy kursy bibliotekarstwa organizowane przez Wojewódzkie Ośrodki Metodyczne (Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z 10 października 1991r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli - „Dziennik Ustaw” nr 98 poz. 433, zm. z 1994r., nr 5, poz. 19 i nr 109, poz. 521). Dopuszczają się też inne stopnie wykształcenia, np. dyplom policealnego studium bibliotekarskiego lub świadectwo liceum bibliotekarskiego, obie formy uzupełnione przygotowaniem pedagogicznym”⁵. „Szczególnie zła sytuacja jest wówczas, gdy nie ma w szkole bibliotekarza zatrudnionego na całym etacie. Łączenie połowy etatu w bibliotece z połową wymiaru nauczania konkretnego przedmiotu (albo dziełenie tego jeszcze na godziny) nie jest dobrym wyjściem, a niestety często zmusza do tego konieczność. Bycie dobrym nauczycielem czy dobrym bibliotekarzem (dobrym w znaczeniu pełnego i właściwego spełniania obowiązków) jest na tyle absorbujące i wymagające pownego poświęcenia, że nie zawsze można te dwie funkcje pogodzić ze sobą. W takim układzie często bywa tak, że nauczyciel traktuje pracę w bibliotece jako przerwynek (odpoczynek?) między godzinami lekcyjnymi. Niestety ejerpi na tym biblioteka i jej użytkownicy, bo po prostu jest niemożliwe, aby przy „wpadaniu” do biblioteki na 2-3 godziny w ciągu dnia można było zająć się czymś więcej niż wypożyczeniem książek (najczęściej lektur). Skutek jest taki, że obniża się znaczenie biblioteki w szkole, słabnie też, i tak niewielki prestiż zawodowy nauczyciela bibliotekarza.”⁶ „Dyrektorzy szkół powinni ograniczać do rozsądnych wymiarów zatrudnianie bibliotekarzy do innych niż biblioteczne prace. Bibliotekarz nie może być dziewczyną do wszystkiego. Owszem,

część godzin zastępczych może wykorzystać do przeprowadzenia zajęć bibliotecznych, ale nie może to zabierać grus czasu jego pracy, na co wielu bibliotekarzy uskarża się, poza tym o zastępstwie musi być on najmniej dzień wcześniej uprzedzony, żeby zdążył przygotować się do zajęć.”⁷

2. Aktualizacja zbiorów bibliotecznych. Wydziałenie pewnej stałej kwoty ze składek na Komitet Rodzicielski (Radę Szkoły) pozwoli zaspokoić najpilniejsze potrzeby biblioteki. Bez systematycznego finansowania zakupu zbiorów - biblioteki szkolne umierają, stają się nieatrakcyjne dla czytelników, oferując przestarzałe i zniszczone książki. Jak na ironię „Przewodnik Bibliograficzny” zanotował około 500 tytułów literatury pięknej dla dzieci i młodzieży i ponad 160 tytułów literatury popularnonaukowej. Dla nauczycieli szkoły podstawowej ukazano się 209 tytułów książek metodycznych i podstawowych publikacji pedagogicznych i psychologicznych, dla rodziców - 38 tytułów. Oczywiście, nie wszystko z tej listy ma być nabywane, niemniej jednak mizerne dopływy kilku-nastu - parudziesięciu egzemplarzy pozostawia szkołę w tyle za osiągnięciami nauki.⁸ Ciężar uzupełniania zbiorów w większości badanych przez nas szkół przerzucony został na rodziców, na biznes women czyli nauczycielki - bibliotekarki i operatywność sponsorów.

3. Utworzenie czytelni. W niektórych szkołach można zamienić sasiadującą z biblioteką salę lekcyjną na czytelnię, która doposażona w sprzęt audiowizualny stwarza załączek nowoczesnego warsztatu pracy umysłowej dla uczniów i nauczycieli.

4. Przy komputeryzacji szkoły zakupienie komputera wraz z oprogramowaniem do biblioteki. Sprawny, szybki i atrakcyjny dla uczniów komputerowy system informacyjno - wyszukiwawczy (np. MOJ - doskonale zdający egzamin w Szkole Podstawowej nr 16 w Słupsku) ma ogromne walory edukacyjne i wychowawcze.

Przyłączając się do Listu Otwartego Rady Głównej Tworzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich sądzimy, że rejestr zadań priorytetowych na pewno nie należy do wygórowanych. Ich realizacja może zapoczątkować proces przekształcania biblioteki w multimedialną pracownię ogólnoszkolną, która zdolna będzie wspierać procesy edukacyjno - wychowawcze i stanie się atrakcyjnym miejscem rozwijania własnych zainteresowań uczniów.

Już wkrótce wkroczyliśmy w XXI wiek, spróbujmy wspólnie - wbrew przeciwnościom - umożliwić naszym uczniom i nauczycielom swobodne poruszanie się po świecie informacji. Bez nowoczesnej biblioteki tego nie zrobimy, a wszelkie rozważania konieczności odrabiania zaległości cywilizacyjnych nie wyjdą poza granicę narzekania i pobożnych życzeń⁹.

Ponadto przedstawiamy analizę i wnioski z ankiet oceniających stan bibliotek szkolnych. Ankiety rozesłano do wszystkich szkół podstawowych i ponadpodstawowych w województwie słupskim. Analizą objęliśmy 143 ankiety ze szkół podstawowych (w tym 15 ze Słupska) oraz 15 ankiet ze szkół ponadpodstawowych.

Nasze opracowanie powstało z inspiracji mgr Bożeny Jurkiewicz - starszego wizytatora w Kuratorium Oświaty w Słupsku. Dziękujemy Jej i wszystkim pozostałym Wizytatorom za zycziwe zainteresowanie funkcjonowaniem bibliotek szkolnych. Za wypełnienie ankiet dziękujemy bibliotekarzom oraz dyrektorom szkół.

1. Biblioteki w szkołach podstawowych w Słupsku na podstawie ankiet nadestanych z 15 szkół

1. Zatrudnienie w bibliotece szkolnej: * etat 34 * półetat 9 * godziny 2

2. Kwalifikacje zatrudnionych bibliotekarzy

* 4 osoby - mgr bibliotekoznawstwa i informacji naukowej

• 32 osoby - wyższe magisterskie innej specjalności (w tym 24 osób ukończyło Podyplomowe Studium Bibliotekarskie)

• 7 osób - średnie pedagogiczne (w tym 4 osoby ukończyły Roczne Studium Bibliotekarskie)

• 2 osoby - wyższe zawodowe + Roczne Studium Bibliotekarskie

Ukończone formy doskonalenia:

• bibliotekarze zatrudnieni w bibliotekach szkół śluskich łącznie ukończyli 85 form doskonalenia zorganizowanych przez ODN

• I^o specjalizacji - 1 osoba, II° - specjalizacji - 5 osób

3. **Staż pracy w bibliotece:** * 0 - 2 lata - 2 osoby * 3-6 lata - 17 osób * 7 - 10 lat - 11 osób * 11 - 15 lat - 8 osób * 16 - 20 lat - 3 osoby * powyżej 20 lat - 4 osoby

4. **Lokal biblioteki**

• **powierzchnia i lokalizacja:** w nowych szkołach zgodnie z najnowszymi wymogami (wypożyczalnia, czytelnia, magazyn), w starych szkołach w zależności od warunków lokalowych; wydzielona czytelnia w 9 szkołach, kąpiel czytelniczy w 6 szkołach a w SP 15 oddzielna biblioteka (wypożyczalnia i czytelnia) dla dzieci z klas I-III.

• **urządzenie wnętrza:** estetyczne, kolorowe, dużo napisów informacyjnych, plansz, tablic, kwiatów.

5. **Dokumentacja pracy w bibliotece:**

• **księgi inwentarzowe:** prowadzone są we wszystkich bibliotekach

• **rejestr ubytków:** prowadzony we wszystkich bibliotekach

• **dowody wpływów:** prowadzone we wszystkich bibliotekach

• **protokoły ubytków:** są we wszystkich bibliotekach

• **księgi inwentarzowe zbiorów specjalnych:** brak w 2 bibliotekach

• **księga broszur:** brak w 1 szkole

6 **Racjonalność zakupów i uzupełniania zbiorów**

• **kwota wydatkowana na zakup w latach 1992 - 1996:** od 1.000 PLN do 5.000 PLN

• **źródło:** * budżet szkoły - 14 szkół * Rada Szkoły lub Rada Rodziców - 10 szkół * dary z różnych instytucji, także absolwentów szkół, kiermasze i loterie - 5 szkół * sponsorzy, środki specjalne

7. **Warsztat informacyjno - bibliograficzny bibliotek**

• **katalog alfabetyczny:** znajduje się we wszystkich bibliotekach

• **katalog rzeczowy:** jest w 14 bibliotekach

• **tablice objaśniające układ katalogu rzeczowego:** w 15 bibliotekach

• **kartoteka zagadnieniowa:** w 10 bibliotekach

• **kartoteka tekstowa:** w 10 bibliotekach

• **zeszyt porad bibliograficznych:** w 11 bibliotekach

• **napisy informacyjne:** we wszystkich bibliotekach

8. **Techniczne opracowanie książek**

• **opieczutowanie:** zgodnie z przepisami

• **wpisanie do inwentarza:** zakupione książki wpisywane są na bieżąco

• **obłożenie:** w 5 szkołach w szary papier, w pozostałych w folię lub pozostawione bez obłożenia

9 **Bieżące katalogowanie nabytków:** we wszystkich bibliotekach

10. **Księgozbiór regionalny w bibliotece:** wydzielony we wszystkich

11. **Czy prowadzona jest kartoteka regionalna:** w 8 bibliotekach

12. **Organizacja i udostępnianie zbiorów:**

• **karty czytelnika:** są we wszystkich bibliotekach

• **regulamin biblioteki:** jest we wszystkich bibliotekach

• **wykaz lektur:** jest we wszystkich bibliotekach

• **informacja o godzinach otwarcia biblioteki:** jest we wszystkich bibliotekach

• **dokumentacja obecności w czytelni:** jest we wszystkich bibliotekach

13. **Praca dydaktyczna nauczyciela bibliotekarza**

• **program przysposobienia czytelniczego:** posiadają wszystkie biblioteki

• **program przedmiotów nauczania:** posiadają wszystkie biblioteki

• **konспекты lekcji bibliotecznych:** są we wszystkich bibliotekach

• **pomoce do przeprowadzania lekcji bibliotecznych:** posiada każda biblioteka

• **terminarz lekcji i zajęć bibliotecznych:** został opracowany i zaopiniowany we wrześniu na posiedzeniu Rady Pedagogicznej - 3 szkoły, a w pozostałych zajęcia te są realizowane w ramach zastępstwa

14 **Formy inspiracji czytelnicstwa:**

• **wystawki:** realizowane we wszystkich bibliotekach - kilka razy w ciągu roku szkolnego

• **konkursy:** odbywają się w każdej bibliotece - kilka razy w ciągu roku

• **apele:** biblioteki organizują w związku z Dniami Oświaty, Książki i Prasy oraz Wiosny Literackiej

• **praca z Kolem Bibliotecznym, łącznikami klasowymi:** prowadzona jest w każdej bibliotece

• **spotkania autorskie:** odbywają się w większości bibliotek

• **inne:** biblioteki redagują gazetki szkolne - 4 biblioteki

15. **Dokumentacja pracy własnej nauczyciela bibliotekarza:**

• **dziennik biblioteki szkolnej:** prowadzą wszystkie biblioteki

• **dziennik statystyki wypożyczeń:** prowadzą wszystkie biblioteki

• **plan pracy biblioteki:** opracowują wszystkie biblioteki

• **sprawozdania roczne i okresowe:** opracowują wszystkie biblioteki

• **protokoły kontroli zbiorów bibliotecznych (skontrum):** posiadają wszystkie biblioteki

• **protokoły zdawczo - odbiorcze:** posiadają wszystkie biblioteki

• **kartoteka,teczka metodyczna nauczyciela bibliotekarza:** posiadają wszystkie biblioteki

• **specjalistyczny księgozbiór nauczyciela bibliotekarza:** posiadają wszystkie biblioteki

16. **Nagrody:** * Dyrektora: 42 osoby od 1988 - 1996 * Kuratora: 4 nagrody * inne: 2 nagrody

17. **Czasopisma prounumerowane w bibliotece:**

• **dla dzieci:** we wszystkich bibliotekach od 1 do 8 tytułów

• **dla nauczycieli:** we wszystkich bibliotekach od 4 do 31 tytułów

• **dla bibliotekarza:** we wszystkich bibliotekach od 1 do 5 tytułów, w 8 bibliotekach 2 czasopisma „Poradnik Bibliotekarza” i „Biblioteka w Szkole”

2. Biblioteki w innych szkołach podstawowych w województwie śluskim (na podstawie ankiet nadesłanych ze 128 szkół)

1. **Zatrudnienie w bibliotece szkolnej:** * etat 65 * półetat 32 * godziny 72

2. **Kwalifikacje zatrudnionych bibliotekarzy**

• 9 osób - mgr bibliotekoznawstwa i informacji naukowej

• 25 osób - wyższe magisterskie różnych specjalności oraz Podyplomowe Studium Bibliotekarskie

• 16 osób - półwyższe + Roczne Studium Bibliotekarskie

• 21 osób - średnie pedagogiczne oraz Roczne Studium Bibliotekarskie

• 48 osób - bez kwalifikacji bibliotekarskich z wykształceniem wyższym

• 26 osób - bez kwalifikacji bibliotekarskich z wykształceniem wyższym zawodowym

• 21 osób - bez kwalifikacji bibliotekarskich z wykształceniem średnim

Ukończone formy doskonalenia:

• bibliotekarze szkół podstawowych zatrudnieni w bibliotekach szkół woj. śluskiego ukończyli łącznie 42 formy doskonalenia zorganizowane przez ODN w Śluskim

• I^o specjalizacji posiadają 3 osoby

3. **Staż pracy w bibliotece:** * 0 - 5 lat - 95 osób * 6 - 10 lat - 25 osób * 11 - 15 lat - 23 osoby * 16 i więcej lat - 26 osób

4. **Lokal biblioteki**

• **powierzchnia i lokalizacja:** najczęściej w warunkach nie odpowiadających normom, w bardzo ciasnych, wymagających remontu pomieszczeniach, nie zapewniających uczniom warunków do samodzielnej pracy; tylko 10 bibliotek ma wydzielone czytelnie, 2 szkoły posiadają bibliotekę poza budynkiem szkolnym

• **urządzenie wnętrza:** wszyscy bibliotekarze dbają o estetykę wnętrza pomieszczeń czytelni i wypożyczalni, o wizualną prezentację elementów informacji bibliotecznej i wizualne formy aktywizacji czytelniczej uczniów, wnętrza większości bibliotek szkolnych (na szczególną uwagę zasługuje SP4 i SP8 w Łęborku) są „przyjazne” dziecku dzięki polotowi, zdolnościom organizacyjnym, menedżerskim, plastycznym i... ogromnej pracy zatrudnionych w nich nauczycieli - bibliotekarzy.

5. **Dokumentacja pracy w bibliotece:**

• **księgi inwentarzowe:** prowadzone są we wszystkich bibliotekach

• **rejestr ubytków:** prowadzony w 83 bibliotekach

• **dowody wpływów:** prowadzone w 68 bibliotekach

• **protokoły ubytków:** prowadzone w 81 bibliotekach

• **księgi inwentarzowe zbiorów specjalnych:** w 34 bibliotekach

• **księga broszur:** w 52 bibliotekach

6. **Racjonalność zakupów i uzupełniania zbiorów**

• kwota wydatkowana na zakup: od 1992r.: 0 PLN, 12 PLN, 90 PLN do 1.500 PLN, 3.500 PLN, 9741 PLN, 19.310 PLN (SP - Lupawa), 6.100 PLN, 5.500 PLN

• Źródło: * budżet szkoły - 54 szkoły * Rada Szkoły lub Rada Rodziców - 41 szkół * Urząd Gminy - 24 szkoły * dary - 34 szkoły, np. Krajowe Stowarzyszenie Pomocy Szkole, Fundacja Pomocy Bibliotekarzom Polskim, współpraca z Kolem Łowickim - zbieranie kasztanów i żołędzi w zamian za fundusze na zakup książek, szycie zabawek, ze sprzedaży których uzupełniano zbiory biblioteczne, itp., itd. * sponsorzy, środki specjalne

7. Warsztat informacyjno - bibliograficzny bibliotek

- katalog alfabetyczny: jest w 62 bibliotekach
- katalog rzeczowy: jest w 42 bibliotekach
- inne katalogi: (ustrasowane, tytułowe) są w 19 bibliotekach
- tablice objaśniające układ katalogu rzeczowego: są w większości bibliotek
- kartoteka zagadnieniowa: w 25 bibliotekach
- kartoteka tekstowa: w 12 bibliotekach
- zeszyt porad bibliograficznych: prowadzą biblioteki mniejsze i 60% bibliotek większych
- napisy informacyjne: we wszystkich bibliotekach

8 Techniczne opracowanie książek

• opieczętowanie: 90% bibliotek posiada własną pieczęć, 10% pieczętuje książki pieczęcią szkoły

• wpisanie do inwentarza: zakupione książki wpisywane są na bieżąco

• obłożenie: większość księgozbioru jest obłożona w szary papier

9. Bieżące katalogowanie nabytków: we wszystkich bibliotekach

10. Księgozbiór regionalny w bibliotece: jest wydzielony w 66 szkołach

11. Czy prowadzona jest kartoteka regionalna: jest prowadzona w 29 bibliotekach

12. Organizacja i udostępnianie zbiorów:

- karty czytelnika: są we wszystkich bibliotekach
- regulamin biblioteki: w 104 bibliotekach
- wykaz lektur: w 63 bibliotekach
- informacja o godzinach otwarcia biblioteki: znajduje się we wszystkich bibliotekach
- dokumentacja obecności w czytelni: w 46 bibliotekach

13. Praca dydaktyczna nauczyciela bibliotekarza

- program przysposobienia czytelniczego: w 126 bibliotekach
- program przedmiotów nauczania: w 121 bibliotekach
- konspekty lekcji bibliotecznych: w 120 bibliotekach
- pomoce do przeprowadzania lekcji bibliotecznych: są w 120 bibliotekach (najczęściej wykonane samodzielnie przez nauczycieli - bibliotekarzy)
- terminarz lekcji i zajęć bibliotecznych: lekcje biblioteczne są realizowane najczęściej w ramach zastępstw - termin uzgodniony z dyrektorem szkoły

14. Formy inspiracji czytelnictwa:

- wystawki: w 122 bibliotekach są organizowane kilka razy w ciągu roku szkolnego
- konkursy: przeprowadza 118 bibliotek, a tematyka ich jest bardzo różnorodna, wiele z nich ma już swoją tradycję
- apele: przeprowadzane są w 89 bibliotekach i są to apele wpisane na stałe w planie pracy biblioteki i szkoły
- prace z Kolem Bibliotecznym, łącznikami klasowymi: odbywają się we wszystkich bibliotekach
- spotkania autorskie: odbyły się w 33 bibliotekach
- inne: np. redakcja gazetek bibliotecznych, kiermasze, loterie, przedstawienia teatralne, wieczory poezji, wieczory baśni, wieczorki literackie, Wigilia dla Kole Młodszych w Książce, prace z Kolem Młodych Twórców, Literacki Pnżak Mody, spotkania związane z rocznicami urodzin i śmierci pisarzy, naukowców itd.

15. Dokumentacja pracy własnej nauczyciela bibliotekarza:

- dziennik biblioteki szkolnej: jest prowadzony w 122 bibliotekach
- dziennik statystyki wypożyczeń: prowadzi 124 biblioteki
- Oplan pracy biblioteki: w 127 bibliotekach
- sprawozdania roczne i okresowe: w 123 bibliotekach
- protokoły kontroli zbiorów bibliotecznych (skontrolum): w 108 bibliotekach
- kartoteka,teczka melodyczna nauczyciela bibliotekarza: w 47 bibliotekach
- specjalistyczny księgozbiór nauczyciela bibliotekarza: w 83

bibliotekach

16. Nagrody: od 1986 do 1996: * Dyrektora: przyznano 66 nagród * Kuratora: przyznano 4 nagrody * Inne: 2 nagrody

17. Czasopisma prężnumerowane w bibliotece:

• dla dzieci: są prężnumerowane w 67 bibliotekach od 1 do 8 tytułów z przewagą 2-3 tytułów w większości bibliotek

• dla nauczycieli: są prężnumerowane w 96 bibliotekach od 1 do 14 tytułów

• dla bibliotekarza: są prężnumerowane w 68, są to „Pomocnik Bibliotekarza” i „Biblioteka w Szkole”

3. Biblioteki w szkołach ponadpodstawowych (na podstawie ankiet nadesłanych z 15 szkół).

1. Załuczenie w bibliotece szkolnej: * etat 21 * półetat 8 * godziny 8

2 Kwalifikacje zatrudnionych bibliotekarzy

- 7 osób - mgr bibliotekoznawstwa i informacji naukowej
- 20 osób - posiada wyższe magisterskie i Podyplomowe Studium Bibliotekarskie

• 2 osoby - ukończyły SN i WSN oraz Roczne Studium Bibliotekarskie

• 8 osób - bez kwalifikacji bibliotekarskich

Ukończone formy doskonalenia:

• bibliotekarze zatrudnieni w bibliotekach szkół ponadpodstawowych łącznie ukończyli 9 form doskonalenia zorganizowanego przez ODN w Słupsku

• [specjalizacji posiadają 2 osoby z LO Nr 2 w Słupsku

3. Staż pracy w bibliotece: * 0 - 2 lata - 6 osób * 3 - 6 lat - 14 osób * 7 - 10 lat - 4 osoby * 11 - 15 lat - 6 osób * 16 i więcej lat - 7 osób

4. Lokal biblioteki

• powierzchnia i lokalizacja: niestety większość bibliotek szkół ponadpodstawowych woj. słupskiego nie posiada odpowiednich pomieszczeń dla stworzenia swoim użytkownikom warunków pracy samokształceniowej. Odrębną, wydzieloną czytelnię ma 9 bibliotek, 6 pozostałych dysponuje tzw. kąpielnią czytelniczą. Stare budynki, ciasne pomieszczenia uniemożliwiają usytuowanie kompleksu czytelniczo - informacyjnego w centralnym miejscu szkoły

• urządzenie wnętrza: nauczyciele - bibliotekarze dbają o estetykę pomieszczeń, wspaniałą prezentację elementów informacji naukowej, mniejszą wagę przywiązują do zewnętrznych form aktywizacji czytelniczej młodzieży

5 Dokumentacja pracy w bibliotece:

- księgi inwentarzowe: prowadzone są we wszystkich bibliotekach
- rejestr ubytków: prowadzony we wszystkich bibliotekach
- dowody wpływów: prowadzone są we wszystkich bibliotekach
- protokoły ubytków: prowadzone są we wszystkich bibliotekach
- księgi inwentarzowe zbiorów specjalnych: rejestr zbiorów specjalnych w księgach inwentarzowych posiada 8 bibliotek, 2 prowadzą go w zeszycie zbiorów specjalnych, 1 jest w trakcie zakładania księgi, a 4 jeszcze nie zakończyły z powodu albo niewielkiej ilości tychże zbiorów (phyt, kaser), albo ich rejestrowania w gabletach przedmiotowych

6 Racjonalność zakupów i uzupełniania zbiorów

• kwota wydatkowana na zakup: od 0 (w jednej ze szkół) po 1.000 PLN do 2.000 PLN w 12 szkołach, do ponad 6.000 PLN w V LO Słupsk i Zespole Szkół Medycznych i III LO Słupsk

• źródło: * budżet szkoły * Rada Szkoły lub Rada Rodziców * dary absolwentów szkół, środki specjalne, z marży za sprzedaż podręczników szkolnych, a nawet z UNESCO

7. Warsztat informacyjno - bibliograficzny bibliotek

- katalog alfabetyczny: posiada każda biblioteka
 - katalog rzeczowy: posiada każda biblioteka
 - tablice objaśniające układ katalogu rzeczowego: są w 13 bibliotekach i w jednej w trakcie zakładania
 - kartoteka zagadnieniowa: jest w 10 bibliotekach, w dwóch w trakcie zakładania, w trzech - brak
 - kartoteka tekstowa: jest tylko w 2 bibliotekach, w 1 w trakcie zakładania
 - zeszyt porad bibliograficznych: jest w 6 bibliotekach
 - napisy informacyjne: we wszystkich bibliotekach
- ### 8 Techniczne opracowanie książek
- opieczętowanie: we wszystkich bibliotekach zgodnie z zasadami
 - wpisanie do inwentarza: nabytki wpisywane są na bieżąco we wszystkich bibliotekach

- **obłożenie:** tylko 2 biblioteki stać na obłożeniu księgozbioru folią, 1 biblioteka pozostawia książki nie obłożone, pozostałe obkładają lektury w szary papier, reszta księgozbioru jest nie obłożona lub sfoliowana
- 9. **Blążące katalogowanie nabytków:** we wszystkich bibliotekach
- 10. **Księgozbiór regionalny w bibliotece:** jest wydzielony w 12 bibliotekach
- 11. **Organizacja i udostępnianie zbiorów:**
 - **karty czytelnika:** są we wszystkich bibliotekach
 - **regulamin biblioteki:** jest we wszystkich bibliotekach
 - **wykaz lektur:** jest we wszystkich bibliotekach
 - **informacja o godzinach otwarcia biblioteki:** jest we wszystkich bibliotekach
 - **dokumentacja obecności w czytelniku:** we wszystkich bibliotekach
- 12. **Praca dydaktyczna nauczyciela bibliotekarza**
 - **program przysposobienia czytelniczego:** posiada każda biblioteka
 - **program przedmiotów nauczania:** w 8 szkołach ewidencjonuje biblioteka szkolna
 - **konспекты lekcji bibliotecznych:** w 12 bibliotekach
 - **pomoc do przeprowadzania lekcji bibliotecznych:** są we wszystkich bibliotekach
 - **terminarz lekcji i zajęć bibliotecznych:** w 6 bibliotekach lekcje prowadzone są w klasach I i IV zgodnie z terminarzem, w pozostałych wg uzgodnień z dyrektorem, najczęściej w ramach zastępstw
- 13. **Formy inspiracji czytelnictwa:**
 - **wystawki:** są organizowane w większości bibliotek, np. nowości wydawnicze, biblioteczne, z okazji rocznic i jubileuszy
 - **konkursy:** organizowane są sporadycznie
 - **apeli:** najczęściej są współorganizowane z nauczycielami wychowawcami, nauczyciele - bibliotekarze dostarczają materiały do przeprowadzania tych apeli; w większości szkół organizowane są sporadycznie
 - **praca z Kolem Bibliotecznym, łącznikami klasowymi:** występuje w większości bibliotek
 - **inne:** współpraca i współorganizowanie imprez czytelnicznych z bibliotekami miejską i pedagogiczną; spotkania autorskie, opieka nad kolem recenzenta, pomoc w doborze materiałów repertuarowych, wieczorki literackie, spotkania z młodymi twórcami
- 14. **Dokumentacja pracy własnej nauczyciela bibliotekarza:**
 - **dziennik biblioteki szkolnej:** prowadzą wszystkie biblioteki
 - **dziennik statystyki wypożyczeń:** prowadzą wszystkie biblioteki
 - **plan pracy biblioteki:** prowadzą wszystkie biblioteki
 - **sprawozdania roczne i okresowe:** prowadzą wszystkie biblioteki
 - **protokoły kontroli zbiorów bibliotecznych (skontrolum):** prowadzą wszystkie biblioteki
 - **kartoteka,teczka metodyczna nauczyciela bibliotekarza:** prowadzą wszystkie biblioteki
 - **specjalistyczny księgozbiór nauczyciela bibliotekarza:** prowadzą wszystkie biblioteki
- 15. **Nagrody:**
 - **Dyrektora:** w latach 1986-1996 przyznano 16 nagród
 - **Kuratora:** w latach 1986-1996 przyznano 1 nagrodę
 - **Inne:** w 1995r. 1 nagroda Dyrektora Wydziału Zdrowia
- 16. **Czasopisma prężnumerowane w bibliotece:**
 - **dla młodzieży:** są prężnumerowane w 7 bibliotekach od 7 do 22 tytułów
 - **dla nauczycieli:** są prężnumerowane w 12 bibliotekach od 1 do 22 tytułów
 - **dla bibliotekarzy:** są prężnumerowane w 13 szkołach od 1 do 3 tytułów

Wnioski końcowe

1. Dzięki współpracy Kuratorium Oświaty, Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli oraz Wyższej Szkoły Pedagogicznej w ciągu ostatnich pięciu lat - kończąc Podyplomowe Studium Bibliotekarskie i Roczne Studium Bibliotekarskie - kwalifikacje zawodowe zdobyło 125 nauczycieli.

2. Formy doskonalenia zawodowego, organizowanego przez ODN ukończyło 145 nauczycieli. Również w latach 1993 - 1997 sześć nauczycielek bibliotekarek zdobyło I^o specjalizacji zawodowej, zaś pięć II°. To dużo jak na grupę zawodową, w której wcześniej stopnia specjalizacji nie posiadał żaden nauczyciel - bibliotekarz.

3. Nauczyciele - bibliotekarze woj. śląskiego - zwłaszcza szkół podstawowych - są bardzo otwarci na współpracę z nauczycielami innych przedmiotów, bibliotekarzami innych sieci, wszystkimi instytucjami kultury. Chętnie prezentują formy swojej pracy innym bibliotekarzom, a zwłaszcza słuchaczom Podyplomowego i Roczego Studium Bibliotekarskiego. Za duży wkład pracy w praktycznym przygotowaniu do zawodu przyszłych bibliotekarzy gorąco dziękujemy nauczycielom z: SP15 (biblioteka kl. I-III), SP16, SP1, SP2, SP3, SP4, SP18, SOSW w Ślupsku.

4. Na wyróżnienie zasługują biblioteki szkolne prezentujące mimo skromnych warunków finansowych - nowoczesny warsztat informacyjny i bogate formy pracy pedagogicznej podczas spotkań zespołów samokształceniowych i konsultacji zespołowych: SP1, SP4, SP6, SP11, SP15, SP16, SP18, SOSW, ZSP w Ślupsku, SP4 i SP8 w Lęborku, ZSZ w Bytowie, SP w Kępicach, SP w Kończewie, SP w Kobylnicy, SP3 w Człuchowie, SP2 w Sławnie, SP w Łupawie, SP w Nowej Wsi Lęborskiej, SP i SOSW w Darnicy, ZST w Miastku.

5. Nowoczesną, w pełni skomputeryzowaną bibliotekę posiada Szkoła Podstawowa nr16 w Ślupsku, Liceum Ekonomiczne w Ślupsku, V Liceum Ogólnokształcące w Ślupsku oraz Technikum Leśne w Warcynie. W trakcie komputeryzacji jest także Zespół Szkół Rolniczych w Lęborku

6. Program przysposobienia czytelniczego został opracowany i zaopiniowany na posiedzeniu Rady Pedagogicznej w 4 szkołach, w pozostałych zajęcia te realizowane są w ramach zastępstw. W niektórych szkołach przeprowadza się lekcje bibliotecznych więcej niż zaleca program - np. w Zespole Szkół Ogólnokształcących w Bytowie, w I Liceum Ogólnokształcącym i Zespole Szkół Mechanicznych w Lęborku, w Liceum Ogólnokształcącym w Człuchowie

7. Niepokojąca jest dysproporcja w zapewnieniu funduszy na prenumeratę czasopism - zwłaszcza w szkołach ponadpodstawowych - od 0 w Liceum Ogólnokształcącym w Lęborku wyróżniającym się bogatymi formami inspiracji czytelnicznej, do 65 tytułów w V Liceum Ogólnokształcącym w Ślupsku oraz na uzupełnienie księgozbioru od 0 PLN (lata 1992-1996) w wielu szkołach - do 19.310 PLN w SP w Łupawie, 6.000 PLN w V Liceum Ogólnokształcącym, III Liceum Ogólnokształcącym i Zespole Szkół Mechanicznych w Ślupsku. Księgozbiór bardzo wielu szkół naszego województwa pamięta lata pięćdziesiąte, brak w nim podstawowych lektur wymaganych przez program, zaś oferowane są bardzo zniszczone, nieaktualne, beletyryka być może zainteresowałaby pokolenie dzisiejszych pięćdziesięciolatków w czasach ich młodości

8. Bogactwo form pracy inspirujących zainteresowanie książką to domena większości szkół podstawowych. Szczególnego podkreślenia wymaga działalność propagująca czytelnictwo w SOSW w Darnicy i SOSW w Ślupsku, SP w Darnicy, SP3, SP4, SP5 i SP8 w Lęborku, SP1, SP4, SP6, SP9, SP11, SP16, SP18 w Ślupsku, SP w Darnicy, Łupawie, Kępicach, Głobinie, Bierkowie, Kończewie, Kobylnicy, SP2 i SP3 w Sławnie. Na wyróżnienie zasługuje też praca pedagogiczna z czytelnikiem w szkołach ponadpodstawowych: I LO w Człuchowie, I LO w Lęborku, ZSM w Lęborku, II LO w Ślupsku. W pozostałych szkołach średnich należałoby zwrócić większą uwagę na rozwój form pracy aktywizującej zainteresowania czytelnicze i szeroko pojęte uczestnictwo w kulturze uczniów - zwłaszcza licealistów - mających do zaoferowania własny świat pasji literackich, muzycznych, plastycznych itp. Biblioteka szkoły średniej jest wszak bardzo ważnym ogniwem w „łańcuchu informacyjnym”, mającym przygotować młodych użytkowników do korzystania z bibliotek naukowych wyższych uczelni, do korzystania z różnych źródeł informacji, ma zaoferować swoim czytelnikom jak najszerszy wachlarz możliwości w zakresie uzupełniania i poszerzania wiedzy szkolnej oraz własnych zainteresowań. Czy w związku

ze stawianymi przed nią zadaniami ma się nastawić tylko na bycie bazą przestarzałych lektur?

9. W wielu szkołach - dzięki inicjatywie nauczycieli bibliotekarzy i operatywności dyrektorów odbyły się spotkania autorskie w ramach Słupskiej Wiosny Literackiej. Szczególnie zależy nam na organizacji tych spotkań w szkołach wiejskich, gdzie dzieci mają dużo rzadszy kontakt z wybitnymi przedstawicielami świata kultury i literatury. Poza tym młodzież ze szkół wiejskich należy do najbardziej potrzebujących odbiorców oferowanych im treści. Bardzo prosimy władze samorządowe o wspieranie takich imprez.

10. W bardzo wielu szkołach naszego województwa biblioteka umiejscowiona została w ciasnych, zimnych, ciemnych i zawilgoconych pomieszczeniach. Oferowana w niej stara, zniszczona książka - obłożona w szary papier, nie potrafi być konkurentką dla byle jakiego filmu z wypożyczalni. Brak wolnego dostępu do półek w 75% bibliotek szkolnych w żadnym wypadku nie rozwija umiejętności dokonywania wyborów czytelniczych. Atrakcyjne opakowanie plus możliwość wyboru to chyba oczywiste (już od paru lat) reguły wolnego rynku w naszym kraju.

11. Uzupelnienie księgozbioru przez dyrektorów szkół bardzo pozytywnie świadczy o dyrektorach, tyle że wykwalifikowany bibliotekarz dokona zakupu perfekcyjnej, biorąc pod uwagę nie ilość - lecz jakość.

12. Katalogi znajdujące się w bibliotekach szkolnych powinny być na bieżąco uaktualniane, a kartoteki zagadnieniowe, będące podstawą szkolnego warsztatu informacyjnego załóż i modyfikować wg potrzeb i specyfiki własnej szkoły - powinni wszyscy nauczyciele - bibliotekarze.

Bardzo prosimy Dyrektorów placówek oświatowych o delegowanie nauczycieli bibliotekarzy na organizowane przez doradców metodycznych konsultacje zespołowe i spotkania zespołów samokształceniowych, gdzie inspiracją dla bibliotekarzy może być prezentacja form pracy oraz warsztat informacyjny wielu bibliotek. Prosimy też o umożliwienie im udziału w spotkaniach organizowanych przez pracowników Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej, Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej, gdzie nauczyciele mogą zdobyć informacje m.in. o aktualnościach czytelniczych oraz w formach doskonalenia zawodowego, tak istotnych w szerszym spojrzeniu na nowoczesną szkołę.

Na podstawie własnych obserwacji poczynionych w wielu bibliotekach oraz na podstawie nadesłanych ankiet możemy stwierdzić, iż - na szczęście - w bibliotekach województwa słupskiego opinie o niedocenionym bibliotekarzu i bibliotece szkolnej traktowanej jako „piąte koło u wozu” generalnie odchodzi w odległą przeszłość.

Zdajemy sobie sprawę z faktu, że źle wyposażona biblioteka, z przestarzałym księgozbiorem i ciągle zmieniającym się bibliotekarzem, nie jest w stanie zaspokoić stawianych jej wymagań. Wiemy również, iż w niewielu tylko bibliotekach sam bibliotekarz z własnej winy nie stara się zaznaczyć w życiu szkoły, zamykając się w swoich „czterech ścianach”.

Sądzymy, że wyniki ankiety świadczą o tym, iż ogromna większość nauczycieli - bibliotekarzy swoją pracą, kompetencjami, profesjonalizmem potwierdziła, że żądając uznania od innych, sama musi być aktywna i twórcza. Mamy prawo wierzyć, że w naszym województwie - oczywiście w szkołach, w których pracują nauczyciele - bibliotekarze z pełnym przygotowaniem zawodowym - grono pedagogiczne, rodzice i uczniowie nie stwierdzą, że jesteście im niepotrzebni.

Wę współczesnej bibliotece szkolnej województwa słupskiego - stwierdzamy to z całą odpowiedzialnością - pracuje bardzo wiele osób dorównujących wymogom stawianym fachowcom zatrudnionym w Centra - Media w krajach wysoku rozwiniętych.

Pracowników profesjonalnych, zaangażowanych, widocznych na tej szkole, a różniących się od awych np. duńskich kolegów tym, iż często pozostawieni sami sobie, muszą radzić z pozyskiwaniem funduszy na „ratowanie” image biblioteki szkolnej.

W zasadzie w naszym województwie odszedł w przeszłość wizerunek bibliotekarza - odpoczywającego po długoletniej pracy, zasłużonego nauczyciela, udostępniającego uczniowi przestarzałą lekturę. Operatywne, zaangażowane profesjonalistki z wielu szkół mogłyby uczyć podstaw marketingu w niejednej dobrze opłacanej szkole prywatnej. Minęły czasy spolegliwych „szarych myszy” w naszej bibliotece. „Zielone światło” otrzymali nauczyciele - bibliotekarze modelu duńskiego - o kwalifikacjach wyższych niż nauczyciel przedmiotowiec. Niekonwencjonalne sposoby pozyskiwania funduszy na uzupełnianie księgozbioru wprowadziłyby w osłupienie wiele osób - nawet pracujących od lat w niedoinwestowanym szkolnictwie. Pomysłowość bibliotekarzy nie ma granic. Nie sądzimy, by ktokolwiek z pracowników szkół woj. słupskiego tak dbał o warsztat - nie tylko swojej pracy - marketing, pozyskiwanie sponsorów, praca typu „zbieranie żółtdzi, kasztanów, szyćcie ślicznych zabawek, sprzedaż których „ratuje” koloryst szarych bibliotek - to na pewno powód do dumy dyrektorów szkół, doceniających - i to tendencja w ciągu ostatnich lat bardzo widoczna - nauczycieli bibliotekarzy. Gwoli wyjaśnienia - termin marketingu bibliotecznego w Europie - w krajach rozwiniętych o stałych tradycjach bibliotekarskich nie stawia przed bibliotekarzem obowiązku zdobywania funduszy na jej egzystencję, nie oznacza żadnej działalności gospodarczej, tylko kompleks działań mających na celu zrozumienie potrzeb czytelniczych i ich zaspokojenie w sposób możliwie doskonały, racjonalny i oszczędny. Nasi bibliotekarze zajęci „handtem” mogą nie mieć czasu na realizację podstawowych obowiązków, a rozliczani są nie z zysków, lecz z efektów pracy bibliotekarskiej. Ilość stopni specjalizacji zawodowej, ukończonych form doskonalenia zawodowego stawia nauczycieli - bibliotekarzy w wielu szkołach - wśród najbardziej wykształconych, nowoczesnych i otwartych na zmiany menadżerów w szkolnictwie. Niech zamienią intensywną działalność pozyskiwania środków finansowych na rzecz swojego miejsca pracy - na profesjonalne oferowanie swoim użytkownikom warsztatu informacyjnego. Warto wykorzystać Ich Zapal!

Osmielamy się przypomnieć, iż mimo wielu trudności obiektywnych warto zadbać o biblioteki szkolne, będące podstawowymi ośrodkami informacji dla dzieci i nauczycieli. Ich utrzymanie i rozwój jest jednym z priorytetów nowoczesnego kształcenia. Samorządy, które nie chcą tego zrozumieć - nie rozumieją swoich wyborów.

Przypisy ¹ zob. „Biblioteka w Szkole” 1997 nr 2, s.1. ² Urzewiecki M.: *Biblioteka we współczesnej szkole*. Warszawa 1991 s. 41. ³ „Biblioteka w Szkole” 1997 nr 4, s. 1. ⁴ „Biblioteka w Szkole” 1996 nr 9, s.10. ⁵ „Poradnik Bibliotekarza” 1994 nr 1, s.12. ⁶ „Poradnik Bibliotekarza” 1994 nr 1, s.13. ⁷ „Biblioteka w Szkole” 1997 nr 3, s.3. ⁸ „Biblioteka w Szkole” 1997 nr 3, s. 3. ⁹ „Biblioteka w Szkole” 1995 nr 10, s. 3

mgr Elżbieta Pliszka
doradca metodyczny ds. bibliotek szkolnych

Problemy czytelnictwa w szkole specjalnej

Problem rozwoju czytelnictwa wśród dzieci upośledzonych umysłowo jest ważny ze względu na rolę jaką spełnia on w realizacji celów rewalidacyjnych, w całokształcie procesu dydaktyczno - wychowawczego placówek specjalnych.

Czytelnictwo może pozytywnie wpływać na korygowanie nieprawidłowości i braków rozwojowych psychiki dzieci, dawać wzory zachowań, umożliwiać przeżywanie wartości estetycznych jak również i wspomagać kształcenie. Okres szkolny najbardziej sprzyja tworzeniu nawyku czytelnictwa i wielkim błędem byłoby nie w pełni go wykorzystać. Jeśli u dziecka upośledzonego umysłowo nie wyrobimy nawyku czytania, nie rozbudzimy w tym okresie rozwoju zainteresowania książką i czasopiśmem, to nie odcznie ono w czasie późniejszym potrzeby spontanicznego kontaktu ze słowem pisanym i stanie się wtórnym analfabetą.

Droga dziecka upośledzonego umysłowo do książki jest zwykle dłuższa niż jego rówieśnika ze szkoły masowej. Dorosli, starając się wspomagać dzieci w ich rozwoju muszą mieć na uwadze przestrogi prof. Marii Łopatkowej, która przypominała, że "rozwój umysłowy dziecka nie powinien być w żadnym przypadku realizowany kosztem rozwoju uczuciowego". Terapia poprzez czytanie (w literaturze fachowej szkolnictwa specjalnego używa się takiego określenia) stosowana wobec dzieci różni się od terapii stosowanej wobec dorosłych - przede wszystkim z tego względu, że: * dzieci są w trakcie nauki czytania i stopień ich umiejętności w tym zakresie jest zróżnicowany; nie zawsze czytają płynnie i ze zrozumieniem, * dzieci rozwijają się i stale zmienia się ich zakres możliwości percepcyjnych.

Nie można też zapomnieć o tym, że niepełnosprawność niesie ograniczenie możliwości czytania. Czytanie jest przecież istotnym elementem psychicznego rozwoju i dojrzewania. Dostarcza bodźców do rozwoju emocjonalnego i przyczynia się do wzbogacania wyobraźni. Rozszerza zakres spostrzeżeń i pojęć oraz dostarcza doznań zastępczych, istotnych zarówno w przypadku dzieci niepełnosprawnych i dzieci zdrowych. Służy również kształtowaniu się postaw i wzbogacaniu słownictwa. Może być inspiracją różnorodnych form aktywności intelektualnej (dyskusji, recytacji, działalności plastycznej) albo form zabawowych. Bardzo ważny jest zatem wybór odpowiednich pozycji książkowych oraz określenie możliwości samodzielnego czytania dzieci z różnymi rodzajami niepełnosprawności. W zależności od stopnia niepełnosprawności dzieci mogą mieć możliwości percepcyjne zgodne z wiekiem biologicznym, a czasem znacznie poniżej niego. W tym drugim przypadku znaczy to, że do samodzielnego czytania należy dostarczyć im teksty o prostej strukturze językowej, drukowane większą czcionką, z pięknymi, kolorowymi ilustracjami (niekiedy nawet z ich przewagą nad tekstem). Obecnie nie ma kłopotów z zakupieniem takich książek. Księgarnie oferują wielki wybór łącznie z tzw. książką dziecko - odporną (książka z którą można kąpać się w wannie)

Ważne znaczenie terapeutyczne mogą mieć odpowiednio opracowane lekcje biblioteczne. Mogą one być szansą uaktywnienia intelektualnego uczniów. Ugruntowują wiedzę zdobytą na innych lekcjach, rozszerzają dotychczasowe doświadczenia szkolne, wprowadzają nowe elementy wiedzy i kultury. Uczą też właściwego zachowania się w placówkach kulturalno - oświatowych, przygotowują do samodzielnego wyboru lektur. Wyrabiają nawyki czytelnicze, a z biegiem czasu i gust czytelniczy. Zawsze jednak należy pamiętać o ich zindywidualizowaniu.

Opracowując tematykę lekcji bibliotecznych zwróciłam uwagę na książki popularnonaukowe. W ten sposób chcę przybliżyć dziecku istotę książki popularnonaukowej, która dla nich może stać się bardzo pomocną w życiu, książką która pomoże rozwiązać wiele problemów.

Można dyskutować i zastanawiać się, czy dzieci ze szkół specjalnych czytają, czy tylko wypożyczają książki. Jest to problem ogólny i nie dotyczy tylko szkolnictwa specjalnego. Badania czytelnicze potwierdzają, że dzieci czytają niewiele. Ich czas wolny zdecydowanie wypełnia oglądanie telewizji, gry komputerowe, a w szkolnictwie specjalnym dodatkowym problemem są trudności z czytaniem.

Bibliografia: 1. Burecka I. Terapia czytelnicza w procesie dydaktyczno-wychowawczym w szkołach masowych i specjalnych. Wałbrzych 1994.

Baza danych środków dydaktycznych w Pracowni Technik Multimedialnych Instytutu Badań Edukacyjnych w Warszawie

Baza danych obejmuje środki dydaktyczne zalecane przez Ministra Edukacji Narodowej do użytku szkolnego. Dane o środkach dydaktycznych zostały zweryfikowane w połowie ubiegłego roku i są systematycznie aktualizowane i poszerzane o kolejne wyroby zalecane do użytku szkolnego.

Dane o środkach dydaktycznych zawierają: *tytuł środka dydaktycznego i jego numer w wykazie środków zalecanych, *ilustrację graficzną, *opis, *wybrane kompetencje (wiedza, umiejętności, postawy), które uczeń może osiągnąć w wyniku stosowania środka dydaktycznego, *określenie formy, dziedziny edukacyjnej i poziomu kształcenia, *informacje dotyczące zasad zalecania środków dydaktycznych do użytku szkolnego dla producentów (dysyributorów i importerów) i rzeczoznawców przedmiotowych, *zweryfikowane wzory formularzy obowiązujące od dnia 1.02.1998r. Baza pn. „Wyposażenie placówek oświatowych” od dnia 1 lutego 1998 roku będzie dostępna w sieci Internetu pod adresem: www.ptm.edu.pl. Mamy nadzieję, że udostępnione w systemie Internetu informacje dotyczące wyposażenia placówek oświatowych w środki dydaktyczne zalecane do użytku szkolnego będą wykorzystywane w Państwa pracy. Prosimy o przekazywanie uwag o dostępności, przydatności i stopniu wykorzystania danych

Nasz adres: Instytut Badań Edukacyjnych, Pracownia Technik Multimedialnych, ul. Górczewska 8, 01-180 Warszawa, Tel. (0-22) 631-55-18, 632-02-21 w. 122, fax (0-22) 632-18-35, e-mail: media@ptm.edu.pl

dr Marianna Borawska
Biblioteka Główna WSP w Słupsku

Twórczość Anny Łajming w wychowaniu dla małych ojczyzn

*"A czy znasz ty, bracie młody
te pomorskie, słynne rody?
tych Kaszubów, Kociwiaków
i tych Gochów, Borowiaków"*

- ta reminiscencja Wincentego Pola napisana przez Izydora Gulgowskiego z Kociwina znakomicie wprowadza nas w cele wychowania dla małych ojczyzn.

Kto wie i pamięta, że również znana piosenka „Wesoła marynarska wiara” została napisana w Tezewie w 1920 r. czy to, że w związku z miejscem stacjonowania pułku szwoleżerów rokitańskich w Starogardzie Gdańskim znana jest wśród pokolenia czterdziesto - pięćdziesięcioletników - pieśń: „Więc pijmy wino, szwoleżerowie...”

Tego typu pytania można by mnożyć stawiając je zarówno w odniesieniu do nauczycieli, młodzieży, działaczy kultury i zwyczajnie mieszkańców naszego regionu.

Współcześni psychologowie podkreślają, że każdy człowiek wyrastać powinien w ścisłej więzi ze swoim środowiskiem lokalnym, jego kulturą, obyczajami, przeszłością najdalej i tą całkiem bliską - to wszystko składa się bowiem na poczucie bezpieczeństwa, stabilizacji i przynależności do miejsca, gdzie czujemy się u siebie, wśród swoich.

Wzrastanie w otoczeniu pełnym miłości i życzliwości ze strony najbliższych daje poczucie własnej wartości, akceptacji, zapewnia prawidłowy pod względem emocjonalnym rozwój jednostki.

Jak głęboko w serce i umysł zapadają najwcześniej utrwalone obrazy pierwszych rozpoznawanych miejsc, domów, lasów i łąk, dróg i ulic swojej wsi lub miasta, świadczą setki wspomnień pisanych przez A. Mickiewicza, J. Słowackiego, Cz. Miłosza, E. Orzeszkowej i wielu, wielu innych ze wzruszeniem najgłębszym odwołujących się do miejsc: „gdzie każdy kątek był znajomy...” „gwiazdy błękitne, kwiateczki czerwone (...) bo ja się od nich nauczyłam gadać...”

Nie tylko wyobraźnia poetyczna przenosi myśli do krajów dzieciństwa, wracają fizycznie do stron rodzinnych, do swojego Heimatu po 52 latach pobytu w Niemczech niektórzy dawni mieszkańcy Pomorza, pragnący przeżyć ostatnie lata wśród pól i lasów zapamiętanych z młodości, w domach, w których się urodzili. Donosi o tym niejednokrotnie nasza pomorska prasa.

Jeśli więc istnieją tak trwałe związki ze swoją matką, najbliższą ojczyzną, to z pewnością pożądane jest świadome wytwarzanie tych więzi, kształtowanie poczucia bliskości i wrastania korzeniami w swój region po to, by było gdzie powrócić w momentach zagrożenia i żeby była motywacja

do działań skutecznych, pożądanych na rzecz rozwoju swojej lokalnej ojczyzny.

Tę edukację obywatelską i narodową realizujemy w procesie nauczania od pierwszych lat dzieciństwa, jawi się ona w postaci M. Konopnickiej w formie zagadki, „a jak zowie się ten kraj?... tam gdzie Wisła modra płynie, szumią zboża na równinie?” Potem na przykładzie poezji A. Mickiewicza młodzież dostrzeże tęsknotę poety „do kraju lat dziecińczych”, który „pozostanie święty i czysty jak pierwsze kochanie...”

Nieodzownym staje się przy realizacji tych treści uświadomienie młodzieży, że również nasz pomorski region, a ściślej kaszubszczyzna, stanowi „locus amoenus”, całość twórczości Anny Łajming. Nie znam żadnego z utworów pisarki, w którym nie występowałyby toposy miejsc ukochanych, do których pejzażowo przynależą pagórki, jeziora, łąki i lasy malowniczej ziemi Gochów, Borowiaków, Kociwiaków.

Znakiem rozpoznawczym dzieciństwa Autorki jest Przymuszewo, słowo - klucz otwierające widok na świat najbliższy sercu w otaczającym zagrodę brzoza i pobliskim lasem, „...kwitnąca łączka z mokrym rowem, w którym rokrocznie kwitły niezapominajki, oraz ten staw ze starymi świerkami jak i te brzozy pełne śpiewających ptaków to był mój niezapomniany dziecięcy świat”.

Jakże wzruszający jest ten opis najbliższych sercu miejsc, które warto zestawiać ze spostrzeżeniami naszych współczesnych dzieci od wieku przedszkolnego poczynając: czy i co one zauważają wokół siebie, jakie znane i bliskie sobie miejsca. Idąc dalej śladami autorki - ileż akceptującej uwagi odnośnie troski o pomnażanie wiosną klatek na gniazda dla ptaków, rozmieszczania polepek karmowych dla zwierzęcy na zimę, specjalnych klatek z dużymi otworami dla sów. Nie ma tu ani słowa o obowiązku ochrony zwierząt, o ekologii, ale ona jest urzeczywistniana różnymi działaniami oczywistymi dla tamtych ludzi, jest oczywistością jak chleb powszedni.

Cytaty z tomu „Dzieciństwo” pomogą nam rozwijać w młodzieży wrażliwość wobec żyjących wokół ptaków, zwierząt, ryb. „Wiedziałam o każdym gniazdku skowronka w polu, słowika w brzozech, pod jałowcami wprost na ziemi. Słuchaliśmy ich śpiewu po zachodzie słońca (...) W takie ciepłe wieczory odpoczywaliśmy z sąsiadami przed domem na ławach”. Czy dziś także siadają choć czasem przed domem w księżycowe wieczory mieszkańcy Borzyszkowów, Borowego Młyna, czy innych miejscowości znajdujących się na naszym terenie - to pytanie, na które wspólnie z młodzieżą szukać będziemy odpowiedzi zastanawiając się nad aktualnymi formami spędzania czasu wolnego.

Czy potężne rodziny Żmudów - Trzebiatowskich czują dumę z przynależności do starożytnego, szanowanego rodu, czy młodzież zamieszkująca nasz region zauważa kulturowe znaki indywidualności kaszubszczyzny - oto kolejne pytania które inspirować powinny kierunki działalności edukacyjnej. Można więc wykorzystać fragmenty opowiadań Autorki publikowane w Pomeranii a także łatwiej dostępne dla nauczyciela i ucznia wspomnienia w pierwszej części trylogii „Dzieciństwo”, które zawierają opisy licznych tradycji

związanych z wigilią, zapustami, popielcem, Wielkanocą i wieloma innymi świętami.

Wigilia to słowo - klucz... starszy brat Janek wyglądał pierwszej gwiazdy (...) wszyscy wraz z sąsiadami wyszliśmy na dwór, aby ją zobaczyć. Usiedliśmy do stołu. Zupa z suszonych owoców, ryby w galarecie, kluski z makiem i marynowane śledzie. Nic mi nie smakowało. Tak bardzo przejęta byłam tym, że za trzy godziny pójdziemy na Gwiazdkę". Podobnie inne opisywane zwyczaje to przebogaty materiał wspomnieniowy, dostarczający mnóstwa okazji do porównań ze współcześnie występującymi zachowaniami, do zbierania uwag co pozostało z tych tradycji podtrzymujących kaszubsko - polską tożsamość, podkreślam polską, bo przecież takie potrawy jak śledzie, kluski z makiem, kompot z suszonych owoców występują w kieleckim, radomskim, kurpiowskim i innych regionach.

Ten element i wiele innych, o których niżej, stanowi, że w książkach Anny Łajming także czytelnicy z innych regionów znajdują nieprzemijające, ponadczasowe wspólne dla wszystkich mieszkańców naszego województwa wartości. Zaliczyć do nich możemy np. wychowanie w duchu tolerancji dla innego wyznania, innego języka, odmiennych zwyczajów: "kiedy nadszedł adwent w długie wieczory śpiewaliśmy pieśni nabożne...", wspomina Autorka. Heringowie protestanci również śpiewali. U Heringów modlono się z Biblią na głos i nikt nie miał za złe małej Anusi, że zęgnęła się przy słowie „amen”. W takiej atmosferze pełnej życzliwej tolerancji dla odmiennych zwyczajów wzrastała młodzież, która uczestniczyła w katolickich, protestanckich i jeszcze innych nabożeństwach.

Od dziesiątków lat podejmowane są wśród historyków, pedagogów, socjologów dyskusje na temat tożsamości narodowej Polaków.

Zdarzają się różne postawy od najbardziej skrajnych, jak prezentowały to ostatnio media w jednym z programów w którym młodzi ludzie wyrażali stanowisko, że Polak, Polska, hymn narodowy nie są dla nich nośnikami żadnych szczególnych wartości.

Z drugiej strony przedstawia się racje o konieczności wyciszenia skrajnie nacjonalistycznych ugrupowań, które nawołują do nienawiści i wskazywania wrogów pozostających poza kręgiem naszej narodowości, naszej polskiej rodziny. Tymczasem słowo „rodzina” powinno dawać poczucie więzi i miłości, a nie wrogości i nienawiści. Nawet w obliczu wojny, czy w wyniku straszliwych powojennych zniszczeń, na gruzach zbierają się ludzie tworząc wspólnotę, pomagając sobie, solidaryzując się w działaniach - o czym prosto i pięknie opowiada Anna Łajming w swoich opowiadaniach wydanych w zbiorze "Seweryna".

Kształtowanie poczucia tożsamości jest szczególnie ważne dzisiaj w obliczu wchodzenia do wspólnoty europejskiej, gdy przynależność do jakiejś grupy narodowej, lokalnej, społecznej staje się naturalną potrzebą każdego z nas.

Do takich elementów własnej, niepowtarzalnej atmosfery dzieciństwa należą bajki i baśnie w których ożywają stare, ludowe wątki, mity i symbole. W nich także

odnajdujemy zarys obrazu - wzorca „ziemi obiecanej”, szczęśliwej, sprawiedliwej.

Anna Łajming pamięta, że dzieci uwielbiają bajki, dlatego jak sama mówi „...starła się ukazać dobro i zło; uczyć dzieci sprawiedliwości i życzliwości, a także uświadamiać, jak wiele ludzkiej dobroci potrzebują bezbronne zwierzątka”.

Wydawałoby się bajki, gatunek znany, wszyscy na nich wyrastaliśmy, jednakże w tym tomiku występują nowe zupełnie wątki poprzez osadzenie znanych motywów w zupełnie innych, kaszubskich realiach np. nagrody za dobry uczynek („Parobek i myszka”), kary za skąpstwo, chytrość i brak życzliwości wobec innej głodnej, potrzebującej istoty - („Zła osa”). Także bardzo pożądane jest na co dzień w tych trudnych czasach wyrabianie w dzieciach przyjaznej, serdecznej postawy wobec głodnych, słabych, zagrożonych. W obliczu narastającej przemocy i agresji trafnie dostrzega Autorka bezmyślne, złośliwe okrucieństwo krawca, który ukłul stonia w trąbę igłą, w odpowiedzi na jego uprzejme „dzień dobry”.

Jeśli od najwcześniejszego dzieciństwa, mimochodem dla urozmaicenia lekcji czy zilustrowania przysłów np. „zła jak osa” nie będziemy wykorzystywać takich właśnie przykładów niewłaściwych zachowań, zaprzepaścimy możliwości kształtowania pożądanych dyspozycji osobowych.

Każda z 12 bajek Anny Łajming to miniaturka opowiadająca o jakimś wydarzeniu w formie skondensowanej, jasnym, zrozumiałym językiem, piękną polszczyzną przeplatana nielicznymi wypowiedziami bohaterów w języku kaszubskim.

Niektóre bajki np. „Niegroczny szczupak” poza walorami dowcipnych pouczeń są miniaturowymi wykładami na temat życia i zwyczajów mieszkańców jezior: ryb, raków. Inne, jak „Skowronek i mysz” uświadamiają nadrzędność takich wartości, jak poczucie bezpieczeństwa, które ma się we własnym domu, gdzie najmniej zła zagraża każdej istocie.

Dom, moje miejsce na ziemi, zakątek który znasz najlepiej - oto nadrzędny topos, który występuje w każdym prawie utworze Anny Łajming: trylogii, zbiorze opowiadań „Seweryna”, bajkach dla dzieci.

Nie znający języka kaszubskiego (jak autorka) odczuwają jednak urodę tej mowy, jej niepowtarzalną dźwięczność umiejętność zestawienia wyrazów dla osiągnięcia efektu nastroju smutku i zagrożenia.

- *Czemu te, meszko, tak smutnie na mnie wżerasz?*

- *A temu, że te, skowronku, łótasz sobie w słońcu, gdzie leno chcesz, a jô muszę sedzec w cemny zemi i boję sę głowę wetknąc, bo be mic kot zjódl - odrzekła myszka”.*

Gdybyśmy chcieli określić funkcję znaczących elementów fabuły bajek A. Łajming można by je sformułować następująco:

* ciężka praca biedaka i okazanie współczucia innym (żeby otrzymać nagrodę)

* ucieczka z domu psa i kota (żeby zateśknąć, docenić i wrócić)

- * zachłanność osy (żeby nie zauważyć niebezpieczeństwa i zginąć)
- * okrucieństwo i bezwzględność chłopca (żeby ponieść karę, zrozumieć winy i poprawić się)
- * wydarzenia z odległej przeszłości (jako przyczyna odciecznej wrogości kota do psa)
- * niezadowolony polny myszki ze swojego domku - norki (aby stwierdzić, że najbezpieczniej jest we własnym domku).

W przedstawionych bajkach pojawia się potrójny układ: mitu - marzeń różnych istot, baśni (historii fantastycznej) i dziecięcego odkrywania świata.

Ich kaszubska tożsamość i "miejsca wspólne" ograniczone specyficznym krajobrazem naszego pomorskiego regionu budują tzw. wielki temat dotyczący naszej małej wielkiej ojczyzny, czyli bycia "między swoimi".

Układ ten realizuje się w całej twórczości Anny Łajming najpierw w rodzinnym kręgu, w zabawie, w gronie rówieśników, potem w procesie dorastania, tułaczce, wojennych losach i powojennym życiu.

Wszystko jednak zaczyna się w domu, od kołyski, swojego miejsca w pokoju, w kuchni przy stole, na podwórku, które otwiera się na lasy, jeziora, obejmuje obszar piaszczystych pól i dróg, tej rajskiej ojczyzny dzieciństwa. Żyjące obok siebie kaszubskie rodziny katolików - Polaków i ewangelików - Niemców łączyła od wieków wspólnota życia i kaszubszczyzna. pomagali sobie kiedy było trzeba, ale różnili się także pięknie choćby tym, że dla rodziny Trzebiatowskich i innych kaszubów sprawą nadrzędną była Polska i to jest to najważniejsze przesłanie o potrzebie tożsamości społecznej, regionalnej, lokalnej i zarazem poczuciu narodowej polskiej wspólnoty, o rozumieniu odmienności poglądów innych i wysokich wymaganiach w kształtowaniu takiej osobowości człowieka, dla którego nadrzędne wartości zostają niezmienione także na przełomie XX i XXI wieku.

"Regionalizm jest to, moim zdaniem, najlepsza droga do zjednoczenia świata. Trzeba pielęgnować odrębności regionalne i w ten sposób przeszkadzać tworzeniu się większych i zbyt dużych patriotyzmów. Małe nie są groźne" napisał w 1950 r. w swoich „Dziennikach” Jan Lechoń z odległej nowojorskiej emigracji.

Cała twórczość Anny Łajming jest dla nauczycieli źródłem, z którego czerpać można różnorodny, przebogaty materiał, również, a może przede wszystkim, językowy dla realizowania wielu celów nauczania i wychowania.

dr Wiesław Kubicki
Instytut Pedagogiki
WSP Słupsk

Samokształcenie człowieka dorosłego - zarys problematyki

Ludzie nie rozumiejący istoty swojego rozwoju nie orientujący się w fazach rozwojowych człowieka są często bardzo zdziwieni prężnością i sprawnością umysłową siedemdziesięciu - osiemdziesięcioletków a czasami i ludzi o wiele starszych. Okazuje się, że sprawność tę może posiadać każdy z nas, pod warunkiem jednak, że będzie obciążony w sposób świadomy na nią wpływać poprzez samodzielne zdobywanie nowej wiedzy, nie tylko w układach zinstytucjonalizowanych jakimi są np. szkoły czy instytucje pozaszkolne ale przede wszystkim poprzez własne samokształcenie się. Życie dowiodło a praktyka to potwierdza, że nie jest możliwe wykorzystywanie w codziennej praktyce zawodowej i społecznej przez całe nasze życie tylko i wyłącznie wiedzy szkolnej chociażby była ona najaktualniejsza w chwili jej przekazania. Rewolucja naukowo - techniczna, rewolucja społeczna, a także postęp cywilizacyjny jaki dokonuje się na naszych oczach wnoszą nowe wartości, nowe idee, które w sposób zdecydowany wpływają na współczesnego człowieka. Taką wartością stała się niewątpliwie wiedza, jej gromadzenie, rozumienie i przetwarzanie w odniesieniu do problemów. Pozwala ona człowiekowi na twórcze wkroczenie w przyrodę, społeczeństwo, we wszystko co jest „zastane”, to znaczy: we własne życie wewnętrzne, w życie społeczne, w życie zwierząt, w całą żywą i martwą naturę

Lawinowy wprost rozwój nauki spowodował, że co 5 lat wiedza, jej zasób w niektórych dziedzinach nauki podwaja się. Futurologi sądzą nawet, że jeśli współczesny system kształcenia nie położy nacisku na techniki dalszego samokształcenia i będzie przebiegał tak jak dotychczas, to już w niedługim czasie wykształcenie specjalisty na poziomie dzisiejszego absolwenta uniwersytetu czy politechniki będzie musiało trwać około 30 lat². Niemożliwe więc staje się opanowanie w murach szkolnych nawet w dość długim czasie w życiu człowieka (17 - 18 lat) takiej wiedzy, która zaspokoiłaby wszystkie potrzeby człowieka. Koniecznością i nowym celem kształcenia stało się więc wdrażanie uczniów w (tym i człowieka dorosłego do nabywania tzw. kompetencji do samokształcenia się na podstawie wiedzy ogólnej nabytej w trakcie systematycznej, celowej i planowej nauki szkolnej. Co więcej umiejętność kształcenia się przez całe życie stała się wartością kulturotwórczą wpływającą na rozwój osobowości człowieka. Szczególnie proces ten zaobserwować możemy u ludzi, którzy mają utrwalone potrzeby kontaktu z książką, czasopiśmem, tym co nowe, tym co niesie życie. Ludzie ci otwarci są na nowe problemy, nowe sytuacje potrafią je rozumieć i rozwiązywać, by wreszcie nadawać większy sens własnemu życiu poprzez jego wzbogacanie o przeżycia, duchowe, estetyczne ale także i poznawcze. I tu też kryje się rola samokształcenia dla rozwoju osobowości jed-

nostki. Człowiek o otwartych horyzontach myślowych o rozwiniętych potrzebach poznawczych zawsze wybierze aktywny sposób spędzenia czasu wolnego, gdyż dla niego ten czas oznacza możliwość wyboru i uczestnictwa w różnych wartościach, obcowanie z którymi jest dla niego przyjemnością, wypoczynkiem, rozrywką i dostarcza mu wielu niezapomnianych przeżyć i wzruszeń. Nikogo dzisiaj - jak sądzę - nie trzeba przekonywać, że każdy z nas czy chce, czy nie chce - musi podnosić swoje kwalifikacje zawodowe. Może to przebiegać w formie uczestnictwa w systemie kształcenia równoległego, np. w instytucjach kształcenia ustawicznego, poprzez udział w różnego rodzaju formach kursowych, jak również w sesjach, konferencjach szkoleniowych, sympozjach itp. lub dzięki własnej aktywności poznawczej polegającej na samodzielnym podejmowaniu działań zmierzających do dokształcania się. Jednostka, która obecnie nie chce podnosić swoich kwalifikacji (kompetencji) zawodowych zmuszona jest do podjęcia pracy o mniejszych wymogach technologicznych, organizacyjnych i zawodowych - rzecz jasna pracy najczęściej gorzej płatnej. A zatem postawa człowieka polegająca na poszerzaniu swoich horyzontów poznawczych staje się wartością poszukiwaną i oczekiwaną ze strony pracodawcy.

Każdy z nas może powiedzieć, że w życiu są takie sytuacje, które zaburzają lub wręcz uniemożliwiają realizację procesu samokształcenia. Faktycznie tak bywa, że człowiek ze względu np. na konieczność założenia rodziny, podjęcia pracy zawodowej, czy innych sytuacji życiowych, nie może ukończyć danej szkoły lub zdobyć pełnego wykształcenia. Bo jeśli już nawet ma pracę i ją wykonuje, to nadmiar obowiązków zawodowych czy też rodzinnych nie pozostawia mu wiele czasu na własną samodzielną naukę. I stąd te obawy czy ja jestem w stanie sam się kształcić lub uczestniczyć jeszcze w kursach podnoszących moje kwalifikacje i wiedzę? Czy starczy mi sił by wytrwać do końca - czyli do osiągnięcia postawionego uprzednio celu? A może ja jestem już za stary (a) na dalsze kształcenie się? Odpowiedzi na te i inne pytania dokonywane albo w aspekcie negatywnym albo pozytywnym skłaniają nas do podjęcia negatywnej albo pozytywnej decyzji co do możliwości naszego dalszego samokształcenia.

Spójrzmy więc jakimi niektórymi cechami pozytywnymi sprzyjającymi uczeniu się bądź utrudniającymi ten proces dysponuje osobowość człowieka dorosłego. Nim jednak takiej prezentacji dokonamy omówmy pokrótce pojęcie które występuje w tym opracowaniu najczęściej, a mianowicie pojęcie samokształcenia. Prób definiowania tego pojęcia jest wiele. Nie wdając się jednak w ich analizowanie dla niniejszego opracowania możemy przyjąć, że gdy uczeń (uczeń dorosły) sam zdając się na własne siły bierze w ręce sprawę swojego kształcenia, sam wyznacza sobie cele tego kształcenia, sam określa metody dojścia do postawionego celu i sam kontroluje swoje końcowe rezultaty - to jest to samokształcenie. Definicja ta chyba w najprostszy sposób oddaje istotę samokształcenia. Spójrzmy bowiem na jej elementy składowe. Gdy uczeń bierze we własne ręce sprawę swojego samokształcenia - otóż chodzi tu o to, że podejmując się samodzielnego uczenia się każdy kto się tego podejmuje bierze na siebie odpowiedzialność za osiągnięcie finalne efekty

uczenia się. Czyli, że nie oceny, nie opinia środowiska, ale my sami decydujemy o tym, czy faktycznie, obiektywnie mamy powody do satysfakcji z osiągniętego celu bądź określonego przez nas wcześniej etapu kształcenia się. Dalej, „sam wyznacza sobie cele” innymi słowy mówiąc my sami musimy na podstawie dotychczasowej wiedzy, naszych umiejętności, znajomości określonego programu kształcenia formułować cele własnych przedsięwzięć. Stąd zrozumiałe jest, że to my sami powinniśmy wiedzieć ile i w jaki sposób możemy dany zakres materiału opanować. Wreszcie to my sami do postawionego celu dobieramy, odpowiednie formy organizacyjne i metody pracy, odpowiednie to znaczy takie, które nam najbardziej odpowiadają w których realizacji czujemy się najlepiej. Jak lubię czytać to staram się wpiern czytać co na ten temat napisano, jeśli lubię pisać, to sporządzam plan, robię notatki, zapisuję spostrzeżenia, uwagi itp. Innymi słowy organizacja pracy oraz metody nie są nam narzucane z zewnątrz przez osoby drugie jak to ma miejsce w procesie zinstytucjonalizowanym, lecz my sami dokonujemy samodzielnego wyboru takich form organizacyjnych i metod pracy, które pozwolą nam zrealizować postawiony wcześniej cel.

Ostatnim elementem nieszczącym się w pojęciu samokształcenia jest sformułowanie, że uczeń „kontroluje wykonywaną pracę - pracując samodzielnie”. Czyli jeśli podejmujemy się uczestniczenia w procesie samokształcenia to musimy wyznaczyć sobie odpowiednie formy kontroli, które pozwolą ocenić czy założone wcześniej cele zostały przez nas osiągnięte i w jakim stopniu. Natomiast sformułowanie „pracuje samodzielnie” stanowi jak gdyby istotę samokształcenia, to znaczy człowiek samodzielnie się uczący musi jak z tego wynika uczyć się sam i na własnych siłach opierać proces uczenia się, którego z jednej strony jest inicjatorem z drugiej zaś adresatem.

Znając już istotę samokształcenia wróćmy do charakterystyki tych cech tkwiących niejako immanentnie w osobowości człowieka dorosłego, które sprzyjają bądź utrudniają proces samodzielnego uczenia się. Na wstępie należałoby chyba zapytać, kogo właściwie można nazwać człowiekiem dorosłym? Czy tego kto ukończył jakiś tam przedział wieku? W literaturze przedmiotu uważa się, że człowiekiem dorosłym jest jednostka, która ukończyła 25 rok życia. Ten przedział wieku związany jest z faktem zakończenia się rozwoju fizycznego i biologicznego organizmu, ponadto jest to już ten wiek kiedy jednostka wchodzi w nowe życiowe, ważne role społeczne jak: rolę pracownika, żony, matki, męża, ojca. Na ogół też w tym wieku zgodnie z przyjętą w społeczeństwie normą rozwojową każdy człowiek winien już posiadać zawód i wykształcenie. Spójrzmy zatem jakimi to cechami charakteryzuje się człowiek dorosły, a które to cechy wpływają na jego samodzielną proces uczenia się.

Na ogół człowiek dorosły ma rozwinięte narządy zmysłów takie jak: wzrok, słuch, czucie, węch i inne. Z tym jednak zastrzeżeniem, że po 25 roku życia zmysły te mają prawo ulegać swoim dysfunkcjom, polega to na systematycznym osłabianiu ich sprawności, słabnie wzrok, słuch i inne zmysły. Stan ten wymusza określone sposoby

zachowania się człowieka dorosłego. W pierwszym przypadku zachodzi konieczność przestrzegania tzw. „higieny wzroku” w drugim dostosowania miejsca uczenia się do odpowiednio głośnych źródeł informacji. Na przykład w trakcie prowadzonych zajęć człowiek z wadą słuchu powinien zasiadać jak najbliżej prowadzącego zajęcia wykładowcy, instruktora, gdyż w przeciwnym wypadku nie słysząc dobrze, będzie miał kłopoty ze zrozumieniem prezentowanych treści. Jakkolwiek człowiek dorosły ma rozwinięte zmysły postrzegania, to jednak okazuje się, że nie zawsze prawidłowo z nich korzysta co widać wyraźnie na przykładzie trudności w kojarzeniu faktów, dostrzeganiu cech istotnych a nie pobocznych, czy też umiejętności wyszczególniania elementarnych zjawisk z procesów globalnych itp. Człowiek dorosły posiada bogate doświadczenia życiowe i zawodowe. To bardzo ułatwia zrozumienie przekazywanych treści lecz czasami nadmiar tego doświadczenia nie pozwala jednostce od nich się oderwać i zanalizować dane zjawisko czy proces w abstrakcji. Myślenie człowieka dorosłego jest związane z myśleniem pojęciowym charakteryzującym wyższe funkcje psychiczne człowieka i to one pełnią rolę nadrzędną, organizującą cały proces uczenia się. Jednakże w sytuacjach zupełnie nowych, wywołujących napięcie, negatywne emocje, angażujących znaczną część energii psychicznej - człowiek powraca do, jak byśmy to powiedzieli „dziecięcej” organizacji działania - podejmuje czynności manipulacyjne, stara się nadać aktywnie dane zjawisko, proces, rzecz, eksperymentuje⁴. Dla człowieka dorosłego ważne staje się to co spostrzega, co sam poprzez własne działanie potrafi odkryć. Aktualizacja posiadanego doświadczenia, doświadczenie czegoś na bieżąco, przeżycie czegoś - to wszystko stanowi przesłankę do użycia słowa pozwalającego dokonać zarówno porządkowania jak i uogólnienia. Można zatem powiedzieć, że myślenie człowieka dorosłego charakteryzuje się tym, że jest myśleniem konkretno - wyobraźniowym, czyli, że proces postrzegania, analizy i syntezy w korze mózgowej odbywa się na konkretnych, które nie zawsze są dostępne w procesie nauczania. Stąd z jednej strony trudności z oderwaniem się od praktyki - konkretnego pewnego stereotypu myślenia z drugiej zaś strony trudności w abstrakcyjnym myśleniu. W tym też miejscu w poczuciu dorosłych pojawia się rozdźwięk między teorią a praktyką, bowiem obok wiedzy wyniesionej z własnego doświadczenia człowiek dorosły zdobywa wiedzę przy pomocy różnych źródeł i środków masowego przekazu. Wiedza ta ma charakter deklaracyjny, jest wiedzą typu „że”⁵, jest też odpowiednio ustrukturowana podana zazwyczaj w gotowej postaci do „przyswojenia”, a ponieważ nie wyrasta ona z bezpośredniego działania człowieka tworzy w jej umyśle struktury izolowane. Konsekwencją takiego stanu rzeczy jest to, iż dla człowieka dorosłego jest to wiedza bardzo trudna, po pierwsze; do zrozumienia a po drugie; do przełożenia na dyrektywy działania. I wówczas pojawia się ten rozdźwięk między „teorią” (utożsamianą z wiedzą mało lub wcale nieużyteczną) a „praktyką” czyli wiedzą, którą bezpośrednio da się na działanie przełożyć⁶. Oczywiście wiedza deklaracyjna, ta która służyć ma lepszemu rozumieniu tego co się wokół nas dzieje wcale nie musi być w pełni przekładalna na dyrektywy działania. Niemniej w odczuciu człowieka dorosłego musi

mieć ona jakiś sens, a sens ten pojawia się wtedy, gdy dzięki posiadaniu tej wiedzy człowiek dorosły odkrywa, iż lepiej rozumie to, co się wokół czy w nim dzieje, gdy potrafi to lepiej sobie lub innym wyjaśnić czy też inaczej zinterpretować.

Człowiek dorosły ma także co jest pozytywną cechą jego osobowości, trwalsze niż dzieci i młodzież zainteresowania. Na ich bazie łatwiej się jest mu uczyć i poszerzać swoje horyzonty poznawcze.

Podstawową jednak sprawą jest kwestia motywów jakimi ludzie dorośli kierują się przy podejmowaniu aktywności związanej z nauką. Faktem jest, że motywy finansowe, prestiżowe, zawodowe stanowią dominującą sferę podejmowania kształcenia przez człowieka dorosłego, ale w wielu przypadkach choć na dalszych miejscach zauważyć możemy też takie motywy jak: chęć podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych i ogólnych, ciekawość, chęć rozwijania zainteresowań czy też traktowanie nauki i uczenia się jako swoistego hobby. Z psychologicznego punktu widzenia wiadomo, że niezależnie od wieku osiągnięcie dobrych efektów w uczeniu się sprzyja motywacja wewnętrzna sterowana ciekawością, zainteresowaniami itp. Uruchamia się ona wtedy gdy człowiek zaczyna dostrzegać związek między tym co już wie i umie, a tym, jaka jest oferta, gdy zaangażowane są jego emocje, gdy doświadcza tego, że jego doświadczenie osobiste jest ważne, użyteczne. Każdy człowiek uczy się efektywnie tylko wtedy, gdy proces uczenia się będzie zgodny z jego programem wewnętrznym⁷.

Człowiek dorosły doświadcza także pewnych trudności w uczeniu się, które są uwarunkowane stałym zanikaniem trwałej aktywnej uwagi. Jest to zjawisko podobne jak u dzieci w młodszym wieku szkolnym. Polega ono na tym, że człowiek dorosły w trakcie uczenia się nie potrafi lub nie umie skupić swojej uwagi na tym co robi przez dłuższy okres czasu. Tylko wtedy gdy zostanie zaangażowana w procesie uczenia się (samokształcenia) aktywna uwaga możemy mówić, że efektem „siedzenia nad książką” jest na przykład nauczanie się określonych treści a tym samym przyswojenie pewnego kompendium wiedzy. Okazuje się z badań, że na 45 minut lekcji bądź np. zajęć kursowych człowiek dorosły może dysponować aktywną uwagą od 5 do 25 a nawet 30 minut. Oczywiście zalczy to od wyćwiczenia aktywnej uwagi, świadomego i aktywnego udziału w procesie uczenia się, zainteresowań związanych z przedmiotem, treściami nauczania, a także sposobem prowadzenia zajęć przez wykładowcę, bądź zainteresowania się nim samym⁸. Niebagatelną sprawą w procesie uczenia się człowieka dorosłego jest sposób percepcji treści w trakcie uczenia się za pomocą odpowiedniego dominującego kanału emisji. A więc za pomocą przede wszystkim wzroku (wzrokowcy) lub za pomocą słuchu (słuchowcy), bądź też za pomocą odczucia (kinestetycy). Preferowanie przez człowieka dorosłego odpowiedniego dla niego kanału emisji będzie decydowało o doborze metod uczenia się. Jednostka o predyspozycjach poznawczych wynikających z aktywizacji narządu zmysłu wzroku będzie tak organizować proces samokształcenia by treści, które będzie chciała opanować były dostępne w jak największym stopniu poznaniu wzrokowemu. A więc będą to wykresy, tabele, schematy, układy chronologiczne, rysunki, zestawienia itp. Z kolei jednostka wykorzystująca w procesie

percepcji narządy słuchu jako dominujący kanał odbioru informacji, będzie uczyć się przy jego pełnym wykorzystaniu poprzez np. głośne powtarzanie przerobionych treści, głośne czytanie itp.

Innym problemem ściśle związanym z uczeniem się człowieka dorosłego jest jego nastawienie wobec tych treści jakich się uczy. Człowiek dorosły koncentruje się głównie na końcowym efekcie swojej pracy. Nieuzyskanie zamierzonych wcześniej końcowych rezultatów bądź uzyskanie ich w dłuższym niż planował czasie lub przy zaangażowaniu znacznie większych środków niż wynikałoby to z pierwotnego planu, bywa często miarą niepowodzenia, nawet porażki czy klęski. Dorosli często uważają za stratę czasu dłuższe zatrzymanie się nad jakąś kwestią czy problemem. Nastawienie na „efekt końcowy” często pozbawia człowieka dorosłego przeżycia radości, doznania sukcesu z odkrycia „że można inaczej”, może nie lepiej, ale właśnie „inaczej”⁹.

Zwróćmy uwagę na jeszcze jedno uwarunkowanie wpływające w sposób zasadniczy na postawę człowieka dorosłego do treści nowych i starych. Otóż, w odróżnieniu od ludzi młodych u człowieka dorosłego opór wobec „nowego” jest bardzo silny a jego nasilenie uwarunkowane jest po pierwsze; zindywidualizowaną strukturą posiadanej przez człowieka dorosłego wiedzy, po drugie; z przenikania się wiedzy tzw. „życiowej” i wiedzy naukowej zdobywanej na kolejnych szczeblach formalnej edukacji, po trzecie; z silnego nastawienia na efekt końcowy, po czwarte; ze słabej gotowości do bawienia się, po piąte; ze stosowania całego arsenału mechanizmów i zachowań obronnych w wielu sytuacjach życiowych, po szóste, z wypracowanego w toku życia pewnego stylu obrony przed „nowym”, które może oznaczać zagrożenie, pogorszenie dotychczasowego stanu rzeczy, niebezpieczeństwo. Oczywiście wszystko to nagromadzone przez lata w psychice człowieka dorosłego nie pozwala mu podjąć wysiłku w celu zdobycia „nowej” wiedzy, a tym samym zmiany istniejącego stanu rzeczy. Zresztą w wielu przypadkach bez zapoznania się odrzuca on to co wydaje się dla niego „nowe”.

Podobnie wygląda sprawa z wyzwoleniem się naszych aspiracji do podejmowania samokształcenia, które jest w znacznym stopniu uzależnione od naszego doświadczenia wyniesionego z dotychczasowej nauki. Jeżeli było ono negatywne i napotkaliśmy w trakcie nauki na niepowodzenia dydaktyczne to prawdopodobnym jest, że i tym razem jeśli napotkamy na podobne trudności, będziemy jak dotąd starali się od nich „uciec” nie wnikając w ich przyczyny i źródło. Stąd koniecznym jest świadome zanalizowanie przyczyn trudności, które nie zawsze tkwią immanentnie w nas samych, może się okazać, że tkwią one równie dobrze poza nami, należy je sobie uświadomić i wyeliminować. Ale źródłem trudności w samokształceniu może być również niesystematyczna nauka spowodowana nadmiarem obowiązków, brakiem motywacji, znacznymi lukami w naszych dotychczasowych wiadomościach i umiejętnościach, poziomem nauczania itp. Sądzić należy, iż na wszystkie te problemy można znaleźć środki zaradcze; dydaktyka jak również psychologia zna ich wiele. Podstawą jednak podjęcia

środków zaradczych w ramach terapii pedagogicznej będzie i jest zawsze jednoznaczne określenie roli samego uczącego się w ich przewyciężaniu¹⁰.

Skoro mowa o psychologii to zastanówmy się jaki wpływ na proces nauczania - uczenia się i samokształcenia człowieka dorosłego wywierają tzw. uwarunkowania psychologiczne. Jakiego rodzaju są to uwarunkowania i jak powinien dostosować się do nich uczeń dorosły by przeciwdziałać ich negatywnemu oddziaływaniu?

Otóż, można stwierdzić z całą odpowiedzialnością, że taką prawidłowość stanowi nasz rytm pracy w ciągu dnia, tygodnia, miesiąca i roku. I tak najbardziej efektywnymi godzinami pracy i nauki w ciągu dnia są godziny między 8 a 12 oraz między 15 a 18. Z kolei w ciągu tygodnia najsłabsza aktywność człowieka przypada na poniedziałek oraz piątek. Dni „dobrze” do pracy i nauki to wtorek, środa i czwartek. W sobotę nieco aktywność wzrasta co psychologzy tłumaczą tzw. mobilizacją psychiczną przed dniem wolnym od pracy. Stąd można wyprowadzić wniosek, że najbardziej efektywnymi dniami do pracy i nauki są wtorek, środa i czwartek z tym jednak zastrzeżeniem, że być może każdy z nas ma inny rytm pracy w ciągu tygodnia co uwarunkowane jest, np. charakterem wykonywanej pracy, obowiązkami poza zawodowymi i innymi czynnikami go zaburzającymi. Pewne jest również i to, że każdy z nas może z dużą dokładnością wydzielić w ciągu tygodnia takie godziny i dni kiedy ma wolny czas do wyłącznej dyspozycji i kiedy właśnie ten czas może poświęcić na naukę. Stąd wniosek by rytm tygodniowy pracy starać się ściśle określić i na tej podstawie wyznaczyć dni, które będą w największym stopniu sprzyjać naszemu samodzielnemu uczeniu się¹¹.

Inny jest także rytm pracy w ciągu miesiąca. Na ogół jest tak, że pierwsze dwa tygodnie pierwszej połowy miesiąca są raczej bardziej swobodne jeśli chodzi o tempo pracy. Dopiero po połowie miesiąca orientujemy się czy nasze zamierzenia zostaną osiągnięte i przystępujemy do intensywnej pracy aby wcześniej postawione cele, zadania zrealizować w sposób możliwie pełny. Taki sposób pracy odbija się niekorzystnie na naszej psychice, jesteśmy bardziej przemęczeni, zestresowani co w konsekwencji odbija się również na naszym czasie wolnym i możliwościach jego zagospodarowania poprzez aktywne, systematyczne samodzielne uczenie się. Podobnie sprawa przedstawia się z rytmem rocznym naszej pracy i aktywności. Największą aktywność przejawiamy w okresie jesienno - zimowym, kiedy to pora roku sprzyja wyłączeniu się ze środowiska i skupieniu własnej uwagi na dodatkowej aktywności jaką jest uczenie się. Zrozumiałe jest także i to, że człowiekowi dorosłemu w okresie wiosny i po urlopowym dość trudno jest znaleźć siły na tę aktywność, a stąd oczywisty staje się wniosek, by nasze działania związane z samodzielnym uczeniem się rozplanować w sposób możliwie najbardziej optymalny biorąc pod uwagę ogólne wskazania wypływające z technologii pracy umysłowej jak i własne upodobania. Wpłynie to niewątpliwie na regularną, systematyczną pracę własną nie powodującą dodatkowych stresów i przemęczeń odbijających się niekorzystnie na naszym funkcjonowaniu¹².

Inną prawidłowością - ciągle niedocenianą - jest tzw. prawidłowość związana z krzywą zapominania lub jak dodają inni badacze zapamiętywania. Prawidłowość ta mówi nam o tym, że największą ilość bo ponad 50 % wiadomości zapominamy w pierwszej godzinie i pierwszym dniu od chwili zgłębienia określonych treści. Krzywa ta systematycznie spada w dół, a co za tym idzie spada także zasób naszych wiadomości których się uczyliśmy. Gdyby nie dokonywać powtórzeń materiału, to krzywa ta a więc poziom wiadomości może po kilku dniach osiągnąć poziom zbliżony do zera. Tak więc bez systematycznych powtórek materiału nasze uczenie się jest mało skuteczne zaś wiadomości mało trwałe. Co należy zrobić aby zwiększyć trwałość wiedzy? Odpowiedź jest prosta. Należy zahamować proces zapominania już w pierwszym dniu i każdym następnym poprzez dokonywanie powtórzeń materiału po około 10 - 20 minut w sposób nie formalny lecz rzetelny i zrozumiały. Czyli powtórka będzie polegała na lekturze tematu zajęć, jego planu, wreszcie części opisowej utrwalonej przez nas w notatkach. Tym sposobem zamiast ubytku wiedzy ponad 50 % zmniejszymy ten ubytek do ok. 20 - 30 %. Stałe powtarzanie materiału powoduje zatrzymanie się krzywej zapominania na określonym stałym poziomie. Co daje stałe powtarzanie materiału? Daje gwarancję i poczucie pewności, że każdy temat szczegółowy jest nam znany, ale co więcej powtórki pozwalają nam także dostrzegać związki i zależności między poszczególnymi tematami, podtematami. Te zaś sprawiają, że ucząc się systematycznie poznajemy strukturę globalną zagadnienia, materiału i przedmiotu, a także strukturę danego zagadnienia, przedmiotu w odniesieniu do całokształtu zdobywanej wiedzy¹³.

Uwarunkowania tego typu są niezmiernie ważne ich znajomość decyduje o świadomym podejmowaniu wysiłku w celu samodzielnego uczenia się. Ale niemniej ważnym jest również przestrzeganie w procesie samodzielnego uczenia się określonych wskazań natury ogólnej. Każdy z nas podejmując się pracy samokształceniowej wie najlepiej jakie posiada braki w wiadomościach wyniesionych z poprzednich lat nauki. Stąd koniecznym staje się ustalenie co umiemy i co wiemy, a co nie jest nam znane i czego nie pamiętamy. Możemy tego dokonać poprzez analizę treści programowych np. określonego kursu czy też tych treści które zamierzamy sobie przyswoić. Takiej diagnozie naszej niewiedzy musi towarzyszyć świadomość, że jedynie my sami zaległości te jesteśmy w stanie usunąć. Mając taką świadomość przystępujemy do określenia czasu samodzielnego uczenia się nad zgłębieniem danych treści, doboru metod uczenia się oraz doboru najbardziej optymalnych dla nas form organizacyjnych pozwalających na likwidację stwierdzonych braków. Bardzo wskazanym jest także uzyskanie od prowadzącego zajęcia informacji czy jesteśmy w stanie samodzielnie dysponując określonymi umiejętnościami a może i środkami usunąć stwierdzone braki w naszym systemie wiadomości i umiejętności, czy też w ten proces zaangażowany musi być również prowadzący zajęcia, wykładowca, instruktor.

Inną trudnością na jaką może napotkać osoba podejmująca samodzielną naukę jest brak podręczników lub innych opracowań. Konieczne jest więc określenie jakimi

podręcznikami już dysponujemy, jakich potrzebujemy a jakich zdobycie nie będzie łatwe. Tak więc mając takie rozeznanie możemy i powinniśmy przewidzieć konieczność zdobycia książek i innych pomocy dydaktycznych jeśli nie na własność to przynajmniej na określony czas.

Ustalenia wymaga także wspomniany już rytm pracy w ciągu dnia, tygodnia, miesiąca a nawet roku aby tak ustawić wykonywanie podstawowych obowiązków zawodowych, społecznych i rodzinnych by uczenie się nie kolidowało z nimi a co więcej je uzupełniało dając nam jednocześnie gwarancję czasu wolnego na wypoczynek.

Znając już zakres programowy przedmiotów nauczania musimy podzielić je na grupy wg kryterium stopnia ich dla nas trudności. Tym, które je sprawiają musimy w planie pracy samokształceniowej przypisać więcej czasu z budżetu przeznaczanego na naukę.

Ważną kwestią staje się również sporządzanie notatek w trakcie zajęć dydaktycznych. Generalnie można przyjąć zasadę, że jeżeli do przedmiotu są podręczniki i inne pomoce dydaktyczne to notowanie w trakcie uczenia się należy ograniczyć do zapisania szczegółowego planu wykładu, ćwiczeń i zadań jakie do samodzielnego opracowania przewiduje np. podręcznik, program komputerowy czy prowadzący zajęcia. Jeżeli natomiast w programie znajdują się treści poszerzające, wybiegające poza ten program które można znaleźć w innych podręcznikach czy źródłach wiedzy, wtedy koniecznym staje się zapisanie głównych myśli i o ile to możliwe ze względu na czas szczegółowych wywodów różnych autorów na ten temat. Jeżeli natomiast okaże się, że określony materiał nauczania lub dany przedmiot będzie dla nas trudny lub mało zrozumiały wtedy warto zapisać przykłady które mają łatwe „przełożenie” w praktyce życia codziennego. Zasadą także generalną, przed podjęciem samodzielnego uczenia się jest to - jeśli uczestniczymy w zajęciach - by jak najwięcej na tych zajęciach pracować i być aktywnym, gdyż one ukierunkowują naszą indywidualną pracę w domu. Stąd w trakcie zajęć - choć jest to czasami trudne - starajmy się być aktywnymi umysłowo by jak najwięcej treści sobie przyswoić.

Koniecznym jest także - już w trakcie samych zajęć na kursie lub w szkole - zaznaczenie tych treści i partii materiału, które są dla nas niezrozumiałe, by na koniec zajęć zgłosić swoje wątpliwości i pytania. Dobrą zasadą pracy jest również notowanie pojęć, definicji, określeń, wzorów itp. na osobnych kartkach, zaś po zajęciach szukanie ich wyjaśnienia nawet w słowniku wyrazów obcych czy innych pomocniczych źródłach wiedzy. O ile nie uda się nam określić znaczenia danego wyrazu, pojęcia pytamy o nie najbliższych. Jest to o tyle ważne, że nierozumienie jednego czy drugiego pojęcia pociąga za sobą nieporozumienia z rozumieniem całości treści poddawanych samodzielnemu uczeniu się. Na takie uczenie się szkoda naszego wysiłku a przede wszystkim czasu.

Reasumując można powiedzieć, że samodzielną pracę w domu polegać będzie na systematycznym, codziennym uczeniu się, czy nawet powtarzaniu tego wszystkiego co było przedmiotem zajęć. Uczenie się w domu

polegać również będzie na sporządzaniu w oparciu o podręczniki i inne źródła wiedzy własnych notatek, w których staramy się zaznaczać główne myśli, definicje, wnioski, własne przemyślenia, by przy powtarzaniu materiału pozwoliły nam one przypomnieć sobie sens i całość treści z danego tematu. Natomiast, gdy posiadamy własne podręczniki, to o ile nie jest to konieczne starajmy się ich nie przepisywać. Lepiej je systematycznie studiuje kontrolując swoją wiedzę poprzez w coraz mniejszym stopniu ograniczanie „zagładania” do nich. Notując ważne myśli, wnioski, a będąc wzrokowcem warto istotne treści podkreślić innym kolorem lub wyodrębnić je graficznie. Zabieg ten pozwoli na lepsze utrwalenie zdobywanej wiedzy.

Dokonując powtórzeń materiału warto czasami spróbować przenieść na papier swoje myśli w formie krótkiego, syntetycznego wypracowania. Ułatwi to nam w przyszłości pisemne wypowiedzanie się.

Przygotowując się do odpowiedzi ustnej powinniśmy zawsze starać się sporządzić krótki plan tego o czym będziemy chcieli mówić.

Notatki, które niejednokrotnie są podstawą samodzielnego uczenia się, muszą być prowadzone, starannie i przejrzysto, czyli muszą być po prostu czytelne. Niezmiernie istotną sprawą - choć często niedocenianą - jest zachowanie w tekście tzw. „światła” czyli odpowiednich, uzasadnionych odstępów np. między jednym tematem a następnym, jednym wnioskiem a kolejnym itp.

Ucząc się starajmy się zawsze zrozumieć na czym polega dane zagadnienie i jakie ono ma znaczenie w życiu, nauce itp. Przykładem nich będzie znajomość wzoru i umiejętności jego zastosowania nie tylko przy rozwiązywaniu zadań typowo szkolnych ale także w codziennym życiu i pracy.

W trakcie samodzielnej nauki, opanowując nowe treści na ogół rodzą się nowe pytania, wątpliwości, problemy. Wszystkie powinniśmy zanotować i starać się w wolnym czasie wrócić do nich, przemyśleć a w konsekwencji w miarę swoich możliwości rozwiązać.

Poziom wiedzy, jej opanowanie odnieść możemy nie tylko do subiektywnej własnej oceny ale także do poziomu wiedzy grupy, kolegów, koleżanek. To porównanie powinno odnosić się przede wszystkim do najlepszych a nie do tych, którzy opanowali te treści gorzej lub w mniejszym zakresie niż my sami.

Po tych ogólnych wskazaniach organizacji pracy samokształceniowej - choć zdajemy sobie sprawę z faktu, że nie wszystkie one mogły zostać i musiały być wymienione - przejdźmy do kilku uwag metodycznych, zamykających jak gdyby główny nurt rozważań. Otóż, bardzo często jest tak, że pomimo zastosowania się do określonych wcześniej wskazań natury organizacyjnej sprzyjających optymalizacji procesu samokształcenia napotykamy jednak na trudności i powiedzmy sobie wprost na niepowodzenia dydaktyczne. Nie mogąc ich pokonać chętnie upatrujemy przyczyn obiektywnych tkwiących w systemie nauczania, programach nauczania czy też w samym prowadzącym zajęcia. Faktycznie tak też jest, że i w tych czynnikach można upatrywać źródeł

niepowodzeń dydaktycznych. Ale częściej przyczyny niepowodzeń leżą w nas samych. A przecież każde niepowodzenie dydaktyczne na jakie napotykamy i które staje się naszym udziałem jest do pokonania pod warunkiem jednak, że potrafimy sobie uświadomić na czym ta trudność polega. Jeśli takiej refleksji i analizy danego zjawiska nie dokonamy to konsekwencją takiego stanu rzeczy będzie świadome - bo dopuszczone przez nas - powstanie w systemie naszej wiedzy określonych luk i braków. Niestety niepowodzenia i trudności w pracy samokształceniowej mają charakter dynamiczny - narastający. Wraz z narastaniem luk rośnie nasze poczucie zagrożenia, mając tego świadomość staramy się w jakiś sposób temu zaradzić, a w związku z powyższym nasza aktywna uwaga ukierunkowana będzie nie tyle na poznawanie nowych treści lecz na likwidację sytuacji zagrożenia, czyli unikanie weryfikacji, kontroli wiadomości i umiejętności jakimi dysponujemy¹⁴. Zachowanie tego typu uwarunkowane jest charakterystycznym postępowaniem człowieka dorosłego u którego dominuje wyraźne poczucie własnej odrębności jako osoby. Efektem tego jest duża wrażliwość na jakąkolwiek kontrolę i ocenę, która nie oddziela osoby od jej zachowania i wytworów. Kontrola i formułowana w jej efekcie ocena może być zaakceptowana jedynie wtedy, gdy mają one wyraźnie formatywny charakter, a więc mówią nie tylko o tym, jakie coś jest, ale jakie mogłoby być, jak można byłoby to zmienić, usprawnić itd. Własne doświadczenia życiowe dorosłych czynią ich podejrzliwymi wobec wszelkich form sprawdzania, kontrolowania, oceniania ich wiedzy czy umiejętności. Budzą obawy o swe dalsze losy, gdyby kontrola przebiegała dla nich niepomysłnie. Tymczasem samokształcenie pozwala zachować tzw. „ocenę bezpieczną”, to nty sami się oceniamy, to do nas samych należy formowanie końcowych zachowań w kategoriach: dalszego samodzielnego uczenia się lub jego zakończenia. Osiągnięliśmy postawione cele w stopniu zadowalającym możemy przejść do dalszych partii materiału. Cele które sobie postawiliśmy nie zostały przez nas osiągnięte podejmujemy decyzję albo zmiany metody uczenia się, albo zmiany formy organizacyjnej, albo zmiany środków technicznych na bardziej skuteczne.

Tutaj nikt nas nie ocenia, nie musimy się bronić przyjmując w sposób świadomy zachowania konformistyczne tzn. zgodne z postrzeganyimi przez siebie oczekiwaniami innych ludzi, nie musimy uciekać się do różnych mechanizmów pozwalających nam uzyskać pochlebne oceny i powodować by wyniki kontroli czy oceny wypadły dla nas pomyślnie. Takie zachowanie związane jest niestety w wielu przypadkach z kształceniem zinstytucjonalizowanym gdzie kontrola ma charakter zewnętrzny, oceniani jesteśmy przez „kogoś”, stąd z punktu widzenia naszego dalszego rozwoju i efektów edukacji takie zachowania są niestety antyrozwojowe, bowiem niwelują one lub lekceważą właśnie ów formatywny wpływ oceniania¹⁵.

W procesie samokształcenia jak już powiedzieliśmy oceny naszych osiągnięć dokonujemy sami, ale zaznaczmy, musi to być ocena obiektywna i rzetelna, bo w przeciwnym razie oszukamy sami siebie. Zwróćmy tu także uwagę na naszą postawę w momencie samooceny, stwierdzenia typu: „a jakoś tam będzie”, „chyba coś tam wiem”, to najczęstsze

przyczyny naszych późniejszych trudności, które w konsekwencji mogą doprowadzić do niepowodzeń w samodzielnym uczeniu się i ugruntowaniu braku wiary, że możemy się sami skutecznie uczyć.

Reasumując w niniejszych rozważaniach starano się przekazać niektóre uwagi odnoszące się do problemów samokształcenia się człowieka dorosłego wskazując przy tym na pewne uwarunkowania tego procesu zawierające się w istocie pojęcia samokształcenia, cechach osobowych człowieka dorosłego jak i w niektórych psychologicznych uwarunkowaniach tego procesu. Starano się również traktować nieco odmiennie proces edukacji człowieka dorosłego wychodząc z założenia, że słuszniejsze jest mówienie o różnych specyficznych jego cechach, a nie o specyfice oświaty dorosłych. Innymi słowy nie ma sensu poszukiwanie odmiennych reguł, zasad, sposobów postępowania specyficznych dla edukacji dorosłych bowiem to nie edukacja jest specyficzna ale uczniowie są „specyficzni” gdyż charakteryzują się oni pewnymi szczególnymi właściwościami¹⁶.

Przypisy 1. F. Adamski (red), Spór o wartości w kulturze i wychowaniu, Kraków 1991, s. 3-5; 2. N.F. Turczenko, Oświata w warunkach rewolucji naukowo - technicznej, „Nauczyciel i Wychowanie” 1977, nr 1; 3. St. Kaczor, Kształcenie i doskonalenie zawodowe w okresie przemian, Radom 1995, s. 15; 4. K. Stemplewska, Struktura reprezentacji wiedzy a jej źródło. Doświadczenia lub przekaz społeczny, W: A. Guryloka (red), Podmiotowość w doświadczeniach wychowawczych dzieci i młodzieży, Warszawa 1989, s. 40-45; 5. W odróżnieniu od wiedzy typu „jak”, którą charakteryzują się dzieci. Wiedza ta dotyczy przede wszystkim tego jak coś działa, co z tym zrobić niż jak to jest A. Brzezińska, P. Willińska, Wspomaganie rozwoju człowieka dorosłego, „Edukacja Dorosłych” 1995, nr 3; 6. A. Brzezińska, Teoria i praktyka w psychologii czyli o tym jak jedno bez drugiego obyć się nie może, „Przegląd Psychologiczny” 1991, nr (34), 2; 7. I. S. Wygotski, Wybrane procesy psychologiczne, Warszawa 1971, s. 67; 8. B. Baraniak, Koncepcje doboru treści wobec specyfiki kształcenia zawodowego, „Szkoła Zawodowa” 1995 nr 1, 9. J. Brzeziński, Metodologia badań psychologicznych, Warszawa 1966, ibidem; 10. St. Karas, Samokształcenie w zawodzie. Organizacja i technika uczenia się, Warszawa 1980, s. 56 - 58; 11. J. Półturzycki, Ucz się sam. O technice samokształcenia, Warszawa 1974; 12. S. Ludwiczak, Samokształcenie kierowane w doskonaleniu pracowników, Warszawa 1981; 13. Z. Pietrasifski, Rozwój człowieka dorosłego, Warszawa 1990; 14. A. Lena, Psychologiczne aspekty edukacji permanentnej, W: M. Debessa, G. Mialaret (red.), Rozprawy o wychowaniu, Warszawa 1988, s. 284 i dalsze; 15. J. Bruner, Poza dostarczone informacje, Warszawa 1978; 16. Z. Pietrasifski, Rozwój... op.cit., s. 74; 16. A. Lena, Psychologiczne... op.cit., s. 280

prof. Stanisław Kaczor
Stowarzyszenie Oświatowców Polskich

Po V Międzynarodowej Konferencji Oświaty Dorosłych - refleksja ogólna

Warto przypomnieć, że Redakcja Edukacji Dorosłych zamieściła w numerze 1/97 artykuł mojego autorstwa pod tytułem „Miejsce i rola międzynarodowych konferencji UNESCO w rozwoju edukacji dorosłych oraz w numerze 3/97 krótką informację Marzены Bochniak o CONFINTEA V. Niniejszy artykuł jest próbą szerszego spojrzenia na dorobek V Konferencji w Hamburgu (14 - 18. VIII. 97) wraz z refleksją dotyczącą poszukiwania odpowiedzi na pytanie, co z treści Konferencji może wynikać dla oświaty dorosłych w Polsce.

Jedność celów konferencji w różnorodności

Międzynarodowe konferencje UNESCO poświęcone oświacie dorosłych odbywają się przeciętnie co dwanaście lat. Następna zatem projektowana jest na rok 2009. Ich charakter jest zatem bardzo ogólny, co nie znaczy ogólnikowy. Ogólność wynika z tego m.in., że problemy wysunięte do rozwiązania dotyczą wszystkich państw członkowskich, a w rzeczywistości całego świata. Stąd konieczność formułowania celów ogólnych i dalekosiężnych. Różnorodność rozwoju cywilizacyjnego poszczególnych krajów i narodów, ich rozwoju kulturalnego powoduje niezbędną różnorodności podejść do kwestii edukacyjnych.

Dla zilustrowania różnorodności przytoczę liczby o uczestnikach V konferencji. Dane oficjalne na ten temat zostały opublikowane w 5-tym numerze specjalnej gazety pt. Hamburg '97. W konferencji uczestniczyło 1411 osób. W tym: * delegatów państw członkowskich - 727 osób; * delegatów międzyrządowych i ONZ - 31 osób; * przedstawicieli organizacji pozarządowych - 428 osób; * przedstawicieli fundacji i różnych instytucji - 223 osoby

Z Polski uczestniczyli: w składzie delegacji rządowej - Janusz Gęsiński - dyrektor Departamentu Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego Ministerstwa Edukacji Narodowej, Stanisław Kaczor - wiceprezes Stowarzyszenia Oświatowców Polskich i Marzена Bochniak z Instytutu Technologii Eksploatacji w Radomiu. Poza tym dwóch przedstawicieli Towarzystwa Wiedzy Powszechnej ze Szczecina oraz dwie przedstawicielki Fundacji na Rzecz Kobiet.

Syntezą celu ogólnego był znak graficzny V Konferencji nawiązujący do linii na dłoni każdego człowieka, będący dowodem, iż wszyscy ludzie są sobie bliźcy ze swojej natury. W przyjęciu tego hasła za własne, powinna pomóc edukacji dorosłych. Stąd sformułowanie słowne celu ogólnego „Uczenie się dorosłych kluczem do XXI wieku”.

Hamburg jako wolne hanzatyckie miasto przygotował się przy pomocy rządu federalnego Niemiec i organizacji międzynarodowych do osiągnięcia celów konferencji w

sposób wielostronny. Po pierwsze przez zaproszenie osób z całego świata oraz ludzi znaczących do uczestnictwa w tym wielkim i ważnym wydarzeniu. Po drugie przez zorganizowanie wizyt w licznych instytucjach, w których uczestnicy konferencji mogli zapoznać się bezpośrednio z ważnymi przedsięwzięciami edukacji dorosłych. Po trzecie przez dostarczenie wielu materiałów na piśmie, z których można było dowiedzieć się o treściach przygotowanych referatów, o przebiegu obrad itp. Po czwarte przez zapewnienie odpowiednich środków technicznych dla natychmiastowego upowszechniania materiałów, a szczególnie kolejnych wersji dokumentów końcowych: deklaracji i agendy. Po piąte przez zorganizowanie spotkań, na których można było nawiązać liczne kontakty osobiste oraz ze środkami masowego przekazu, szczególnie radia i prasy.

Warto się zatem zastanowić nad tym, jakie zagadnienia warte są szczególnej analizy w Polsce, w licznych środowiskach zajmujących się oświatą dorosłych.

Wśród licznych zadań wymienionych w deklaracji V Międzynarodowej Konferencji Oświaty Dorosłych, a przedstawionej przez M. Bochniak na łamach Edukacji Dorosłych nr 4/97, do głębszego zastanowienia warto wziąć sprawy następujące:

1. Alfabetyzację dorosłych. Co to oznacza? Przede wszystkim wydaje się, że chodzi o analfabetyzm funkcjonalny. Przez to pojęcie rozumiemy najogólniej mówiąc brak umiejętności posługiwania się współczesnymi narzędziami pracy, do jakich zaliczamy komputery włącznie z Internetem, ale także umiejętności w zakresie języków światowych oraz całości sposobów komunikowania się w najbliższym otoczeniu i w skali międzynarodowej. Ale analfabetyzm funkcjonalny dotyczy również spraw jeszcze bliższych, jak rozumienie języka środków masowego przekazu: TV, radio, prasa itp. Według bowiem badań prowadzonych nad rozumieniem informacji, społeczeństwo polskie wypada niezbyt dobrze. To zaś przenosi się na komunikowanie się w najbliższym otoczeniu. Wywołuje bowiem szereg nieporozumień, co do istoty rzeczy i ustaleń przyjmowanych formalnie w dobrej wierze, bez należytych skutków.

2. Zadanie wprowadzenia do codziennej praktyki prawa do uczenia się przez całe życie, jest nawiązaniem do słynnego i aktualnego do dziś raportu z początku lat siedemdziesiątych pt. "Uczyć się, aby być". Zasada ustawiczności kształcenia jest przypomniana przy wielu okazjach, nawet w formie nakazu, ze względu na oczekiwania rynku pracy. Jednakże w szkołach obowiązkowych niewiele się robi, aby nie tylko opanować niezbędne umiejętności dla uczenia się samodzielnego przez całe dorosłe, długie życie. Co ważniejsze nie osiągamy ważniejszych celów, jakim są wyrobienie odpowiednich nawyków i potrzeb dla uczenia się przez całe życie. Zatem z jednej strony zapewnienie warunków dla realizacji praw do takiego uczenia się, z drugiej pamiętanie o tym, że bez pracy w tym zakresie w czasie uczenia się obowiązkowego nie można osiągnąć celu. Jak dotychczas brak jest wiarygodnych badań na temat realizacji zadań szkół podstawowych i średnich na polu przygotowania do kształcenia ustawicznego.

3. Zadanie dotyczy integracji a jednocześnie autonomizacji kobiet. Nikt w Polsce poważnie myślący, nie głosi hasel o mniejszej wartości funkcji pełnionych przez kobiety lub mniejszej wartości tego, co robią. A jednak coś niedobrego dzieje się, jeżeli sprawy te wypływają w różnych formach nie tylko w Polsce, ale również w licznych krajach świata. Są rozpatrywane przez kongresy światowe i na wielu konferencjach. W Polsce spotykamy się aktualnie z informacjami o nierównych płacach za podobną pracę i innych sposobach dyskryminacji kobiet. Dlatego w oświacie dorosłych warto nie tracić z pola widzenia tej sprawy. Być może niezbędne są badania, aby fakty były wiarygodne i wyjaśniały jednocześnie przyczyny niekorzystnych stanów rzeczy.

4. Dla Polski szczególne znaczenie powinno mieć zadanie wysunięte w deklaracji, a dotyczące kultury dla pokoju oraz edukacji obywatelskiej i dla demokracji. Społeczeństwo polskie wychodzi z praktyki ustroju totalitarnego. Niezbędne zatem jest świadome podejmowanie działań edukacyjnych i samookucyjnych w kręgu dorosłych, dla coraz głębszego rozumienia i praktykowania obowiązków i praw, wynikających z tworzonego ustroju demokratycznego. O obywatelstwie można wiele rozprawiać. Jednakże bez prób praktykowania na sobie, nie można nabywać postaw obywatelskich. Dlatego w ramach oświaty dorosłych warto tworzyć różne zespoły, kluby typu obywatelskiego, w których będzie można weryfikować to o czym się mówi w praktyce, w postępowaniu.

Obywatelstwo w polskiej świadomości wiąże się z państwem. Nie jest to błąd. Jednakże zbyt mało wiemy i umiemy stosować obywatelstwo w "Małych ojczyznach", w społecznościach lokalnych. W nich bowiem rozstrzygane są podstawowe sprawy, dotyczące codziennego bytu jednostek i rodzin.

5. Wprawdzie dotychczas polskie społeczeństwo jest dość jednorodne, to jednak coraz bardziej roznieść zaczynamy **ważność mniejszości etnicznych.** Zadania w tym zakresie będą się rozszerzać, ponieważ z jednej strony migracja będzie się powiększać w sposób niezależny od nas, a z drugiej strony po formalnym przyjęciu Polski do Unii Europejskiej wędrowka ludzi, szczególnie młodych zwiększy się. Wiele badań wskazuje na to, że Polacy są społeczeństwem dość nieufnie odnoszącym się do "innych". Jest to swoisty "własny portret Polaków", ponieważ w wielu sytuacjach nie jest ujawniany. A jednak daje znać w sytuacjach sprzyjających do ujawnienia. Nakazuje to zatem świadome podejmowanie zagadnienia wychowania wielokulturowego młodzieży i dorosłych. Nie warto niedoceniać potencjalnych niebezpieczeństw, gdyż będą one opóźniać naszą integrację w wielu dziedzinach. Jednocześnie położenie nacisku na to, że wielokulturowość, jej uznanie w niczym nie przeszkadza zachować swoją tożsamość, jest ważnym zadaniem oświaty dorosłych.

6. Zachowanie zdrowia, to ważne zadanie wysuwane przez V międzynarodową Konferencję Oświaty Dorosłych przed wszystkimi krajami i rządami tych krajów. Dość głęboko w świadomości Polaków zakorzenił się pogląd, że dbać o zdrowie powinna służba zdrowia, rząd i władze lokalne. Zbyt niska jest świadomość, że z tamtych stron może być

udzielona pomoc w granicach około 10 procent wszystkich czynników wpływających na nasze zdrowie. Najwięcej zależy od każdej jednostki czy i na ile zdrowie zostanie utrzymane na właściwym poziomie. Nie doceniana jest profilaktyka, codzienna troska o to, aby przestrzegać higieny, zasad żywienia, ruchu itp.

W tym kręgu spraw nie wystarczy upowszechnianie wiedzy zdrowotnej. Niezbędne są przykłady wzajemnej pomocy w małych grupach społecznych, pomoc np. w oddaleniu nałogów itp. W tym przypadku znowu warte są rozważenia różne kluby, gdzie teoria i praktyka ząbają się w sposób naturalny, bez zbędnej kazuistyki, nie zawsze przyjmowanej przez jednostki. Troska o własne zdrowie może się okazać największym wkładem w podnoszenie zdrowotności narodu. To zaś jest niezbędnym warunkiem stawania się społeczeństwem zdolnym podejmować zadania na rzecz wypracowania znaczącej pozycji w jednoczącej się Europie.

7. Ekologia, zajęcie się nią nie tylko w sensie świadomości, zdawania sobie sprawy ze skutków naruszania równowagi w środowisku naturalnym jest zadaniem wszystkich segmentów edukacji, w tym oświaty dorosłych. Na tym polu jest okazja, szczególnie sprzyjająca uczeniu się współdziałania. W ochronie środowiska działania jednostkowe nie wiele mogą przyczynić się do rozwiązywania problemów. Dopiero podejmowanie wielorakich wysiłków w skali nie tylko lokalnej, ale krajowej i międzynarodowej przyniosą efekty, odzwierciane przez różne społeczności.

Gdy zwracamy uwagę na działania zespołowe, to dlatego, że w Polsce występuje w tym zakresie wiele niedostatków. Ciągłe konkurencyjność wysuwana jest przed umiejętności współdziałania, co jak wskazują doświadczenia światowe, nie wydaje się uzasadnione.

8. Ciągłe przygotowywanie i doskonalenie ludzi do transformacji ekonomicznych jest zadaniem dotyczącym każdego. Rynek pracy ma swoje zmieniające się wymagania. Oświata ma pomagać w rozwijaniu kwalifikacji i kompetencji, sprzyjać ich zmianom i doskonaleniu. Bardzo dobrym sygnałem w tej materii było rozważenie przez Komisję Europejską w listopadzie 1997 roku spraw bezrobocia i działań planowych ze strony Wspólnoty Europejskiej. Okazuje się, że wolny rynek nie może wszystkich problemów społeczno-ekonomicznych sam rozwiązać. Niezbędne są działania państw i ich rządów. Wydaje się, że właśnie wspieranie finansowe oświaty dorosłych przez rządy może przyczynić się do tego, że korzystne przemiany w sferze ekonomicznej będą następować szybciej i bardziej trwale.

9. Przystosowanie do zadań społeczeństwa informacyjnego, to powtarzane w różnych aspektach zadania dla oświaty dorosłych. Wspominaliśmy już o tym przy analfabetyzmie funkcjonalnym. Jest to zagadnienie złożone i posiada wiele aspektów. Odnosi się nie tylko do wiedzy i umiejętności, ale również do postaw, których kształtowanie jest zbyt często pomijane w programach na wszystkich szczeblach edukacji. Warto zatem rozważać w kręgach fachowców, ale i polityków problem: jak skutecznie podejść do zagadnienia społeczeństwa informacyjnego. Pojęcie to bowiem bardzo mocno występuje m.in. w "Białej księdze" wydanej przez Unię Europejską i upowszechnianej ostatnio w Polsce.

10. Starzenie się społeczeństwa, to hasło wywołuje szereg zadań dla edukacji dorosłych. W dotychczasowej praktyce z tym zadaniem łączy się głównie Uniwersytety trzeciego wieku. Nie wydaje się, aby ta forma wychodziła na przeciw wszelkim oczekiwaniom starzejącego się społeczeństwa w poszczególnych krajach. Warto może zatem skorzystać z zamieszczenia w deklaracji takiego obszaru działalności i rozszerzyć dotychczasowe przedsięwzięcia, uzasadniając je teoretycznie.

Tych dziesięć przykładów wyjętych z deklaracji przyjętej na V Międzynarodowej Konferencji Oświaty dorosłych w Hamburgu i próba zastanowienia się nad nimi w kontekście Polski niech będzie przyczynkiem do dyskusji i działań w tym ważnym sektorze oświaty.

Mam nadzieję, że zainteresowani tymi zagadnieniami podzielią się swoimi uwagami i doświadczeniami na łamach "Edukacji Dorosłych", kwartalnika, który chce przyczynić się do łączenia teorii i praktyki oświatowej.

Międzynarodowy znormalizowany numer książki (ISBN) i międzynarodowy znormalizowany numer wydawnictw ciągłych (ISSN)

W Bibliotece Narodowej zlokalizowane jest Krajowe Biuro ISBN (skrót od International Standard Book Number). Międzynarodowy znormalizowany numer książki (ISBN) nadawany jest książkom publikowanym w Polsce, a także za granicą z udziałem wydawców polskich. Dla wszystkich polskich wydawców numer identyfikacyjny grupy jest wspólny i wynosi 83. W dziesięciocyfrowym znormalizowanym numerze książki znajduje się ponadto oznaczenie kodowe wydawcy oraz numer identyfikacyjny tytułu książki. Wydawnictwo Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku otrzymało oznaczenie identyfikacyjne oraz pulę numerów zarezerwowanych wyłącznie dla własnych (naszych) publikacji.

W Bibliotece Narodowej zlokalizowany jest także Narodowy Ośrodek ISSN. Sktót ten odnosi się do wydawnictw ciągłych. Nasz „Informator Oświatowy” zarejestrowano w międzynarodowym systemie informacji o wydawnictwach ciągłych pod numerem: ISSN 1505-0904.

Z faktu zarejestrowania działalności wydawniczej wynika m. in. obowiązek nadsyłania do Biblioteki Narodowej egzemplarza obowiązkowego każdej publikacji. Stanowi o tym ustawa z dnia 7 listopada 1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych (Dz. U. 1996 nr 152 poz. 722) oraz rozprządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 6 marca 1997 r. (Dz. U. 1997 nr 29 poz. 161). Biblioteka Narodowa gromadzi egzemplarze obowiązkowe książek i wydawnictw ciągłych w celach archiwalnych i użytkowych. Egzemplarz obowiązkowy jest podstawą opracowania bibliografii narodowej, będącej źródłem informacji bieżącej i dokumentacją dla historyków i badaczy naszej kultury.

prof. Stanisław Kaczor
Stowarzyszenie Oświatowców Polskich

Pierwszy Europejski Kongres Uniwersalizmu

Pod auspicjami Prezesa Polskiej Akademii Nauk, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska, Komitetu Integracji Europejskiej oraz Sekretarza Generalnego Rady Europy odbył się w Warszawie, w dniach 15 - 20 września 1997 roku Pierwszy Europejski Kongres Uniwersalizmu. Hasło Główne Kongresu: *Współtworzenie środowiska człowieka w jednoczącej się Europie. Głównymi organizatorami Kongresu byli: Instytut Filozofii Uniwersytetu Warszawskiego oraz Akademia Teologii Katolickiej. Personalnie zaś profesorowie: Janusz Kuczyński i Józef M. Dołęga.*

Celem Kongresu była prezentacja i przedyskutowanie wyników badań w zakresie: a) nowoczesnych form patriotyzmu, europeizmu i uniwersalizmu, b) ochrona i współtworzenie środowiska przyrodniczego, kulturowego, naukowego, filozoficznego i moralnego w jednoczącej się Europie.

W założeniu przyjęto, że obecnie na fundamentach demokracji niezbędnym zadaniem staje się współtworzenie społeczeństwa uniwersalnego - obejmującego wszystkie warstwy i poziomy środowiska człowieka, harmonizującego podstawowe zasady organizacji życia zbiorowego, dotychczas absolutyzowane: rynek - w kapitalizmie, centralny plan - w "socjalizmie realnym" czy samorząd - głównie w różnych wariantach trzeciej drogi. Założono też, że w chwili obecnej imperatywnym staje się uruchamianie mechanizmów współdziałania wszystkich sił społecznych wszystkich krajów, przedstawicieli wszystkich nauk, kultur i religii, filozoficznego materializmu i liberalizmu. Tylko wspólnie mogą one wytworzyć realnie Młodą Europę, świadomość europejską i uniwersalną.

Wyrażono pragnienie, by Kongres stał się ważnym krokiem w rozwoju najlepszej tradycji dialogu polskiego i zrodzonego w Polsce uniwersalizmu.

Przedstawiono propozycję powołania Polskiej Federacji Życia jako dobrowolnego zrzeszenia różnych sił społecznych dla tworzenia warunków sprzyjających zmianie mentalności szerokich warstw społecznych.

Odbyły się w związku z takim zamierzeniem spotkania potencjalnych sygnatariuszy Federacji, na których przedstawione zostały, głównie przez lekarzy, zadania Federacji oraz projekt statutu.

Kongres obradował na sesjach plenarnych i w sekcjach w Audytorium Maximum Uniwersytetu Warszawskiego, w salach Wydziału Filozofii UW, w Ogródku Botanicznym PAN w Powsinie oraz w ostatnim dniu w sali zjazdowej

Związku Nauczycielstwa Polskiego.

W każdej z tych form wygłaszano referaty i dyskutowano, przedstawiono problemy. Nie ma możliwości w krótkiej informacji zaprezentowania wszystkich bogatych treści. Ograniczę się zatem do podania tytułów sesji plenarnej i w sekcjach, a tylko w szczególnych przypadkach zasygnalizuję to, co wywołało szczególny oddźwięk podczas dyskusji i w rozmowach kulturalowych.

Sesja pierwsza była zatytułowana jak główne hasło Kongresu, a więc dotyczyła współtworzenia środowiska człowieka w jednoczącej się Europie. Dyskusja zaś dotyczyła Uniwersalizmu i Młodej Europy.

Na sesji drugiej zastanawiano się nad wizjami jednoczenia Europy, nad przechodzeniem od demokracji do uniwersalnego społeczeństwa. Wiele miejsca w referatach zajęły sprawy wielokulturowości i etyki.

Na sesji trzeciej skupiono się głównie nad dialogiem najważniejszych nurtów ideowych Europy: Chrześcijaństwa, Judaizmu, Islamu, filozoficznego materializmu i liberalizmu - w poszukiwaniu uniwersalizmu. Wśród jedenastu referatów dwa wywołały szczególnie oddźwięk, prof. Mariana Przełęckiego z UW nt. Czy przekonania mogą być przedmiotem oceny moralnej?, oraz ks. prof. Wacława Hryniewicz z KUL: Czy niewierzący mogą być zbawieni? Dyskusja zaś objęła dekalog wartości uniwersalnych.

Spotkanie z Korczakiem to tytuł sesji czwartej.

W sekcjach omawiano zagadnienia: 1. Edukacja i wychowanie proekologiczne, 2. Ekologia - sozologia - ekofilozofia, 3. Społeczeństwo informacyjne jako projekt uniwersalny, 4. Polskość, europejskość, uniwersalizm, 5. Uniwersalne wartości sportu.

Wiele wątków zawierały obrady sesji piątej. Była mowa o Polsce jako sercu Europy i "Miejscu Igrzysk Bożych" - ku Młodej Europie.

Dalszym ciągiem była sesja szósta pt. Uniwersalizm Jana Pawła II i ONZ. Współtworzenie ładu etyczno - prawnego świata: Prawa człowieka i prawa narodów. Tegoż dnia odbył się wieczór poświęcony pamięci Powstania Warszawskiego. Wprowadzenia dokonał prof. Wieńczysław Wagner - Przewodniczący Światowych Zjazdów AK za granicą a następnie wystąpił chór AK pod dyrekcją Wacława Fiszera.

Sesja siódma i ósma wzajemnie się uzupełniały. Pierwsza w porządku zajęła się Rolą polskiej gospodarki i biznesu w perspektywie jednoczenia się Europy, drugiej nadano hasło: Od cywilizacji technicznej do informacyjnej. Dziewiąta zaś rozpatrzyła: Wartości współtworzące otwarte, uniwersalne społeczeństwo.

Obrady w sekcjach zajęły się: 1) Etyką środowiskową i uniwersalną, 2) Filozofią medycyny uniwersalistycznej, 3) Klub Rzymski jako awangarda samowiedzy uniwersalnej cywilizacji, 4) Społeczna wartość rynkowa.

W przedostatnim dniu Kongresu sesje plenarne odbyły się w Powsinie. Uczestnicy byli gośćmi Ogródku Botanicznego PAN a personalnie prof. Zbigniewa Gertycha. Obrady dotyczyły ogólnie hasła: Natura postrzegana, interpretowa-

na chroniona, umiłowana, współtworzona i przenikana. Szczegółowiej zaś przedmiotem referatów i wypowiedzi były problemy: Medycyny uniwersalistycznej i filozofii medycyny, Natury chronionej czy współtworzonej. Gospodarz zaś przedstawił refleksję na temat: Powrót do Edenu.

Sesja trzynasta miała objąć organizacje pozarządowe (NGOs) ekologiczne, prozdrowotne i edukacyjne. Niestety spośród istniejących w Polsce licznych organizacji pozarządowych reprezentowane było przez niżej podpisanego jedynie Stowarzyszenia Oświatowców Polskich z referatem: Edukacyjne organizacje pozarządowe, ich miejsce w Polskiej Federacji Życia.

Pod koniec posiedzenia na wspomnianej sesji na wniosek prof. Janusza Kuczyńskiego uchwalono powołanie Polskiej Federacji Życia, a na tymczasowego przewodniczącego wybrano dra med. Zygmunta Filipowicza.

Ostatnia cztertnasta sesja Kongresu nosiła hasło: Edukacja polska, europejska, uniwersalna. Główny referat na ten temat wygłosiła prof. Irena Wojnar, a na zakończenie wypowiedział się prof. Janusz Kuczyński w swego rodzaju eseju pt. Miłość i mądrość, patriotyzm i uniwersalizm jako rozwiązanie problemu ludzkiego istnienia.

Przez tydzień obrad Kongresu uczestnicy mogli zapoznać się w interesujące wydawnictwa, szczególnie z "Biblioteki dialogu". Centrum uniwersalizmu przy Uniwersytecie Warszawskim oraz Polskie Towarzystwo Uniwersalizmu wydały interesującą książkę pt. "Szkoła przycięcia cywilizacyjnego" pod red. J.M. Dołęgi, J. Kuczyńskiego i A. Woźnickiego. Teksty swoje zamieszczają w niej m.in. Dalaj Lama, Jan Paweł II, Leszek Kołakowski, Andrzej M. Woźnicki, Vaclav Havel, Aleksander Gieysztor, Jürgen Habermas, Janusz Kuczyński. Ten ostatni w posłowie pisze: Epoka uniwersalizmu - albo zagłada ludzkości, więc: Szkoła Przeżycia Cywilizacyjnego. Zaś kończąc rozpatruje sens Federacji życia. Federacja życia: istnieć dłużej, intensywniej, wszechstronniej, szczęśliwiej, sensowniej - mądrzej.

- Kongres jako eksperyment edukacyjny i wstęp do Szkoły Przeżycia Cywilizacyjnego.
- Federacja życia - dokończenie i pełna realizacja upodmiotowienia społeczeństwa.
- Rewolucyjność kosmopolitycznego federalizmu, kreacyjność uniwersalistycznej Federacji życia.
- Żyć dłużej, a przede wszystkim - mądrzej.

Kongres się zakończył. Bardziej istotna wydaje się odpowiedź na pytanie - co dalej?

Nie bójmy się niepełnosprawnych

dr Maria Marchwicka
WSP w Słupsku

Integracja na "angielską modłę"

Linda ma około 14 lat i nie widzi od urodzenia. Wraz z rodzicami i widzącą siostrą mieszka w małym miasteczku odległym około 30 km od stolicy województwa¹. Linda chodzi do miejscowej ogólnodostępnej szkoły, do tej samej, do której uczęszczają koleżanki i koledzy z jej osiedla. Dziewczynka jest zdolna i inteligentna, dlatego rodzice po konsultacji z psychologiem i tyflopedagogiem nie chcą rozstawać się z córką, nie umieścili jej w szkole specjalnej z internatem, lecz postanowili zapisać ją do miejscowej szkoły. Linda więc nie utraciła kontaktu ze środowiskiem, ma wiele koleżanek i kolegów z jej osiedla. Dziewczynka posiada sporą kolekcję różnego rodzaju gier, układanek i loteryjek dostępnych w równym stopniu dla dzieci widzących jak i niewidomych. Droższe zabawki (także elektroniczne) wypożycza ze zorganizowanej dla dzieci o specjalnych potrzebach edukacyjnych wypożyczalni.

Pojawienie się niewidomej uczennicy nie spowodowało "rewolucji" w szkole. Przed przyjęciem jej do szkoły tyflopedagog przeprowadził rozmowę z dyrekcją i nauczycielami, przede wszystkim zaś z wychowawczynią klasy do której miała uczęszczać Linda. Ten sam tyflopedagog na początku towarzyszył uczennicy podczas lekcji, pomagając robić jej notatki i umożliwiając dziewczynce nadążanie za tokiem lekcji. W ten sposób nauczyciele nie byli absorbowani indywidualną pomocą na rzecz nietypowej uczennicy.

Wśród dokumentów towarzyszących przyjęciu niewidomego dziecka do szkoły ogólnodostępnej znalazły się między innymi postanowienia "wojewódzkiej" komisji ds. dzieci o szczególnych potrzebach edukacyjnych, zalecające przydzielenie jej sprzętu umożliwiającego funkcjonowanie w szkole. Linda otrzymała brajlowską maszynę do pisania stowarzyszoną z atramentową drukarką - pozwalającą na wydruk pisanych przez nią alfabetem Braille'a prac.

Wszelkie materiały uzupełniające: podręczniki, plastyczne mapy, wykresy, przekroje, oraz dodatkowe teksty brajlowskie przygotowane są w Dziale Nauczania Specjalnego miejscowego Kuratorium. Listę taką z dwutygodniowym wyprzedzeniem Dział ustala z nauczycielem. W miarę uzyskiwania przez Lindę samodzielności jej kontakt z opiekującym się nią tyflopedagogiem zmniejszał się. Aktualnie tyflopedagog pomaga jej w pracy nad wypukłymi wykresami, czy w laboratorium chemicznym. W niedalekiej przyszłości Linda podejmie naukę w szkole średniej. Zanim to nastąpi, Komisja ds. Dzieci o Szczególnych Potrzebach Edukacyjnych dokona następnej diagnozy możliwości i potrzeb uczennicy. W szkole średniej Lindzie zostanie przydzielony komputer i przenośny brajlowski notatnik elektroniczny finansowany ze środków publicznych.

W Polsce od kilku lat sprawa integracji dzieci specjalnej troski jest przedmiotem ożywionych dyskusji, a

integracyjne nauczania niewidomych zyskało tyluż zwolenników, co przeciwników. Choć w społecznej świadomości wyższość integracyjnego kształcenia nad separacyjnym jest oczywista, to jasne jest, że w opisywanym przypadku oprócz dobrej woli zaangażowanych w edukację Lindy ludzi - za jej sukcesem kryją się przede wszystkim rozwiązania systemowe: sieć przypisanych do poszczególnych kuratorów placówek, których zadaniem jest wspieranie konkretnymi działaniami zarówno dzieci o szczególnych potrzebach edukacyjnych, jak i ich nauczycieli. W naszym kraju najczęściej bywa tak, że nawet jeśli niewidome dziecko znajdzie się w szkole masowej to prędzej czy później ponosi edukacyjną porażkę, a konieczność przeniesienia dziecka z uszkodzonym wzrokiem ze szkoły ogólnodostępnej do specjalnej odbierana jest jako argument na rzecz kształcenia separacyjnego. Zarówno wówczas, kiedy szkoła stawia uczniowi zbyt wysoką poprzeczkę bez zapewnienia odpowiedniego zaplecza, jak i wówczas gdy pobłaża mu i zadawała się minimalnymi wynikami. Najgorszą sprawą w obu podjęciach jest to, że wysoką cenę płaci sam uczeń - utratą wiary we własne siły, obniżonym poczuciem własnej wartości, zniechęceniem do nauki i wysiłku, bądź nadmiernym przecenieniem własnych możliwości i wyrobieniem postawy roszczeniowej.

W przypadku Lindy wspiera jej edukację dobrze przygotowany nauczyciel - tyflopadałóg. On to ma pełne rozeznanie sytuacji dziecka, współpracuje z rodzicami, zna historię dziewczynki, jej możliwości i potrzeby edukacyjne, wie także jak je zaspokoić. Potrafi przygotowywać i nadzorować powstawanie odpowiednich adaptacji do potrzeb dziecka z uszkodzonym wzrokiem materiałów dydaktycznych. Tyflopadałóg posiada ponadto dobrą orientację w szybko zmieniającym się zapleczu technicznym, dzięki czemu może zaproponować przydział odpowiedniego sprzętu i oprogramowania. Przede wszystkim jednak czuwa aby powierzone jego opiece dziecko nauczyło się samodzielności, pokonywania trudności i liczenia na własne siły.

Integracja niewidomego dziecka nie powinna polegać wyłącznie na umożliwieniu mu (z ogromnymi oporami szkoły) uczęszczania do masowych placówek oświatowych. Najważniejsza w tej sprawie jest integracja edukacyjna - zespół warunków zapewniających możliwość pełnej realizacji programu dydaktycznego przez ucznia z uszkodzonym wzrokiem, bez względu na to czy uczy się w szkole ogólnodostępnej, czy też w specjalnej. Nie wszyscy nauczyciele ze szkół ogólnodostępnych, jak i specjalnych wiedzą na przykład, że proste ćwiczenia, lub gry do których potrzebne są dotykowe figury geometryczne o różnych fakturach można wykonać zaledwie w ciągu kilku minut. Możliwość wykonania prostych rysunków za pośrednictwem komputera i nadania im zróżnicowanych deseni kolorystycznych, które po przeniesieniu na pęczniący papier staną się łatwo wyczuwalną dotykowo fakturą - to tylko jeden ze sprawdzonych w Wielkiej Brytanii sposobów tworzenia grafiki dotykowej. Wielka Brytania w odróżnieniu od krajów skandynawskich stosujących model pełnej integracji dzieci niepełnosprawnych - daje możliwość wyboru przez zainteresowanych i ich rodziców typu szkoły - masowej, lub specjalnej.

Oczywiście model kształcenia integracyjnego, jego legislacyjny i techniczny zaplecze, także w Wielkiej Brytanii zostały wypracowane w ciągu kilkunastu lat obfitujących w sukcesy i porażki. Niemniej mamy to szczęście, że możemy korzystać z gotowych wzorców, które po niewielkiej modyfikacji zastosowane w polskiej oświacie dadzą zadawalające efekty.

Przypisy: 1. Dla ułatwienia - rozwiązania administracyjne stosowane w Wielkiej Brytanii przełożyłam na polskie odpowiedniki "Województwo", "kuratorium"

Potyczki z mózgiem niewiary godni rachmistrze

Pamiętam, było to w piękny kwietniowy dzień 1086 roku. Na zaproszenie zaprzyjaźnionej „pani” gościłam wówczas w jednej ze szkół specjalnych dla dzieci upośledzonych umysłowo. W pewnym momencie podszedł do mnie, może 13 letni Tomek i zapytał - Kiedy się urodziłaś? Nieco zaskoczona podałam datę. - Za dziesięć lat twoje urodziny będą w środę, a jak będzie dwa tysiąc lat to będą w poniedziałek - powiedział po krótkim namyśle chłopiec i tracąc całkowicie zainteresowanie moją osobą odszedł. Postanowiłam „rewelacje” Tomka sprawdzić w stuletnim kalendarzu. Oba terminy zgadzały się całkowicie. To niecodzienne wydarzenie zaintrygowało mnie, ponieważ Tomek - w powszechnym mniemaniu był „umysłowo niedorozwinięty”. Według informacji przekazanych mi przez nauczycieli jego iloraz inteligencji mieścił się w granicach 65 jednostek ...

Pierwszą informację na temat fenomenu błyskawicznego liczenia dni tygodnia „do przodu” uzyskałam w trakcie lektury powieści R. Silverberga „Thorns”. Ale było to jedynie tworzywo literackie niczego nie wnoszące do konkretnego poznania. W dalszym ciągu dysponowałam wiedzą iż to co odróżnia sprawne intelektualnie mózgi do mózgow upośledzonych to zdolność do abstrahowania, systematyzowania i kategoryzowania. Natomiast świat upośledzonych jest konkretno - obrazowy i konkretno - sytuacyjny. Ale jak to się ma do nieprzeciętnych zdolności, które z równą łatwością pozwalają ich posiadaczom poruszać się w obrębie nawet czterdziestu tysięcy lat do tyłu, jak i do przodu? Osoby te z ilorazem inteligencji podobnie jak Tomek - sklasyfikowanym na 60 punktów z równą lekkością potrafią powtórzyć liczbę trzydziestocyfrową, jak i trzyseto dwudziestocyfrową. A jednocześnie osoby te nie potrafią przeprowadzić najbardziej elementarnej ope-

meji matematycznej w zakresie dodawania, czy odejmowania. Stąd nazywamy ich niewiarygodnymi kalkulatorami a nie matematykami. Pewne światło na tę intrygującą sprawę rzuciła rozprawa S. Smitha o niesamowitych rachmistrzach². Według tego autora jednostki te nie operują pamięcią w psychologicznym i potocznym rozumieniu, lecz używają nieświadomego algorytmu do obliczeń kalendarzowych. Jeżeli uprzytomnimy sobie fakt z jakimi trudem C.F. Gauss - jeden z wielkich matematyków naszych czasów, znalazł algorytm obliczania świąt wielkiej nocy - nadal pozostaniemy wobec tajemnicy. Badający fenomen niesamowitych zdolności upośledzonych S. Smith zanotował, że osoby nimi obdarzone „widzą to” wewnątrz. I to widme doskonale wizualizowane zdaje się być kluczem do tej zadziwiającej zdolności. Jak powiedziała zadziwiająca jest to, że osoby sprawne intelektualnie i obdarzone matematycznymi zdolnościami niemal nigdy nie potrafią dokonać w pamięci takich karkołomnych operacji. Nawet z zastosowaniem wiecznego kalendarza Herschela, lub posługując się modelami matematycznymi i kalkulatorami - podają odpowiedzi niedokładne i wolniej, niż robią to opisani przez amerykańskiego psychiatrę W. Horowitza pacjenci³.

I. Rosenfield - wybitny amerykański neurofizjolog, ów zadziwiający fenomen tłumaczy następująco „Zdolności określania dni tygodni w przedziale osiem tysięcy lat wskazuje na użycie raczej prostego algorytmu. Dzieli się liczbę dni między „teraz” i „wtedy” przez siedem. Jeśli nie ma reszty, to data przypada jeden dzień później i tak dalej...”⁴.

Niby wszystko proste, tylko kiedy usiłowałam zastosować ten prosty algorytm w praktyce, okazał się zbyt trudny dla mego „normalnego” umysłu, podobnie jak dla matematycznego umysłu testowanego przez mnie profesjonalisty. Wprawdzie fenomeny wśród osób upośledzonych nie zdarzają się codziennie, ale czy fenomeny są codziennością świata „normalnych”? Niemniej warto o tych „nadmiarach” mózgu pamiętać i zauważać ich różnorodne przejawy. Może wówczas wśród niezrozumiałych i deprymujących nas i nasze poczucie logicznego porządku zachowań i słów osób upośledzonych zobaczymy i usłyszymy komunikaty, które nie są znów takie „upośledzone”.

Maria Marchwińska

Przypisy: 1. Por. R. Silverberg: Thomas, Warszawa 1967 2. Por. S. Smith: The Great Mental Calculators, Boston 1985 3. W.A. Horowitz: George and Charles, W. American Journal of Psychiatry 1965/12 4. Por. O. Sachs: The man who mistook his wife for a hat, London 1985 s. 64

“Program ochrony bociana białego i terenów podmokłych - przyrodnicza propozycja dla szkół

Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody “pro Natura” zaprasza szkoły podstawowe i średnie do wzięcia udziału w prowadzonym od 1994 roku “Programie ochrony bociana białego i terenów podmokłych”. Do jego realizacji włączyło się dotychczas ponad 1500 ochotników z całej Polski. Podjęli oni rozmaite działania polegające, m.in. na prowadzeniu obserwacji bocianów i zbieraniu danych o stanie ich lokalnych populacji, renowacji zagrożonych gniazd oraz ratowaniu żerowisk. Dzięki wsparciu ze strony Fundacji EkoFundusz oraz Międzynarodowej Fundacji Ciconia program, od roku 1997, włączony został w międzynarodowe działania na rzecz ratowania bociana białego w Europie.

Ponieważ coraz większe zainteresowanie programem wykazują szkoły, a nawiązana współpraca przynosi dobre efekty, został on rozbudowany i dostosowany do potrzeb pracy z uczniami. Powstały specjalne materiały dla nauczycieli, które będą rozsyłane bezpłatnie zgłaszającym się szkołom. Zawierają one niezbędne informacje teoretyczne o bocianach, jak i propozycje konkretnych zadań dla uczniów z różnych grup wiekowych. Mogą zostać wykorzystane zarówno do pracy z klasą, jak też grupą zainteresowanych osób, kołem LOP, Klubem Ekologicznym, Drużyną Harcerską itp. W pierwszym okresie, wiosną 1998, materiały zostaną przekazane kilkudziesięciu zainteresowanym szkołom z terenu kraju. Po przetestowaniu materiałów, zebraniu doświadczeń i opinii oceniających ich przydatność powstanie wersja końcowa, która trafi do większej liczby chętnych do współpracy nauczycieli z całej Polski. Szkoły biorące udział w pilotażowej fazie projektu, zostaną wymienione w ostatecznej wersji materiałów jako uczestniczące w ich tworzeniu.

Wszystkie szkoły chętne do współpracy prosimy o przesyłanie na adres Towarzystwa zgłoszeń zawierających: nazwisko nauczyciela, który będzie prowadził projekt oraz dokładny adres szkoły. Oczywiście w program może zaangażować się więcej niż jeden nauczyciel z tej samej szkoły. Zgłoszenia przyjmujemy do dnia 15 marca. Oto nasz adres: Polskie Towarzystwo Przyjaciół Przyrody “pro Natura”, ul. Podwale 75, 50-449 Wrocław.

Polecamy:

“Ekopartner” - miesięcznik poświęcony rozwojowi gospodarczemu i ochronie środowiska. Cena 1 egz. - 6 zł.

Redakcja: Fundacja “Green Park”, 02 - 032 Warszawa, ul. Filtrów 75.

mgr Wiktor Szyca

Kierownik Oddziału Zamiejscowego KO w Łęborku

Przykładowe scenariusze szkoleniowych posiedzeń rady pedagogicznej

Jednym z elementów reformy systemu edukacji będzie wprowadzenie „Podstaw programowych obowiązkowych przedmiotów ogólnokształcących”. Zadanie to jest niewykonalne bez przygotowania nauczycieli. Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku organizuje szereg szkoleń, które przygotowują m.in. dyrektorów szkół, do prowadzenia wewnętrznych form doskonalenia nauczycieli, np. w ramach szkoleniowych posiedzeń rady pedagogicznej. Problematyka związana z wdrożeniem podstaw programowych była również tematem narady szkoleniowej z dyrektorami szkół podstawowych rejonu łęborskiego w dniu 9 stycznia 1998 roku. Efektem tej narady było wypracowanie przykładowych scenariuszy szkoleniowych posiedzeń rady pedagogicznej, które być może okażą się pomocne dla dyrektorów szkół lub tzw. liderów rad pedagogicznych w trakcie przygotowywania wewnętrznych szkoleń nauczycieli.

I scenariusz szkoleniowego posiedzenia rady pedagogicznej:

Temat: Przygotowanie szkoły i nauczycieli do wdrażania reformy programowej.

Cele: Nauczyciele znają ogólne zadania szkoły oraz zadania na poszczególnych etapach edukacji opisane w podstawach programowych obowiązkowych przedmiotów ogólnokształcących, potrafią odróżnić kompetencje „kluczowe” od szczegółowych.

Warunki, środki i materiały: duża sala, stoły, cztery parze podstaw programowych... (najlepiej dla każdego n-la), arkusze papieru A1, kartki papieru A4 i A5, pisaki, tablica magnetyczna.

Plan (porządek): 1. Przedstawienie celów szkolenia, 2. Cele reformy programowej, 3. Zadania ogólne szkoły, 4. Kompetencje kluczowe jako podstawa programów nauczania, 5. Podsumowanie, wnioski.

Rozwiązanie:

1. Przedstawienie celów szkolenia (10 minut): *Podać kilka istotnych uwarunkowań wskazujących na nieuchronność zmiany systemu edukacji, których elementem jest wprowadzenie podstaw programowych (można wykorzystać materiał opublikowany w Informatorze Oświatowym nr 9-10/97 pt. „Zmieniająca się szkoła”), *Wskazać na istotę zmiany myślenia o szkole, w której tracą na znaczeniu dyscypliny naukowe na rzecz kompetencji możliwych do uzyskania przez ucznia,

2. Cele reformy programowej (10 minut): *Wskazać na oczekiwania zwyczajne w zakresie zmian systemu edukacji,

*Podać cele reformy oświatowej (**optymalizacja struktury systemu szkolnego, **unowocześnienie programów, metod, środków i form organizacyjnych pracy dydaktyczno-wych., **dostosowanie kształcenia do realiów zmieniającej się rzeczywistości, **uwolnienie dalszego rozwoju edukacji, form i metod jej doskonalenia od nadmiernej biurokracji scentralizowanego modelu zarządzania, **poszerzenie kształcenia na poziomie pełnej szkoły średniej), *Reforma programowa a samodzielność szkoły.

ĆWICZENIE 1 (30 minut): * w formie „burzy mózgów” udzielić odpowiedzi na pytanie „Dlaczego obecny system oświaty jest krytykowany?”; * rozdać arkusze papieru, mazaki i dodatkowe kartki; * podzielić zespół na grupy, które ustalają odpowiedzi na pytania: I - jaki jest obecny stan naszej oświaty?, II - jak być powinno?, III - dlaczego nie jest tak, jak być powinno? *Uwaga: grupa nie powinna liczyć więcej niż 6 osób; można tworzyć grupy równoległe.* *Omówienie efektów: *Liderzy grup omawiają wyniki pracy zespołu, dyskusja i wnioski; wprowadzenie pojęcia zmian jako wypełnianie luki pomiędzy stanem obecnym a oczekiwanym.

3. Zadania ogólne szkoły (20 minut): *Rozdać „Podstawy programowe obowiązkowych przedmiotów ogólnokształcących”, *Omówić „Zadania ogólne szkoły”: szkoła umożliwia, szkoła zapewnia, szkoła wspiera, *Przypomnieć cele i zadania szkoły określone w ramowym statucie szkoły publicznej, *Dyskusja nt.: podobieństwa i różnice pomiędzy zadaniami ogólnymi szkoły opisanymi w podstawach programowych a celami i zadaniami szkoły zawartymi w ramowym statucie szkoły publicznej, *Wnioski.

4. Kompetencje kluczowe jako podstawa programów nauczania (10 minut): *Podać kilka różnych sposobów opisywania „kompetencji”, np. jako: **zdolności do wypowiedzenia sądów, ocen, opinii, **zakresu uprawnień i pełnomocnictw do rozstrzygania w sprawie..., **zakresu wiedzy, umiejętności i odpowiedzialności, **wyniku zintegrowania wiedzy, umiejętności i postaw konkretnej osoby, np. ucznia, *Kompetencje kluczowe jako wiedza, umiejętności i postawy wyższego rzędu decydujące o przygotowaniu ucznia do dalszego uczenia się po kolejnych progach edukacyjnych, *Przypomnieć umiejętności i kompetencje ustalone w podstawach programowych - ogólne (kluczowe) i szczegółowe dla poszczególnych edukacji.

ĆWICZENIE 2 (30 minut): *Rozdać arkusze papieru i mazaki, *Podzielić zespół na grupy międzyprzedmiotowe, np.: **zespół nauczania początkowego, **zespół humanistyczny (np. j.polski, historia, wos, ...), **zespół przyrodniczy (np. biologia, geografia, fizyka, chemia), **zespół matematyczny (matematyka, informatyka), **zespół przedmiotów artystycznych i sprawnościowych (np. technika, plastyka, muzyka, wf). *Uwaga: zespoły nie powinny liczyć więcej niż 6 osób; można tworzyć zespoły równoległe.* *Zadaniem każdej grupy jest dobranie z podstaw programowych w ramach wybranej edukacji: 1) jednego zadania, 2) odpowiedniej kompetencji szczegółowej, a następnie ustalenie przykładowych zadań programowych, w wyniku których kompetencja zostanie osiągnięta. Omówienie efektów: -wystawa prac, -dyskusja nt. ustalonych zadań, -wnioski.

5. *Podsumowanie*: Jak jesteśmy przygotowani do opracowania własnych programów nauczania? (Rozdać kartki papieru - anonimowe wypowiedzi uczestników): - potrafimy ustalić - mamy wątpliwości - oczekujemy dodatkowych informacji dotyczących

II scenariusz szkoleniowego posiedzenia rady pedagogicznej:

Temat: Przygotowanie szkoły do wdrażania reformy programowej.

Cele: Nauczyciele znają algorytm tworzenia programów nauczania; potrafią ustalić przykładowe zadania programowe w oparciu o „Podstawy programowe obowiązkowych przedmiotów ogólnokształcących”.

Warunki, środki i materiały: duża sala, stoły, egzemplarze podstaw programowych... (najlepiej dla każdego n-la), arkusze papieru A1, kartki papieru A4 i A5, pisaki, tablica magnetyczna.

Plan (porządek): 1. Przypomnienie wniosków z poprzedniego szkolenia posiedzenia rady pedagogicznej. 2. Od podstaw programowych do programu nauczania. 3. Podsumowanie.

Rozwinięcie:

1. *Przypomnienie wniosków z poprzedniego szkoleniowego posiedzenia rady pedagogicznej (20 minut)* - *Odczytanie wniosków końcowych: **potrafimy ustalić... **mamy wątpliwości... **oczekujemy dodatkowych informacji dotyczących... *Przekazanie dodatkowych informacji dotyczących zgłoszonych oczekiwań uzyskanych z ODN i Kuratorium Oświaty w Słupsku nt. reformy programowej (np. w sprawie standardów osiągnięć i aktualnych prac MEN nad reformą programową itp.), dyskusja;

2. *Od podstaw programowych do programu nauczania (10 minut)*: *Przypomnienie wyników ćwiczenia pierwszego z poprzedniego szkolenia (jako jest obecny stan naszej oświaty, jak być powinno, dlaczego nie jest tak, jak być powinno?).

Ćwiczenie 1 (30 minut): *Rozdać arkusze papieru i mazaki, *Podzielić zespół na grupy, z których: I - reprezentuje uczniów, II - reprezentuje nauczycieli, III - reprezentuje rodziców. *Uwaga*: - grupa nie powinna liczyć więcej niż sześć osób, - można tworzyć grupy równoległe. Zadaniem każdej grupy jest udzielenie odpowiedzi na pytanie: „Czego oczekujemy od programów nauczania?”. *Omówienie efektów: **wystawa prac zespołów, uczestnicy indywidualnie zapoznają się z oczekiwaniami pozostałych grup, **ustalenie wspólnej listy oczekiwań, np. program powinien być: przyjazny dla ucznia, bez zbędnej wiedzy encyklopedycznej, otwarty, dający możliwość osiągania kompetencji przez praktyczne działanie, dostosowany do warunków szkoły i środowiska, zapewniający osiąganie kompetencji kluczowych niezbędnych do dalszej nauki po ukończeniu kolejnych progów edukacyjnych.

Ćwiczenie 2 (30 minut): *W formie „burzy mózgów” udzielić odpowiedzi na pytania: **co należy ustalić przed

przystąpieniem do tworzenia programu nauczania?, **co powinien zawierać program nauczania?, **czego należy unikać tworząc program nauczania?, *Podzielić zespół na 3 grupy, *Rozdać arkusze papieru i mazaki. *Uwaga*: -grupa nie powinna liczyć więcej niż 6 osób, -można tworzyć grupy równoległe. Zadaniem grupy jest udzielenie odpowiedzi na pytanie: I - co należy ustalić przed przystąpieniem do tworzenia programu nauczania?, II - co powinien zawierać program nauczania?, III - czego należy unikać tworząc program nauczania?, *Omówienie efektów: **liderzy grup omawiają wyniki prac zespołów, **dyskusja, **wnioski: algorytm tworzenia programów nauczania np.: a) przed przystąpieniem do tworzenia programu nauczania należy ustalić: 1) adresata (szkoła, środowisko), 2) cel - standardy osiągnięć (model absolwenta), 3) zakres treści kształcenia (dziedziny edukacji), 4) założenia robocze - co uczeń umieć powinien, 5) treści - przykłady - metody, 6) metody i narzędzia pomiaru, 7) technikę i cykl ewaluacji; b) program powinien zawierać: 1) wykaz umiejętności i kompetencji czytelny dla ucznia, 2) standardy wymagań, 3) harmonogram sprawdzania umiejętności i kompetencji, który powinien być dla ucznia źródłem informacji o osiągnięciach i brakach wymagających dalszych ćwiczeń, 4) komentarz końcowy (uwagi dotyczące realizacji); c) należy unikać: 1) wieloznaczności przy formułowaniu zadań, 2) przeładowania, tj. zorientowania na treści, 3) sprzecznych założeń roboczych. *Uwaga*: Program musi uwzględniać zadania określone w podstawach programowych dla poszczególnych etapów edukacji oraz realia szkoły (baza, środowisko). Standardy osiągnięć powinny być ustalane centralnie. Standardy wymagań są pochodną standardów osiągnięć, ich ustalanie jest zadaniem szkoły.

Ćwiczenie 3 INDYWIDUALNE (30 minut) *Rozdać kartki papieru i mazaki. Zadaniem każdego nauczyciela jest przeprowadzenie analizy kompetencji szczegółowych opisanych dla III etapu edukacji: filozoficznej, medialnej, zdrowotnej, ekologicznej i obronnej, a następnie wypisanie z nich tych kompetencji, które mogą być osiągnięte w trakcie realizacji zadań i treści edukacji zgodnej z posiadanymi kwalifikacjami (np. na lekcjach języka polskiego, języków obcych, historii, geografii, matematyki itp.), *Omówienie efektów - prezentacja wypisanych kompetencji przez nauczycieli, np. j. polskiego, historii, matematyki, techniki.

3. *Podsumowanie i wnioski*: Omówienie wyników przeprowadzonych ćwiczeń z obu posiedzeń szkoleniowych rady pedagogicznej z wskazaniem na ćwiczenia, które nie sprawiły trudności oraz na te zagadnienia, które wymagają dalszego samokształcenia bądź dodatkowych informacji.

Zestawienie wyników klasyfikacji za rok szkolny 1996/97 w zawodowych szkołach ponadpodstawowych woj. słupskiego

1. Szkoły dla młodzieży

Lp.	Nazwa szkoły miejscowość	Stan uczniów w paź- dzierniku	Stan uczniów na ko- niec roku	Odpad śródro- czny	Liczba promo- wanych bądź absolwe- ntów	Nie uzy- skali promocji	Powta- rzający klasę	Liczba absolwe- ntów	W tym absolwe- ntów szkół średnich	Otrzyma- li świa- dectwo dojrzało- ści	Wyniki naucza- nia 7/5.100%	Sprawn. roczna 7/4.100%
1.	Z.S. Leśn. Warcino	265	267	-	267	-	-	53	53	47	100	100
2.	Z.S.Zaw. Sławno	542	523	19	519	4	3	148	-	-	99,2	95,8
3.	Z.S.Zaw. Skórzana Nr 2 Słupsk	233	227	6	225	2	-	131	26	17	99	96,5
4.	Z.S.Ek. Roln. Bytów	656	655	1	647	8	2	162	115	79	98,8	98,1
5.	Z.S.Zaw. PKP Słupsk	236	226	10	219	7	5	36	16	14	98,5	94
6.	Z.S.Rol. Słupsk	656	635	21	622	13	11	163	195	86	98,1	96,1
7.	Z.S.Ekonom. Słupsk	962	946	16	824	22	15	254	147	129	97,7	96,1
8.	Z.S.Roln. Człuchów	340	334	6	325	9	3	72	19	12	97,4	95,4
9.	Z.S. Drzewn. Słupsk	847	803	44	782	21	21	243	78	64	97,4	92,3
10.	Z.S.T. Ustka	471	461	10	448	13	8	86	20	114	97,1	95,9
11.	Z.S.GiH Słupsk	818	795	23	768	27	27	201	80	67	96,6	93,9
12.	Z.S.Mech. Miastko	897	869	28	834	35	25	235	18	15	96	92,9
13.	Z.S.Rol. Lębork	948	940	8	899	441	30	217	172	141	95,6	94,8
14.	Z.S.Rol. Łodzierz	281	268	13	255	11	7	42	27	27	95,1	90,7
15.	Z.S.Med. Słupsk	182	179	3	1170	8	7	42	42	38	95	93,4
16.	Z.S.Ek. Lębork	504	491	13	464	27	18	122	97	78	94,5	92,1
17.	Z.S. Bud. Słupsk	631	591	40	545	46	33	91	91	30	94	86
18.	Z.S.Tech. Człuchów	1149	1137	12	1070	67	-	100	46	37	94	93,1
19.	Z.S. Bud. Lębork	883	849	34	2794	55	31	236	29	28	93,5	90,0
20.	Z.S.Rol. Sławno	740	699	41	653	46	46	172	111	100	93,42	88,24
21.	Z.S.Zaw. Bytów	1331	1250	81	1157	93	63	325	23	14	92,5	86,9
22.	Z.S.Z.ZDZ Słupsk	342	319	23	291	28	18	73	-	-	92,2	85,1
23.	Z.S.Z. Nr 1 Słupsk	1820	17042	116	1556	148	142	308	-	101	91,3	85,5
24.	Z.S.Mech. Słupsk	951	913	38	810	129	60	167	82	62	88,7	85,2
25.	Z.S.Mech. Lębork	1046	958	88	813	145	-	271	41	23	84,8	77,7
	RAZEM	17.737	17.039	698	15.957	1005	575	33950	1438	1223	94,01	91,82

2. Szkoły dla dorosłych

Lp.	Nazwa szkoły miejscowość	Stan uczniów w paź- dzierniku	Stan uczniów na ko- niec roku	Odpad śródro- czny	Liczba promo- wanych bądź absolwe- ntów	Nie uzy- skali promocji	Powta- rzający klasę	Liczba absolwe- ntów	W tym absolwe- ntów szkół średnich	Otrzyma- li świa- dectwo dojrzało- ści	Wyniki naucza- nia 7/5.100%	Sprawn. roczna 7/4.100%
1.	Z.S.Med. Słupsk	139	128	11	128	-	-	55	-	-	100	92
2.	Z.S.Zaw. Skórz. Słupsk	21	21	-	221	-	-	21	21	7	100	100
3.	Z.S.Ek. Roln. Bytów	33	29	4	29	-	-	-	-	-	100	87,8
4.	Z.S.Z. Bytów	40	26	14	26	-	-	-	-	-	100	65
5.	Z.S.Z. Człuchów	61	61	-	61	-	-	-	-	-	100	100
6.	Z.S.Z. Sławno	92	64	28	64	1	-	20	20	16	98,5	74,4
7.	Tech. Ekonom. Słupsk	97	89	8	88	1	1	35	35	19	98,3	90,7
8.	Tech. Gastr. Słupsk	130	122	8	119	3	3	31	31	30	97,5	91,5
9.	Z.S.Rol. Sławno	59	49	6	47	2	-	-	-	-	95,92	83,93
10.	SCKU Słupsk	150	120	30	115	4	-	13	13	-	94,5	72,8
11.	Z.S.Roln. Słupsk	61	44	17	41	3	-	25	25	11	93,0	67,0
12.	Z.S.Mech. Miastko	150	120	30	110	10	2	23	23	19	91,7	73,3
13.	Techn. Mech. Ustka	92	78	14	71	7	3	28	28	8	91,0	77,2
14.	Techn. Mech. Słupsk	233	193	40	175	18	-	70	70	27	90,5	75,1
15.	Techn. Bud. Słupsk	81	66	15	59	7	3	20	20	12	89	73
16.	Techn. Elektr. Słupsk	205	193	12	161	32	20	29	29	16	83,4	78,5
17.	ZSBud Lębork	93	69	24	54	9	9	17	17	3	78	58
RAZEM:		1734	1472	261	1.369	97	41	387	332	168	94,19	80,01

Sporządził st. wizytator KO
mgr inż. Henryk Szyc

Naturalna nauka języka

Na rynku nowości pedagogicznych ukazał się informator Wydawnictw Szkolnych i Pedagogicznych "Słoneczna Biblioteka" promujący nową serię książeczek do nauki czytania dla dzieci w wieku przedszkolnym na podstawie metody "Naturalna nauka języka", której twórcą jest Brian Cutting z Nowej Zelandii. Metodę tę zastosowano w wielu krajach oraz w kilkunastu przedszkolach w Polsce. Daje ona możliwość wczesnego bezstresowego nauczania dzieci czytania. Nauka odbywa się na podstawie serii składającej się z 40 książeczek pogrupowanych w cztery części: cz. I i II dla dzieci 4-5 letnich, cz. III dla dzieci 5-letnich i cz. IV dla 5-6 letnich.

Nowy model pracy z dziećmi oparty jest na nauce słuchania, mówienia, czytania i pisania poprzez zabawę i twórcze działania. Stanowi on jeden z globalnych systemów nauczania zmierzających do możliwie pełnej integracji treści nauczania. Swobodne wypowiedzianie się na temat usłyszanych lub wspólnie przeczytanych opowiadań, odniesienie do własnych doświadczeń jakie poczynią, pozwolą odkryć im magiczny związek między drukiem a obecnymi w ich umyśle znaczeniami.

W hierarchii proponowanego modelu nauczania rozumienie jest podstawową wartością. Strona techniczna, czyli odszyfrowywanie związków między literami a głoskami, czy sylabami nie jest celem samym w sobie, lecz środkiem prowadzącym do ważnych znaczeń, nowych informacji oraz radości płynącej z obcowania z tekstem.

Naturalną nauką języka zainteresowałam nauczycieli z mojej placówki. Zachęczone powodzeniami jakie osiągnęły przedszkola wykorzystujące tę metodę, opracowałyśmy plan pracy na obecny rok szkolny. Obejmuje on: doskonalenie nauczycieli, przygotowanie warsztatu oraz szereg konkretnych działań z dziećmi.

Pierwszym istotnym krokiem był udział mgr Aliny Rabowskiej w kursie dla doradców metodycznych z "Naturalnej nauki języka", który odbył się w Warszawie w maju 1997r. Nauczycielka zdobyła wiedzę praktyczną na temat prowadzenia i organizacji zajęć z dziećmi. Na radzie szkoleniowej podzieliła się spostrzeżeniami oraz zapoznała nas z techniczną stroną tej metody (program czytania, organizacja pracy zespołowej i indywidualnej, planowanie miesięczne i tygodniowe, przygotowanie pomocy, wyposażenie sali). Każde działania z dziećmi wynikające z planowanego tygodniowego ośrodka tematycznego należy opracować stosując element porządku i przygody. *Element porządku* to wprowadzenie do historyjki, czytanie tekstu, rozmowa z dziećmi mająca na celu uzyskanie samodzielnych refleksji od wychowanków, wprowadzenie wiersza, który jest zrytmizowaną melodyjną formą tej samej historyjki, ćwiczenia w przygotowaniu do pisania. *Element przygody* polega na równoczesnej pracy nad różnymi zadaniami z kilkoma zespołami. Dzięki takiej organizacji uczestnictwo dzieci w zajęciach jest pełniejsze, zaangażowanie większe a każdy z wychowanków ma możliwość wyboru zadania oraz grupy rówieśników, z którą będzie pracował. Wymaga to dużego wysiłku organizacyjnego ze strony nauczyciela, ale

uzyskany efekt końcowy świadczy o skuteczności nauczania.

W praktycznym przygotowaniu się do pracy z dziećmi korzystamy z "Zeszytów metodycznych" opracowanych przez Irenę Chrzanowską. Autorka prezentuje konkretne propozycje wykorzystania serii książeczek "Słonecznej Biblioteki" w planowaniu tygodniowych ośrodków tematycznych, w oparciu o elementy porządku i przygody. Integruje ona treści edukacyjne, a także uwzględnia percepcyjno - innowacyjny sposób uczenia się dziecka z uwzględnieniem szeroko rozumianej indywidualizacji.

Opracowałyśmy harmonogram zajęć koleżeńskich, dzięki którym w sposób praktyczny możemy dzielić się doświadczeniami, sukcesami w prowadzeniu zajęć metodą "Naturalna nauka języka".

Istotną sprawą było przygotowanie bazy niezbędnej do pracy z dziećmi. Sale dydaktyczne zostały wyposażone w stałe wielofunkcyjne kącki tematyczne, biblioteczkę oraz w punkt informacyjny, w którym gromadzone są pomoce dydaktyczne oraz opracowania tygodniowych ośrodków tematycznych przygotowanych przez nauczycieli.

Poniżej przedstawiamy propozycję zorganizowanego warsztatu pracy nauczyciela wprowadzającego jedną z książeczek pt. "Rekiny" - cz. IV z serii "Słoneczna Biblioteczka".

I. Kącik alfabetyczny - przygotowanie rozsypanki literowej; stemple liter; rozsypanka wyrazowa; rozsypanka sylabowa.

- dobieranie podpisów do obrazków (ilustracje z książki - kserokopie),
- stemplowanie wyrazów,
- układanie prostych zdań (np. zdania z czytanki),
- dobieranie wyrazów w pary (staw - karp, ocean - rekin, lin - jezioro, itp.)
- rozwiązywanie krzyżówki, układanie haseł z liter,
- dobieranie sylab, tworzenie wyrazów.

II. Kącik pisania - przygotowanie grafoskopu, wzorów liter pisanych, wykropkowanych rysunków, kart w linie.

- wpisywanie w chmurki krótkich zdań,
- pisanie po śladzie wyrazów: rekin, ryba - można wykorzystywać grafoskop,
- rysowanie po kropkach,
- uzupełnienie brakujących liter,
- wyszukiwanie podanych wyrazów i zapisywanie ich w liniaturze.

III. Kącik słuchania - przygotowanie magnetofonu, słuchawek, nagrań odgłosów związanych z morzem.

- słuchanie odgłosów nagranych na taśmę magnetofonową (szum morza, wiatr, pluskające ryby itp.),
- dobieranie obrazków do zjawisk dźwiękowych,
- układanie zagadek i nagrywanie ich na taśmę magnetofonową,
- czytanie tekstu wspólnie z lektorem.

IV. Kącik czytania - przygotowanie książek "Tajemnice zwierząt", czasopism "Zwierzaki", kart poetyckich z wierszami i zagadkami (forma kart poetyckich A-3)

- czytanie indywidualne tekstu "Rekiny",
- wyszukiwanie w książkach informacji o zwierzętach występujących w opowiadaniu,
- wyszukiwanie wyrazu rekin w tekście,

- d) wyszukiwanie nazw gatunków rekinów,
e) czytanie kart poetyckich.

V. Kącik matematyczny - przygotowanie mozaiki figur geometrycznych, liczmanów, kart pracy, cyfr, znaków +, -, „

- a) układanie z mozaiki figur geometrycznych dużych i małych ryb,
b) utworzenie zbiorów,
c) rozwiązywanie zadań z tekstem o rybach,
d) układanie działań,
e) rozwiązywanie szyfrogramów.

VI. Kącik plastyczny - przygotowanie kart papieru, farb, kredki, plasteliny

- a) origami - składanie ryb,
b) lepienie ryb z plasteliny,
c) kolorowanie muszli (farby, kredki, flamastry, plastelina).

VII. Kącik teatralny - przygotowanie sylwet, masek. Inscenizacja tekstu "Ryby, żaby i raki".

Bardzo ważną rolę w procesie wprowadzania tej ciekawej i efektywnej metody jest właściwa współpraca z rodzicami. Podstawą ich aktywnego wsparcia jest rzetelna i wszechstronna informacja o tym, co i w jakim celu zamierzamy czynić. Dlatego też rodzice naszych dzieci zostali zapoznani z metodą "Naturalna nauka języka". Organizowane są zajęcia otwarte, na których wspólnie z dziećmi uczestniczą w procesie edukacyjnym. Dostępna jest także dla nich "Słoneczna Biblioteka" oraz punkt informacyjny, w którym znajdują się opracowania nauczycieli. Dzięki takiej otwartości zyskałyśmy partnerów, którzy wspomagają nasze innowatorskie działania.

*mgr Mirosława Mazurkiewicz -
- dyrektor Przedszkola Nr 19 w Słupsku*

*mgr Alina Rubowska - nauczycielka,
dorośca metodyczny wych. przedszkolnego*

Polecamy publikacje ODN

** Stefan Rymon - Lipiński, Propozycje map sprawdzających stopień opanowania wiadomości z mapy w klasach IV-VIII szkoły podstawowej. Słupsk 1998, s. 56, cena 5,0 zł.*

** Alicja Nykiel, Jak uspołeczniać dzieci w klasach początkowych. Słupsk 1998, s. 45, cena 3,5 zł.*

Program SMART

Od czerwca 1997 roku grupa nauczycieli i konsultantów z Gdańska bierze udział w pracach programu SMART (jest to skrót angielskiej nazwy program - Strategic Measures for Achieving Reform Targets). Na program składa się kilka komponentów, których cele to: * komponent 01: polityka oświatowa, * komponent 03: rozwój programów nauczania, * komponent 04: osiągnięcie wysokiej jakości kształcenia nauczycieli.

Celem komponentu 02 jest unowocześnienie systemu oceniania. Składa się na niego siedem mniejszych elementów (subkomponentów), z których:

* subkomponent 02.1 - wspomaga grupę wykonawczą, przygotowuje organizację nowego systemu egzaminacyjnego i koordynuje prace całości (Gdańsk reprezentuje Tomasz Zbierski);
* subkomponent 02.3 - zajmuje się szkoleniem grupy administracyjnej, ta w przyszłości będzie wspomagać powoływanie i tworzenie Regionalnych Ośrodków Egzaminacyjnych; w skład tej grupy wchodzi 16 osób (Gdańsk reprezentują - Irena Panuer i Barbara Przychodzeń), które przysposabiają się do tworzenia nowego systemu egzaminacyjnego, do zarządzania tym systemem i do organizowania badań pilotażowych; * w subkomponentcie 02.4 będą pracowały osoby, których zadaniem będzie zaprojektowanie systemu gromadzenia i przetwarzania danych, * praca subkomponentu 02.5 polegać będzie na przeprowadzeniu pierwszych szkoleń.

Zadaniem subkomponentu 02.2 jest szkolenie grup przedmiotowych i zespołu przygotowującego narzędzia badawcze mierzące poziom alfabetyzmu funkcjonalnego (alfabetyzm funkcjonalny to umiejętność odczytania informacji przeznaczonej dla powszechnego odbiorcy np. rozkładu jazdy pociągów, druku urzędowego itp.) oraz wspomaganie tworzenie egzaminów przedmiotowych w nowej maturze

W programie pracuje 8 grup przedmiotowych. są to: * język polski (9 osób) - Gdańsk reprezentuje Hanna Łęczyska, * języki obce (8 osób) - Gdańsk reprezentuje Ewa Furche, * historia (8 osób) Gdańsk reprezentuje Maciej Raczynski, * biologia (7 osób) - Gdańsk reprezentuje Barbara Potulska, * chemia (6 osób) - Gdańsk reprezentuje Jolanta Sawicka, * geografia (6 osób) - Gdańsk reprezentuje Wiesław Kosakowski, * fizyka (6 osób) - Gdańsk nie ma przedstawiciela w tej grupie

Praca w grupach przedmiotowych przewidziana jest na okres dwóch lat i przebiega ona pod kierunkiem i przy wsparciu opiekunów akademickich i ekspertów z Wielkiej Brytanii i Holandii

Subkomponent 02.2 jest najbogatszy pod względem zadań i niekwiatań, albowiem jego członkowie mają wspomagać Nową Maturę, zaprojektować nowy system egzaminowania i oceniania, skonstruować przykłady nowych typów zadań, przygotować szkolenia i materiały do nich potrzebne.

Spotkania grup przedmiotowych odbywają się na ogół raz w miesiącu i tak w czerwcu odbyło się ono w Miętym pod Warszawą, we wrześniu - w Pogorzeli, w październiku - we Wrocławiu, w listopadzie - w Miętym, gdzie będą organizowane kolejne zjazdy. Każdy mityng kończy się sesją plenarną, podczas której przedstawiciele grup przedmiotowych relacjonują przebieg zajęć i prezentują rezultaty swojej pracy.

Podczas dwóch spotkań roboczych w Pogorzeli i Wrocławiu grupy wypracowały szkice sylabusów do przyszłych egzaminów z poszczególnych przedmiotów oraz poszukiwały odpowiedzi na pytanie, jakie umiejętności ucznia będą podlegały sprawdzeniu na przyszłym egzaminie maturalnym. Wszyscy są zgodni w przekonaniu, iż przyszły egzamin powinien koncentrować się na sprawdzeniu rozmaitych umiejętności, nie zaś jedynie wiadomości zdającego.

Spróbowano określić, co kryje się pod obco brzmiącym pojęciem - „syllabus”. Otóż jest to dokument zawierający opis wymagań egzaminu maturalnego i określający jego cele, kryteria doboru tekstów (na których będą badane umiejętności ucznia) oraz informujący o zasadach oceniania. Adresatami sylabusu będą nauczyciele, uczniowie i twórcy egzaminów. Mamy nadzieję, że w przyszłości pojawi się polski odpowiednik tego pojęcia.

Praca w programie SMART dopiero rozpoczęła się. Jej kierunki wyznacza krajowa grupa Nowa Matura. Jeżeli oba zespoły będą działały efektywnie, ich wysiłek zostanie zwieńczony sukcesem w postaci najpierw - przygotowania pilotażu, potem Zreformowanej Matury na miarę zjednoczonej Europy, a w odległej perspektywie zupełnie nowego podejścia do zagadnienia egzaminowania

Hanna Łęczyńska

(przedruk ze „STOLEM” Nr 9/10/97)

Niektóre wyniki ewaluacji realizacji programu „Nowa Matura” w 1997 r.

1. Informatory regionalne

Gdańsk elegancko wydał kolorowoookładkową serię informatorów „Przed maturą 1997”. Większość z nich otwiera dobrze dobrane motto, nie stroniące od przekory, np. „Nawet najlepiej przygotowane egzaminy są przerażające, bo największy głupiec może więcej pytać niż najmądrzejszy człowiek może odpowiedzieć” (język angielski) lub „...a ja wybiorę rosyjski!” (język rosyjski). Teksty są wolne od sztywnej urzędowości, dostarczają potrzebnej wiedzy, ale nie sugerują konieczności jej bezwarunkowej aprobaty.

Poszczególne zeszyty zawierają w miarę osobisty i samokrytyczny wstęp, krzepiącą uczniów informację o wynikach matury w poprzednich latach, materiały metodyczne (np. artykuł pracownika uniwersytetu o esaju - w informatorze języka polskiego), objaśnienia schematów punktowania, przykłady ocenionych prac uczniowskich (głównie prace „dobre” i „dostateczne”), analizy wyników ankiety na temat nowej formuły egzaminu maturalnego. Zeszyt matematyczny cechuje bogactwo (nie tylko wzorowych) przykładów rozwiązań zadań i bezpośrednio zwracanie się do ucznia (w wyróżnionych graficznie wstawkach „Uwaga maturzysto!”)

W artykule Tomasza Zbierskiego „Kompetencje kluczowe absolwenta szkoły średniej” (w informatorze historii) zamieszczono autorski, wyświecany „katalog kompetencji” będący, moim zdaniem, bardzo udaną merytorycznie, psychologicznie, dydaktycznie i redakcyjnie wersją „standardów edukacyjnych” z tego przedmiotu. Łącząc trzy dziedziny kompetencji ucznia („Umiejętność opisywania i wyjaśniania przemian historycznych i ich przyczyn oraz analizowania sytuacji historycznych pod różnym kątem” „Umiejętność rozumienia interpretacji historycznych” i „Umiejętność czerpania wiedzy ze źródeł historycznych i oceniania ich wiarygodności wartości”) otrzymujemy następujący opis

osiągnąć wymaganych od maturzysty na ocenę „dobrą” z historii:

„(Uczeń) Potrafi odróżniać rodzaje przemian historycznych, rozpoznawać różne rodzaje przyczyn i skutków, przedstawiać wzajemne związki różnych elementów sytuacji historycznej. Rozumie, że zmiana i postęp nie są tym samym, że przyczyny i skutki mogą być ważniejsze i mniej ważne. Umie opisać różnorodne poglądy i postawy ludzi w danej sytuacji historycznej. Rozumie, że interpretacje przeszłości, w tym również potoczna wersja wydarzeń, mogą różnić się od tego, co się rzeczywiście wydarzyło. Umie pokazać, że interpretacje historii zależą od doboru źródeł, omówić przydatność danego źródła ze względu na jego treść do badania konkretnego zagadnienia i porównać przydatność różnych źródeł do jego badania”

Tego rodzaju zapis dokładnie odpowiada formalnym wymaganiom stawianym standardom edukacyjnym:

- 1) jednoznacznie akcentuje cele, a nie materiał nauczania,
- 2) jest dostatecznie zwięzły na to, by go ogarnąć wyobrażeniem,
- 3) jest osnuty wokół jednej doniosłej idei dydaktycznej (w tym przypadku - „krytycznej analizy sytuacji historycznej na podstawie różnych źródeł”),

2. Podsumowanie ewaluacji metodologicznej matury próbnej 1997 :

- 1) Według kryteriów metodologicznych egzaminowania - niezależności sytuacyjnej, dokładności punktowania, rzetelności, trafności i obiektywizmu - matura próbna 1997 roku osiągnęła postęp w porównaniu z poprzednim rokiem.
- 2) Wraz z ulepszaniem procedur i narzędzi pomiarowych nasiliła się ich unifikacja w skali międzyregionalnej.
- 3) Wymagania wielostopniowe do oceny wypracowań budowane są wzorowo.
- 4) Schematy punktowania wypracowań wykazują należytą trafność, lecz jedynie umiarkowaną rzetelność, możliwą do podniesienia przez zwiększenie liczby oceniających.
- 5) Języki obce są już objęte testowaniem, a w zakresie historii, matematyki i biologii trwają próby wprowadzenia testów złożonych z 10 - 20 zadań otwartych.
- 6) Wszystkie zespoły przedmiotowe dbają o utrzymanie więzi z nauczycielami i uczniami, m. in. przez systematyczne ankietowanie.
- 7) Aprobata nauczycieli dla nowej formuły matury jest zróżnicowana między regionami.
- 8) Na ogół pomyślnie rozwija się działalność wydawnicza ośrodków regionalnych w związku z maturą.

3. Propozycje

- 1) Skoro zdecydowano się rozdzielić maturę zewnętrzną od matury wewnętrznej, konieczne jest określenie celu, charakteru i metod egzaminacyjnych tej drugiej.
- 2) warto nie tylko utrzymać regionalne zróżnicowanie tematów prac pisemnych, lecz także zwiększyć liczbę alternatywnych procedur i narzędzi matury próbnej.
- 3) Wszelkie formy zacieśnienia związku tematyki egzaminu maturalnego „z życiem” zasługują na silne poparcie.
- 4) Wydawnictwa regionalne związane z maturą powinny być wyraźniej adresowane nie tylko do twórczego nauczyciela, lecz także do przeciętnego ucznia.
- 5) Pilnie potrzebne są nie tylko dokładne sprawozdania z przebiegu matury próbnej i analizy jej wyników, lecz także naukowe prace badawcze nad maturą.
- 6) Regionalna i krajowa ewaluacja Programu „Nowa Matura” powinna objąć nie tylko opis działań innowacyjnych, lecz także analizę ich uwarunkowań i wyników.
- 7) Należy zwiększyć rolę ewaluacji problemowo - kształtującej programu.

(z opracowania profesora Bolesława Niemierki)

Uwaga!

Próbny pisemny egzamin dojrzałości odbędzie się w następujących terminach:

- 6 marca (piątek) 1998 r. - język polski,
9 marca (poniedziałek) 1998 r. - drugi przedmiot egzaminacyjny.

Dla uczniów zainteresowanych matematyką:

- 7 marca (sobota) 1998 r. - eksperymentalny egzamin z matematyki, do którego zadania zostaną przygotowane przez pracowników Uniwersytetu Gdańskiego.

Realizacja programu „Nowa matura” (styczeń - luty 1998 r.)

1. W zebraniu Wojewódzkiego Zespołu Egzaminacyjno - Wdrożeniowego Programu „Nowa Matura” w dniu 12 stycznia 1998 roku uczestniczyli: wicekurator oświaty - p. Sławomira Szmielińska, dyrektor wydziału kształcenia ponadpodstawowego w KO - Wanda Daczkowska oraz st. wiz. w KO - p. Roman Sikorski, który przejął po Czesławie Urbańskiej funkcję koordynatora Zespołu. Po krótkim wprowadzeniu p. Lucji Knop - przewodniczącej Zespołu, liderzy przedmiotowi poinformowali o upowszechnianiu programu i o swojej pracy z nauczycielami. Zwracano uwagę na stosunkowo niską frekwencję na konferencjach metodycznych i zespołach samokształceniowych. Pozytywne efekty przynosi natomiast praca w małych grupach. Kompendium wiedzy i dokumentem dotychczasowych działań są zeszyty z cyklu „Przed maturą 1998”. Trzeba je udostępnić wszystkim nauczycielom i dyrektorom szkół. Postanowiono, że liderzy przedmiotowi przedstawiają informacje o swojej pracy i projektowanych działaniach na zebraniu zespołu samokształceniowego dyrektorów liceów ogólnokształcących w dniu 16 stycznia bież. roku.

2. W styczniu i lutym odbywały się zebrania grup liderów przedmiotowych w ramach zespołu regionalnego PNM w gdańskim CEN. Na spotkaniu grupy polonistycznej 15 stycznia, Irena Majkowska - lider języka polskiego w grupie regionalnej, poinformowała o sposobie realizowania zadań pilotażowych w klasie III (przedostatniej). Grupa krajowa PNM postanowiła mianowicie wytypować do takich badań po jednej klasie w każdym z ośmiu regionów. W naszym regionie będzie to jedna klasa w wytypowanej szkole średniej w Gdańsku. Zespół krajowy podjął też prace nad relacjami między tzw. maturą wewnętrzną zdawaną w szkole a maturą zewnętrzną zdawaną poza szkołą. Przeważa pogląd, że ocena ucznia z egzaminu kończącego ostatni etap nauczania w szkole średniej powinna być wyrażona skalą liczbową (punktową), stanowiącą 40% ogólnej liczby punktów możliwych do uzyskania za cały egzamin dojrzałości. Egzamin wewnętrzny miałby składać się z pracy klasowej, testu i rozmowy. Podczas spotkania dokonano też analizy i selekcji propozycji tematycznych na tzw. maturę próbną oraz maturę regulaminową (majową).

3. Nauczyciele języka polskiego z województwa śląskiego uczący w klasach maturalnych spotkali się 13 i 14 lutego bież. roku w ODN w Słupsku. W ramach warsztatów kilkudziesięciu nauczycieli zapoznano się ze stosowaniem różnych technik w organizowaniu lekcji powtórzeniowych i nabywaniem

umiejętności w zakresie pracy z tekstem literackim. Ponadto analizowano różne propozycje tematów maturalnych oraz zagadnienia z zakresu pomiaru dydaktycznego i kryterialnej oceny prac pisemnych. Zajęcia prowadzili: Irena Majkowska z CEN w Gdańsku, Jan Tyborczyk oraz Krystyna Luczycka i Elżbieta Kisielńska - Baranowska.

4 Zebranie szkoleniowe Zespołu Regionalnego Programu „Nowa Matura” w gdańskim CEN 24 lutego 1998 roku prowadziła Irena Panccr - przewodnicząca Zespołu. Poinformowała o spotkaniach konsultacyjnych w MEN. Uczestniczyli w nich członkowie grupy krajowej PNM, przedstawiciele zespołów regionalnych (22 stycznia), kuratorzy oświaty (26 stycznia). W toku konsultacji zapoznano kierownictwo MEN z koncepcją i sposobami realizacji PNM. Przedstawiła następnie harmonogram wdrażania założeń nowego egzaminu maturalnego, skupiając się na relacjach między egzaminem wewnętrznym (ustnym, zdawanym w szkole) a egzaminem zewnętrznym (pisemnym, zdawanym poza szkołą i organizowanym przez rejonowy ośrodek egzaminacyjny). Barbara Przychodzień - konsultant ds. egzaminów szkolnych i sekretarz zespołu - przedstawiła stan przygotowań do matury próbnej (6 i 9 marca). Ośrodek gdański PNM przygotował zestawy tematów i zadań, zgodnie z potrzebami podanymi przez kuratoria. Poza tym przygotowano kryteria oceniania, karty odpowiedzi i recenzji oraz wzory tabel zbiorczych. Po spotkaniu przedstawiciele kuratoriów pokwitowali odbiór kopert z tematami i zadaniami oraz z materiałami pomocniczymi dla oceniających i dyrektorów szkół. Po spotkaniu dyrektorzy placówek doskonalenia pobrali także kolejne zeszyty z cyklu „Przed maturą 1998” (historia, języki obce).

Z kolei liderzy przedmiotowi oraz przedstawiciele zespołu regionalnego PNM w programie SMART przedstawiali planowane zmiany w organizacji i przebiegu matur regulaminowych (majowych) oraz zakres badań pilotażowych w klasach III (przedmaturalnych), które mają odbyć się w maju i w czerwcu bież. roku w wytypowanych szkołach w każdym z ośmiu regionów. Z wypowiedzi liderów programu SMART wynika, że zmian w regulaminie egzaminu dojrzałości należy spodziewać się w 1999 roku, zaś pierwszych egzaminów przeprowadzanych według programu NM w r. szk. 2001/2002.

Po zebraniu plenarnym odbyły się spotkania robocze grup liderów przedmiotowych. Należy dodać, że z naszego województwa w spotkaniu szkoleniowym w gdańskim CEN uczestniczyli wszyscy liderzy przedmiotowi (8 osób), przewodnicząca Wojewódzkiego Zespołu Egzaminacyjno - Wdrożeniowego PNM - Lucja Knop oraz Koordynator Zespołu - st. wiz. w KO Roman Sikorski. (J. T.)

mgr Wojciech Gajewski
ZSZ PKP | V LO Słupsk

Przykładowy zestaw pytań na ustny egzamin maturalny z historii, z wykorzystaniem tekstu źródłowego.

W roku 1998 w większości szkół w zestawach maturalnych z historii pojawi się zmiana, na którą zwracano uwagę już od dawna. Dotychczasowa formuła egzaminu ustnego polegająca na wylosowaniu zestawu przez abiturienta i na udzieleniu odpowiedzi na trzy zawarte w nim pytania¹, nie jest zgodna z programem Nowa Matura. Proponowana zmiana, polegająca na wprowadzeniu pytania opartego na analizie źródła historycznego, umożliwi maturzystę wykazanie się różnymi umiejętnościami. Jednocześnie materiał źródłowy służy do rozszerzenia, pogłębienia i utrwalenia wiedzy historycznej oraz większego rozbudzenia zainteresowań historią wśród uczniów².

Program Nowa Matura preferuje umiejętność myślenia historycznego, kształtowanego m.in. właśnie poprzez analizę tekstów źródłowych oraz przekształcenie egzaminu maturalnego z historii w sprawdzian odpowiadający standardom europejskim

Zestaw w części ustnej składa się z trzech zadań egzaminacyjnych. Pierwsze zadanie zestawu winno dotyczyć okresu do 1815 roku, drugie okresu po 1815 roku a trzecie powinno być oparte o analizę krótkiego tekstu źródłowego. Źródła ikonograficzne lub kartograficzne. Dwa pierwsze zadania są typowe i nie wymagają bliższego omówienia, mieścić się jednak powinny w proponowanym zakresie terytorialnym i chronologicznym. Zadanie trzecie to analiza tekstu źródłowego, źródła ikonograficznego lub kartograficznego.

STANDARD KONSTRUKCJI ZADAŃ EGZAMINACYJNYCH³

Numer zadania (tematu w zestawie) Zakres rzeczowy	Zakres terytorialny	Zakres chronologiczny
1. Historia polityczna	1. Ziemie polskie (historia Polski)	- do 1815 r. - po 1815 r.
	2. Europa i świat (historia powszechna)	- przekrojowe, obejmujące dwie lub kilka epok.
	3. Ziemie polskie, Europa i świat (historia Polski w powiązaniu z powszechną)	
2. Historia społeczno-gospodarcza	1. Ziemie polskie (historia Polski)	- do 1815 r. - po 1815 r.
	2. Europa i świat (historia powszechna)	- przekrojowe, obejmujące dwie lub kilka epok.
	3. Ziemie polskie, Europa i świat (historia Polski w powiązaniu z powsz.)	

3. Historia kultury	1. Ziemia polskie (historia Polski)	- do 1815 r. - po 1815 r.
	2. Europa i świat (historia powszechna)	- przekrojowe, obejmujące dwie lub kilka epok
	3. Ziemia polskie, Europa i świat (historia Polski w powiazaniu z powszechną)	

Założono, iż w ciągu 5 - 8 minut abiturient powinien zapoznać się z tekstem i sformułować (ustnie lub pisemnie, w formie krótkiej notatki) odpowiedzi na podane pytania do tekstu źródłowego. Zestawy pytań winny zawierać zarówno teksty dokumentów (w tym zawierające sprzeczne sądy na różne tematy), źródła aktowe (dokumenty lokacyjne, immunitety, przywileje, statuty, kodeksy praw, dekrety, odezwy czy konstytucje), jak również fragmenty źródeł opisowych (kronika, rocznik, list, dziennik, pamiętnik) czy przekazy literackie.

Warto przypomnieć, że podstawę krytyki źródła w szkole średniej stanowi wyjaśnienie: kim był autor ?, czyje interesy reprezentował ?, jakie stanowisko zajął wobec opisywanych wydarzeń i czym je motywował ?⁴. Ważne jest, aby pytania zmierzały do ustalenia związków pomiędzy faktami jednostkowymi, wymagały od ucznia integracji wiedzy czerpanej bezpośrednio z tekstu źródłowego i posiłkowania się niejednokrotnie wiedzą pozazródłową, czy też miały charakter podsumowujący, wrósciujaco-oceniający⁵. Stawiane pytania do tekstu źródłowego winny być typu: jak ?, kto ?, kiedy ?, gdzie ?, po co ?, w jakim celu ? jakie były skutki (następstwa, przyczyny) ?, jaką rolę ?, jakie znaczenie ?, oceń, odszukaj, opisz, przedstaw, porównaj, uzasadnij, wyjaśnij i inne⁶.

Do większości tekstów należy sformułować po 3-4 pytania, które dotyczą zarówno krytyki zewnętrznej przekazów źródłowych, jak i zagadnień wchodzących w zakres krytyki wewnętrznej. Stawiane pytania winny mieć różny stopień szczegółowości, a nawet dotyczyć też konkretnych wiadomości pozazródłowych, potrzebnych do analizy tekstu⁷. Z doświadczenia wiemy, że sporo trudności sprawia nauczycielom i uczniom formułowanie pytań do analizowanych tekstów.

Wymagania egzaminacyjne muszą być zgodne z obowiązującym w danym typie szkoły programem nauczania (w liceum ogólnokształcącym muszą obejmować wszystkie działy programowe, łącznie ze starożytnością). Należy uwzględnić zagadnienia ustrojowe, treści polityczne, kulturalne, gospodarcze, zarówno z historii powszechnej jak również związane z historią ojczystą.

Kolejność umieszczania pytań na bilecie egzaminacyjnym jest dowolna.

Egzamin ustny trwa około 20 minut i czas ten nie powinien ulegać wydłużeniu. W trakcie egzaminu nie powinno się zadawać abiturientom innych pytań niż dotyczące problemów zawartych w wylosowanym zestawie.

Winna obowiązywać zasada – komisja słucha abiturienta, dokonuje oceny według szczegółowych kryteriów oceny tej formy egzaminu przygotowanej przez wojewódzką grupę przedmiotową⁸.

Niecelowe wydaje się publikowanie wzorcowych analiz, ponieważ każdy tekst źródłowy może być zanalizowany na różne sposoby. Dlatego nie może być gotowych „jedynie słusznych analiz”. Prawidłowo analizując tekst źródłowy, uczniowie będą się różnić w swoich odpowiedziach nie tylko językowo czy stylistycznie, ale także przykładowo poziomem wykorzystanej podczas analizy wiedzy pozazródłowej.

Dzisiejszy rynek wydawniczy przynosi nam coraz więcej wydań tekstów źródłowych, więc ich dobór nie powinien nastroczać większych trudności. Coraz częściej jednak nauczycielom nie wystarczają tylko teksty zawarte w podręcznikach historii, a teksty źródłowe do nauki historii w szkole - wydane w 61 zeszytach tematycznych w 1959 roku - dawno się zdezaktualizowały i wyczerpały, a wybory z lat osiemdziesiątych nie są w pełni dostosowane do celów szkolnych⁹.

Z ostatnio wydanych, godne polecenia są :

- *Historia. Teksty źródłowe do ustnego egzaminu maturalnego. Pod red. Jana Chańko, Warszawa 1997.*

- *Wiek V-XV w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii i studentów. Opracowanie Melanii Sobańskiej-Bondaruk i Stanisława Bogusława Lenarda. Warszawa 1997.*

- *Wiek XVI-XVIII w źródłach. Wybór tekstów źródłowych z propozycjami metodycznymi dla nauczycieli historii i studentów. Opracowanie Melanii Sobańskiej-Bondaruk i Stanisława Bogusława Lenarda. Warszawa 1997.*

- *Anna Paner, Jan Iluk, Na tabliczce, papirusie i pergaminie. Źródła historyczne dla uczniów szkoły średniej. Koszalin 1997.*

- *Jerzy Ejsler, Melania Sobańska-Bondaruk, Historia 1789-1990. Wybór tekstów źródłowych dla szkół średnich. Warszawa 1995.*

- *Historia - Matura 97. Publikacja Wojewódzkiej Komisji Egzaminów Szkolnych przy Kuratorze Oświaty w Krakowie, Zespół przedmiotowy historii. Kraków 1997.*

- *Melania Sobańska-Bondaruk, Historia w dokumentach - t. I-V. Warszawa 1994.*

Prezentowane przykłady powstały głównie z myślą o ustnej części egzaminu maturalnego z historii. Proponuje nauczycielom 4 przykładowe zestawy pytań z tekstami źródłowymi. Oczywiście w różnych szkołach potrzeba różnej ilości zestawów pytań maturalnych (niekiedy liczba zestawów dochodzi do 50). Proponowane zestawy oczywiście mogą być dyskusyjne, stanowią tylko propozycję, czy wskazówkę jak należy układać zestawy pytań maturalnych z historii, mają głównie stanowić pomoc w przygotowaniu zadań polegających na analizie tekstów źródłowych podczas ustnej części egzaminu maturalnego z historii.

Zestaw 1.

1. Przeczytaj poniżej zamieszczony tekst i odpowiedz na pytania umieszczone pod nim :

Książę Konrad Mazowiecki nadaje Krzyżakom ziemię chełmińską w 1230 r.

W imię świętej niepodzielnej Trójcy. Ja Konrad, z Bożego miłosierdzia książę Mazowsza i Kujaw (...), podaję do wiadomości, że z uwagi na nagrodę niebieską i zbawienie duszy mojej oraz dla ochrony wicimych, za zgodą Agafii, żony mojej, i synów mych Bolesława, Kazimierza, Ziemowita, Ziemomyśła, nadałem Marii św. i braciom Zakonu Niemieckiego całe terytorium chełmińskie niepodzielne ze wszystkimi przynależnościami od tego miejsca, gdzie Drwęca opuszcza granice Prus, wzdłuż rzeki aż do Wisły, a Wisłę aż do Ossy i biegiem Ossy aż do granic Prus, na wieczyste posiadanie z całym pożytkiem i wszelką wolnością (...). Obiecałem też, gdyby ktokolwiek pomienionym braciom czynił przeszkody w posiadaniu tej ziemi, to ja z całą moją potęgą będę ich bronił. Owi zaś bracia przyrzekli też mnie i wszystkim moim dziedzicom, że z całą wiernością z nami walczyć będą każdego czasu stosownie do woli Bożej i wedle swej możności przeciw wrogom Chrystusa i naszym, mianowicie przeciw wszystkim poganom, (a czynić to będą) bez jakiegokolwiek podstępów lub fałszu, nawet gdyby tylko jeden z nich pozostał przy życiu. Świadcami tego nadania i przyrzeczeń są Michał, biskup kujawski, Chrystian, biskup Prus, Pakosław starszy, komes Dzierżykraj (i in.) (...).

Dzielo się roku pańskiego 1230. Ja, Gunter, biskup mazowiecki, podpisuje.

- Jaki to rodzaj źródła historycznego ?
 - Kiedy i gdzie został utworzony zakon krzyżacki ?
 - Co powodowało, że Konrad Mazowiecki dokonał nadania Zakonowi ?
 - Na jakich warunkach Krzyżacy zostali sprowadzeni do Polski ?
- Przemiany gospodarcze na ziemiach polskich w XIX wieku.
 - Omów genezę „polskiego października” 1956 roku.

Zestaw 2.

- Stosunki polsko - niemieckie w X - XIII wieku.
- Rozwój nauki i techniki na przełomie XIX i XX wieku.
- Zapoznaj się uważnie z tekstami źródłowymi A, B, i odpowiedz na załączone niżej pytania.

Źródło A. *Odezwa do Polaków wydana przez dowództwa wojskowe niemieckie i austro-węgierskie. Królestwo Polskie, sierpień 1914 rok.*

Polacy !

Zbliża się chwila oswobodzenia spod jarzma moskiewskiego. Sprzymierzone wojska Niemiec i Austro-Węgier przekroczą granice Królestwa Polskiego. Już cofają się Moskale. Upada ich krwawe panowanie, ciężące na Was od stu przeszło lat. Przychodzimy do Was jako przyjaciele. Zaufajcie nam !

Wolność Wam niesiemy i niepodległość, za którą tyle cierpieli ojcowie Wasi. Niech ustąpi barbarzyństwo wschodnie przed cywilizacją zachodnią, wspólną Wam i nam. (...)

Połączcie się z wojskami sprzymierzonymi. Wspólnymi siłami wypędzimy z granic Polski azjatyckie hordy.

Przynosimy też wolność i swobodę wyznaniową, poszanowanie religii, tak strasznie uciskanej przez Rosję. (...)

Z naszymi sztandarami przychodzi do Was wolność i niepodległość.

*Naczelne Dowództwo
niemieckich i austro-węgierskich armii wschodnich*

Źródło B. *Odezwa do Polaków głównodowodzącego armii rosyjskiej wielkiego księcia Mikołaja Mikołajewicza.*

Petersburg, 14 sierpnia 1914 rok.

Polacy !

Wybita godzina, w której marzenie święte ojców waszych i dziadów może się urzeczywistnić. Półtora wieku temu żywe ciało Polski poszarpane zostało na kawałki. Lecz dusza jej nie umarła. (...)

Niech znikną granice, które rozdzieliły na kawałki naród Polski ! Niech złączy się on w jedną całość pod berłem cesarza rosyjskiego ! Pod berłem tym odrodzi się Polska, wolna pod względem swej wiary, języka i samorządu.

Jednego oczekuje Rosja od was: takiego poszanowania dla praw tych narodowości, z którymi złączyła was historia.

Z sercem otwartym i bratersko podaną dłonią idźcie do was na spotkanie Wielka Rosja. Wierzy ona, iż nie zardzewiał miecz, który rozgromił wroga pod Grunwaldem. (...)

Jutrzemka nowego życia świta dla was.

Niech zabłyśnie w tej jutrzence znamię Krzyża, symbol cierpienia i zmartwychwstania narodów.

*Naczelny Główny Dowódca,
generał-adjutant Mikołaj*

- Na podstawie źródeł A i B podaj na jakie wydarzenia z przeszłości narodu polskiego powołują się autorzy dokumentów ?
- Jakie obietnice zawierają odezwy ?
- Co było faktyczną przyczyną ogłoszenia powyższych deklaracji ?

Zestaw 3

- Polska pod rządami Bolesława Krzywoustego.
- Czym zapisały się w dziejach Polski „czasy saskie” ?
- Przeczytaj rozkaz pożegnalny dowódcy Samodzielnej Grupy Operacyjnej „Polesie” gen. bryg. Franciszka Kleberga a następnie udzielić odpowiedzi na pytania:
 - Kiedy i w jakich okolicznościach wydano ten rozkaz ?
 - Czy były warunki do prowadzenia dalszych działań wojennych ?
 - Jakich znasz innych wybitnych dowódców wojny obronnej Polski w 1939 roku ?

SGO „Polesie”

L.dz. 1/5/Op/

Mp., Hortleszka, dnia 5 X 1939 r.

Żołnierze!

Z dalekiego Polesia, znad Narwi, z jednostek, które się oparły w Kowli demoralizacji - zebrałem Was pod swoją komendę, by walczyć do końca.

Chciałem iść najpierw na południe - gdy to się stało niemożliwe - nieść pomoc Warszawie.

Warszawa padła, nim doszliśmy. Mimo to nie straciliśmy nadziei i walczyliśmy dalej, najpierw z bolszewikami, następnie w 5 - dniowej bitwie pod Szrokonką z Niemcami.

Wykazaliście hart i odwagę w czasie zwątpień i dochowaliście wierności Ojczyźnie do końca.

Dziś jesteście otoczeni, a samotnica i żywność są na wyczerpaniu. Dalsza walka nie rokuje nadziei, a tylko rozleje krew żołnierską, która jeszcze przydać się może.

Przywilejem dowódcy jest brać odpowiedzialność na siebie. Dziś biorę ją w tej najcięższej chwili - każąc zaprzestać dalszej bezcelowej walki, by nie przelewać krwi żołnierskiej nadaremnie. Dziękuję Wam za Wasze męstwo i Waszą karność, wiem, że stanicie, gdy będziecie potrzebni.

Jeszcze Polska nie zginęła!
 Powyższy rozkaz przeczytać przed frontem wszystkich oddziałów.

Dowódca SGO „POLESIE”
 (-) Kleeberg gen. bryg.

Zestaw 4

1. Jakie były przyczyny zawarcia unii personalnej między Polską a Węgrami w XIV wieku ?
2. Na podstawie zamieszczonych poniżej danych statystycznych i wiedzy pozarządowej omów różnice w rozwoju gospodarczym ziem polskich w II połowie XIX wieku.

Tabela nr 1.

Wzrost wydajności z hektara		
Przeciętne zbiory z hektara:		
Terytorium \ rok	1880	1910
Zabór pruski	100	300
Zabór austriacki	100	200
Królestwo Polskie	100	150

Tabela nr 2.

Pogłowie zwierząt gospodarskich w tys. sztuk						
Zwierzęta	Poznańskie		Królestwo Polskie		Galicja	
	ok.1870r.	ok.1900r.	ok.1870 r.	ok.1900 r.	ok.1870 r.	ok.1900
owce	2600	333	3755	2183	966	437
świnie	311	1250	706	1500	735	1254
bydło	510	100	5000	2900	2071	2718
konie	197	264	1037	1392	696	869

Tabela nr 3.

Zbiory z hektara w kwintalach około 1900r.			
Rodzaj uprawy:	Zabór pruski	Królestwo Polskie	Zabór austriacki
żyto	11 - 12,4	8,5	8 - 8,3
pszenica	14 - 15,5	10 - 10,7	9 - 10
jęczmień	13 - 14	8,5 - 9,5	7,5 - 8,5
owies	12 - 12,5	7 - 7,5	6,5 - 7
ziarniaki	111 - 112	85	100 - 105
buraki cukr.	250 - 265	170	210 - 220

Źródło: *Historia gospodarcza Polski XIX i XX w., I. Kostrowicka, Z. Landau, J. Tomaszewski, Warszawa 1968 r.*

3. Znaczenie „upadku ładu pojałtańskiego” dla narodów Europy.

Przypisy: Historia. Teksty źródłowe do ustnego egzaminu maturalnego, praca zbiorowa pod red. J. Chańko, Warszawa 1997, s. 3. Melania Sobańska-Bondaruk, Z tekstem źródłowym w ręk. O pracy z dokumentem na lekcji uwag kilka. „Wiadomości Historyczne” 1994, nr 3, s. 172. Na podstawie materiałów Krajowego Zespołu Historii programu Nowa Matura Tamże, s. 165. Eleonora Trzcińska, Aspekty metodyczne stosowania tekstów źródłowych w edukacji szkolnej, w: Historia. Teksty źródłowe do ustnego egzaminu maturalnego, praca zbiorowa pod red. J. Chańko, Warszawa 1997, s. 13. Tamże, s. 13. Historia. Teksty źródłowe do ustnego egzaminu maturalnego, praca zbiorowa pod red. J. Chańko, Warszawa 1997, s. 5. Tamże Melania Sobańska-Bondaruk, op.cit. s. 164.

Spotkania w sprawie badania kompetencji

W Ustce, w dniach 13-14.02.1998r., odbyło się spotkanie przedstawicieli: Ministerstwa Edukacji Narodowej – p. Leszek Zabłocki, Międzywydziałowego Studium Pedagogicznego Uniwersytetu Gdańskiego (prof. B. Niemierko), Instytutu Studiów Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego (dr Bogdan Cichomski), kuratorów oświaty oraz ośrodków doskonalenia nauczycieli w Krośnie, Pile, Wałbrzychu i Słupsku. Przedmiotem rozważań były:

1. Kalendarz działań związanych z badaniem kompetencji w 4 województwach objętych eksperymentem .

2. Struktura narzędzia.

3. Ankieta I S S-u.

Ad. 1. Przeanalizowany i ujednolicony został w poszczególnych kuratoriach kalendarz działań związanych z eksperymentalnym zastąpieniem tradycyjnych egzaminów wstępnych do szkół średnich powszechnym badaniem kompetencji . Pan L. Zabłocki zwrócił uwagę na potrzebę przekazywania rzetelnej informacji wszystkim zainteresowanym. Ważna jest odpowiednia promocja przedsięwzięcia wśród samorządów, posłów, senatorów, wojewodów .

Ad. 2. W trakcie dyskusji nad narzędziem, które zastosowane zostanie w klasach VII i VIII we wszystkich czterech województwach prof. B. Niemierko zaproponował zmianę nazwy narzędzia na “Sprawdzian kompetencji z języka polskiego” i “Sprawdzian kompetencji z matematyki “. Jeżeli nasycimy testy treściami z innych przedmiotów przynajmniej w połowie, wówczas zmienimy nazwę. Ponadto należy ujednolicić dotychczas stosowane terminy: zamiennie stosuje się określenia “pytania” i “zadania”, a powinno się stosować termin zadania – uczeń, w teście, ma do wykonania określone zadania. Zadania powinny być budowane zgodnie z wcześniej sporządzonym planem testu, a następnie przeanalizowane pod kątem wartości taksonomicznych. Po dokonanej weryfikacji należy wystandardyzować przygotowane narzędzie. Profesor odniósł się również do procedury powoływania i szkolenia członków komisji sprawdzającej z języka polskiego, która powinna pracować na zasadach jakie wyznacza polonistom “Nowa Matura “ .

Ad. 3. Doktor Bogdan Cichomski zaproponował zebraniem kuratorom przeprowadzenie badań ankietowych pod nazwą “Uczniowie o sobie i swojej przyszłości “. W województwie śluskim ankietowani będą uczniowie wybranych szkół .

W dniach 16.02. - 20.02.1998 r. odbyły się zebrania szkoleniowe wizytatorów, dyrektorów szkół podstawowych i ponadpodstawowych, dyrektorów Poradni Psychologiczno - Pedagogicznych oraz wychowawców klas ósmych . Analizowano regulamin przebiegu badania kompetencji uczniów klas ósmych i sposób rekrutacji do szkół ponadpodstawowych w województwie śluskim . Zajęcia przeprowadzone zostały przez dyr. Wydziału Kształcenia Podstawowego – Miroslawę Mikuś, dyr. Wydziału Kształcenia Ponadpodstawowego – Zofię Dażkowską oraz konsultantów Pracowni Pomiaru Dydaktycznego .

mgr Bożena Żuk
 konsultant ds. pomiaru dydaktycznego

Pomiar pedagogiczny i diagnozowanie środowiska wychowawczego

dr Wiesław Kubiński
Instytut Pedagogiki WSP Słupsk

Zastosowanie algorytmu w cybernetycznym modelowaniu procesu nauczania

Proces nauczania w którym odbywa się wymiana informacji przy pomocy określonych sygnałów między nauczycielem (obiektem sterującym), a uczniem (obiektem sterowanym) z cybernetycznego punktu widzenia jest procesem podlegającym sterowaniu i regulacji¹. W tak uwarunkowanym procesie nauczania obiekt sterujący - nauczyciel, przekazuje odpowiednie informacje, polecenia, zadania, problemy za pomocą określonych sygnałów do obiektu sterowania - ucznia, który odbiera je, dekoduje i podejmuje działania zgodne z przekazywanymi poleceniami obiektu sterującego czyli nauczyciela. Wynik swoich działań, stan zdobytych informacji uczeń przekazuje w postaci sygnału do obiektu sterującego - nauczyciela (maszyna ucząca, komputer). W wyniku tych informacji obiekt sterujący dokonuje ich analizy i oceny a następnie podejmuje decyzję co do wartości generowanego oddziaływania sterującego modyfikującego bądź też nie zachowanie się ucznia.

Obiekt sterujący - nauczyciel (komputer) i obiekt sterowany - uczeń w procesie wzajemnej komunikacji wykonują różnego rodzaju operacje, ale w wyniku zaistnienia sprzężenia zwrotnego zachodzi pewien logicznie uwarunkowany układ ogólnego działania. Co zresztą jest domeną sterowania i regulacji tego procesu zachodzącego w układzie zamkniętym². W konsekwencji prowadzi to do konstrukcji zasad sterowania i regulacji w procesie nauczania w oparciu o pojęcie algorytmu³.

W myśl zasad cybernetyki wszystkie informacyjne procesy sterowania prezentuje się ściśle według kolejnych wzajemnie powiązanych logicznie operacji. Układ tych operacji „krok po kroku” to nic innego jak tylko algorytm.

Czym jest algorytm? Termin ten prawdopodobnie został zapożyczony - z matematyki teoretycznej, gdzie oznacza: „dokładną receptę określającą proces obliczeniowy, który prowadzi od pewnych danych początkowych dożądanego rezultatu”⁴. Dzisiaj znaczenie algorytmu rozszerzono tak aby jego definicja dotyczyła możliwości rozwiązywania zadań z każdej dziedziny nauki. Stąd S. Słomkiewicz nazywa algorytmem: „przepis obejmujący operacje elementarne i ich kolejność, który pozwala bezbłędnie rozwiązać określone zadanie należące do jakiejś grupy lub klasy zadań”⁵. Nicco inaczej algorytm definiuje G. Meyer, mianowicie: przez algorytm rozumie on „możliwy do wyuczenia się dokładny

przepis determinujący jakiś proces, który prowadzi do poszukiwania wyniku w określonej liczbie kroków poczynając od danych wyjściowych”⁶. Jeszcze inną nie tyle definicję algorytmu co raczej wskazówkę jak go rozumieć, prezentują w swojej książce pl. Algorytmy, D.M. Wheatley i A.W. Unwin, dla nich algorytm jest to „środek ułatwiający dochodzenie do podjęcia decyzji, przy uwzględnieniu jedynie tych czynników, które mają w danej decyzji znaczenie”⁷.

Algorytm jest więc metodą, najprostszą drogą, mającą na celu rozwiązanie pewnego zagadnienia, stanowi on konsekwentny układ twierdzeń formalnych, które wykorzystuje się do rozwiązania określonej klasy problemów z różnych dziedzin nauki.

Analizując proces nauczania i uczenia się z punktu widzenia sterowania i regulacji, możemy w nim znaleźć warunki pracy określone pewnymi regułami formalnymi wynikającymi z określonej specyfiki struktury tego systemu (źródło wiadomości, obiekt sterujący, kanał transmitowania danych, obiekt sterowany, informacja zwrotna)⁸. Takie podejście pozwala opisać proces nauczania niestety tylko w jednym aspekcie nie pretendując do pełnego i wszechstronnego opisu procesu nauczania. Ale nawet i wtedy wykorzystanie zasad algorytmicznych - jak już powiedzieliśmy - w „ograniczonej formie” daje i tak korzyści, z których nie wolno rezygnować.

Najbardziej istotnym dla procesu nauczania są rezultaty uczenia się. Opanowanie przez ucznia określonych wiadomości i umiejętności jest uwarunkowane powstawaniem u niego kolejno formujących się procesów i operacji, których efektem jest wykonanie przez ucznia określonych czynności, wcześniej zaplanowanych przez obiekt sterujący. Oczywiście istota psychologiczna tych czynności jest skomplikowana, ale jest zrozumiałe, że czynności te powinny być adekwatne zarówno do wiedzy ucznia, jego motywów jak i umiejętności.

Wykrycie pewnych prawidłowości występowania czynności w procesie uczenia się jest zagadnieniem ważnym i zależy głównie od metodycznego przygotowania nauczyciela, który jest predysponowany do stosowania określonych oddziaływań na ucznia pozwalających w sekwencyjny sposób, przy stopniowaniu trudności, realizować skutecznie proces nauczania. System podobnych działań odpowiada wewnętrznej strukturze wiedzy poznawanej przez ucznia. A zatem w rezultacie nauczania system działań powinien stać się umiejętnością ucznia.

Proces sterowania i regulacji w systemie nauczania może odbywać się tylko wtedy, gdy repertuar oddziaływań na ucznia będzie algorytmiczny. W przeciwnym wypadku zostanie naruszony tok samego procesu nauczania i stanie się on procesem bez odpowiedniego sterowania. Idąc tym tokiem myślenia nasuwa się nieodparcie pytanie: jakie cechy algorytmu mogą okazać się szczególnie przydatne w skutecznej realizacji procesu nauczania?

Sądzić należy, że cechy te to: dokładność algorytmu, masowość, jednoznaczność oraz wnioskowanie o wynikach zastosowania algorytmu

Pierwszą cechą algorytmu niezmiernie istotną dla skutecznego przebiegu procesu nauczania jest jego dokładność. Algorytm jest to pewien proces który przebiega

„krokami” w ten sposób, że na początku jego działania jest dana pewna wielkość lub określony zbiór wielkości i po wykonaniu każdego kroku otrzymuje się pewien zbiór wielkości zależny od zbioru wielkości, które były nam dane przed wykonaniem kroku. Każdy następny krok jest określony poprzedzającym go krokiem i wprowadza wg zasad logiki kolejno w czasie informacje o realizowanym procesie. Innymi słowy dokładność algorytmu oznacza konieczność przekazywania uczniowi w określonych jednostkach czasowych precyzyjnie i syntetycznie opracowanych wiadomości i umiejętności, które stanowią elementarną i logicznie zamkniętą całość. W ten oto sposób algorytm jawi się jako działanie dyskretne, a występujące w nim operacje (kroki) można zaliczyć do elementarnych⁹. Przy tak realizowanym procesie prawdopodobieństwo popełnienia przez ucznia błędu przy opanowywaniu kolejnych informacji jest minimalne.

Dokładność algorytmu oznacza również, że dla rozwiązania określonej klasy zadań, problemów może być kilka sposobów przekazywania informacji według różnych algorytmów. Jest to istotne z tego względu, że uzyskuje się dzięki temu dużą elastyczność i nieszyblonowość realizacji procesu nauczania.

Masowość algorytmu to kolejna jego cecha pozwalająca zastosować jeden logiczny model do rozwiązania całej klasy zadań. A zatem algorytm powinien być uniwersalnym sposobem rozwiązania typowego zadania czy problemu. Ale ponieważ szczególnych przypadków typowego zadania czy problemu może być nieskończona ilość, stąd algorytm może być układem operacji (kroków), które pozwalają rozwiązać nieskończoną ilość zadań¹⁰.

Jednoznaczność algorytmu - zbiór wielkości otrzymanych po wykonaniu dowolnej operacji jest jednoznacznie określony przez zbiór wielkości przed wykonaniem tej operacji. A więc określona liczba operacji (kroków) w danym algorytmie gwarantuje zawsze przejście od danych początkowych do końcowego rezultatu niezależnie od tego czy będzie to rezultat pozytywny czy w pewnym sensie negatywny. Należy tu jeszcze zaznaczyć, że w procesie nauczania jednoznaczność algorytmu wyklucza błędy w rozwiązywaniu tylko wtedy, gdy uczeń opanował metodę rozwiązywania elementarnych działań stanowiących treść kolejnych operacji algorytmu¹¹.

Ostatnią cechą algorytmu jest możliwość wnioskowania o wynikach operacji algorytmu. Z dotychczasowych rozważań wynika, że algorytm jest ścisłym precyzyjnym przepisem postępowania dla określonej klasy zadań, problemów. Jeśli dobór operacji lub zadania nie będzie dobrze uwarunkowany, to może się okazać, że wykonanie określonych operacji nie pozwoli na uzyskanie rezultatu końcowego (pozytywnego czy negatywnego). Wówczas algorytm bezwzględnie musi określić dalszą drogę postępowania. Podobna sytuacja może się zdarzyć w konkretnej operacji, gdy otrzymany wynik nie leży w zbiorze wyników częściowych. Musimy mieć wówczas wskazówkę co należy robić dalej.

Reasumując tę część rozważań można jednoznacznie podkreślić, że dla skutecznego przebiegu procesu nauczania zaprezentowane powyżej cechy algorytmu mają nieocenione

znaczenie, zwłaszcza dokładność i jednoznaczność algorytmu daje szerokie możliwości sterowania procesami psychicznymi ucznia przy formułowaniu się u niego rozumowych i praktycznych umiejętności oraz nawyków, przy ograniczaniu nieprawidłowości z tym związanych do minimum.

Skoro wiemy jakie cechy algorytmu wpływają na skuteczny przebieg procesu nauczania to wypadałoby się zastanowić - zgodnie zresztą z podstawowym założeniem cybernetyki w myśl którego zasadniczą metodą badania przez nią procesów informacyjnych jest tworzenie algorytmów rozumianych jako określone ścisłe schematy działania - jak stworzyć takie schematy działania w procesie nauczania biorąc pod uwagę niektóre metody cybernetyki¹².

Poczyńmy na początku pewne założenie, że bez względu na to jaką definicję pojęcia algorytmu przyjmujemy to algorytm zawsze przedstawia sobą opis konkretnego działania, krok po kroku, (krok następny uwarunkowany jest wykonaniem kroku poprzedniego), który umożliwia modelowanie dostatecznie prostego przetwarzania informacji przez człowieka za pośrednictwem maszyn, operacji odbywających się na bazie liter, słów określonego alfabetu itd. Czyli mamy tu do czynienia z podstawowym założeniem teorii algorytmów, który mówi, że określony proces dany algorytmicznie może być przedstawiony dokładnie sprecyzowanym algorytmem. A zatem, każdy algorytm można przedstawić za pomocą odpowiedniego schematu funkcjonalnego, przy czym jest to schemat optymalny, to znaczy oznacza on, że algorytm podaje najprostszą i najbardziej efektywną drogę rozwiązania danego zagadnienia (zadania, problemu). Dlatego też algorytm uściśla całą metodykę poznawania zjawisk i jest - można powiedzieć - pojęciem powszechnie używanym, chociaż nie zawsze ściśle i precyzyjnie określonym w życiu codziennym.

Przyjmując rozumienie algorytmu jako drogę najbardziej efektywnego działania zmierzającego do rozwiązania określonego zagadnienia możemy mówić o cybernetycznym modelowaniu danego procesu. Rozpatrzmy to na przykładzie niektórych metod cybernetyki opartych na ogólnych metodach myślenia¹³.

1. Metoda analityczno - syntetyczna

Załóżmy, że w procesie nauczania chcemy zapoznać ucznia z określonym zjawiskiem, a więc kolejne czynności powinny być następujące: dokonujemy ogólnej charakterystyki danego zjawiska, omawiamy poszczególne jego podzespoły, ich budowę sposób działania i wykonywane przez nie funkcje. Taka analiza nie może być prowadzona chaotycznie, lecz wg określonego planu. Podobnie na drodze syntezy tworząc określoną całość danego przedmiotu czy zjawiska, musimy proces ten precyzyjnie zaplanować. Budowę całości można znacznie skrócić, jeśli znamy dobrze działanie elementów tej całości. Tak więc proces analizy i syntezy można ująć wspólnym schematem działania w postaci algorytmu. Opracowując algorytm tej metody należy poszczególne kroki postępowania ułożyć w logiczną całość. A zatem algorytm przyjmie następującą postać:

- 1) określ charakterystykę ogólną całego procesu
- 2) podziel dany proces na części i uzyskaj w ten sposób informacje składające się na strukturę tego procesu
- 3) określ funkcje elementów i związki elementów w całości analizowanego przez Ciebie procesu
- 4) wyodrębni najbardziej istotne elementy tego procesu
- 5) zbadaj zależności między wyodrębnionymi przez Ciebie elementami tego procesu
- 6) utwórz na nowo całość procesu
- 7) porównaj rozpatrywany proces z podobnymi procesami (tej samej klasy)
- 8) zastosuj praktycznie uzyskane informacje ¹⁴.

2. Metoda indukcyjno - dedukcyjna

W procesie analizy i syntezy poznajemy określony proces, przedmiot, zjawisko w sposób bezpośredni. Niemniej w większości przypadków mamy do czynienia z poznawaniem danej rzeczywistości drogą pośrednią. W tym celu wykorzystujemy indukcję (wnioskowanie od szczegółów do uogólnień) i dedukcję (wnioskowanie od ogólnych praw do szczegółów). Indukcja jest uzasadniona, gdy ilość doświadczeń, faktów i zjawisk jest duża. Kiedy stosujemy indukcję? Otóż, wtedy gdy chcemy opracować prawo lub regułę, wykonać szczegółowe zadania, jeśli odpowiednic uogólnienie nie obejmuje rozpatrywanego przypadku. Algorytm metody indukcyjnej prowadzi od pojedynczych przypadków i ich stosunków przez uogólnienia dokonywane w toku wnioskowania indukcyjnego do ogólnego prawa czy reguły. A zatem w ogólnej postaci będzie się przedstawiał w sposób następujący:

- 1) badaj fakty szczególne i analizuj je
- 2) określ dla poszczególnych faktów wspólne wielkości i zależności
- 3) określ jakościowe i ilościowe zależności dla poszczególnych wyodrębnionych przez Ciebie faktów z analizowanego zjawiska
- 4) uporządkuj dane z punktów 1.2.3
- 5) uogólnij dotychczasowe wyniki w postaci twierdzenia, reguły itp.
- 6) sprawdź na innych przykładach otrzymaną regułę ¹⁵.

Dedukcja, proces ten można przeprowadzić tylko wówczas, gdy dane szczegółowe można ściśle określić. Jeżeli wykorzystujemy ogólne twierdzenia do sprawdzania urządzeń czy procesów, to rozumiemy dedukcyjnie. A zatem algorytm metody dedukcyjnej będzie wskazywał drogę od ogólnego prawa przez pojedyncze sądy i argumenty do dedukcyjnego wniosku, do szczegółowego prawa. Przeprowadzając dedukcję dowolnego zjawiska postępujemy zgodnie z przyjętym algorytmem:

- 1) sformułuj twierdzenie ogólne i pamiętaj o nim
- 2) określ twierdzenie szczegółowe (będzie ono przedmiotem rozumowania)
- 3) wyszukaj potrzebne definicje, założenia i twierdzenia pomocnicze
- 4) przeprowadź wnioskowanie prowadzące do uzasadnienia twierdzenia szczegółowego (pkt. 2) lub doprowadź rozumowanie do sprzeczności (co będzie oznaczać, że twierdzenie z pkt. 2 jest nie prawdziwe)
- 5) sprawdź otrzymany wniosek wynikający z pkt. 4 na przykładach ¹⁶.

3. Metoda genetyczna

Metoda genetyczna ukazuje proces lub rozpatrywane zjawisko, obiekt w swoim rozwoju. Uwzględnia ona rozwój historyczny procesu, zjawiska lub miejsce obiektu w strukturze logiczno - systematycznej.

Badanie rozwoju historycznego określonego obiektu czy zjawiska wskazuje na ich proces rozwoju od form najprostszyc. Porównanie dotychczasowej wiedzy podanej przez badaczy z własnymi informacjami na dany temat zachęca do szukania własnych, lepszych i nowych rozwiązań. Tak więc wykorzystanie metody genetycznej w procesie nauczania jest szczególnie przydatne i wartościowe.

Algorytm tej metody wychodzi od tego co pierwotne, najstarsze i prowadzi przez kolejne etapy tego rozwoju do stanu końcowego lub perspektywy dalszego rozwoju. A oto przykład takiego algorytmu:

- 1) poznaj pierwsze egzemplarze rozpatrywanego zjawiska, przedmiotu
- 2) określ miejsce rozpatrywanego zjawiska, przedmiotu w procesie jego rozwoju
- 3) ustal stan obecny i perspektywę rozwoju przedmiotu na podstawie pkt. 1 i 2
- 4) oceń drogę rozwojową na podstawie dotychczasowych osiągnięć nauki i wyciągnij praktyczne wnioski ¹⁷.

4. Metoda analogii

Metoda analogii ułatwia zrozumienie nowych faktów, zjawisk czy procesów, gdyż wykorzystuje się tu zasadę porównywania rozpatrywanych rzeczy, zjawisk, procesów z rzeczami, zjawiskami, procesami już znanymi. Analogia przeciwdziała uczniowskiej tendencji do szufladkowania wiedzy, ułatwia dostrzeganie podobnych struktur, zjawisk, relacji, zależności w różnych dziedzinach nauki. Wbrew pozorom analogia jest często źle rozumiana przez uczniów, najczęściej utożsamiają ją oni z równoważnością. Z tego też względu stosowanie metody analogii wymaga ostrożności, rozwagi i umiejętności. A zatem algorytm w metodzie analogii prowadzi od tego co poznajemy rozpatrując to na bazie tego co jest już znane. Algorytm w tej metodzie będzie miał następującą postać:

- 1) ustal pod jakim względem masz zbadać dany przedmiot lub zjawisko (pod względem: zachowania, struktur, tworzywa czy analogii specjalistycznej)
- 2) obierz znany przedmiot lub znane zjawisko, które chcesz porównać z rozpatrywaną sytuacją
- 3) wskaż elementy identyczne, podobne i różne, jakie występują przy porównaniu przedmiotów, znanego i rozpatrywanego
- 4) przeprowadź badanie przedmiotu inną metodą i określ jego specyficzne własności (analogia służy przede wszystkim do samego zrozumienia zjawisk i przydzielenia go do określonej klasy zagadnień) ¹⁸.

5. Metoda modelowa

Jest to w pedagogice postępowanie stosunkowo mało znane. Modelowanie prowadzi do poznania zjawisk na podstawie hipotez, które najczęściej weryfikuje się na modelu. Modelowanie jest więc metodą naukowego poznania związków i relacji między np. zmiennymi procesu kształcenia poprzez budowanie ich modeli¹⁹. Dla L. Nowaka „modelowanie jest pewnym substytutem metody dedukcyjnej tworzenia teorii - umożliwia ono niejako wzorowanie się na rozwiązaniach uprzednio przyjętych i konstruowanie rozwiązań analogicznych”²¹. Innymi słowy można przyjąć takie rozumienie w myśl którego badacz tworzy początkowo niepełny model jakiejś mało sprecyzowanej teorii i w toku nieustannej pracy twórczej nieustannie poddaje go obróbce uzupełniając go, poprawiając i doskonaląc, aż dojdzie do wersji modelu najbardziej adekwatnej do proponowanej teorii. W podobny sposób powinien zachowywać się uczeń, co w konsekwencji pozwoli mu uzmyslać sobie, że model służy wyjaśnieniu, poznaniu i przetwarzaniu rzeczywistości, a w konsekwencji prowadzi do jej coraz dokładniejszego przybliżenia. Metoda modelowa z pewnością rozwija twórcze myślenie i wdraża do poszukiwania nowych rozwiązań, nowej wiedzy na rozpatrywany temat. Tworzenie i uzupełnianie modeli nową wiedzą rozwija myślenie i jest znacznym postępowaniem w stosunku do opisywania gotowych obrazów otaczającej ucznia rzeczywistości. Przedstawmy zatem algorytm metody modelowej:

- 1) obierz szkielet modelu badanego przedmiotu lub procesu
- 2) określ istotne własności i strukturę modelu
- 3) uzupełnij i popraw model poprzez ustalenie dodatkowych szczegółów, elementów i funkcji
- 4) sprawdź jak dobrze model przybliża stan faktyczny
- 5) sprawdź czy model spełnia wszystkie warunki²².

6. Metoda „czarnej skrzynki”

Metoda ta polega na zbadaniu właściwości przedmiotu, procesu zjawiska oraz ich reakcji na skutek celowego oddziaływania na nie w określony sposób i obserwowaniu zachowania się danego przedmiotu, procesu bądź zjawiska na wejściu i na wyjściu. Metoda ta rozwija samodzielność ucznia, zbliża jego postępowanie do pracy badacza. Uczeń poznaje całe bogactwo własności przedmiotów, zjawisk, procesów, cechy szczególne, warunki ich funkcjonowania oraz istotne zależności. Metoda ta wymaga również znajomości różnych metod badania określonego wycinka rzeczywistości oraz twórczego wykorzystania nagromadzonej przez ucznia wiedzy i umiejętności. Algorytm w tym wypadku jest następujący:

- 1) obserwuj dokładnie badany układ
- 2) podejmij określone działania na wejściu i obserwuj stan wyjścia układu
- 3) powtórz kilkakrotnie postępowanie z pkt. 2, aby ustalić własności badanego układu
- 4) zmień repertuar oddziaływań na wejściu układu i obserwuj wyjście układu. Pozwoli to określić inne własności układu
- 5) oceń otrzymane wyniki i określ wnioski o własnościach nieznanego pod względem struktury układu²³.

Otrzymane w wyniku badania własności układu można uważać za adekwatne, gdy określony ciąg bodźców podanych na wejściu układu daje jednoznaczny ciąg reakcji na jego wyjściu

7. Metoda problemowa

Metoda problemowa zawiera w sobie wszystkie dotąd omawiane metody cybernetyki, a więc: analizę, syntezę, indukcję, dedukcję, abstrahowanie oraz uogólnianie. Algorytm metody problemowej będzie przebiegał od sformułowania problemu poprzez zbieranie informacji potrzebnych do jego rozwiązania, programowanie rozwiązania, samo rozwiązanie problemu do kontroli otrzymanego rozwiązania i zastosowania uzyskanych wyników w praktyce. A zatem algorytm postępowania będzie następujący:

- 1) przeanalizuj zastaną sytuację problemową, jej współczynniki i zachodzące między nimi stosunki. Sformułuj pytania kluczowe, ustal jego myśli przewodnie
- 2) dokonaj analizy posiadanej wiedzy pod kątem, czy nie może ona przyczynić się do rozwiązania problemu. Wykorzystaj podobieństwa (analogie), przestrukturowania. Wniknij w istotę zależności. Sformułuj hipotezy
- 3) ułóż program twojego działania. Przemyśl przez jakie etapy należy kolejno przejść i jakie problemy szczegółowe rozwiązać, jakie stosować pomoce, narzędzia
- 4) dokonaj rozwiązania problemu w przypadku trudności wróć do pkt. 1,2,3 i szukaj ulepszonych warunków. Gdy zajdzie potrzeba prowadź rozwiązania równoległe i wybierz z nich te które będą najbardziej racjonalne
- 5) uporządkuj uzyskane wyniki i sprawdź, czy udzielona została odpowiedź na podstawowe pytanie. Skontroluj prawidłowość rozwiązania w praktyce. Skoryguj drogę rozwiązania i zwróć uwagę na następstwa uzyskanych wyników²⁴.

Zaprezentowana problematyka nie wyczerpuje całości zagadnienia. Jest to raczej próba podania możliwości szerokiej dziedziny badań procesu nauczania i kształtowania postępowania w tych badaniach wg określonych procedur z zastosowaniem algorytmów metod cybernetyki.

Realizacja szeregu ogniw procesu dydaktycznego wg specjalnie opracowanych algorytmów kryje w sobie ogromne możliwości nauczania systematyczności, przystępności podawanego materiału i lepszego powiązania teorii z praktyką co dzisiaj w dobie badania jakości kształcenia ma niebagatelne znaczenie²⁵.

¹Przydyś W. Kubielski, Sterowanie procesem dydaktycznym i jego pomiar, „Informator Oświatowy” KOiODN Nr 11-12 Słupsk 1997, s. 2. Tamże, s. 3. Algorytm wystąpi w tych sytuacjach, gdzie dla rozwiązania niektórych zadań rozumianych w sensie ogólnym należy wykonać ciąg działań. J.M. Szymański, Życie systemów, Warszawa 1991, ibidem A.A. Markow, Theory of Algorithms, National Science Foundation, Washington 1961, s. 14-15. S. Słomkiewicz, Nauczanie zalgorytmizowane a psychologiczna teoria czynności, Warszawa 1972, s. 40. G. Meyer, Cybernetyka a proces nauczania, Warszawa 1969, s. 64. D.M. Wheatley, A.W. Unwin, Algorytmy, Warszawa 1985, s. 19. W. Kubielski, Sterowanie procesem ... op.cit., s. 9. Należy tutaj zaznaczyć, że elementarność operacji jest różna w zależności od intelektualnego przygotowania ucznia, stąd elementarność operacji, kroku jest uzależniona od naukowego i psychicznego przygotowania ucznia do zgłębiania określonych elementów wiadomości i umiejętności i jest funkcją rozwoju ucznia. Wynika z tego wniosek, że dla każdego ucznia danej grupy powinien być opracowany - szczególnie w początkowym okresie nauczania - oddzielny algorytm nauczania. M. Szybisz, Reguły w postaci algorytmów w nauczaniu gramatyki, „Kwartalnik Pedagogiczny” 1970, nr 4. G. Meyer, Cybernetyka ... op.cit., s. 145. J. Jakubowski, E. Stucki, Niektóre zagadnienia dydaktyki współczesnej, Bydgoszcz 1978, s. 68. Tamże, s. 68 - 69. G. Meyer, Cybernetyka ... op.cit., s. 98 - 101. Tamże, s. 101 - 102. Tamże, s. 102 - 104. Tamże, s. 105 - 106. Tamże, s. 107 - 108. T. Nowacki (red), Metodologia pedagogiki pracy, Warszawa 1978, s. 75 - 77; W.R. Ashby, Wstęp do cybernetyki, Warszawa 1963. L. Nowak, Wstęp do idealizacji teorii nauki, Warszawa 1977. Tamże, s. 109 - 110. Tamże, s. 111 - 113. Tamże, s. 115. A.B. Ruiz, Teleologiczne założenia edukacji o wymiarze europejskim, „Forum Oświatowe” 1992, nr 7; European Journal of Engineering Education, SEPI, Vol. 19, No. 3, 1994; J. Kawecki, Podstawy konkurencji - System oceny jakości nauczania, „Forum akademickie” 1995, nr 5.

"Gotowość do zmian"

W minionym roku zrealizowano (przy pomocy Krajowego Urzędu Pracy) interesujący projekt dotyczący adaptacji i wdrożenia w warunkach polskich kursu "Gotowość do zmian" realizowanego w ramach współpracy polsko - duńskiej "Szkolenie zawodowe dorosłych i poradnictwo". Pierwsze spotkanie grupy projektowej z udziałem ekspertów duńskich odbyło się 5 września 1997r. w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Bydgoszczy. Omówiono wówczas m.in. problematykę rynku pracy, rolę szkolnictwa w zwalczaniu bezrobocia oraz przyjęto harmonogram prac i szczegółowo zaplanowano przebieg projektu.

Szkolenie nauczycieli (instruktorów) wytypowanych przez Wojewódzkie Urzędy Pracy w Bydgoszczy i Słupsku odbyło się od 20.10. do 25.10.1997r. w Pieczyskach koło Koronowa. Prowadzącymi zajęcia byli Inger Kundsen i Cezary Szwebs - specjaliści z AMU. Zakres szkolenia obejmował m.in. * wprowadzenie do metod nauczania opartych na współudziale uczestników w kierowaniu kursem i wykorzystujących uczenie się poprzez doświadczanie zjawisk, * świadomość procesu, * model sterowania procesem przemian, * reakcja na przemiany, * hierarchia wartości a przemiany, * zmiany modelu społeczeństwa a gotowość do zmian, * przełożenie osobistych celów na plany działania, * praca nad barierami w procesie przemian. Następnie w dniach 24 - 28 listopada grupa przeszkolonych instruktorów, w Centrum Edukacji Dorosłych ZDZ w Bydgoszczy prowadziła kursy pilotażowe dla osób bezrobotnych. Każdego dnia instruktorzy byli hospitolani i oceniani przez specjalistów z Danii. Ostatnim etapem projektu (03.12. - 06.12.1997r.) była wizyta w Departamencie Rozwoju i Badań AMU Aalborg - Dania, w czasie której opracowano ostateczną koncepcję kursu i włączono opracowania do prowadzenia szkolenia z zakresu "Gotowości do zmian". Świadectwo otrzymało jedenaście osób. Wśród przeszkolonych instruktorów byli przedstawiciele firm edukacyjnych oraz doradcy zawodowi urzędów pracy z województwa bydgoskiego i słupskiego.

Kurs "Gotowość do zmian" jest drogą do doskonalenia zawodowego i lepszych kwalifikacji osobowościowych w świecie dynamicznych zmian. Został opracowany, by wyjść naprzeciw zapotrzebowaniu na elastyczną siłę roboczą na rynku pracy. Wprowadzenie nowych struktur i form pracy w zakładach pracy stawia nowe wymagania dla każdego z pracowników. Celem kursu jest osiągnięcie aktywnej postawy w stosunku do przemian, które zachodzą na rynku pracy, jak również pobudzenie u uczestników motywacji i chęci ciągłego zdobywania wiedzy i doskonalenia zawodowego.

Adresatami kursu mogą być zarówno bezrobotni, jak i osoby zagrożone bezrobociem, które muszą przystosować się do procesów transformacji i zmian na rynku pracy. W kursie mogą również brać udział pracownicy zakładów pracy, które podlegają procesom przemiany. Kurs może stanowić samodzielną całość lub być uzupełniającym kursy zawodowe. Czas jego trwania - 5 dni (37 godzin). Program szkolenia "Gotowość do zmian" opracowany został z myślą o uczestnikach, którzy mogą sami doświadczać zmian społeczno - gospodarczych bezpośrednio oddziaływających na jednostkę. Uczestnicząc w sesjach i ćwiczeniach praktycznych mogą i powinni brać odpowiedzialność za własne życie, zdobywać nowe umiejętności, przekraczać pewne granice, podejmować nowe wyzwania, które niesą ze sobą przetrzymany. Kurs "Gotowość do zmian" powinien zatem przyczynić się do otwartości, zmienności, innowacyjności, aktywności i sprawności osób w nim biorących udział.

W kursie "Gotowość do zmian" z województwa słupskiego uczestniczyli: Liliana Gąsior - doradca zawodowy Rejonowego Urzędu Pracy Cehuchów, Bożena Kobiłkowska - WSP Słupsk, Ryszard Malinowski - ZDZ Słupsk, Edyta Poróżyńska-Sut - Ośrodek Naukowy - Badawczy "Wiedza", Alina Sagan - doradca zawodowy Rejonowego Urzędu Pracy Słupsk

dr Ryszard Malinowski
- konsultant/instruktor projektu

Ogólnopolskie warsztaty historyczne

W dniach 23 - 25 stycznia 1998 roku, uczestniczyłem w ogólnopolskich warsztatach historycznych w Obrzycku. Organizatorem spotkania było Wydawnictwo „ARKA” oraz Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Poznaniu.

Zajęcia rozpoczęły się od wykładu dr Stanisława Janikowiaka „Społeczeństwo Polski powojennej (1945 - 48)”. Część dalsza spotkania poświęcona była prezentacji autorskiej podręcznika dla klasy IV pl. „Dzień dobry historii”. Autorki - doradczynie metodyczne historii z poznańskiego WOM-u, zapoznały uczestników ze swoim, nowatorskim spojrzeniem na edukację historyczną czwartoklasistów. W miejsce oderwanych od siebie epizodów historycznych, proponują poznanie swoich małych ojczyzn - rodziny, miejscowości i regionu. W całym podręczniku ukazują życie codzienne mieszkańców na przestrzeni dziejów. Podręcznik spotkał się z ogromnym zainteresowaniem uczestników warsztatów. Uczestnicy dyskusji szczególnie wysoko oceniali jego przystępność i spójność.

Zasadniczy trzon zajęć dotyczył warsztatów, które miały na celu zaprezentowanie wybranych, aktywizujących metod nauczania - technik dramatycznych i metody projektu. Podczas pracy w grupach wszyscy uczestnicy tworzyli szkice konspektów, bazujących na umawianych hasłach, dotyczących małych ojczyzn i własnej rodziny.

Oprócz własnych projektów, obserwowaliśmy też zapis video projektu, zrealizowanego w Szkole Podstawowej w Skokach. Jest to ogromne zadanie, realizowane przez uczniów klas piątych i szósty, wspólnie z zaproszonymi rówieśnikami z Niemiec. Temat „Życie codzienne w średniowiecznym mieście”, przez trzy kolejne dni angażował i uczniów, jak też nauczycieli i rodziców. Kończona prezentacja potwierdza, że ta metoda i uczy i integruje wszystkich zainteresowanych. Szerzej, opisane zajęcia omawiał będę na spotkaniach zespołów metodycznych.

Jeszcze jeden punkt warsztatów spotkał się z dużym zainteresowaniem uczestników. Był nim blok pod hasłem „Dziedzictwo kulturowe w regionie”.

Przygotowany, bardzo precyzyjny program edukacyjny pozwala już od roku szkolnego 97/98 realizować w Wielkopolsce program poznawczy „Moja mała ojczyzna”. Przygotowane do klas IV - VII zeszyty ćwiczeń, pozwalają poznawać dziedzictwo kulturowe swego regionu na godzinach wychowawczych, bądź zajęciach dodatkowych. Program ten jest na pewno wyzwaniem dla nas, by podobne zeszyty przygotować dla „Małej ojczyzny - Pomorza”. Autorzy wielkopolskiej nie będą mieli pretensji, gdy nasze opracowanie cokolwiek przypominać będzie ich dzieło.

Słowa podziękowania chciałbym przekazać organizatorom warsztatów. Oprócz bardzo ciekawych zajęć i otrzymanych licznych pomocy dydaktycznych i metodycznych, mieszkaliśmy też w niezwykłym otoczeniu - Zamku Raczyńskich nad Wartą. To również pozwala pamiętać o naszym dziedzictwie kulturowym.

- 1) Szeweluk - Wyrwa R., Surdyk - Fertsch W.: Dzień dobry historii - podręcznik dla klasy czwartej szkoły podstawowej, wyd. ARKA, Poznań 1997.
- 2) Wielkopolska moja mała ojczyzna - program edukacyjny, Poznań 1996.
- 3) Wielkopolska moja mała ojczyzna - zeszyty ćwiczeń, kl. IV-VII, (praca zbiorowa), Poznań 1997.
- 4) Dziedzictwo Kulturowe w Regionie - MEN z 17 X 1995r. (DK) 4030-5(0)55(RR).

mgr Jerzy Liszewski
doradca metodyczny historii i wus

Warsztaty nauczycieli języków obcych

Już trzeci rok słupski ODN prowadzi warsztaty dla nauczycieli języka rosyjskiego. Prowadzą go edukatorzy programu „Curriculum”. Program ten został przekazany Polsce przez Szwajcarów i jest przeznaczony do nauczania języków obcych.

Nauczyciele języka rosyjskiego pod okiem fachowców między innymi z WOM-u Szczecin, CEN-u, Gdańsk, WOM-u Białystok oraz ODN Słupsk, mają okazję unowocześnić swój warsztat pracy. Na zajęciach poznają praktyczne sposoby planowania i operacjonalizacji celów; poznają różne formy pracy z tekstem, obrazkiem, z audio i video kasetami na materiałach zestawionych nauczycielom języka rosyjskiego przez Szwajcarów. Wiele materiałów zostało przetłumaczonych z języka niemieckiego. Program jest dostosowany do preferowanych przez nową szkołę metod pracy w grupach, metodami aktywnymi.

W tym roku szkolnym inicjatorem kontynuowania tego typu szkoleń było Wydawnictwo Szkolne PWN. 17 listopada 1997r. odbyła się pierwsza część warsztatów. Na 70 zaproszonych przez wydawnictwo nauczycieli języka rosyjskiego zgłosiło się 23 nauczycieli z całego województwa.

Po zajęciach, dotyczących planowania pracy z podręcznikiem „Kak dëla”, wydawnictwo rozlosowało wśród obecnych wszystkie części podręcznika oraz audiokasyety i zeszyty ćwiczeń. Uczestnicy wysoko ocenili zarówno warsztaty jak i inicjatywy wydawnictwa.

W dniu 16 marca br. odbędzie się druga część zaplanowanych warsztatów. Będzie to praca z tekstem w oparciu o nowy podręcznik „Kak dëla”. Na miesiąc maj wydawnictwo planuje spotkanie z autorami podręcznika „Kak dëla”. Nauczyciele są bardzo zadowoleni z takiej formy zajęć. Postulują jedynie aby warsztaty odbywały się w czasie godzin lekcyjnych, gdyż po południu, po pracy są zmęczeni minionym dniem lub zajęci przygotowaniem zajęć na dzień następny. Forma warsztatowa wymaga od uczestników dużego zaangażowania oraz niebagatelnej ilości godzin (najmniej 3). Proponowane w ubiegłym roku terminy weekendowe nie są przez nauczycieli popierane.

W słupskim ODN-ie mamy już dwóch edukatorów dydaktyki i metodyki nauczania języków obcych przygotowanych do pracy z nauczycielem tzw. teacher trainerów. Są to doradcy metodyczni: Regina Franczak i Anna Zgórska. Możemy więc stosować tę formę pracy ze wszystkimi nauczycielami języków obcych tym bardziej, że nauczyciele dobrze oceniają proponowany program.

Najbliższe warsztaty dla nauczycieli języka rosyjskiego już 16 marca o godz. 15.00 w ODN Słupsk. Zainteresowanych po raz drugi zaprasza ODN Słupsk i Wydawnictwo Szkolne PWN.

mgr Regina Franczak
doradca metodyczny j. rosyjskiego

Odbyło się w ODN...**Zestawienie form doskonalenia nauczycieli w I semestrze roku szkolnego 1997/98**

I. Zakończona forma doskonalenia: 1) Kurs pomiaru dydaktycznego, 2) Kurs specjalny gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej, 3) Kurs problemowy - wychowanie prorodzinne i seksualne, 4) Kurs problemowy - wiedza o życiu seksualnym człowieka, 5) Kurs komputerowy - podstawy obsługi komputera, 6) Seminarium - ocena pracy pisemnej ucznia, jej funkcja dydaktyczna, 7) Seminarium - lektura utworów poetyckich w szkole podstawowej, 8) Kurs problemowy - profilaktyka uzależnień w szkole humanistycznej, 9) Kurs dla liderów oświaty gminnej, 10) Kurs w zakresie działań wspomagających wdrażanie reformy programowej, 11) Warsztaty - eksperyment w nauczaniu fizyki, 12) Warsztaty - metody aktywne w nauczaniu matematyki, 13) Warsztaty - formy planowania pracy nauczyciela muzyki w klasach IV - VIII, 14) Warsztaty - diagnozowanie dziecka 6-letniego, 15) Warsztaty - praktycznie o dysleksji, 16) Warsztaty - agresja wśród dzieci i młodzieży, 17) Warsztaty - doskonalenie wewnątrzszkolne (w zakresie działań wspomagających wdrażanie reformy programowej), 18) Warsztaty - aktywne uczestniczenie w rozwoju lokalnym gminy.

Łącznie liczba osób biorących udział w szkoleniach: 740, w tym: nauczycieli przedszkoli - 32, nauczycieli szkół podstawowych - 337, nauczycieli szkół ponadpodstawowych - 22, osób reprezentujących kadre kierowniczą - 237, pracowników nadzoru - 15, innych - 97.

II. Kontynuowane formy doskonalenia i doskonalenia: 1) Podstawy pomiaru dydaktycznego w zakresie konstruowania testów osiągnięć szkolnych, 2) Kurs pomiaru dydaktycznego, 3) Kurs specjalny gimnastyki korekcyjno - kompensacyjnej, 4) Kurs metodyczny - praca nauczyciela w kl. I - III, 5) Warsztaty dla nauczycieli - „Diagnozowanie dziecka 6-letniego”, 6) Kurs kwalifikacyjny z zakresu oligofrenopedagogiki dla nauczycieli.

mgr Elżbieta Trojanowicz
konsultant d/s doskonalenia nauczycieli

Integracja systemowa wychowania ekologicznego, fizycznego i zdrowotnego - międzynarodowa konferencja

organizowana przez Komitet Obchodów 650 - lecia Człuchowa, Wyższą Szkołę Pedagogiczną TWP w Warszawie przy udziale Polskiej Akademii Nauk, Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie

Tematyka konferencji. Referaty plenarne:

1. Współczesne tendencje edukacyjne na świecie i w Polsce.
2. Cele i założenia teoretyczne rozwoju wychowania fizycznego (sportowego), ekologicznego i zdrowotnego
3. Założenia i optymalizacja efektywności zintegrowanych systemów edukacyjnych.

Problematyka obrad w sekcjach. Założenia teoretyczne. Oryginalne rozwiązania metodyczne: kryteria, metody i warunki (tzw. standardy programowe) oceny efektywności pracy nauczyciela i ucznia z: * wychowania ekologicznego * wychowania fizycznego (sportowego) * wychowania zdrowotnego. Przewiduje się następujące sekcje: * wychowanie ekologiczne i fizyczne * wychowanie fizyczne i zdrowotne * wychowanie sportowe i zdrowotne

Cele konferencji

1. Przyjęcie założeń teoretycznych i wskazań na najskuteczniejsze metody i środki rozwoju wychowania ekologicznego, fizycznego i zdrowotnego.
2. Opracowanie projektu celów wychowania ekologicznego, fizycznego (sportowego) i zdrowotnego
3. Opracowanie projektu kryteriów, metod i wskaźników oceny efektywności pracy nauczyciela i ucznia (tzw. standardy programowe).
4. Poszukiwanie optymalnych rozwiązań integracji systemowej wychowania ekologicznego, fizycznego (sportowego) i zdrowotnego.

Koszty uczestnictwa. Przewiduje się zróżnicowane koszty uczestnictwa: * opłata konferencyjna wynosi 50 zł, i dotyczy wszystkich uczestników konferencji z wyjątkiem członków komitetów: honorowego, organizacyjnego, naukowego i sponsorów; * wyżywienie i zakwaterowanie uczestnik może załatwić we własnym zakresie. Organizatorzy po otrzymaniu zlecenia i wpłaty mogą zarezerwować w następujących wysokościach zakwaterowanie i wyżywienie: - hotel, ośrodek (pokój 1-osobowy); - hotel, ośrodek (pokój 2-3 osobowy); - internat (pokój 2 - osobowy); * zaproszeni imiennie Pracownicy Wojewódzkich Ośrodków Metodycznych (zaproszenia nie można przekazać innej osobie) opłaca tylko koszty organizacyjne 50 zł. i koszty podróży. Wyżywienie i zakwaterowanie przez dwa dni, jako członków Centralnego Zespołu Metodycznego, pokrywają organizatorzy. Stosowną wpłatę prosimy przekazać na konto: PBKS O/Człuchów 11001340-1049-2101-111-0 z dopiskiem "konferencja naukowa". Termin przekazania wpłaty do dnia 30.03.1998r. **Zgłoszenia imienne** na karcie wraz z ksero wpłaty

uczestnictwa i ewentualne opłaty za wyżywienie i zakwaterowanie prosimy przesłać w terminie do 4.04.1998r. na *adres:* Wyższa Szkoła Pedagogiczna TWP, 02-397 Warszawa, ul. Urbanistów 3 (konferencja).

Po otrzymaniu zgłoszenia wraz z ksero wpłaty uczestnicy konferencji otrzymają w terminie do dnia 15.04.1998r. następujące materiały: * program minutowy z podaniem adresów spotkania na obrady plenarne i posiedzeń sekcji; * folder z okazji 650 - lecia istnienia Człuchowa, * zaproszenie na wieczorek taneczny; * wydawnictwo wszystkich referatów i komunikatów przyjętych przez Komitet Naukowy zostanie przesłane w formie druku zwartego w terminie do dnia 11.1998r. * adresy zakwaterowania i wyżywienia wraz z godzinami posiłków.

Instrukcja dla Autorów. Przekazywanie prac do publikacji jest równoznaczne z tym, że materiał ten nie został i nie zostanie opublikowany gdzie indziej. Pracę do druku należy przekazać w formie wydruku komputerowego, edytor tekstu - Word, wykresy, ryciny - w programie Word lub Exel (dwa egzemplarze plus materiał na dyskietce 3,5 cala/1.44 MB) Objętość tekstu dla referatów w sesji plenarnej - do 10 stron formatu A4 (marginesy - 2,5cm, czcionka - Times New Roman CE 13, ze standardowymi odstępami/między wierszami - 1,5 wiersza, wcięcia akapitowe 1.25 cm, tekst wyjustowany). Wymagane jest streszczenie na 1/2 strony w języku angielskim. Referaty (do 10 stron) i komunikaty (do 5 stron) przyjmujemy na konferencji.

Trenerskie Studia Podyplomowe Oferta dla kandydatów na trenera II klasy o określonej dyscyplinie sportu

Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego w Poznaniu uprzejmie informuje o organizowanym Trenerskim Studium Podyplomowym: * 2 - semestralne - dla magistrów wychowania fizycznego, posiadających stopień instruktora w danej dyscyplinie sportu; * 3 - semestralne - dla absolwentów wyższych uczelni dowolnego kierunku, posiadających stopień instruktora w danej dyscyplinie sportu.

Planowany termin rozpoczęcia studiów: marzec 1998r. Program studiów realizowany jest podczas sesji zjazdowych (sobota/niedziela) 1-2 razy w miesiącu. Absolwenci otrzymują Świadectwo Ukończenia Studium Podyplomowego oraz tytuł Trenera II Klasy. **Studia są płatne** (w ratach). Zainteresowani winni złożyć następujące dokumenty: * podanie, * ksero dyplomu ukończenia studiów; * ksero legitymacji instruktora w dyscyplinie, którą zamierza studiować. **Termin rekrutacji:** do 16 lutego 1998r. **Informacji udziela i zapisy przyjmuje:** Akademia Wychowania Fizycznego Centrum Doskonalenia Kadr i Szkolenia, ul. Królowej Jadwigi 27/39, 61-871 Poznań, tel 833-00-81 w.149.

Amerykański Korpus Pokoju w Polsce - Amerykańscy nauczyciele języka angielskiego

Ponad 100 amerykańskich nauczycieli języka angielskiego - Ochotników Amerykańskiego Korpusu Pokoju pracuje obecnie w polskim szkolnictwie średnim i wyższym. Niniejsze opracowanie przeznaczone jest przede wszystkim dla dyrektorów szkół i zawiera niezbędne informacje dotyczące ochotników Korpusu Pokoju oraz trybu ich zatrudnienia.

Cele programu nauczania języka angielskiego
Korpus Pokoju działa w Polsce w ścisłej współpracy z MEN. Ochotnicy kierowani są na okres 2 lat do szkół średnich (głównie liceów, lecz również techników) na terenie całego kraju, a także do nauczycielskich kolegiów języków obcych.

Pobyt amerykańskich nauczycieli w Polsce i ich praca w polskich szkołach ma służyć nie tylko wypełnieniu braków kadrowych, lecz przede wszystkim upowszechnieniu nauki języka angielskiego w całym kraju. Obecność amerykańskich nauczycieli daje młodzieży szansę kontaktu z żywym językiem i bezpośredniego zapoznania się z kulturą amerykańską, zwiększa zainteresowanie i motywację do nauki. Ponadto, obecność amerykańskiego nauczyciela w polskiej szkole stwarza podobną możliwość polskim nauczycielom do podnoszenia i rozwijania umiejętności językowych oraz wzbogacania wiedzy kulturowej.

Warunki zatrudniania ochotników w szkołach
Zatrudnienie ochotników odbywa się na podstawie uzgodnienia pomiędzy Ministerstwem Edukacji Narodowej a Korpusem Pokoju. Warunki zatrudniania są następujące: * ochotnik otrzymuje od szkoły mieszkanie lub pokój w internacie z możliwością wyłącznego korzystania z łazienki; * Ochotnik otrzymuje podstawowe wynagrodzenie od polskich władz oświatowych umożliwiające mu utrzymanie w Polsce (Korpus Pokoju płaci ochotnikowi pewną sumę uzupełniającą wynagrodzenie); * ochotnik nie podejmuje żadnej dodatkowej płatnej pracy; * ochotnik pracuje w pełnym wymiarze godzin: 18 godzin w szkołach średnich, 12 godzin w kolegiach językowych podległych kuratorium oświaty, od 12 do 18 godzin w kolegiach uniwersyteckich, w zależności od wewnętrznych przepisów uczelni.

Szkoły ubiegające się o nauczyciela muszą spełnić inne uzgodnione warunki. I tak: * ochotnik powinien pracować tylko w jednej szkole; * szkoła prowadzi program nauczania języka angielskiego co najmniej od roku; * szkoła zatrudnia przynajmniej jednego nauczyciela języka angielskiego na pełnym etacie. Istotne jest bowiem, aby obecność nauczyciela amerykańskiego służyła nie tylko uczniom, lecz także polskim nauczycielom. Poprzez codzienny kontakt językowy z ochotnikiem i wymianę doświadczeń mogą oni doskonalić znajomość języka angielskiego i wzbogacać warsztat metodyczny. Z tego względu ochotnicy nie są wysyłani do szkół, które dotychczas nie miały w programie kursu języka angielskiego.

Ponadto, ze względów językowych i metodycznych korzystniejsze jest, aby ochotnik nie prowadził zajęć ani w klasie pierwszej, ani maturalnej. Pożądane jest, aby ochotnik był zatrudniony jedynie w klasach II i III. W klasach starszych możliwa jest taka organizacja zajęć, że amerykański ochotnik i polski nauczyciel współpracują ze sobą, nauczając w jednej klasie w ten sposób, że polski nauczyciel prowadzi regularny kurs podręcznikowy, koncentrując się na gramatyce, a nauczyciel amerykański prowadzi zajęcia uzupełniające - rozwijające sprawności językowe, lub regularnego i częstego (przynajmniej dwa razy w tygodniu) kontaktu z uczniami. Pozwoli to ochotnikowi na systematyczne śledzenie ich postępów w nauce, wystawiać oceny końcowe oraz poczuć się w pełni odpowiedzialnym za ich rozwój językowy. Nie ulega kwestii, iż przyjęcie najkorzystniejszego rozwiązania leży w interesie uczniów i szkoły.

Tryb ubiegania się o ochotnika
Amerykańscy ochotnicy są zatrudnieni na podstawie pewnych określonych warunków. Aby szkoła mogła ubiegać się o ochotnika, powinna spełniać wszystkie (wymienione wcześniej) warunki: gwarancja mieszkania (lub pokoju w internacie z możliwością wyłącznego korzystania z łazienki) i pełnego etatu oraz obecność polskiego nauczyciela języka angielskiego. Tryb ubiegania się o ochotnika przedstawia się następująco:

1. Szkoła powiadamia Kuratorium i Korpus Pokoju o chęci zatrudnienia ochotnika.
2. Szkoła przesyła na adres Korpusu Pokoju formalne zapotrzebowanie z wyszczególnieniem spełnionych przez szkołę warunków.
3. Szkoła umożliwia przedstawicielom Korpusu pokoju obejrzenie szkoły i mieszkania dla stwierdzenia czy proponowane warunki pracy i życia ochotnika spełniają podstawowe wymagania. Przedstawiciel Korpusu Pokoju dokonując odwiedzin wypełnia szczegółowy kwestionariusz (application form) stanowiący podstawę do późniejszego doboru szkół.
4. Szkoła otrzymuje decyzję pozytywną lub negatywną przed końcem roku szkolnego.
5. Szkoła, która w danym roku spełniła wszystkie stawiane przez Korpus Pokoju warunki, a nie otrzymała nauczyciela amerykańskiego, będzie miała pierwszeństwo w uzyskaniu ochotnika w następnym roku (oczywiście podtrzymując dotychczasowe warunki).

Tryb zatrudniania ochotników w szkołach
Amerykański Korpus Pokoju kieruje swą pomoc do państwowych szkół średnich, głównie liceów ogólnokształcących oraz do nauczycielskich kolegiów językowych. Ochotnicy kierowani są do szkół przez Korpus Pokoju w porozumieniu z MEN. Ministerstwo pełni też rolę organu nadzorującego przebieg ich pracy w Polsce. Zatrudnienie ochotnika w szkole następuje na podstawie listu kierującego przesyłanego do szkoły przez Departament Współpracy z Zagranicą MEN. List taki powinien zawierać: nazwę i adres szkoły, imię i nazwisko ochotnika, okres zatrudnienia, oraz wysokość wynagrodzenia wypłaconego

ochotnikowi przez szkołę. Jego wysokość wynika z uzgodnień podjętych wspólnie przez MEN i Korpus Pokoju i wynosi obecnie 693 zł. Podlega ono rewaloryzacji na ogólnie przyjętych zasadach rewaloryzacji prac nauczycielskich w kraju.

Wszyscy ochotnicy powinni być zatrudnieni od 1 września do 31 sierpnia, również pracujący w MKJO (mimo, że rok akademicki rozpoczyna się 1 października). Przysługują im oczywiście pełne wakacje tak, jak polskim nauczycielom.

Ochotnik może podpisać umowę o pracę. Umowa taka powinna jedynie określać liczbę godzin tygodniowo, okres zatrudnienia oraz wysokość wynagrodzenia (jednolitą dla wszystkich ochotników). Ponadto jest pożądane, aby szkoły nie przydzielały ochotnikom żadnych zajęć w piątki; ten dzień ochotnicy przeznaczają będą na podróże służbowe do Warszawy. Reasumując, ochotnik zatrudniony jest na podstawie następujących warunków: * list kierujący z MEN; * wynagrodzenie ujednoczone dla wszystkich ochotników; * ochotnik otrzymuje pełne wynagrodzenie za lipiec i sierpień; * ochotnik podpisuje umowę o pracę; * ochotnik pracuje cztery dni w tygodniu; * ochotnik ma prawo do wcześniejszego zakończenia pracy w szkole/ do opuszczenia szkoły.

Korpus Pokoju zastrzega sobie prawo do wypowiedzenia umowy, jeśli okaże się to konieczne. Wynika to z ogólnych zasad obowiązujących w Korpusie Pokoju. Przypominamy, że amerykański nauczyciel zatrudniony w polskiej szkole jest ochotnikiem pracującym dobrowolnie i ma prawo do opuszczenia szkoły w uzasadnionych przypadkach.

Prawa i obowiązki ochotnika Ochotnik zatrudniony w Polsce podlega z jednej strony przepisom i wymogom dotyczącym zatrudnienia polskich nauczycieli, z drugiej zaś - zasadom wewnętrznym Korpusu Pokoju. Ponadto ochotnik powinien być traktowany przez dyrekcję szkoły i grono nauczycielskie na równi z polskimi nauczycielami. Jednakże jego przekonania zasady etyczne - zawodowe i odmienność kulturowa, którą reprezentuje, muszą być respektowane. Ochotnik przybywa do pracy w polskiej szkole z innym podejściem do pracy, częstokroć z odmiennym systemem wartości (np. jego stosunek do tak częstego i nieuznawanego za moralnie nagannę zjawiska "ściągnięcia" między polskimi uczniami), z innymi pomysłami dydaktycznymi.

Warto pamiętać, że ochotnicy, z którymi przyjdzie Państwu pracować znajdują się w zupełnie nowych dla siebie, i przez to trudnych warunkach. Z dala od rodziny i przyjaciół, nie mogą się w pełni porozumieć ze względu na barierę językową, często czują się sfrustrowani i zestresowani. Do poczucia wyobcowania ochotników przyczyniają się pewnie, często nieświadome, zachowania ze strony Polaków (...)

Ochotnik zaś jest zobowiązany do postępowania według zasad i przepisów polskich. Ochotnik powinien: * uznawać zwierzchnictwo swoich polskich przełożonych (dyrektor szkoły lub jego zastępca); * pracować dla dobra swych uczniów, szkoły i środowiska; * współpracować z polskimi nauczycielami języka angielskiego.

Obowiązki przełożonego. Bezpośredni przełożony to dyrektor lub zastępca dyrektora szkoły (ewentualnie kierownik sekcji językowej w NKJO), w której zatrudniony jest ochotnik. Jego obowiązkiem jest sprawowanie regularnej opieki merytorycznej nad ochotnikiem oraz udzielenie mu szeroko rozumianego wsparcia w sprawach zawodowych i życiowych.

Bezpośredni przełożony powinien: * wprowadzać ochotnika w środowisko szkolne; * zapoznać go z zakresem czekających na niego zadań dydaktycznych; * okazać daleko idącą pomoc w realizowaniu tych zadań; * zapewnić mu bezpieczny pobyt w szkole i miejscu zamieszkania oraz pomoc w rozwiązywaniu trudności i konfliktów; * w miarę możliwości finansowych szkoły zapewnić ochotnikowi zwrot kosztów poniesionych podczas podróży służbowych, np. na kurs lub na spotkanie z lokalnymi nauczycielami organizowane przez polskie władze oświatowe; * regularnie oceniać pracę ochotnika w szkole.

Bezpośredni przełożony może również wnioskować o skrócenie okresu pracy ochotnika w szkole. Bezpośredni przełożony dobiera też spośród nauczycieli języka angielskiego w szkole osobę, która będzie pełnić rolę bezpośredniego opiekuna i współpracownika. Jego rola pojmowana jest następująco: * wprowadzenie ochotnika do nowego środowiska pracy i życia; * pełnienie funkcji łącznika między ochotnikiem a szkołą i nowym środowiskiem; * służyć radą i pomocą w pracy nauczycielskiej ochotnika.

Bezpośredni opiekun powinien wprowadzać ochotnika we wszystkie sprawy merytoryczne i organizacyjne związane z nauczaniem języka angielskiego, takie jak: program nauczania, dostępne podręczniki, system ocen szkolnych, uzupełnianie dziennika szkolnego, testy i sprawdziany, egzamin maturalny, zebranie rady pedagogicznej i inne.

Opiekun służy również pomocą w nawiązywaniu kontaktów z innymi nauczycielami języka angielskiego pracującymi w tej samej szkole i mieście. Trzeba bowiem pamiętać, że jednym z istotnych zadań ochotnika amerykańskiego, oprócz nauczania w klasach - jest również nawiązywanie ścisłego kontaktu z polskimi kolegami w celu wymiany doświadczeń i ulepszania warsztatu dydaktycznego. Korzystają na tym obie strony. Niezmiernie istotny dla polskiego nauczyciela jest także bezpośredni kontakt językowy z amerykańskim ochotnikiem stanowiący doskonałą okazję do regularnej praktyki językowej oraz wzbogacania wiedzy kulturowej.

Bezpośrednią opieką nad ochotnikiem pracującym w szkole sprawuje wprawdzie dyrektor szkoły i wybrany polski nauczyciel, lecz ochotnik podlega również opiece i kontroli warszawskiego biura Korpusu Pokoju.

Obowiązki Warszawskiego Biura Korpusu Pokoju. Biuro Korpusu Pokoju czuwa nad przygotowaniem ochotników do pracy, ich przydziałem do szkół, przebiegiem ich pracy zawodowej oraz ich kondycją psychofizyczną. Do obowiązków Biura Korpusu Pokoju należy: * jak najlepsze przygotowanie językowe i merytoryczne ochotników do pracy w Polsce; * jak najtrafniejszy dobór ochotników do szkół; *

szybkie interweniowanie w sytuacjach konfliktowych; * utrzymywanie stałego kontaktu z ochotnikiem poprzez swoich przedstawicieli, tzw. APCD. APCD czyli Associate Peace Corps Director for Education jest zastępcą dyrektora do spraw nauczania. Jednym z jego podstawowych obowiązków jest sprawowanie opieki merytorycznej i ogólnej nad ochotnikiem oraz nadzorowanie realizacji przebiegu programu Korpusu Pokoju w Polsce. Pracownicy Biura Korpusu pokoju (APCD) dokonują przeglądu oraz wyboru szkół i mieszkań dla ochotników. Współpracują ściśle z dyrektorem szkoły we wszystkich sprawach związanych z pobytem i pracą ochotnika w Polsce. Dział medyczny sprawuje opiekę lekarską.

Dodatkowa Praca Ochotnika Zgodnie z zasadami Korpusu Pokoju, każdy ochotnik zobowiązany jest do podjęcia - obok swojego głównego programu (praca nauczycielska w szkole) - programu dodatkowego (secondary project). Wybór rodzaju i charakter programu dodatkowego zależy wyłącznie od ochotnika. Może to być: * program całoroczny, realizowany podczas całego pobytu w Polsce, jak np.: założenie i prowadzenie klubu dyskusyjnego, prowadzenie wykładów i pogadarek na temat kultury amerykańskiej, konsultacje językowe, itp. * program letni, realizowany podczas wakacji, np.: praca na letnisku, szkolnym obozie językowym, organizowanie biblioteki anglojęzycznej, opracowywanie materiałów i środków nauczania (np. nagrań) Należy bardzo wyraźnie podkreślić, że każda dodatkowa praca ochotnika (czyli program dodatkowy) na rzecz uczniów, szkoły, kolegów nauczycieli i środowiska jest całkowicie bezpłatna i dobrowolna. Oznacza to, że ochotnik może za swoją dodatkową pracę otrzymać pieniądze, ale musi je przeznaczyć na cel społeczny.

Pomoc Korpusu Pokoju w zakresie materiałów nauczania Amerykański Korpus Pokoju świadczy pomoc polskim szkołom również w postaci rzeczowej, przekazując podręczniki, dodatkowe materiały nauczania oraz książki ogólne w języku angielskim (historia, geografia, literatura, itp.). Materiały te pochodzą z różnych źródeł - International Book Bank, Information Collection and Exchange, itp. Część z nich, oznaczona jako "dar", bądź też nieoznaczona przechodzi na własność szkoły i staje się częścią biblioteki szkolnej. Reszta książek, oznaczona jako "własność Korpusu Pokoju", jest wypożyczona szkole na okres pobytu ochotnika.

Zasady postępowania z książkami Niezależnie od powyższego podziału, wszystkie książki otrzymane od Amerykańskiego Korpusu Pokoju powinny być jak najszybciej udostępnione uczniom i nauczycielom. Jest oczywiste, że nie mogą one być rozdawane ani odsprzedawane. Ochotnik pracujący w szkole ma prawo i obowiązek kontrolowania sposobu wykorzystywania książek przez szkołę.

Adres Amerykańskiego Korpusu Pokoju, TEFL Unit, ul. Bukowińska 24, 02-703 Warszawa, tel. (022) 843-50-11, faks (022) 843-42-00

Podyplomowe Studium Wychowania Fizycznego i Zdrowotnego oraz Korektywy

Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie ogłasza nabór na Studium, którego celem jest przygotowanie specjalistycznej kadry pedagogicznej do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego, zdrowotnego i korektywy. Studium jest przeznaczone dla absolwentów wyższych uczelni o kierunku pedagogicznym, po licencjacie lub z tytułem magistra pedagogiki.

Czas trwania studiów - 1 rok. Zajęcia odbywać się będą 1 lub 2 razy w miesiącu (przewidziane są 2 obozy dydaktyczne). Zajęcia prowadzić będą znani pracownicy nauki: prof. dr hab. Zdzisław Chromiński WSP TWP, prof. dr hab. Kazimierz Fidelus z AWF Warszawa, prof. dr hab. Andrzej Malinowski z Uniwersytetu Łódzkiego, prof. dr hab. Andrzej Rejzner z Uniwersytetu Warszawskiego. Zajęcia praktyczne prowadzić będą znani specjaliści i nauczyciele metodyczni z Wojewódzkiego Ośrodka Metodycznego. Program zajęć opracowany został z uwzględnieniem najnowszych zdobyczy nauki i praktyki pod kątem wymagań reformy oświatowej w Polsce.

Wymagane dokumenty: * oryginał dyplomu ukończenia studiów pedagogicznych (licencjackich lub magisterskich), * podanie na specjalnym formularzu obowiązującym w Uczelni, * oryginał świadectwa dojrzałości, * xero dowodu osobistego 1,2,3 i 6 strony, * 4 zdjęcia (format jak do dowodu osobistego), * zaświadczenie lekarskie o przydatności wykonywania zawodu, * opłata rekrutacyjna, * oświadczenie pisemne kandydata o posiadaniu odpowiedniej sprawności fizycznej do realizacji programu z zajęć praktycznych. Termin przyjmowania dokumentów do 15 lutego 1998r. Absolwent Studium otrzymuje dyplom ukończenia Studium dający uprawnienia do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego (sportowego), zdrowotnego i korektywy.

Szczegółowych informacji udziela Ryszard Szybajło, Ośrodek Sportu i Rekreacji w Człuchowie, tel. 0597-42-553, lub Dyrektor Zespołu Szkół Technicznych w Człuchowie, tel. 0597-43491.

Polecamy publikacje ODN

Stefan Czerwiński, Propozycje zadań z techniki dla kl. VII-VIII szkoły podstawowej specjalnej.

Ślupsk 1998, s.44

Studia Podyplomowe z zakresu upowszechniania sztuki i kreacji artystycznej

Instytut Wychowania Plastycznego Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie informuje, że od lutego 1998r. rozpoczyna Studia Podyplomowe z zakresu upowszechniania sztuki i kreacji artystycznej. Studia mają charakter otwarty, zaoczny, a ich program jest elastyczny i dostosowany do zainteresowań potencjalnych uczestników.

Oferta skierowana jest do: * absolwentów ASP, którzy mogą tą drogą poprzez realizację programu - przedmioty grupy A, uzyskać kwalifikacje pedagogiczne wymagane od nauczycieli z wykształceniem wyższym zgodnie z rozporządzeniem MEN z dn. 10.10.1991r. (DZ.U. Nr 98 poz. 433 ze zmianami Dz. U. Nr 5/94, poz. 19) (3 semestry, 270 godzin, praca dyplomowa teoretyczna); * absolwentów kierunków uniwersyteckich: plastycznych, historii sztuki, a także WSP (np. Wychowanie Plastyczne, Pedagogika Przedszkolna i Wczesnoszkolna), którzy tą drogą poprzez dobór przedmiotów z grupy B i C chcą poszerzyć swoje zainteresowania, podnieść kwalifikacje zawodowe (3 semestry, 270 godzin, dyplom artystyczny); * absolwentów innych kierunków studiów uniwersyteckich (dyplom mgr), którzy pragną tą drogą rozwinąć swoje zainteresowania lub zdobyć dodatkowe umiejętności i kwalifikacje przydatne w uprawianym aktualnie zawodzie (4 semestry, 370 godzin, dyplom artystyczny lub teoretyczny).

Dokumenty: * podanie do rektora (odręcznie), * kwestionariusz osobowy (wzór pobrany z Wydziału Oświaty), * odpis dyplomu magisterskiego, * 3 zdjęcia, należy składać od 2.01.1998 do 29.01.1998 w Dziale Dydaktyki WSP Kraków, ul. Podchorążych 2, pok. 28. (tel. 012-637-74-37).

Rozmowa kwalifikacyjna, która ma na celu określenie kierunku zainteresowań oraz wybór przedmiotów do realizacji w trakcie studiów odbędzie się w dniu 30.01.1998 o godz. 9.00 w Instytucie Wychowania Plastycznego WSP w Krakowie, ul. Mazowiecka 43 (tel. 633-29-65).

Zajęcia będą odbywać się w soboty i niedziele w Instytucie Wychowania Plastycznego WSP w Krakowie, ul. Mazowiecka 43, a ich rozpoczęcie przewiduje się na 14.02.1998r.

Koszt I semestru na rok akademicki 1997/98 wynosi 800,00 zł (osiemset złotych). Opłatę za studia słuchacz wnosi najpóźniej w pierwszym dniu zajęć w kasie Uczelni lub na konto BPH IV O Kraków 10601389 - 1010 - 27000 - 400101. Kserokopię dowodu wpłaty składa w Dziekanacie Wydziału Pedagogicznego.

Szkolenie Audio - Video dla nauczycieli i pracowników oświaty

Centrum Animacji Kultury w Warszawie proponuje cykl szkoleń z zakresu technik audiowizualnych. Szkolenia te adresujemy do nauczycieli, którzy wykorzystują techniki video jako narzędzie wspomagające proces dydaktyczny, a także dla prowadzących zajęcia pozalekcyjne. Będą one prowadzone w dwóch blokach tematycznych: realizacja filmu i realizacja dźwięku. Sesje szkoleniowe odbędą się w Ośrodku Doskonalenia Animatorów Kultury CAK w Łucznicy koło Pilawy, którego pracownia audio - video jest wyposażona w nowoczesną, profesjonalną aparaturę. Całkowity koszt jednego cyklu szkolenia, wynosi 450 zł. za dwie sesje. Obejmuje on koszty dydaktyczne, transport, noclegi i wyżywienie.

Realizacja filmu w technice video. (13-15 marca 98r., 3-5 kwietnia 98r.) Kurs obejmuje 2 sesje warsztatowe (piątek - niedziela) po 20 godzin - łącznie 40 godzin wykładów, ćwiczeń i projekcji. Zagadnienia tematyczne: * systematyka pojęć języka filmowego - zagadnienia teorii filmu; * podstawy sztuki operatorskiej: obsługa kamery video, ustawienie planu, ruch kamery i ruch wewnątrz kadrowy, pojęcie czasu ekranowego, rodzaje ujęć, oś optyczna kamery, zagadnienia związane z oświetleniem; * realizacja sceny filmowej: masterschot, scena montażowa; * film dokumentalny - scenariusz, scenopis, storyboard, lista montażowa; * reportaż TV; * podstawy sztuki montażu: "off line" - zasady łączenia ujęć, scen i sekwencji, przebitki, audio dubbing, udźwiękowanie i oprawa dźwiękowa filmu. Zajęcia są prowadzone metodą warsztatową ze znaczną przewagą ćwiczeń praktycznych. Uczestnicy po I sesji otrzymują do wykonania "zadanie domowe" w postaci samodzielnej realizacji reportażu lub krótkiej (do 5 min.), formy dokumentalnej. II sesja w większości poświęcona jest zagadnieniom montażu.

Kurs realizacji dźwięku (październik, listopad - o dokładnym terminie zawiadomimy osobno) obejmuje 2 sesje warsztatowe (piątek - niedziela) po 20 godzin - łącznie 40 godzin wykładów i ćwiczeń. Zagadnienia tematyczne: * podstawowe zagadnienia z dziedziny akustyki: zjawisko dźwięku, "biały szum", częstotliwości słyszalne i użytkowe; * aparatura akustyczna, nośniki dźwięku, zapis analogowy i cyfrowy, głośniki i ich zastosowanie; * dźwięki na estradzie: prezentacja aparatury nagłośnieniowej: mikrofony, stół mikserski, końcówki mocy, monitory, "rack efektowy": procesory, equalizery, bramki szumowe, nagłośnienie sali i pleneru - odpowiednie stosowanie urządzeń i ich łączenie, stosowanie pogłosów i efektów, realizacja dźwiękowa widowiska estradowego - rola i zadania realizatora dźwięku; * dźwięk w studio: Nagrania analogowe i cyfrowe, dobór mikrofonów i ich ustawienie dla różnych zespołów wykonawczych, nagranie wielośladowe, montaż dźwięku; * postprodukcja studyjna, "mastering", przygotowanie materiału do emisji i dla nagrań. Zajęcia są prowadzone metodą warsztatową ze znaczną przewagą ćwiczeń praktycznych. W trakcie zajęć przewidziane jest spotkanie z przedstawicielami firmy "Yamaha" zajmującej się dystrybucją sprzętu audio i instrumentów muzycznych. Jedną z form zajęć w trakcie II sesji będzie samodzielne wykonanie nagrania studyjnego. Uczestnicy szkolenia otrzymują aktualne materiały reklamowe firm dystrybucyjnych.

Uwaga! Karty zgłoszenia dostępne u pani Ewy Misiewicz - konsultant ds. konkursów i zajęć pozalekcyjnych w ODN Słupsk, ul. Szczecińska 60 a, pok. 11. Zgłoszenia prosimy przysyłać na adres: Centrum Animacji Kultury ul. Krakowskie Przedmieście 21/23, 00-071 Warszawa, tel. 826-21, fax 826-06-62., pocztą lub faxem. Do karty zgłoszenia prosimy dołączyć kserokopię dowodu wpłaty lub przelewu. Szczegółowych informacji udziela p. Kazimierz Wesółowski, tel. (0-22) 826-15-53.

Studium Podyplomowe Podstaw Informatyki

1. Cel Studium. Celem Studium jest kształcenie w zakresie podstawowych zagadnień teoretycznych i praktycznych informatyki. Studium przygotowuje nauczycieli do nauczania informatyki w szkole (jako drugiego przedmiotu). Słuchaczami Studium mogą być także osoby nie pracujące w szkolnictwie a pragnące zdobyć podstawy wiedzy i umiejętności w zakresie użytkowania komputerów.

2. Kierownik i adres Studium. Dr Tadeusz Ratajczak, Wydział Elektroniki, Telekomunikacji i Informatyki Politechniki Gdańskiej; 80-952 Gdańsk, ul. Gabriela Narutowicza 11/12, tel.: (058) 3472428, 3471766; fax.: (058) 34711818; e-mail: tadra@pg.gda.pl

3. Miejsce i czas trwania zajęć. Wykłady odbywają się w salach wykładowych Politechniki Gdańskiej. Zajęcia laboratoryjne (jedna osoba przy komputerze) stanowią 70% zajęć Studium i odbywają się w pracowniach komputerowych Politechniki Gdańskiej. Studium jest trzyletnie. Zajęcia odbywają się co dwa tygodnie w soboty i niedziele. W jednym semestrze odbywa się 10 spotkań sobotnio - niedzielnych. Pierwsze zajęcia odbędą się we wrześniu 1998r. Zgłoszenia (telefoniczne lub listowe) przyjmujemy do połowy czerwca 1998r.

4. Warunki uczestnictwa. Uczestnikami Studium powinny być osoby posiadające wykształcenie wyższe. Słuchacze powinni posiadać mikrokomputery IBM PC z procesorem 386 lub nowszym. Koszt jednego semestru wynosi 800-1000 zł. Zawodowo czyni nauczyciele mogą ubiegać się o stypendium MEN (przydzielane przez Kuratoria Oświaty), którego wysokość obecnie wynosi 350 zł na semestr.

5. Program Studium obejmuje następujące przedmioty: * Algorytmy i programowanie w języku Pascal; * Programowanie w języku Logo Komeniusz; * Przetwarzanie danych i użytkowanie systemów zarządzania bazami danych; * Aplikacje arkusza kalkulacyjnego w praktyce szkolnej; * Redagowanie dokumentów za pomocą edytora tekstów; * Architektura komputerów; * Oprogramowanie systemowe komputerów (środowiska DOS i Windows); * Komunikacja w sieci Internet; * Metodyka nauczania informatyki; * Seminarium dyplomowe i pracownia dyplomowa. W trzecim semestrze słuchacze przygotowują prace dyplomowe a po skończeniu Studium przystępują do egzaminu końcowego. Słuchacze, którzy pomyślnie zdadzą egzamin końcowy otrzymują Świadectwo Ukończenia Studiów Podyplomowych.

6. Inne informacje: Szczegółowe informacje o Studium można uzyskać w Katedrze Podstaw Informatyki Wydziału Elektroniki, Telekomunikacji i Informatyki Politechniki Gdańskiej, pok. 247, tel. 3472428 lub pok. 247A, tel. 3471766 gmach Wydziału Elektroniki.

Teoria edukacji ogólnotechnicznej a praktyka szkolna

Sytuacja polskiej edukacji ogólnotechnicznej jest dziś szczególnie trudna. Brak jednoznacznej koncepcji rozwoju tej bardzo ważnej dziedziny edukacji sprawia, że każda zmiana systemu oświaty, każde strukturalne reformowanie programów pozostawia bolesne rany na dotychczasowych rozwiązaniach. Problemy te wymagają gruntownego przemyślenia, przepracowania i takiego ukierunkowania rozwoju edukacji ogólnotechnicznej, aby w krótkim czasie uzyskać wyraźnie korzystne zmiany. Projekt podstaw programowych, prace nad standaryzacją osiągnięć edukacyjnych wskazały wyraźnie na zakresy rozbieżności między teorią edukacji ogólnotechnicznej a praktyką szkolną w tym zakresie.

Z uwagi na to, że nie jest nam obojętny los polskiej młodzieży, w tym poziom jej wykształcenia ogólnotechnicznego, proponujemy zorganizowanie **cyklu systematycznych spotkań roboczych**, których cele można wstępnie określić następująco: * ocena stanu polskiej edukacji ogólnotechnicznej na przełomie wieku, * omówienie głównych kierunków i prawidłowości rozwoju techniki jako dziejowości kulturotwórczego zjawiska współczesności, * analiza podstawowych nurtów i kierunków w dydaktyce techniki, * wypracowanie generalnych założeń dla prac projektowych w zakresie celów, treści oraz programów dla edukacji ogólnotechnicznej, * wypracowanie założeń dla systemu dokształcania i doskonalenia nauczycieli techniki.

Zwracamy się do wszystkich zainteresowanych tymi problemami osób tj. nauczycieli, doradców, konsultantów metodycznych, dyrektorów i pracowników administracji oświatowej o wypełnienie i przesłanie na nasz adres załączonego kwestionariusza.

Prof. dr hab. W. Furmanek

KWESTIONARIUSZ OSOBOWY:

1. Imię i nazwisko.... 2. Adres dla korespondencji..... 3. Wykształcenie....., specjalność..... 4. Stanowisko..... 5. Staż pracy w zawodzie. 6. Miejsce pracy (krótka charakterystyka środowiska i szkoły)... 7. Pracownia techniczna w moim miejscu pracy... 8. Własne osiągnięcia w zakresie edukacji ogólnotechnicznej (publikacje, opracowania metodyczne, inne)... 9. Zainteresowania związane z techniką ... 10. Własne stanowisko w zakresie potrzeb i kierunków zmian edukacji technicznej jakie powinny być podjęte. ...

Szanowni Państwo! Począwszy od nowego roku (prawdopodobnie od przełomu stycznia i lutego zamierzamy organizować cykl spotkań nauczycieli doradców metodycznych w zakresie techniki).

• Czy jest Pan(i) zainteresowany(a) udziałem w takich spotkaniach?..... • Jaką formę organizacyjną powinny Pana(i) zdaniem te spotkania przyjąć (seminarium, wykłady, dyskusje, referaty, inne)?..... • Jak długo powinno trwać jedno spotkanie (jeden dzień bez noclegu, dwa dni, więcej)?..... • Jakie terminy byłyby najkorzystniejsze?..... • W jakim rejonie (mieście) w Polsce byłoby je najkorzystniej zlokalizować? ... • Jaką problematykę należy na takich spotkaniach bezzwłocznie podjąć?

Korespondencję należy kierować na adres: Prof., dr hab. Waldemar Furmanek, Zakład Dydaktyki Techniki, Wyższa Szkoła Pedagogiczna, ul. Rejtana 16F, 35-310 Rzeszów, ewentualnie telefonicznie (017) 625-628, w. 1005, 1107.

Podyplomowe Studium Wychowania Prorodzinnego i Seksualnego

Katedra Psychologii Uniwersytetu Szczecińskiego we współpracy z Centrum Psychologiczno - Pedagogicznym w Szczecinie organizuje w roku akademickim 1997/98 Studium, którego **głównym celem** jest kształtowanie umiejętności wychowawczych w szkole i w rodzinie z elementami wychowania seksualnego.

Program Studium obejmuje wykłady, ćwiczenia i warsztaty z następujących działów tematycznych: * Psychospołeczne aspekty rozwoju człowieka w poszczególnych fazach jego życia; * Płeć i płciowość człowieka; * Miłość w życiu człowieka; * Narzeczeństwo; * Psychopedagogika relacji wewnątrzrodzinnych; * Zaburzenia życia rodzinnego; * Problemy rodzin z osobami niepełnosprawnymi; * Kształtowanie prawidłowych relacji między rodziną i szkołą; * Seksualność człowieka; * Dojrzwianie psychoseksualne; * Odpowiedzialne rodzicielstwo; * Wpływy społeczne na rozwój osobowości człowieka; * Subkultury młodzieżowe i sekty; * Elementy treningu interpersonalnego; * Asertywność; * Promocja zdrowia; * Profilaktyka uzależnień; * Poradnictwo młodzieżowe, małżeńskie i rodzicielskie; * Metodyka pracy z grupą. Szczególny nacisk na zajęciach Studium jest położony na metodyczną stronę prowadzenia zajęć jako podstawę praktycznego przygotowania słuchaczy do przyszłej pracy w zakresie tej problematyki. Zdobytą wiedzę i umiejętności można wykorzystać w pracy indywidualnej i grupowej z dziećmi, młodzieżą, rodzicami, nauczycielami oraz innymi zainteresowanymi osobami.

Studium przeznaczone jest dla nauczycieli, wychowawców i katechetów szkół i placówek oświatowych wszystkich typów, pracowników poradni psychologiczno - pedagogicznych i poradni rodzinnych, a także dla studentów IV i V roku studiów o kierunkach nauczycielskich. Absolwenci Studium mogą się ubiegać o stopnie specjalizacji w tym zakresie.

Czas trwania - 3 semestry (290 godzin), w terminie: luty 1998 - czerwiec 1999. Zajęcia odbywają się w systemie zaocznym (piątek po południu - sobota - niedziela) jeden raz w miesiącu. **Odpłatność** za Studium wynosi 600 zł za każdy semestr. Czynnici nauczyciele podejmujący naukę w Studium mogą ubiegać się o pokrycie części czesnego. Podanie o przyznanie dopłaty do czesnego należy składać w Wydziale Kadr i Spraw Socjalnych Kuratorium Oświaty. **Dokumenty:** * podanie, * kwestionariusz osobowy, * odpis dyplomu lub zaświadczenie z uczelni o wpisie na IV/V rok studiów, * 1 zdjęcie do akt, należy składać do dnia 10 lutego 1998r. na **adres:** Katedra Psychologii, ul. Wawrzyniaka 8, pok. 29, 70-392 Szczecin, tel. 84-600-71 w.257 lub Centrum Psychologiczno - Pedagogiczne, ul. Matejki 6 B, pok. 104, 71 - 615 Szczecin, tel. 337 - 662 w. 138

Instruktorski Kurs Kwalifikacyjny z dziedziny muzyki:

Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Jeleniej Górze uprzejmie informuje, że po uzyskaniu zgody Dyrektora Departamentu Upowszechniania Kultury MKiS uruchamia dwuletni Instruktorski Kurs Kwalifikacyjny z dziedziny muzyki: **Terapia rytmiczno - muzyczna** metodą prof. Detleva Cramera, jako forma integracji społecznej niepełnosprawnych.

Uczestnicy kursu uzyskają kwalifikacje do pracy z osobami niepełnosprawnymi w placówkach poza oświatowych (Domy Pomocy Społecznej, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Ośrodki Rehabilitacyjne itp.). Program kursu opracowany został przez Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Jeleniej Górze przy konsultacji z Centrum Animacji Kultury w Warszawie. Realizacja programu nauczania odbywać się będzie podczas trzydniowych sesji stacjonarnych raz w miesiącu oraz dwóch sześciodniowych spotkań w czasie ferii zimowych i wakacji letnich. Liczba godzin - 420.

Warunkiem uczestnictwa w kursie jest przygotowanie muzyczne bądź umiejętności gry na instrumencie i czytania nut. **Zgłoszenia** należy kierować na adres: Wojewódzki Ośrodek Metodyczny, ul. 1 Maja 43 58-500 Jelenia Góra do dnia 10 lutego 1998 roku.

Odpłatność za kurs wynosi 500,- zł za każdy semestr (płatne w ratach) Organizator zapewnia noclegi i wyżywienie w Domu Nauczyciela za odpłatnością. Szczegółowe informacje o kursie można uzyskać w Dziale Organizacji WOM, tel. (0-75) 75-255-11 i 75-254-91 w. 15

*Dyrektor WOM
dr Czesław Nawaczyk*

Komitet Organizacyjny Zjazdu Absolwentów Studium Nauczycielskiego im. ppor. Emilii Gierczak w Kołobrzegu informuje

Absolwentów z lat 1967, 1968, 1969 informuje o organizacji Zjazdu Absolwentów wyżej wymienionych roczników w dniach 8 - 10 maja 1998 r. w obiektach byłego Studium Nauczycielskiego. Zgłoszenia z aktualnym adresem zamieszkania prosimy kierować w terminie do końca lutego 1998r. na **adres:** Komitet Organizacyjny Zjazdu Absolwentów Studium Nauczycielskiego 78-100 Kołobrzeg, ul. Katedrańska 12, skr. poczt. 39, e-mail: pietkowi@polbox.com.pl.

Program wspierania uczestnictwa nauczycieli pedagogów w Szkoleniach Profesjonalnych

Fundacja im. S. Batorego oraz Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli realizują program wspierania uczestnictwa polskich nauczycieli i pedagogów w zagranicznych szkoleniach profesjonalnych z zakresu szkolnictwa średniego i podstawowego.

Program dotyczy szkoleń, które nie są realizowane przez Fundację i CODN. Dotowane będą przede wszystkim koszty podróży, a w uzasadnionych wypadkach inne wydatki związane ze szkoleniem, które nie powinno trwać dłużej niż trzy miesiące.

Program przeznaczony jest dla nauczycieli oraz osób pracujących w organizacjach i instytucjach zajmujących się edukacją, przy czym w pierwszej kolejności przyznawane będą dofinansowania dla nauczycieli. Preferowane będą szkolenia w zakresie dydaktyki i techniki nauczania, a także nowych kierunków w szkolnictwie. W ramach Programu nie będą przyznawane dofinansowania na uczestnictwo w zagranicznych kursach językowych.

Wniosek o dofinansowanie uczestnictwa w zagranicznym szkoleniu zawodowym powinien zawierać: 1. krótki życiorys zawierający informacje o przebiegu pracy zawodowej; 2. informacje na temat szkolenia - miejsce, data rozpoczęcia i zakończenia, informacja merytoryczna; 3. potwierdzenie zaakceptowania kandydata wystawione przez organizatorów szkolenia lub instytucję zapraszającą; 4. poparcie instytucji zatrudniającej kandydata, względnie inne rekomendacje; 5. informację o kosztach szkolenia, a także o innych źródłach finansowania kandydata, udziale własnym itp. 6. wysokość wnioskowanego dofinansowania; 7. informację o sposobie wykorzystania efektów szkolenia. Prosimy o podanie dokładnego adresu kandydata i, jeżeli to możliwe numeru telefonu. Wnioski rozpatrywane są w trybie konkursu przez specjalnie powołaną komisję. Terminy składania wniosków: do 28 lutego; do 31 maja; do 9 grudnia. Rozstrzygnięcie każdego z konkursów nastąpi w terminie 39 dni po wymienionych wyżej datach. Wnioski należy nadsyłać pod adresem: Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli, Program Szkoleń Profesjonalnych, Aleje Ujazdowskie 28, 00 - 478 Warszawa. Informacje telefoniczne nie będą udzielane.

Metody aktywizujące w katechezie

Polskie Stowarzyszenie Pedagogów Zabawy KLANZA zaprasza na kursy metodyczne na temat metod aktywizujących w katechezie. Kursy są organizowane w uzgodnieniu z Wydziałem Nauki Chrześcijańskiej Kurii Metropolitarnej w Lublinie. Kursy te są przygotowywane przez "grupę katechetyczną" działającą w ramach Stowarzyszenia. W grupie tej są osoby świeckie i zakonne - są to katecheci, pedagodzy oraz studenci. Pierwsza seria kursów będzie miała miejsce w miesiącach luty, marzec, kwiecień, zaś seria druga w październiku, listopadzie i w grudniu.

Kurs "Porządek na katechezie". Termin: 20-22 luty 1998r. W programie kursu: * dyskusje, * wykłady, * ćwiczenia praktyczne. Porządek podczas lekcji katechetycznej jest podstawowym warunkiem efektywnego prowadzenia zajęć. Wprowadzenie porządku - dyscyplinowanie grupy - jest trudne. Celem kursu jest praktyczna nauka tej umiejętności. Rozkład zajęć: *piątek: godz. 16.00 - 20.00, *sobota: 9.00 -13.00 i 15.00 -19.00, *niedziela: godz. 9.00 - 14.00

Kurs "Metody aktywizujące w katechezie - wprowadzenie". Termin: 6-8 marzec 1998r. W programie kursu: * metody dyskusyjne, * metody prowokowania twórczego myślenia, * metody dramowe. Przykładowo zostanie zaprezentowana praca z tekstami biblijnymi m.in. z Ewangelii św. Łukasza, Ksiąg: Przysłów, Jonasza, Tobiasza, Psalmów. Prezentacja ta będzie miała charakter praktyczny. Rozkład zajęć: * piątek: godz. 16.00 - 20.00, * sobota: godz. 9.00-13.00 i 15.00 -19.00, * niedziela: godz. 9.00 -14.00.

Kurs "Metody aktywizujące w katechezie. Św. Paweł". Termin: 24-26 kwiecień 1998r. W programie kursu: * metody dyskusyjne, * metody prowokowania twórczego myślenia, * metody dramowe. Na kursie zostaną zaprezentowane nowe metody w porównaniu z kursem wprowadzającym. Podstawą pracy będą teksty Dziejów Apostolskich i Listów św. Pawła. Postać św. Pawła będzie łączyła wszystkie teksty i stąd podtytuł kursu. Prezentacja metod będzie miała charakter praktyczny. Rozkład zajęć: * piątek: godz. 16.00 - 20.00, * sobota: godz. 9.00-13.00 i 15.00 -19.00, * niedziela: godz. 9.00 -14.00.

Informacje organizacyjne dotyczące powyższych kursów. Zgłoszenia: do 7 dni przed kursem w biurze Stowarzyszenia, ul. Jezuicka 4/9; 20-113 Lublin; tel. 0-81/53-465-83, osobiście lub telefonicznie w godzi. 10.00 - 15.00; ilość miejsc jest ograniczona - o przyjęciu decyduje kolejność zgłoszeń. Miejsce: wszystkie kursy odbędą się w Ośrodku Szkolno - Wychowawczym dla Dzieci Niedowidzących, ul. Hiereszfelda 6, Lublin; dojazd: autobusy: 18, 17, 26, trolejbusy: 156, 160 (wsiadać trzeba na przystanku przy rondzie na Unickiej w pobliżu Szpitala przy Jaczewskiego); nocleg: istnieje możliwość indywidualnego zamówienia noclegu w internacie w Ośrodku na ul. Hirszfelda 6, tel. 74-714-23; koszt uczestnictwa: * każdy kurs - 60 zł (bez noclegu i wyżywienia); * dla studentów - 50 zł.; opłata: * na konto Stowarzyszenia - trzeba okazać dowód wpłaty; * na miejscu.

Letnie warsztaty katechetyczne to propozycja dla osób wykorzystujących w praktyce katechetycznej metody aktywizujące. Ideą wiodącą jest praktyczna wymiana doświadczeń. Warunkiem uczestnictwa jest: * udział w kursach - Wprowadzenie, św. Paweł, Porządek; * przygotowanie 3-godzinnych warsztatów; * przygotowanie materiałów na piśmie. Głównym elementem programu będą serie równoległych warsztatów - przed i po południu. W każdej serii 3 osoby będą prowadziły równoległe zajęcia - pozostali uczestnicy będą mogli wybrać jedną z tych trzech propozycji. W ten sposób każdy przeprowadzi swoje warsztaty oraz weźmie udział w wybranych warsztatach przygotowanych przez pozostałych uczestników. Codziennie będzie możliwość uczestniczenia we Mszy św. Informacje organizacyjne: termin: 17-23 sierpień 1988r., zjazd 17.08, w poniedziałek do 15.00; miejsce: w trakcie ustalania; ilość uczestników: 35 osób; koszt uczestnictwa: w granicach 150 - 200 zł (ostateczna cena zależy będzie od ośrodka który zostanie wynajęty oraz od znalezienia ewentualnych sponsorów). szczegółowe informacje: biuro KLANZA po 1.03.98. Przewidziana jest publikacja materiałów metodycznych z przeprowadzonych warsztatów.

XIII Olimpiada Wiedzy Ekologicznej

Eliminacjami szkolnymi rozpoczęła się kolejna edycja XIII Olimpiady Wiedzy Ekologicznej. Zawody zorganizowano w 30 szkołach ponadpodstawowych naszego województwa.

W dniu 20 stycznia 98r. uczniowie rozwiązywali test, składający się z 50 zadań. Sukcesem ucznia było uzyskanie co najmniej 70% punktów (czyli 35). Każda szkoła mogła jednak wytypować tylko trzech uczniów. Decydowała najwyższa punktacja. Dla uczniów z jednakową liczbą punktów uniemożliwiająca wyłonienie trzech najlepszych, przygotowana była dogrywka (test 10 zadań). Kolejne zmagania młodych ekologów odbędą się w miesiącu kwietniu 1998r.

*mgr Beata Kozłowska
doradca metodyczny
biologii i ekologii*

XXVII Olimpiada Biologiczna 1997/98

- eliminacje okręgowe

W dniach 17-18 stycznia 1998r. odbyły się eliminacje okręgowe XXVII Olimpiady Biologicznej.

Warunkiem przystąpienia do zawodów II stopnia było napisanie pracy badawczej (w formie plakatu) na podstawie przeprowadzonych samodzielnie doświadczeń i obserwacji. Prace były ocenione przez Komisję szkolną, a w dalszym etapie przez Komisję Okręgową przy WSP (Wydział Biologii). Do zawodów okręgowych dopuszczono 38 uczniów (24 uczniów z województwa śląskiego i 14 z koszalińskiego).

W dniu 17 stycznia 98r. (sobota) uczestnicy zawodów rozwiązywali testy składające się ze 100 zadań. Na podstawie uzyskanych punktów dopuszczono do rozmowy ustnej 5 uczniów. Rozmowy przeprowadzono 18 stycznia (niedziela) przez Komisję Okręgową XXVII Olimpiady Biologicznej. Rozmowa dotyczyła wiedzy z zakresu napisanej pracy badawczej. Uczniowie wykazali się ogromem wiedzy biologicznej, możliwością praktycznego wykorzystania w swoich obserwacjach i doświadczeniach. Zwycięzcami XXVII Olimpiady Biologicznej zawodów II stopnia okazali się: 1. Olga Lonska, 2. Anna Zduńczyk, 3. Agnieszka Nowak, 4. Tomasz Chmielewski, 5. Joanna Jankowska. Wszyscy wymienieni uczniowie chodzą do II LO w Ślupsku i ich opiekunami są mgr Irena Rożnowska oraz mgr Tamara Kropiowska. Wszyscy uczestnicy zawodów II stopnia XXVII Olimpiady Biologicznej uhonorowani zostali cennymi nagrodami książkowymi, które ufundowane zostały przez Kuratorów Oświaty i Wychowania obu województw.

*mgr Beata Kozłowska
doradca metodyczny
biologii i ekologii*

Szanowni Państwo!
Przypominamy o prenumeracie

*"Informatora
Oświatowego"*

Prenumerata roczna wynosi 30 złotych.

Kwotę należy wpłacać na konto

Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli:

PBK SA GR. PKO SA ŚLUPSK

11001324-6709-2101-111-0

II Wojewódzki Konkurs "Bezpieczna praca w rolnictwie"

W dniu 16 grudnia 1997r. odbył się II Wojewódzki Konkurs "Bezpieczna praca w rolnictwie" dla młodzieży szkół rolniczych województwa słupskiego. Organizatorem konkursu był Oddział Regionalny Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w Słupsku.

Finał wojewódzki konkursu przeprowadzony został w Zespole Szkół Rolniczych w Łodziery k/Miastka. W konkursie uczestniczyło 12 uczniów ze wszystkich szkół rolniczych województwa słupskiego. Każdą szkołę reprezentowało 2 najlepszych uczniów wyłonionych podczas eliminacji szkolnych. Wojewódzka Komisja Konkursowa pod przewodnictwem Pana inż. Wojciecha Pawlukojca - nadspektora pracy Okręgowego Inspektoratu Pracy w Koszalinie Oddział w Słupsku - po pisemnym teście do finału ustnego zakwalifikowała 5 uczniów reprezentujących: Zespół Szkół Rolniczych w Łodziery, Zespół Szkół Ekonomiczno - Rolniczych w Bytowie, Zespół Szkół Rolniczych w Człuchowie i Zespół Szkół Rolniczych w Słupsku.

W finale ustnym konkursu każdy uczeń odpowiadał na 8 wylosowanych pytań obejmujących następujące bloki tematyczne: * bezpieczna obsługa maszyn i urządzeń w gospodarstwie rolnym, * pył występujący w rolnictwie, * bezpieczna praca ze zwierzętami, * zasady bezpieczeństwa w transporcie rolniczym, * bezpieczna praca na wysokości, w wykopach i zbiornikach, * zasady bezpiecznej pracy przy użytkowaniu urządzeń i instalacji elektrycznych, * bezpieczna praca z chemicznymi środkami ochrony roślin, * funkcjonowanie Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. Pierwsze miejsce w konkursie zajął Andrzej Misiewicz - uczeń klasy II Technikum Rolniczego w Zespole Szkół Rolniczych w Łodziery (opiekun - inż. Władysław Andrusieczko), drugie miejsce uzyskał Nestor Guziński - uczeń Zespołu Szkół Rolniczych w Człuchowie (opiekun - mgr inż. Kazimierz Kiełczewski), trzecie miejsce zajęła Anna Kapeluch - uczennica Zespołu Szkół Ekonomiczno - Rolniczych w Bytowie (opiekun - mgr inż. Henryka Witkiewicz), czwarte miejsce uzyskała Agnieszka Wers - uczennica Zespołu Szkół Ekonomiczno - Rolniczych w Bytowie (opiekun - mgr inż. Henryka Witkiewicz), piąte miejsce zajęła Magdalena Gulbicka - uczennica Zespołu Szkół Rolniczych w Słupsku (opiekun - mgr inż. Waldemar Borozon).

Uczniowie wykazali dużą wiedzę z dziedziny bezpieczeństwa pracy w rolnictwie. Laureaci otrzymali nagrody rzeczowe i dyplomy. Pozostali uczestnicy konkursu otrzymali upominki. Nagrody sponsorował Oddział Regionalny Kasy Ubezpieczenia Społecznego w Słupsku. Opiekunowie uczniów otrzymali ciekawą publikację pt. "BHP w praktyce" ufundowaną przez Okręgowy Inspektorat Pracy w Koszalinie Oddział w Słupsku.

Imprezę wojewódzką uświetnił amatorski zespół taneczny "Fleks" z Ogniska Pracy Pozaszkolnej w Miastku. Podziękowania należą się Dyrektorowi i Nauczycielom Zespołu Szkół Rolniczych w Łodziery za zaangażowanie, przygotowanie i sprawne przeprowadzenie konkursu oraz za życzliwe przyjęcie uczestników konkursu, opiekunów - nauczycieli i zaproszonych gości. Serdecznie gratuluję uczniom znakomitej wiedzy z zakresu bezpiecznej pracy w rolnictwie oraz nauczycielom przygotowującym młodzież do konkursu.

*mgr inż. Barbara Major - Milewożyk
starszy wizytator*

Olimpiada Wiedzy Technicznej

W dniu 16 stycznia 1998r. w Zespole Szkół Zawodowych nr I przy ul. Szczecińskiej w Słupsku w godz. 11.00 - 16.30 odbyły się zawody okręgowe już XXIV edycji Olimpiady Wiedzy Technicznej dla uczniów średnich szkół zawodowych i ogólnokształcących z województw: słupskiego, koszalińskiego i pilskiego. W ubiegłym roku zawody okręgowe organizowano w Pile, a w roku bieżącym ten zaszczyt przypadł nam. Do zawodów w naszym Okręgu zakwalifikowało się 56 uczniów, a dojechało i faktycznie uczestniczyło 46, w tym z województw: *słupskiego - 25 (ZSM Słupsk, ZSB Słupsk, ZSB Lębork, ZST Człuchów, ZSZ Bytów), *koszalińskiego - 18 (ZSSam. Koszalin, ZSE-E Koszalin, ZSM Szczecinek), *pilskiego - 3 (ZSZ Czarków). Uczestnicy w czasie zawodów okręgowych rozwiązywali: *jedno zadanie z optymalizacji lub zastosowania informatyki (do wyboru) - 1,5 godz., *dwa zadania tematyczne (z trzech - dwa do wyboru) - 3 godz.

Zakres tematyczny Olimpiady (technika) jest bardzo szeroki, a poziom zadań wysoki. OWT uważa się za jedną z najtrudniejszych olimpiad.

W roku bieżącym, oprócz zwykle serwowanych uczestnikom bułek, herbaty i napojów, w czasie przerwy podano trzydniowy smaczny obiad. Takie rozszerzenie menu było możliwe dzięki sponsorowi - Centrum Kształcenia Praktycznego w Słupsku. W imieniu wszystkich uczestników zawodów okręgowych OWT oraz organizatorów składamy Dyrekcji CKP gorące podziękowania. Zapewne po takim wzmocnieniu łatwiej było rozwiązywać zadania. Jest tego efekt.

Jury Komitetu Okręgowego OWT (z siedzibą w Koszalinie) ustaliło propozycję listy zawodników do zawodów centralnych, które w bieżącym roku szkolnym odbędą się 18 i 19 kwietnia w Częstochowie. Jest ich aż sześciu: Grupa mechaniczno-budowlana: 1. Broniszewski Michał (ZSSam. Koszalin) - 75 pkt., 2. Gołąbek Bartłomiej (ZSSam. Koszalin) - 72 pkt., 3. Kudan Grzegorz (ZSSam. Koszalin) - 70 pkt., 4. Biwański Tomasz (ZSSam. Koszalin) - 52 pkt., 5. Tyszcza Michał (ZSB Słupsk) - 70 pkt.; Grupa elektryczno-elektroniczna: 1. Czenko Marcin (ZSE-E Koszalin) - 51 pkt.

Decyzję o zakwalifikowaniu zawodników do zawodów centralnych podejmuje i ogłasza Komitet Główny OWT w Warszawie.

Cieszymy się, że wśród najlepszych w naszym Okręgu jest uczeń z naszego województwa. Gratulujemy Michałowi Tyszcze z Zespołu Szkół Budowlanych w Słupsku, jego opiekunowi oraz Dyrekcji Szkoły.

*mgr inż. Wanda Rychły
konsultant przedmiotów zawodowych*

Tylko dla orłów

W elitarniej grupie 74 nagrodzonych uczniów z całej Polski znaleźli się licealiści Tomasz Chmielewski ze Słupska i Piotr Mikłaszewicz z Lęborka. Otrzymali stypendia ministra edukacji za wybitne osiągnięcia.

Tomek jest uczniem klasy maturalnej o profilu informatycznym w II LO - Jako pierwszy w historii naszej szkoły został zwycięzcą ogólnopolskiego finału Olimpiady Wiedzy o Ochronie Środowiska. Startuje jeszcze w innych. Spodziewamy się kolejnych zwycięstw - mówi Romuald Machaliński, dyrektor szkoły. Przedtem słupski licealista został laureatem centralnych finałów olimpiad ekologicznej, geograficznej i nautologicznej. Znalazł się także w grupie finalistów mistrzostw Polski juniorów w szachach. Nie wybrał jeszcze kierunku studiów. Maturę w tym roku będzie zdawał także Piotr Mikłaszewicz z I LO w Lęborku. Już w pierwszej klasie został laureatem szczybla centralnego olimpiady chemicznej. Bierze udział w warsztatach chemicznych w Warszawie. W tym roku szkolnym z sukcesami uczestniczył w olimpiadzie fizycznej. Ma otwarty wstęp na chemię, jednak zastanawia się nad medycyną. Stypendia to jednorazowe nagrody w wysokości 1400 zł (według "Głosu Pomorza").

Kto ochroni schroniska?

Zarząd Oddziału Wojewódzkiego Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych w Słupsku podsumował wyniki 37 konkursu współzawodnictwa szkolnych schronisk młodzieżowych. Rywalizowało 17 placówek. Prezes ZOW Lech Kowalewski wręczył nagrody najlepszym schroniskom w województwie. Pierwsze miejsce wśród czynnych przez cały rok przyznano schronisku w Szkole Podstawowej Nr 4 w Uście (kier. Jolanta Tukarczyk), a drugie - schronisku w Jarosławcu (kier. Zofia Niewińska).

Wśród schronisk sezonowych (czynnych latem) I miejsce ex aequo zajęły placówki w Objeździe (kier. Wiesława Kuźmińska) i Smołdzinie (kier. Maria Mikucka). II miejsce również ex aequo zdobyły schroniska w Słupsku (kier. Bronisław Kisiel) i Lęborku (kier. Janusz Baltaziuk). III miejsce przyznano schronisku w Tuchomiu (kier. Marian Sobczyk). Przy okazji podsumowano sezon turystyczny. Ubolewano nad tym, że ciągle spada liczba schronisk - z 36 sprzed kilku lat do 17 w tym roku. Ostatnio zlikwidowano schroniska w Objeździe i Rowach. Nie wszystkie samorządy lokalne wspierają ideę najtańszej turystyki, jaką jest działalność PTSM. W niektórych gminach władze samorządowe uznają, że rozwój taniej bazy nolegowej jest im niepotrzebny. Tymczasem schroniska mieszczące się w szkołach nie tylko zarabiają na siebie, ale i przysparzają dodatkowych funduszy budżetowi szkoły. W tym sezonie przeciętne wiejskie schronisko zarobiło ponad 2 tys. zł (na czysto). Schroniska o największym obłożeniu bazy nolegowej zarobiły kilkakrotnie więcej. Poza tym dzięki schroniskom w gminie rośnie koniunktura: turyści wnoszą także klimatyczną, dokonują zakupów w miejscowych sklepach, odwiedzają punkty żywienia. W tym roku schroniska woj. słupskiego dysponowały 1.100 miejscami nolegowymi. W Słupsku przyjechały 52 obozy wędrownicze z całego kraju. Kierownicy schronisk udzieliли ponad 25 tysięcy nolegów, w tym największej Smołdzino, Rowy i Słupsk (według "Głosu Pomorza").

II Mikołajkowe Biegi na Orientację

W Kwakowie (gm. Kobylnica) odbyły się zorganizowane przez koła turystyczne Piechur i Tramp z Gminnego Ośrodka Kultury II Mikołajkowe Biegi na Orientację. Sędzią głównym była Joanna Ploch, a ciekawe trasy w Parku Krajobrazowym Doliny Stupi wytyczyła Mariola Jaskiewicz. W imprezie uczestniczyło 140 dzieci z Lęborka, Ustki, Redzikowa, Słupska, Damna, Zagórzycy, Kobylnicy i Kwakowa. W kategorii spacerowej zwyciężyli Piotr Mosakowski i Lukasz Tomaszewski z Redzikowa, przed Piotrem Plochem i Marcinem Nebesio z Kobylnicy. Na trasie najlepszą okazała się ekipa z SP nr 8 w Lęborku (opiekun Małgorzata Staniszevska), przed SP w Zagórzycy (opiekun Włodzimierz Godlewski) i VII a z SP nr 6 w Słupsku (opiekun Anna Szranc). W kategorii uczestników najbardziej zaawansowanych wygrał Konrad Klafka z "mechanika" w Słupsku przed Mariuszem Glaszozem i Małgorzatą Mazepą (Technikum Hotelarskie).

Drużynowo zwyciężyła i otrzymała puchar dyrektorka GOK-u drużyna z Kobylnicy, minimalnie wyprzedzając swoich przyjaciół z Ustki. Wszyscy zwycięzcy otrzymali nagrody rzeczowe ufundowane przez GOK, a każdy zawodnik słodycze. (według "Głosu Pomorza")

Wojewódzki konkurs bożonarodzeniowy

Muzeum Pomorza Środkowego w Słupsku zorganizowało konkurs "Na najładniejszy stroik, podłaznik i ozdoby choinkowe". Nadesłano około 510 prac, które oceniano w trzech kategoriach: * ozdoby okolicznościowe i podłazniki, * stroiki, * ozdoby choinkowe i w dwóch grupach wiekowych (7-10 lat i 11-15 lat)

W kategorii ozdób okolicznościowych, podłazników, wśród dzieci w wieku 7-10 lat, I miejsce przyznano M. Tyburskiemu i A. Podzjawo z Dębniey Kaszubskiej, II miejsce zajęły prace z klasy zerowej z Lebiejnia. Wyróżniono ozdoby wykonane przez dzieci z klasy Ic z SP nr 1 w Słupsku, T. Tyburskiego i A. Trenca z Dębniey Kaszubskiej, R. Sajekę i E. Libigocką z Kobylnicy. W przedziale wiekowym 11-15 lat najwyższą oceniono prace: z klasy VIb z Kwakowa, P. Maliczowskiego z Kończewa, B. Gębskiej i B. Koziora ze Słupskiego Ośrodka Szkolno - Wychowawczego II miejsce zajęła klasa VII z Kwakowa, M. Bałut z SP w Redzikowie i klasa VI z Zagórzycy. III miejsce przypadło SP nr 11 w Słupsku Wyróżniono, P. Kuzińskiego i A. Kołodziej z Kończewa, klasę V z Kwakowa, K. Kokoszkę z SP nr 2 ze Sławna, Słupski Ośrodek Szkolno - Wychowawczy i koło plastyczne z Pieszcza. W kategorii stroików, w przedziale wiekowym 7-10 lat, I miejsce zajęła Anna Grabowska z SP nr 3, II miejsce - praca Izabeli Grabowskiej z SP nr 3, oraz klasa IIb z SP nr 2 i klasa Ic z SP nr 9 w Słupsku. Na III miejscu znalazł się stroik wykonany przez dzieci z klasy IIIa w Kobylnicy. Wyróżniono klasę IIz Gąbina i klasę IIa z Kołczygłowów. W przedziale wiekowym 11-15 lat najładniejsze stroiki nadesłały M. Hordejuk z SP nr 14 w Słupsku i E. Dziecińska z SP w Dębniey Kaszubskiej. II nagrodę otrzymali JKurko z Kończewa, K. Szerszenowicz i A. Burdukiwicz z SP nr 2 w Sławnie. III miejsce zdobyła N. Maciejewska z SP nr 3 w Słupsku. Wyróżnienia otrzymały klasy V i VI z Kołczygłowów, VII z Domaradza i VII z Kwakowa. W kategorii ozdób choinkowych, wśród 7-10 latków, nagrodzono prace klasy Id z Sp nr 17 w Słupsku. Wyróżniono SP w Kobylnicy, M. Matyjaszczyk z SP nr 15 w Słupsku, klasę IVb z Redzikowa. W przedziale wiekowym 11-15 lat, I nagrodę zdobyła K. Staniszevska z SP w Słonowicach, III miejsce zdobyła klasa Va ze Słupskiego Ośrodka Szkolno - Wychowawczego. Wyróżniono klasę VI z SP w Słonowicach i K. Górską z SP nr 2 w Sławnie (z "Głosu Pomorza")

Sukcesy

* *Marzena Knefel* z zespołu akrobatycznego "Piramida", działającego w miasteczkim ognisku, otrzymała nagrodę w ogólnopolskim konkursie "Talenty", zorganizowanym przez Ministerstwo Kultury i Sztuki. Jest w województwie jedyną laureatką konkursu w kategorii tanecznej. Występuje już od sześciu lat. Trenuje ją Wioletta Piotrowska. Najlepsi sportowcy województwa już dwukrotnie mieli okazję okłaskiwać występy Marzeny w restauracji "Metro", w trakcie finałowego balu mistrzów sportu. Występowała też w czasie wyborów Miss Wsi Ziemi Słupskiej. Nagrodę w imieniu ministra wręczył Marzenie dyrektor Wydziału Kultury, Sportu i Turystyki UW Arkadiusz Sip.

* *Jakub Huebner* (11 lat) z Libuszy w woj. kroszeńskim, jest złotym medalistą konkursu plastycznego "Olimpiada wyobraźni z VISA". Nagrodzono jego obraz "Anioł narciarzy".

* Podsumowano I Wojewódzki Konkurs Twórczości Plastycznej Dzieci i Młodzieży "Moje marzenia" zorganizowany przez MDK w Lęborku. Laureatami byli wszyscy uczestnicy konkursu, gdyż marzenia dzieci były bardzo różne i wszystkie równie ciekawe. Najwięcej nagród przyznano dzieciom z pracowni Grażyny Popin z lęborskiego MDK-u. Na konkurs nadesłano 840 prac z 33 placówek oświatowo - wychowawczych. Na okładce katalogu i na konkursowych dyplomach umieszczono pracę 7-letniej Julity Kamińskiej ze SP Nr 15 w Słupsku.

* W II Pomorskim Konkursie Recytatorskim Poezji i Prozy ks. Janusza St. Pasierba w Pelplinie pierwsze miejsce przyznano Dominice Radke z Gdyni. Wyróżnienia przypadły Annie Boss (I LO w Lęborku), Danucie Pruszk i Elżbiecie Godwin (ZSE-R w Bytowie), Beacie Witkowskiej i Przemysławowi Latkowskiemu (ASLO w Lęborku). Nagrody specjalne uzyskały Monika Rabka i Agata Konkol (II LO w Lęborku).

* *Wspaniały VI finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy*. Całe województwo, jak informuje Anna Maćkowiak szefowa słupskiego sztabu orkiestry, przekazało prawie 80 tysięcy złotych, czyli mniej więcej tyle, ile w zeszłym roku.

* *Nagrody Prezydenta Miasta dla twórców i działaczy kultury*. Nagrodę I stopnia otrzymali Stefan Morawski (założyciel działającego od 40 lat Klubu Plastyka Amatora) i Łucja Włodek-Jabłońska (rzeźbiarka tworząca w glinie). Laureatami nagród II stopnia zostali: Maria Pietryka - bibliotekarka, Mariola Łukasiuk - dyrektor Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej, organizatorka imprez kulturalnych, Renata Klatka - działaczka społeczna, Józef Cieplik - działacz regionalny, Zbigniew Kiwka - literat.

* *Krajowy Fundusz na Rzecz Dzieci*, ul. Chocimska 14, 00-791 Warszawa, tel. (022) 48-23-98 i 48-24-68, przypomina, że do 31 maja można składać wnioski o stypendia dla uzdolnionych dzieci. Podania mogą napisać rodzice, nauczyciel, pracownicy kuratoriów lub same dzieci. Warto załączyć opinię, dyplomy nagród, próbki prac. (z "Głosu Pomorza")

Ogólnopolski Konkurs "VIII Wspaniałych"

Organizatorami IV Edycji Konkursu są: Kurator Oświaty, Wydział Kultury Urzędu Wojewódzkiego w Słupsku, Sejmik Samorządowy województwa słupskiego, Prezydent Miasta Słupska - Przewodniczący Konwentu Wójtów i Burmistrzów województwa słupskiego, MCK w Słupsku, samorządy gminne województwa słupskiego biorące udział w konkursie.

Cele: * promowanie pozytywnych postaw i działań młodzieży na rzecz drugiego człowieka w najbliższym otoczeniu, domu, klasie, itp. * upowszechnianie zachowań życzliwości i uśmiechu na co dzień, jako antidotum na agresję i brutalizację życia; * wspieranie działań młodych ludzi, którzy budują lepszy, bardziej humanitarny świat, wskazywanie ich jako wzorów dla rówieśników. Do postaw preferowanych zalicza się działania: * propagujące życzliwość wobec innych ludzi; * na rzecz dobra rodziny, szkoły, środowiska, kolegów; * pobudzające rówieśników do zachowań na rzecz innego człowieka; * na rzecz własnego rozwoju.

Warunki uczestnictwa: 1. Uczestnicy - przedstawiciele gmin w wieku od 14 do 20 lat. 2. Warunkiem uczestnictwa jest nadesłanie do siedziby organizatora gminnego: * karty zgłoszenia, * rekomendacji środowiska. Kandydata mogą zgłaszać rodzice, nauczyciele, organizacje młodzieżowe. Do konkursu można przystąpić samemu.

Etapy konkursu: * do 28.02.98r. - popularyzacja założeń konkursu i zakończenie etapu gminnego. * 30.03.98r. - zakończenie etapu wojewódzkiego organizatorzy gminni wyłonią i prześlą listę laureatów gminnych na adres: MCK, AL. 3 Maja 22, 76-200 Słupsk. Zgłoszenie winno zawierać 2 zdjęcia, opinie każdego laureata - nie więcej niż 70 słów - charakterystyka zwycięzcy ze wskazaniem jego niezwykłości na tle rówieśników, wymienienie pól aktywności. * 15.04.98r. - uroczyste zakończenie IV Edycji Ogólnopolskiej w Częstochowie.

Uwaga! Karty zgłoszenia dostępne w Miejskim Centrum Kultury, AL. 3 Maja 22, 76-200 Słupsk

Możemy pomóc Oli

Ola Kołodziejczyk od urodzenia mieszka w Słupsku. Jest uczennicą kl. 4 Sp-14. Jeszcze niedawno była zdrową dziewczynką. Przed 10 urodzinami lekarze wykryli u niej ostrą białaczkę szpikową. Jest pod opieką Kliniki Pediatrii, Hematologii i Onkologii i Endokrynologii Akademii Medycznej w Gdańsku. Jedyną szansą dla dziewczynki jest przeszczep szpiku kostnego. To trudna, skomplikowana i bardzo kosztowna operacja, przekraczająca możliwości rodziców Oli. Zwracają się oni do ludzi dobrego serca o wsparcie finansowe, które umożliwi przeprowadzenie operacji. Pieniądże wpłacać można na konto: BG S.A. IO/Gdańsk 10401208941039-132, z dopiskiem "Dla Oli K."

Konkurs poetycki im. Marty Aluchny - Emelianow

Regulamin: * Organizatorem Konkursu jest Młodzieżowe Centrum Kultury w Słupsku. * Współorganizatorem Konkursu jest Wydział Kultury, Sportu i Promocji Miasta Urzędu Miejskiego w Słupsku. * W konkursie może wziąć udział młodzież w wieku od 14 do 21 lat. * Prace konkursowe oceniać będą słupscy poeci oraz pracownik placówki organizującej Konkurs. * Jury Konkursu po wnikliwej analizie nadesłanych prac przyzna pięć nagród i pięć wyróżnień. Organizator zastrzega sobie prawo innego podziału nagród. * Na Konkurs należy nadsyłać prace złożone z 10 utworów poetyckich. * Prace konkursowe powinny być opatrzone godłem. W osobnej kopercie należy podać imię, nazwisko, wiek oraz adres zwrotny uczestnika Konkursu. * Ostateczny termin nadsyłania prac upływa z dniem 113 kwietnia 1998r. * Ogłoszenie wyników nastąpi dnia 22 kwietnia 1998r. w siedzibie Organizatora w obecności Komisji Konkursowej. * Przystąpienie do Konkursu jest równoznaczne z wyrażeniem zgody na nieodpłatne opublikowanie nadesłanych prac. * Konkurs ma zasięg wojewódzki. * Adres Organizatora: Młodzieżowe Centrum Kultury, Al. 3 Maja 22, 76-200 Słupsk, tel. 43-11-30.

*mgr Anna Maćkowiak
Dyrektor MCK w Słupsku*

Ogólnopolski konkurs literacki „Inne formy”

Młodzieżowy Dom Kultury „Dom Harcerza” zaprasza uczniów szkół średnich do udziału w ogólnopolskim konkursie literackim. Do konkursu można zgłaszać własne prace autorskie będące: * scenariuszami spektakli teatralnych, kabaretowych, filmowych; * scenariuszami imprez kulturalnych; * scenariuszami imprez kulturalnych o charakterze rekreacyjnym; * monodramami; * tekstami piosenek.

Objętość prac nie może przekraczać trzydziestu stron maszynopisu. Prace należy składać lub nadsyłać w kopercie opatrzonej godłem wraz z drugą kopertą zawierającą dane uczestnika, do 04.04.1998r. (sobota) *pod adresem: M.D.K. „DOM HARCERZA” 31 - 462 Kraków, ul. Lotnicza 1, z dopiskiem „INNE FORMY” (tel./fax (012) 411-91- 89).* Finał konkursu odbędzie się 28.04.98. (wtorek) o godz. 18.00. Na laureatów oczekują atrakcyjne nagrody. Zgłoszone prace pozostają do dyspozycji organizatorów. Ewentualne ich wykorzystanie - po uzgodnieniu z autorem.

Konkurs „Nauczyciele pięćdziesięciolecia”

Wielki konkurs: Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Słupsku, Kuratorium Oświaty w Słupsku, Związku Nauczycielstwa Polskiego, Związku Nauczycieli „Solidarność”, Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej w Słupsku.

Zbliża się koniec XX wieku. Większość z nas uczestniczyła w historii ostatniego półwiecza. Okres ten obfitował w wiele przełomów politycznych, ekonomicznych, wychowawczych i oświatowych. Jaką drogę w ciągu minionych pięćdziesięciu lat przeszedłem wspólnie z moimi najbliższymi: rodziną, kolegami, szkołą. Jakie największe radości i najgłębsze troski towarzyszyły mi na tej drodze? Które z wydarzeń i dlaczego najmocniej utkwiło w mojej pamięci. Jak kształtowały się moje zapatrywania, jak zmieniłem się wówczas, gdy z każdym niemal rokiem zmieniała się rzeczywistość mnie otaczająca? Jak wypadła porównanie rzeczywistości społecznego życia w latach do 1989 roku - w rodzinie, szkole, mieście, wsi, państwie, do rzeczywistości w tych samych dziedzinach po roku 1989. Do jakich zmian w moim środowisku przyczyniłem się własną pracą, udziałem w zorganizowanym życiu społecznym? Jakie napotkałem trudności i jak je przezwyciężałem? Kim chciałem być, o czym marzyłem najbardziej, do czego zmierzałem i na ile moje pragnienia urzeczywistniły się? Co najbardziej zaprzęta moje myśli, kiedy patrzę w przeszłość swojej rodziny, szkoły, swego środowiska? Co mogłem uznać za swój sukces pedagogiczny a co za porażkę? Co chciałbyś przekazać w tym pamiętniku by mogło być przydatne na jutro. Czego oczekując od przyszłości?

Zwracamy się do wszystkich nauczycieli województwa słupskiego o wzięcie udziału w KONKURSIE. W konkursie może uczestniczyć każdy nauczyciel bez względu na staż pracy, typ szkoły, stanowisko, wiek. Nie wyszukany język, lecz szczerłość i prawdziwość wypowiedzi będą decydować o ich wartości. Objętość prac nie jest ograniczona, z tym jednak, że odpowiedź powinna mieć nie mniej niż 10 stron, zapisanych ręcznie lub maszynowo (komputerowo) na kartkach formatu kancelaryjnego, albo 20 stron zwyczajnego zeszytu. Prace podpisać należy pełnym imieniem i nazwiskiem (można sobie zastrzec nieujawnianie nazwiska), a przy nim podać: wiek, wykształcenie, typ szkoły, przedmiot nauczania, staż pracy oraz dokładny adres autora

Materiał na konkurs należy przestać na adres: Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka, ul. Jaracza 18a, 76-200 Słupsk. Termin nadsyłania prac upływa z dniem 15 września 1998 roku. Za najlepsze prace zostaną rozlosowane nagrody: I - 1500 zł, II - 1000 zł, III - 500 zł oraz wyróżnienia. Ponadto wśród pozostałych uczestników konkursu rozlosowane zostaną liczne nagrody rzeczowe. Organizatorzy KONKURSU zastrzegają sobie prawo innego podziału nagród zależnie od ilości i jakości nadsyłanych prac. Większość prac za zgodą autorów zostanie w całości lub we fragmentach opublikowane w formie książkowej.

Konkurs Krasomówczy dla Dzieci i Młodzieży Szkół Podstawowych

Zarząd Wojewódzki Polskiego Towarzystwa Schronisk Młodzieżowych w Słupsku oraz Szkoła Podstawowa w Redzikowie ogłaszają eliminacje wojewódzkie do 14 Ogólnopolskiego Konkursu Krasomówczego Legnica '98

Założenia ogólne konkursu. Celem konkursu jest rozbudzenie wśród dzieci i młodzieży zamiłowania do języka ojczystego, upowszechnianie kultury i czystości języka, pięknego i sugestywnego wypowiadania myśli, prezentowania barwnym i bogatym językiem zdarzeń, faktów nierozzerwalnie związanych z regionem i historią Polski. Celem konkursu jest również zainteresowanie młodzieży turystyką i krajoznawstwem.

Warunki uczestnictwa i przebieg konkursu. 1. Konkurs jest przeznaczony dla uczniów klas 4 - 7 i tylko w tej grupie wiekowej uczestnicy będą dopuszczeni do oficjalnego konkursu. Pozostali będą mogli wystąpić poza konkursem, o ile pozwolą na to warunki organizacji. 2. Każda szkoła może zgłosić do udziału w konkursie nie więcej niż dwóch uczestników. 3. W przypadku zgłoszenia większej ilości uczestników, organizatorzy będą brali pod uwagę dwie pierwsze osoby z listy zgłoszeń. 4. Konkurs jest trzyetapowy: * eliminacje szkolne, * eliminacje wojewódzkie, * finał centralny. 5. W popisach krasomówczych każdy uczestnik otrzymuje do swojej dyspozycji 5 minut na pierwszy temat i 7 minut na drugi. 6. Temat pierwszy prezentują wszyscy uczestnicy, temat drugi - grupa wyróżniona po pierwszym wystąpieniu. 7. Finał Wojewódzkiego Konkursu odbędzie się w Szkole Podstawowej w Redzikowie dnia 25.04.1998 roku o godzinie 9.00. Zgłoszenia należy nadsyłać do dnia 08.04.1998 roku, według załączonego wzoru, na adres: Szkoła Podstawowa Redzikowo, 76 - 204 Słupsk 6, z dopiskiem „Konkurs Krasomówczy”. 8. *Wszelkich informacji udziela pani Renata Borowiec.*

Tematyka. Na każdy etap konkursu uczestnicy przygotowują do zaprezentowania dwa następujące tematy: * Temat prezentujący walory własnego regionu, jego zabytków, historii, legend, osiągnięć i sylwetek ludzi ciekawych. Pod pojęciem „własnego regionu” organizatorzy rozumieją obszar od Dolnej Odry przez linię Warty i Noteci przez Wisłę aż do jej ujścia. * Temat uwzględniający hasło: „Dolny Śląsk w oczach dzieci i młodzieży”, a w szczególności związany z: - historią, legendą zamków i miast piastowskich Dolnego Śląska, - prezentacją sylwetek ludzi szczególnie zasłużonych dla tej ziemi, - wrażeniami z wycieczki krajoznawczej po Dolnym Śląsku, - popularyzacją walorów krajoznawczo - turystycznych Dolnego Śląska, - historią powrotu Dolnego Śląska do Macierzy i jego współczesnym dorobkiem. UWAGA! Mile widziane będą prace samodzielnie napisane przez uczestników konkursu.

Kryteria oceny. 1. Przy ocenie Jury będzie brało pod uwagę: * sugestywność wypowiedzi, * płynność oraz poprawność wyrażania się, * jasność i logiczność formułowania myśli, * bogactwo języka i jego barwność, * dobór tematu i jego ważność, * odpowiednie wykorzystanie limitu czasu, * ogólną prezentację tematu i konstrukcję wypowiedzi. UWAGA! Prosimy pamiętać, że jest to konkurs krasomówczy, chodzi więc o wypowiedzi

spontaniczne, sugestywne, zaprezentowane barwną i piękną polszczyzną. 2. Zasady punktacji. Każdy z Jurorów (łącznie 5 osób) ocenia: * wypowiedzi uczestnika w skali od 0 do 10 pkt, stosując podział co 0,5 pkt., * dobór tematu wypowiedzi w skali od 0 do 5 pkt, stosując podział co 0,5 pkt., * za przekroczenie lub nie wykorzystanie czasu wypowiedzi (do 5 sek. - 0 pkt karnych, do 10 sek. - 5 pkt karnych, do 15 sek. - 10 pkt karnych, powyżej 15 sek. - 15 pkt karnych). 3. Za niezgodność wypowiedzi z tematyką Konkursu (np. omówienie obiektu spoza regionu) grozi dyskwalifikacja uczestnika. **Nagrody.** 1. Zwycięzca Konkursu otrzyma: * sponsorowany wyjazd na finał Ogólnopolskiego Konkursu Krasomówczego Legnica '98 (wraz z opiekunem) * dyplom oraz nagrodę rzeczową o wartości nie niższej niż 100 zł. 2. Zdobywca II i III nagrody otrzyma: * dyplom oraz nagrodę rzeczową o wartości nie niższej niż 50 zł. 3. Każdy uczestnik otrzyma dyplom uczestnictwa. 4. Opiekunowie, których uczniowie zajmą miejsca od I do III otrzymują upominki od organizatorów o wartości nie niższej niż 50 zł. 5. W przypadku nie przyznania któregoś z miejsc organizator zastrzega sobie prawo do innego podziału nagród. **Uwagi końcowe.** 1. Uczestnicy przyjeżdżają na własny koszt. 2. Uczestnicy i ich opiekunowie otrzymają posiłek (z posiłku wyłączeni są uczestnicy startujący poza konkursem). 3. Ostateczna interpretacja Regulaminu należy do organizatorów.

WZÓR ZGŁOSZENIA

PIECZĄTKA SZKOŁY SZKOŁA PODSTAWOWAZGŁASZA NA KONKURS KRASOMÓWCZY NASTĘPUJĄCYCH UCZNIÓW:

I.kl.....1. Temat pierwszy:..... 2. Temat drugi:

II.....kl.....1. Temat pierwszy:.....2. Temat drugi:

Podpis Dyrektora Szkoły

Podpis Opiekunów

Ogólnopolski Konkurs Plastyczny “Plakat filmowy”

Regulamin: * Konkurs jest przeznaczony dla młodzieży szkół średnich. * Tematem prac jest plakat do filmu który był lub jest wyświetlany na ekranach kin. Na plakacie należy zmieścić informacje: tytuł filmu, aktorzy, reżyseria, itp. * Prace wykonane dowolną techniką malarską lub graficzną w formacie 50x35 cm. * Przy ocenie prac jury będzie brało pod uwagę: interpretację plastyczną tematu filmu, atrakcyjność pracy, staranność wykonania. * Termin składania prac upływa w dniu 01.03.1998r., należy składać w sekretariacie Młodzieżowego Domu Kultury “Dom Harcerza”, ul. Lotnicza 1, 31-462 Kraków, tel. (012) 411-91-89. * Każda praca powinna być zaopatrzona w informację zawierającą: imię i nazwisko autora, wiek, klasę, adres domowy (ew. nr telefonu), imię i nazwisko opiekuna (nauczyciela) typującego pracę do konkursu, nr i adres szkoły, nr telefonu. * O wynikach konkursu laureaci zostaną powiadomieni telefonicznie poprzez sekretariaty szkół. * Wernisaż wystawy pokonkursowej połączony z wręczeniem nagród odbędzie się w dniu 20.03.1998r. w siedzibie organizatora na który serdecznie zapraszamy wszystkich uczestników. * Złożone prace pozostają do dyspozycji organizatorów konkursu. Nadesłanie pracy jest równoznaczne z wyrażeniem zgody na w/w warunki uczestnictwa.

Krajowy konkurs

"Sami tworzymy nasz internat"

Cel konkursu: prezentacja wspólnego wkładu młodzieży, nauczycieli i wychowawców w tworzenie przyjazni, życzliwości, dobra i piękna w życiu codziennym internatu. **Warunki konkursu:** w konkursie mogą brać udział wszystkie internaty szkół rolniczych na zasadzie dobrowolności. Konkurs odbędzie się w dwóch etapach: 1) etap wojewódzki 2) etap centralny. Etap wojewódzki. Wszystkie sprawy związane z organizacją konkursu na szczeblu wojewódzkim są w gestii Urzędów Wojewódzkich Wydziałów Rolnictwa Oddziałów Oświaty Rolniczej, Komisje wojewódzkie i jej skład imienny powołuje kierownik Oddziału Oświaty Rolniczej w porozumieniu z doradcą metodycznym d/s wychowania, a w przypadku braku doradcy z nauczycielem konsultantem d/s wychowania Centrum Doskonalenia Nauczycieli Szkół Rolniczych w Brwinowie mgr Barbarą Matuszewska. W skład komisji wojewódzkiej wchodzi minimum 3 osoby w tym przedstawiciel młodzieży. Komisja wojewódzka ustala przebieg działań związanych z organizacją konkursów. Do szczebla centralnego komisja wojewódzka zgłasza jeden internat w terminie do 30 kwietnia 1998r. Zgłoszenia należy kierować na adres: Centrum Doskonalenia Nauczycieli Szkół Rolniczych 05-840 Brwinów, ul. Pszczelińska 99, nauczyciel konsultant d/s wychowania mgr Barbara Matuszewska, tel. (022) 729-59-03-05; 729-66-34-38; fax: (022) 729-72-91. Etap centralny. Komisję centralną powołuje Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej i składa się ona z: * przedstawiciela Ministerstwa Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej, * przedstawiciela Centrum Doskonalenia Nauczycieli Szkół Rolniczych, * doradcy metodycznego d/s wychowania, * przedstawiciela wybranego OOR, * przedstawiciela wychowanków internatów. Spośród zgłoszonych internatów przez komisje wojewódzkie komisja centralna wyłoni zwycięzców i zaproponuje przydział nagród.

Kryteria konkursu:

I. **Wpływ mieszkańców internatu na:** 1. Polepszenie warunków bytowych i społecznych. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 2. Upiększenie i estetyka wnętrza internatu oraz jego otoczenia. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 3. Podnoszenie jakości i higieny oraz kultury żywienia. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 4. Odpowiedzialność za czystość i estetykę pomieszczeń mieszkalnych oraz zaplecza sanitarnego. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 5. Unowocześnienie warunków do nauki (atrakcyjność form, wyposażenie miejsca nauki w pomoce dydaktyczne, konsultacje, pomoce koleżeńskie i inne). *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 6. Urządzenie i wyposażenie miejsca do wypoczynku rekreacji, rozwijania zainteresowań i zamiłowań. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 7. Ogólne spójrenie (efekt wizualny internatu). *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki*

II. "Bank Pomysłów" mieszkańców na terenie atmosfery życia w internacie. 1. Warunki do wzajemnego poznawania siebie i drugiego człowieka. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 2. Wspólne poszukiwanie różnych sposobów samorealizacji. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 3. Twórcza współpraca zarządu samorządu internatu z grupami wychowawczymi i samorządem szkolnym. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 4. Rozwijanie zainteresowań indywidualnych wychowanków. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 5. Różnorodność form reakcji, sportu i wypoczynku. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 6. Organizowanie życia kulturalnego. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 7. Kulturowanie tradycji i zwyczajów internatu szkoły i środowiska, pomnażanie tradycji narodowych. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 8. Promowanie zdrowego stylu życia i ekologii. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 9. troska o kulturę bycia na co dzień i czystość języka. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 10. Samorządność w podejmowaniu decyzji dotyczących problemów życia mieszkańców. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 11. Udział wychowanków w rozwiązywaniu problemów wychowawczych w świetle zapisów w statucie szkoły. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 12. Współpraca z wychowawcami i kierownikiem internatu w rozwiązywaniu konfliktów i sytuacji trudnych. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki*

III. **Integracja mieszkańców internatu z najbliższym otoczeniem i regionem.** 1. Współpraca z domem rodzinnym. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 2. Kontakty ze szkołą i środowiskiem lokalnym. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 3. Pomnażanie dziedzictwa kulturalnego regionu. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 4. Troska o piękno przyrody i ochronę środowiska lokalnego i regionalnego. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 5. Współpraca z ośrodkami kultury, sportu i rekreacji w środowisku. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 6. Inicjowanie i prowadzenie współpracy międzywzajemnej w regionie. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 7. Współpraca z młodzieżowymi i gminnymi ogniwami samorządowymi. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 8. Prezentowanie dorobku mieszkańców internatu ich zainteresowań, uzdolnień i zamiłowań dla rodziców, środowiska lokalnego i regionu. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 9. Udostępnienie internatu dla celów agroturystyki. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* 10. Organizowanie "dni otwartych drzwi" szkoły i internatu. * Dla ułatwienia pracy komisji wojewódzkiej i centralnej podano skalę kryteriów konkursu. *Wpływ i decyzje: niski, średni, wysoki, bardzo wysoki* * W poszczególnych kartkach tabeli komisja zaznacza wybór każdego punktu konkursu znakiem X: *niska, średnia, wysoka, bardzo wysoka*. * Następnie komisja dokonuje zestawienia ogólnego z trzech działów konkursu. Ostateczny wynik konkursu dotyczy wpływu i decyzji mieszkańców internatu na to czy sami tworzymy nasz internat np. *Wpływ i decyzje: bardzo wysokie*. O wyniku określenia kryteriów konkursu komisja wojewódzka powiadamia Wydział Rolnictwa w danym województwie w ciągu 7 dni od ukończenia przeglądu konkursowego. Komisja wojewódzka sporządza protokół z prezentacji internatów w danym województwie. Do szczebla centralnego typuje jeden internat, który w ciągu 24 dni zostanie powiadomiony o przyjęciu do finału.

Konkurs "Prezentacja dorobku kulturalnego szkół rolniczych"

Celem konkursu jest szeroko pojęta edukacja kulturalna, pobudzenie do twórczości artystycznej poprzez nadanie rangi kształceniu i wychowaniu regionalnemu oraz pełniejsze poznanie własnej kultury i dziedzictwa historycznego jak też przygotowanie młodzieży do kultywowania narodowych odrębności kulturowych.

Warunki konkursu: Uczestnikami konkursu są uczniowie szkół resortu rolnictwa. Konkurs przebiega w 2 etapach: I - wojewódzki, II - centralny. Na szczeblu wojewódzkim organizatorem konkursu są Urzędy Wojewódzkie Wydziału Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej Oddział Oświaty Rolniczej z udziałem sponsorów. Termin zgłoszeń do eliminacji centralnych upływa z dniem 15 marca 1998r. Zgłoszenia należy kierować na adres: Centrum Doskonalenia Nauczycieli Szkół Rolniczych, ul. Pszczelińska 99, 05-840 Brwinów. Organizatorami konkursu na szczeblu wojewódzkim jest Ministerstwo Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej oraz Centrum Doskonalenia Nauczycieli Szkół Rolniczych w Brwinowie. Terminy, miejsce prezentacji centralnych i ich przebieg zostaną określone przez organizatorów oddzielnym pismem. Komisję na szczeblu centralnym powołuje Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej. **Warunki uczestnictwa.** Zaprezentowanie niżej podanych form życia kulturalnego szkoły (kategoria): 1. Ludowe zespoły pieśni i tańca (czas prezentacji do 30 minut - 1 zespół z województwa). 2. Małe formy sceniczne (czas prezentacji do 20 minut w uzasadnionym przypadku do 30 minut - 1 prezentacja z województwa). 3. Poezja i proza (uczestnicy prezentują się w prozie i wierszu do 10 minut - 1 prezentacja z województwa). 4. Rękodzieło lub inne (zaprezentowanie prac z jednego gatunku rękodzieła lub innej formy). **Tematyka** w/w form powinna być zgodna z celem prezentacji. Nagrody zapewniają organizatorzy. **Karta zgłoszenia** powinna zawierać: * pieczęć szkoły, * kategoria (w/w), * wybrana tematyka (tytuł, nazwa), * czas trwania, * ilość uczestników, * nazwisko i imię opiekuna i dyrektora szkoły, * uwagi.

I Ogólnopolski Festiwal Małych Form Literackich i Plastycznych w Kluczborku

Organizator: Zespół Społecznych Szkół Ogólnokształcących STO, ul. Ligonia 3, 46-203 Kluczbork
Termin zgłoszenia: 19 kwietnia 1998r. **Uczestnicy:** uczniowie szkół podstawowych i średnich, nauczyciele szkół podstawowych i średnich. **Prace:** a) rudynek, b) grafika warsztatowa (techniki - wypukła, płaska, wklęsła), c) malarstwo, (maksymalnie wymiary 12cm x 15cm) d) rzeźba (wymiar 12cm x 12cm x 15 cm) e) grafika i animacja komputerowa (wykonane na komputerze PC, komputerowe filmy animowane nie mogą być dłuższe niż 30 sek.) f) poezja (do 25 wersów każdy utwór), g) proza (najwyżej 2 str. maszynopisu). Każdy uczestnik może dostarczyć maksymalnie 4 prace. Należy podać imię i nazwisko autora, wiek, nazwę i adres szkoły, dane dotyczące tytułu pracy lub techniki wykonania.

Ogólnopolski Konkurs Plastyczny "Świat widziany przez lupę"

Wojewódzki Ośrodek Metodyczny w Płocku ogłasza Ogólnopolski Konkurs Plastyczny pod hasłem "Świat widziany przez lupę" na rok szkolny 1997/98.

I. Konkurs odbywa się pod patronatem: MEN, WOM i KO w Płocku.

II. **Celem konkursu** jest: *uwrażliwienie dzieci i młodzieży na piękno otaczającego świata, *śmiałość w poznawaniu siebie przez intelektualną refleksję i obserwację psychiki dziecka w zetknięciu z rzeczywistością, *wdrażanie dzieci do niekonwencjonalnych ujęć, rozwiązań plastycznych, *kształtowanie inwencji plastycznej.

III. **Uczestnikami Konkursu** mogą być uczniowie wszystkich typów szkół w wieku od 7 do 18 lat, którzy wykonują prace indywidualne.

IV. **Warunkiem uczestnictwa w konkursie** jest wykonanie ciekawej pracy plastycznej na formacie A-3 lub A-2 w różnorodnych technikach plastycznych.

V. **Kategorie wiekowe:** 7-9 lat, 10-13 lat, 14-16 lat, 16-18 lat.

VI. Każda praca powinna zawierać na odwrocie następujące informacje: imię i nazwisko, wiek autora, adres szkoły z numerem kodowym i telefonem, imię i nazwisko nauczyciela pod kierunkiem którego praca została wykonana. Prace nie opisane zgodnie z w/w schematem nie podlegają ocenie.

VII. Komisja etapu szkolnego dokona oceny prac plastycznych i prześle najlepsze prace bezpośrednio do organizatora na adres: Wojewódzki Ośrodek Metodyczny, 09-400 Płock, ul. Łukasiewicza 11 do dnia 11 maja 1998 roku z dopiskiem "Ogólnopolski Konkurs Plastyczny pod hasłem "Świat widziany przez lupę".

VIII. Etap Ogólnopolski zostanie rozstrzygnięty dnia 20 maja 1998r. w Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym. Prace, które nadesłane zostaną z opóźnieniem nie będą rozpatrywane.

IX. Nagrody - Prace będą oceniane i nagradzane z zachowaniem podziału na grupy wiekowe.

Ustalenia końcowe: *Dyplomy i nagrody pieniężne dla laureatów zostaną przesłane pocztą, *Nauczyciele otrzymają listy gratulacyjne, *Prace przesłane na etap ogólnopolski nie będą zwracane, *Prace, które nie spełniają wymogów regulaminu, są nieczytelnie opisane nie będą oceniane. Najlepsze prace ocenione i podpisane Komisją Szkolną przesyła bezpośrednio do organizatora Konkursu w terminie do dnia 19 V 1998r. *Wszelkich informacji związanych z konkursem udziela* mgr Marianna Zalewska, konsultant WOM, ul. Łukasiewicza 11, tel. służbowy 262-03-14 lub domowy 263-03-66.

**Konkurs teatralny "Polska i Litwa"
wspólna historia widziana oczyma
uczniów organizowany przez Warszawskie
Stowarzyszenie Pax Christi**

Regulamin konkursu

1. W konkursie mogą brać udział uczniowie klas IV - VII szkół podstawowych. Zgłosić do konkursu może się klasa, kółko teatralne, inna grupa dzieci pod kierunkiem osoby dorosłej;
2. Każdy z uczestników obowiązany jest przygotować przedstawienie oparte na własnym scenariuszu. Tematyka spektaklu musi dotyczyć wspólnej historii Polski i Litwy, natomiast wybór formy należy do uczestników. Czas trwania przedstawienia nie powinien być krótszy niż pół godziny ani przekraczać dwóch godzin;
3. Zgłoszenia należy przysyłać do 1 marca 1998r. na adres: Warszawskie Stowarzyszenie Pax Christi, ul. Stefana Czarnieckiego 15, 01-548 Warszawa;
4. Do 30 marca 1998r. należy przesłać na powyższy adres scenariusz przedstawienia;
5. Na podstawie nadesłanych scenariuszy zostaną przeprowadzone eliminacje wstępne. Dziesięć najlepszych zespołów zostanie zaproszonych do uczestnictwa w finale, który odbędzie się w drugiej połowie maja w Warszawie;
6. Zakwalifikowane do finału zespoły mają obowiązek przygotować program spektaklu. Za uczestników przedstawienia uważane będą tylko osoby wymienione w programie;
7. Przy ocenianiu spektakli prezentowanych w finale szczególnie punktowane będą: * oryginalność scenariusza, * wysiłek i zaangażowanie włożone w przygotowanie przedstawienia; * poziom gry aktorskiej;
8. Szczegółowe informacje dotyczące finału zostaną podane w terminie późniejszym.

Główną nagrodą w konkursie jest kilkudniowa wycieczka do Wilna jesienią 1998r. Konkurs sponsorowany jest przez Komisję Europejską w ramach "Phare and Tacis Democracy Programme".

**Działalność Fundacji Rozwoju
Spółdzielczości Uczniowskiej**

W październiku 1900 roku, a więc ponad 97 lat temu powstała w Pszczelinie koło Warszawy pierwsza Spółdzielnia Uczniowska. Już w okresie zaborów różne spółdzielnie, w różnych formach włączały dzieci i młodzież do współdziałania z myślą o wychowaniu przyszłych działaczy. Idee spółdzielcze były i są bliskie polskiemu nauczycielstwu, które ma swą piękną kartę w historii polskiego ruchu spółdzielczego. Spółdzielczość uczniowska jest integralną częścią spółdzielczości dorosłych. Przez uczestnictwo w samorządnej organizacji jaką jest Spółdzielnia Uczniowska młody człowiek ma nauczyć się demokracji i współodpowiedzialności. Szkoła współczesna włączając się w proces odnowy życia społecznego winna przez Spółdzielczość uczniowską oraz zmianę stylu pracy dydaktyczno - wychowawczej ułatwić młodemu pokoleniu start do odpowiedzialnej, obywatelskiej dorosłości. Spółdzielnia Uczniowska uczy dobrego gospodarowania, szacunku dla uczciwie zarobionych pieniędzy, a nade wszystko pracy zespołowej i zbiorowej zaradności. W prawidłowo funkcjonującej Spółdzielni Uczniowskiej prowadzi się przygotowanie członków do projektowanej formy pracy przez samokształcenie.

W pracy wychowawczej z uczniami duże korzyści daje praca spółdzielcza, ale jednocześnie nie można się do niej ograniczać. Wartości wychowawcze Spółdzielni Uczniowskiej muszą decydować o całej jej działalności gospodarczej, stanowiąc pełną samorządność uczniów. Prawdziwa samorządność polega na samodzielnym wykonywaniu podjętych zadań. Ważna jest tu rola opiekuna. Dobry opiekun SU potrafi wyzwolić w uczniach twórczą inicjatywę i chęć autentycznego działania. Spółdzielnia Uczniowska w sposób naturalny łączy szkołę z konkretnym życiem środowiska. Młodzi spółdzielcy wchodzą w rozmaite kontakty z ludźmi dorosłymi, muszą załatwiać „dorosłe sprawy” jak zakup towarów, transport itp. i w ten sposób uczą się samodzielności w rzeczywistych sytuacjach. W dążeniu do prawidłowego wychowania młodego pokolenia spółdzielnie uczniowskie odgrywają bardzo ważną rolę. W Spółdzielni Uczniowskiej planując wydatkowanie wypracowanej nadwyżki, czy zaopatrując sklepik szkolny, lub sprzedając kolegom różne artykuły, których potrzebują, uczeń spełnia ważną rolę życiową, niejako wyrasta z przejściowej roli ucznia, której po opuszczeniu szkoły nie będzie spełniał. Przez udział w spółdzielczej działalności ma możliwość uczestniczenia w życiu na podobieństwo dorosłych, a przecież głównie o to chodzi w wychowaniu, aby nauczyć porządnego wypełniania obowiązków związanych z rolą człowieka dorosłego.

Jeżeli zastanawiamy się nad rolą i miejscem Spółdzielni Uczniowskiej w szkole, to można powiedzieć, że tę rolę i miejsce wyznacza wieloletnia, bardzo pozytywna ocena pracy spółdzielni uczniowskich, wieloletni, ogromny społeczny wysiłek ich opiekunów, instruktorów i członków Wojewódzkich Komisji.

Niekorzystne zmiany jakie nastąpiły w polskiej spółdzielczości dotknęły również spółdzielczość uczniowską. Dla jej ratowania z inicjatywy aktywno powstała Fundacja, której patronuje Minister Edukacji Narodowej. Z perspektywy ponad 5-letniej działalności można śmiało powiedzieć, że Fundacja jest bardzo potrzebna spółdzielczości uczniowskiej.

Fundacja działa na terenie całego kraju i już systematycznie współpracuje z 23 województwami, krąg ich stałe się poszerza. Zaopatrujemy szkoły w pomoce naukowe, jak m.in. kasety wideo do nauki fizyki, chemii, języków obcych, wychowania komunikacyjnego, lektury szkolne itp. Dla opiekunów i członków WKSU organizujemy sejniki samorządowe, kursy organizatorów turystyki w szkole.

Ważnym przedsięwzięciem są organizowane konkursy pod hasłem: „Zróbmy coś dobrego dla naszej szkoły”. ogólnopolski konkurs „Zdrowa Przyroda - Zdrowa Żywność - Zdrowy Człowiek”. Organizujemy kolonie dla dzieci i młodzieży, zielone szkoły. Wspólnie z Fundacją Ochrony Zdrowia już po raz trzeci organizować będziemy sanatorium dla dzieci chorych na schorzenia górnych dróg oddechowych w Kopalni Soli w Wieliczce. Mamy ciekawe propozycje organizacji dla dzieci i młodzieży wycieczek krajowych i zagranicznych. Organizujemy pomoc w postaci zbierania darów na rzecz wybranych domów dziecka.

W związku ze zbliżającym się 100-leciem działalności spółdzielczości bankowej ogłosiliśmy konkurs rysunkowy dla dzieci oraz olimpiadę pod hasłem: „Wiem wszystko o spółdzielczości bankowej”. Stosownie do propozycji zgłoszonej przez Ministerstwo Edukacji Narodowej ogłosiliśmy na rok bieżący ogólnopolski konkurs na najlepiej pracującą spółdzielnię uczniowską w kraju. Według już nadesłanych zgłoszeń konkurs cieszy się dużym zainteresowaniem szkół i spółdzielni uczniowskich.

Polecamy naszą publikację:

** Wiesław Kubielski, Podstawy konstruowania i oceny testów dydaktycznych.*

ODN Słupsk 1998, s. 213.

„Gimnazjum Akademickie” w Toruniu

I. Założenia ogólne: 1) „Gimnazjum Akademickie” w Toruniu jest szkołą z internatem mającą status eksperymentu społeczno - wychowawczego, realizowanego wspólnie przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika i Kuratorium Oświaty w Toruniu, 2) Szkoła rekrutuje uczniów wybitnie uzdolnionych i twórczych, 3) Do Gimnazjum będą przyjmowani uczniowie po ukończeniu VI klasy szkoły podstawowej w wyniku postępowania kwalifikacyjnego, na podstawie: *pozytywnej opinii szkoły, *pozytywnej opinii poradni psychologiczno - pedagogicznej, *decyzji Komisji Rekrutacyjnej „Gimnazjum Akademickiego” (od decyzji Komisji Rekrutacyjnej przysługuje prawo odwołania do organu prowadzącego w ciągu 14 dni od jej ogłoszenia), 4) O przyjęcie do Gimnazjum mogą ubiegać się uczniowie spełniający warunki Zarządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 27 kwietnia 1992r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu zezwoleń na indywidualny program lub tok nauki oraz organizacji indywidualnego programu lub toku nauki. Z wnioskiem o przyjęcie do Gimnazjum mogą wystąpić: *uczeń (za zgodą rodziców lub jego prawnych opiekunów), *rodzice (prawni opiekunowie) ucznia, *wychowawca klasy lub inny nauczyciel uczący zainteresowanego ucznia (za zgodą rodziców lub prawnych opiekunów ucznia).

W przypadku wniosku zgłoszonego nie przez ucznia, lecz przez osoby inne (jak w pkt. 4.2 i 4.3), winien ten wniosek zawierać oświadczenie ucznia o jego pełnej identyfikacji z tą decyzją. Gdy szkoła wystąpi o przyjęcie ucznia do Gimnazjum i uzyska on pozytywną opinię poradni psychologiczno - pedagogicznej, a nie zostanie przyjęty do Gimnazjum w toku postępowania rekrutacyjnego przed Komisją Rekrutacyjną, uczeń może realizować indywidualny program lub tok nauki w macierzystej szkole.

II. Procedura rekrutacji: 1) Ogłoszenie zasad rekrutacji w całym kraju - do 21 stycznia 1998r., 2) Postępowanie kwalifikacyjne w szkole: *składanie wniosków na ręce dyrektora szkoły, *zaopiniowanie wniosków przez radę pedagogiczną szkoły, *wypełnienie formularza i przesłanie go wraz z wnioskiem o przyjęcie do Gimnazjum (w razie potrzeby także z odpowiednim oświadczeniem ucznia) do Komisji Rekrutacyjnej przy „Gimnazjum Akademickim” w Toruniu - do 28 lutego 1998r., 3) Komisja rekrutacyjna przy „Gimnazjum Akademickim” dokonuje konkursowej weryfikacji złożonych wniosków i dokumenty wyselekcjonowanych kandydatów przesyła do właściwych (terenowych) poradni psychologiczno - pedagogicznych - do 10 marca 1998r., 4) Postępowanie kwalifikacyjne na terenie poradni psychologiczno - pedagogicznej: *dokonanie rozpoznania poziomu inteligencji ucznia, zainteresowań, samooceny zdolności twórczych, odporności na stresy i lęk, *uzupełnienie wiedzy o uczniu poprzez zapoznanie się z dokumentacją przygotowaną przez szkołę oraz wywiady z uczniami i ich rodzicami, *sformułowanie opinii dla Komisji Rekrutacyjnej „Gimnazjum Akademickiego” - do 30 maja 1998r., 5) Etap postępowania kwalifikacyjnego: *dokonanie kolejnej konkursowej weryfikacji materiałów dostarczonych

przez poradnie psychologiczno - pedagogiczne, *postępowanie kwalifikacyjne z udziałem zaproszonych kandydatów i podjęcie ostatecznych decyzji przez Komisję - do 15 lipca 1998r. 6) Procedura naboru uzupełniająca (będzie uruchomiona w następnych latach): *wyjątkowe wyniki (wytwory) kandydata zaopatrzone w komentarz specjalistów mogą spowodować zaakceptowanie przez Komisję Rekrutacyjną po klasie siódmej (zasady naboru jak wyżej), *po klasie ósmej (lub wyższej) przyjęcie do szkoły jest możliwe na zaproszenie Komisji Kwalifikacyjnej.

Założenia programowo - organizacyjne Gimnazjum Akademickiego (projekt): 1. Projekt zawiera na tyle ogólne idee szkoły, aby jego przyszli wykonawcy nie zostali pozbawieni możliwości działań twórczych. Innymi słowy - projekt ten rysuje tylko ramy, które wypełniają treścią praktycy podejmujący pracę w szkole. 2. Ponieważ przewidywane są rozwiązania organizacyjne wykraczające poza granice określone dla działalności innowacyjnej, proponowane gimnazjum powinno otrzymać status szkoły eksperymentalnej. 3. Gimnazjum akademickie pod patronatem Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu - to eksperyment społeczno - pedagogiczny, realizowany wspólnie przez środowisko akademickie i oświatowe. Wykorzystanie potencjału intelektualnego i doświadczenia obu tych środowisk stanowi warunek konieczny powodzenia przedsięwzięcia. Gimnazjum będzie prowadziło zajęcia dydaktyczne na najwyższym poziomie, realizując program nauczania we współuczestnictwie z Uniwersytetem. 4. Zadaniem gimnazjum jest zapewnienie uczniom o szczególnych uzdolnieniach warunków niezbędnych dla ich rozwoju poprzez dostosowanie zakresu i tempa uczenia się do ich możliwości oraz takie wychowanie młodzieży, aby mogła ona w przyszłości sprostać wyzwaniom cywilizacji w sferze wymagań twórczych i społeczno - etycznych. 5. Gimnazjum akademickie - dzięki ścisłym związkom z Uniwersytetem - będzie atrakcyjne jako szkoła, osiągając znaczną siłę przyciągania. U podłoża idei gimnazjum leży zasada ściśle selekcyjnego naboru kandydatów według kryterium uzdolnień intelektualnych oraz ściśle określonych cech osobowościowych: *uczniowie przyjmowani będą do gimnazjum po ukończeniu 6. klasy szkoły podstawowej na podstawie postępowania kwalifikacyjnego. *szkoła pozostaje otwarta na dokoptowywanie uczniów w okresie późniejszym, choć stanowić to będzie wyjątkową formę rekrutacji. 6. Struktura organizacyjna gimnazjum, poprzez swoją elastyczność, powinna umożliwiać realizację zasady indywidualnego toku nauki dla poszczególnych uczniów. Zasadę indywidualności toku nauczania łączymy ściśle z zasadą intensywności kształcenia: *nauka w gimnazjum nie może trwać dłużej niż 5 lat. Dążyć się będzie do 4-letniego okresu nauki (szczególnie w profilach niehumanistycznych). Możliwe też będzie uczestniczenie uczniów w zajęciach na UMK przed otrzymaniem świadectwa dojrzałości, zgodnie z ich indywidualnymi zainteresowaniami i uzdolnieniami, *uczniowie w I i II klasie gimnazjum realizują minimum programowe klas VII i VIII szkoły podstawowej, wypełniając w ten sposób obowiązek szkolny oraz otrzymując odpowiednie świadectwo. Po 3 latach nauki w gimnazjum uczeń będzie mógł przejść do klasy II liceum lub po zdaniu egzaminów

kwalifikacyjnych, do klasy III (analogicznie po klasie IV gimnazjum do klasy III lub IV), *program szkolny realizowany jest w ciągach specjalistycznych o profilu humanistycznym oraz matematyczno - przyrodniczym. 7. Zasada intensywności kształcenia w szkole, a przede wszystkim wdrażania programu wychowawczego mogą być realizowane skutecznie w warunkach uczestnictwa w zajęciach pozalekcyjnych - internatowych. Uczeń zamieszkuje w internacie (możliwość taką stworzy się również uczniom z Torunia): *internat umożliwi dokonywanie naboru młodzieży z dużej zbiorowości (praktycznie z całego kraju), co nie tylko podniesie jakość kandydatów, ale też wyrówna szanse społeczne młodych ludzi, *internat będzie stanowił podstawowe środowisko realizacji programu wychowawczego gimnazjum; wszyscy uczniowie szkoły, w tym także młodzież z Torunia, będą uczestniczyli w zajęciach pozalekcyjno - internatowych. 8. W naszej koncepcji działań wychowawczych nawiązujemy do tradycji eksperymentów pedagogicznych II Rzeczypospolitej, a mianowicie do szkoły Jana Łopuszańskiego w Rydzynie oraz eksperymentu w Mikołowie (Aleksander Kamiński): *oprócz rozwoju zainteresowań specjalnych, będących pochodną indywidualnych uzdolnień, uczniowie gimnazjum mają być wyposażeni w ogólną wiedzę humanistyczną. *gimnazjum kształtuje postawy społeczno - moralne uczniów zorientowane na uniwersalny system wartości: prawda, praca, tolerancja, wrażliwość na krzywdę innych ludzi... *postawy społeczno - moralne uczniów, w pełnych zakresach wymagane przez szkołę w stopniu najwyższym (prawdomówność, wstrzemięźliwość od wszelkich narkotyków, pracowitość), powinny być kształtowane przede wszystkim w zorganizowanych grupach koleżeńskich, *podstawowymi strukturami uczniowskimi działającymi w ramach zajęć pozalekcyjno - internatowych, będą grupy koleżeńskie; winny one organizować się - z dyskretną pomocą wychowawcy - wokół kół zainteresowań, jako formy kształtująco - rekreacyjnej - wychowawczej (prace techniczne, sport, działalność artystyczna i inne). 9. Opiekę naukową nad eksperymentem będzie sprawował Uniwersytet Mikołaja Kopernika, który przeprowadzi weryfikację założeń eksperymentu i dokona jego oceny. 10. Organem prowadzącym gimnazjum jest Kurator Oświaty. Ewentualne zmiany organu prowadzącego mogą mieć miejsce za zgodą Uniwersytetu M. Kopernika i Kuratora Oświaty w Toruniu.

Adres do korespondencji: Rada Programowa „Gimnazjum Akademickiego” w Toruniu, Dziekanat Wydziału Humanistycznego UMK, ul. Fosa Staromiejska 3, 87-100 Toruń, tel. (0-56) 62-18-433, 62-18-589, 62-18-587.

Recenzje....

Marek Konopczyński, Twórcza resocjalizacja. Wybrane metody pomocy dzieciom i młodzieży. Wydawnictwo MEN, EDITIONS SPOTKANIA, Warszawa 1996, s. 175.

Człowiek już od chwili narodzin podlega różnorodnym wpływom społecznym: rodziny, szkoły, zakładu pracy, społeczności lokalnej itp. Uczy się społecznie aprobowanych sposobów kierowania swoimi popędami, posługiwania różnymi przedmiotami i rzeczami, staje się zdolny do komunikowania się z innymi ludźmi poprzez poznanie języka, zdolność rozumienia symboli, a także nabywa umiejętności wyrażania swoich myśli i emocji. Jednostka staje się zdolna do odgrywania różnych ról społecznych poprzez zinternalizowanie (uznanie za własne) wzorów, norm, wartości uznanych w danym społeczeństwie.

Nie zawsze jednak proces socjalizacji przebiega w pełni prawidłowo, a zakłócenia utrudniają rozwój dojrzałej osobowości, która byłaby w zgodzie ze sobą i innymi ludźmi. Nakładanie się wielu negatywnych czynników socjokulturowych, a także biopsychicznych prowadzi do form zachowań nieakceptowanych w społeczeństwie m.in. do agresywności, kłamstwa, nadużywania alkoholu, odurzania się, wykroczeń przeciw mieniu, ucieczek z domu czy wagarowania. Zachodzi wówczas potrzeba podjęcia takich działań wychowawczych, które pozwoliłyby na wyrównanie zaistniałych błędów i braków oraz przywróciły osobie nieprzystosowanej prawidłowy kontakt ze społeczeństwem.

Proces resocjalizacji (wtórnej socjalizacji) jednostki jest często trudny i długotrwały, a od osoby prowadzącej wymaga stosowania różnorodnych form ukierunkowanego wpływu wychowawczego oraz dużej dozy optymizmu pedagogicznego. Stąd ciągle poszukiwania skutecznych metod oddziaływań, które doprowadziłyby do autentycznej zmiany osobowości wychowanka. Jakie działania podjąć, z jakich metod skorzystać, aby faktycznie pomóc dziecku i osiągnąć pozytywne zmiany jego zachowania, postaw, osobowości?

Odpowiedzią na to pytanie jest książka M. Konopczyńskiego „*Twórcza resocjalizacja*”. Zawiera ona praktyczne wskazówki dotyczące pomocy dzieciom i młodzieży, uprzednio szeroko wsparte rozważaniami teoretycznymi. Początkowe rozdziały książki przedstawiają przyczyny zaburzeń w przystosowaniu, ich przejawy i mechanizmy; przegląd teorii agresji oraz środowiskowych mechanizmów socjalizacyjnych ze szczególnym uwzględnieniem zaburzeń w obrębie pierwszej, najważniejszej grupy społecznej dla dziecka, jaką jest bez wątpienia rodzina. Ponadto autor rozważa pojęcie „empatia” oraz jego związek z twórczymi metodami resocjalizacyjnymi. Owe rozważania w konsekwencji prowadzą do wskazania konkretnych metod pracy z osobą nieprzystosowaną społecznie, takich jak sport i rekreacja, plastyka, muzyka, socjodrama i psychodrama oraz teatr. Autor w sposób przejrzysty pokazuje zalety tych metod, potrzebę ich stosowania oraz płynące z nich możliwości przekształcania osobowości

jednostki. Jednocześnie proponuje konkretne scenariusze zajęć, w czasie których dziecko uczy się umiejętności interpersonalnych: komunikowania się, budowania empatii, poczucia własnej wartości oraz umiejętności asertywnych.

Akcent położono na metodę teatru resocjalizacyjnego, jakim jest zainspirowana przez autora scena Teatru Coda. Autor prezentując swoje doświadczenia w pracy z dziewczętami z Zakładu Poprawczego w Falenicy, zebrane podczas przygotowań przedstawienia teatralnego „*Tam po drugiej stronie*” - z udziałem zarówno aktorów, jak i dziewcząt - uzasadnia ścisły związek teatru i resocjalizacji. Oryginalny scenariusz spektaklu, oparty na autentycznych życiorysach dziewcząt zamieszczony został w aneksie. Podkreślając zalety tej metody autor napisał: „spektakl Sceny Coda był nie tylko dla jego nieletnich uczestników, ale także i dla aktorów szansą poznania siebie, wnikięcia w głąb własnego „ja”. Dzięki przedstawieniu mogli oni zastanowić się nad tym, jak postrzegają niedostosowanie społeczne osoby, a także zmienić ten stereotyp” (s. 143). Wartość tej metody podkreślają również zawarte w książce wypowiedzi prasowe, jakie ukazały się po premierze przedstawienia.

We wszystkich wskazanych metodach nacisk położony został na pobudzenie aktywności wychowanka, dostrzeganie jego zdolności i zainteresowań, a także stworzenie warunków do osiągnięcia sukcesu na miarę jego możliwości, a tym samym wzrostu poczucia własnej wartości. Skoncentrowanie się zatem na aktywach (dodatnich cechach) wychowanka, pobudzenie często drzemającego w nim potencjału sił twórczych staje się podstawą efektywnych działań wychowawczych. Ponadto budowanie kreatywnych postaw wychowanka zakłada również postawę kreatywną wychowawcy, co w konsekwencji pozwala na rzeczywisty rozwój obu stron.

Książka jest adresowana do szerokiego grona czytelników. Lekturę i zrozumienie ułatwia przejrzysty sposób opracowania, a zwłaszcza podkreślenie najistotniejszych zagadnień w obrębie rozdziału inną czcionką, jasna i klarowna narracja. Taki cel stawiał sobie autor: „*Moim skromnym zamiarem jest, aby zainteresowała ona tych wszystkich wychowawców, tych wszystkich pedagogów, tych wszystkich ludzi, którym bliska jest idea twórczej pomocy młodym ludziom w ich trudnych sytuacjach życiowych, często przez nich nie zawinionych i przysparzających im komplikacji życiowych*” (s. 8).

Szczególnie jednak chciałabym zachęcić do zapoznania się z książką nauczycieli - wychowawców, którzy w swojej codziennej pracy stykają się z różnorodnymi przejawami nieprzystosowania młodzieży i poszukują pomocy w organizowaniu własnych poczynań wychowawczych. Jak zauważył autor (s. 7) opracowanie nie wskazuje na złoty środek rozwiązyujący wszelkie problemy wychowawców, ale pobudza wyobraźnię, dając tym samym impuls do odpowiedniego działania pedagogicznego.

Jolanta Żurawska

Przypisy: 1. Woźniak R., Zarys socjologii edukacji i zachowań społecznych. Wyd. Miscellanea. Koszalin 1997, t. I, s. 201-202.

*Jan Walkusz, Piastun słowa.
Ks. Bernard Sychta 1907 - 1982.
Oficyna Czec. Gdańsk - Pelplin 1997, s. 293*

Marianowi Frydziej

Książka ta wyrosła, jak zaznaczył we Wstępie Jan Walkusz, z potrzeby społecznej i osobistej „udokumentowania owocnego życia i bogatej twórczości ks. Bernarda Sychty, człowieka bez reszty zakochanego w słowie”. Praca składa się z informacji biograficznych, literackich i naukowych (rozdział omawiający twórczość malarską napisała Beata Krasucka) oraz z tekstów wspomnieniowych i okolicznościowych autorstwa jedenastu osób. Niektóre z tych tekstów (6) powstały jako odpowiedź na ankietę dotyczącą kontaktów z B. Sychtą, w 1986 roku, kilka jeszcze wozuśniej. W kolejnych rozdziałach Autor opracowania przedstawił: dzieciństwo i lata szkolne, studia i pracę w diecezji, twórczość literacką i artystyczną, twórczość naukową, „receptę i obecność” oraz ostatnie lata życia („Ukresu drogi”). Cennym dodatkiem jest bibliografia podmiotowa i przedmiotowa oraz zdjęcia, reprodukcje karykatur i obrazów, dyplomów, medali itp.

Jan Walkusz - ksiądz i poeta, historyk pracujący na KUL - poznał bohatera swojej książki gdy był seminarzystą i prezesem klerycznej organizacji kaszubsko - pomorskiej w Pelplinie. Napisał o Bernardzie Sychcie i Jego działalności szereg artykułów informacyjnych i naukowych. Swoją książką chciał uczcić przypadające na 1997 rok skupienie znaczących rocznic, m. in: 90. urodzin Bernarda Sychty, sześćdziesięciolecia Jego debiutu literackiego i 30 lecia publikacji pierwszego tomu „Słownika gwar kaszubskich na tle kultury ludowej”.

Bernard Sychta urodził się 21 marca 1907 r. w wielodzietnej rodzinie kaszubskiej w Puzdrowie niedaleko Sierakowic. Kształcił się w niemieckiej czteroletniej szkole powszechnej w Puzdrowie, w niemieckim gimnazjum miejskim w Gdańsku, a następnie (od września 1920 r.) w polskim gimnazjum klasycznym w Wejherowie. Po zdaniu matury w 1928 roku podjął dalszą naukę w Wyższym Seminarium Duchownym w Pelplinie. Święcenia kapłańskie (prezbiteratu) przyjął w grudniu 1932, a następnie wykonywał wyznaczane mu obowiązki duchowne - wikariusza, proboszcza i kanonika gremialnego Kapituły Katedralnej w Pelplinie. W kwietniu 1946, po przedstawieniu pracy „Etnografia Kaszubów” i po zdaniu obowiązujących na uniwersytecie poznańskim egzaminów uzyskał tytuł magistra filozofii. Z kolei - po złożeniu dodatkowych egzaminów z etnografii, etnologii i historii literatury polskiej - uzyskał doktorat na podstawie przedłożonej pracy „Kultura materialna Borów Tucholskich na tle etnografii kaszubskiej i kociewskiej”. Ponadto w 1949 roku zdał w Akademii Medycznej w Gdańsku egzamin państwowy z psychopatologii i psychiatrii. W latach 1947 - 1967 prowadził w Seminarium wykłady z psychopatologii

pastoralnej i psychiatrii duszpasterskiej. Był kapelanem w Zakładzie Psychiatrycznym w Świeciu n. Wisłą, a następnie w Szpitalu Psychiatrycznym w Kocborowie k. Starogardu Gdańskiego, gdzie współpracował blisko z profesorem Tadeuszem Bilikiewiczem, znajdując w Nim i Jego rodzinie oparcie i przyjaźń. Od 1947 do końca życia mieszkał w Pelplinie, łącząc obowiązki duszpasterskie z pracą pisarską i naukową. Zmarł 25 listopada 1982 roku.

Z książki Jana Walkusza wyłania się wyrazisty portret niepospolitego człowieka o silnej, bogatej osobowości. Już jako uczeń wejherowskiego gimnazjum Sychta napisał „Szopkę kaszubską”. Utwór łączący „picrwiastek obyczajowy z narodowym” wystawiony był na scenie wejherowskiego gimnazjum w 1925 roku. Od tej pory sztuki obyczajowe i historyczno - obyczajowe Sychty są stale „wystawiane” przez ludowe zespoły teatralne i zespoły pieśni i tańca - nie tylko na Kaszubach. Wymienić należy zwłaszcza takie utwory jak „Hanka se żeni” (1937), „Dziewcze i miedza” (1938) „Gwiondzka ze Gduńska” (wystawiana po raz pierwszy w 1930 roku w Gimnazjum Polskim Macierzy Szkolnej w Gdańsku, opublikowana w 1988), „Śpiące uojsko”, tj. - wojsko (1937), „Ostatno gwiondzka Mestwina” (sztuka napisana i wystawiana w wersji pierwotnej przed wojną, potem przeredagowana, ukazała się drukiem w 1985 r.), sztuki napisane w dialekcie kociewskim - „Duchy w klasztorze” (1934), „Wesele kociewskie” (1959). Dodać należy, że cały nakład (10 tysięcy egzemplarzy) dramatu „Budźta śpiącech” hitlerowej spalili we wrześniu 1939 roku na wejherowskim rynku. Nie ocalał ani jeden egzemplarz. Niewielki ocalały w papierach redakcyjnych sprzed wojny fragment tego dramatu opublikowała „Arkona” w 1946 roku. Profesor Hanna Popowska - Taborska przytaczając ten fragment w wersji kaszubskiej i w tłumaczeniu na polszczyznę literacką zaznacza, że „lektura tego krótkiego tekstu nicodmiennie wzrusza i zadziwia. Znajdujemy tu bowiem nawoływanie do zjednoczenia w granicach Polski całego Zachodniego Pomorza i głęboką wiarę, że fakt ten musi nastąpić w niedalekiej przyszłości”. W dramatach historycznych Sychta „zrehabilitował” postać Smętka przedstawianego w utworach Majkowskiego, Żeromskiego i Wańkowicza jako uosobienie wszelkiego zła. W utworach Sychty Smętek jest postacią pozytywną, dobrym duchem, który dźwiga na sobie odwieczną krzywdę Kaszubów. Jego przeciwnictwem jest diabeł Purtek, który uosabia zło przychodzące z Niemiec. W swoich sztukach Sychta wykorzystywał wyniki badań etnograficznych i naukowych, co zaowocowało „realizmem obrazów i słów”, autentyzmem pieśni, obyczajów, legend. Poza tym nasycił je walorami dydaktycznymi. Zawarta jest w nich pochwała przywiązania Kaszubów i Kociewiaków do wiary, mowy i tradycji. Do tekstu dramatów dodawał wyjaśnienia w postaci słowniczków kaszubsko - polskich. Jan Walkusz w swoim opracowaniu wymienił liczne inscenizacje sztuk Sychty, cytując fragmenty recenzji, wspomnień i listów tych, którzy przyczynili się do realizacji scenicznej lub tylko byli na przedstawieniach obecni. Do tego wykazu chciałby dodać (gdyż je oglądałem) jeszcze co najmniej dwie prezentacje: sztuki „Śpiące uojsko” (wojsko),

którą wystawiła Anna Gawron w Niezabyszowic 15 marca 1975 roku i widowiska „Hanka se żeni” prezentowanego w ośrodku kultury w Parchowie 6 kwietnia 1975 roku przez zespół Józefa Lubockiego.

Literacka twórczość Bernarda Sychty nie ograniczyła się do dramatów. Jest on także poeta - kaszubskim i polskim. Jego wiersze kaszubskie („Kaszuba beł mój tat”, kołęda i kołysanka) przedrukowywane są w antologiach i podręcznikach. Wiersze polskie to głównie pieśni kościelne. Niektóre z nich weszły do modlitewnika „Z Panem Bogiem”, opracowanego przez zespół kapłanów diecezji chełmińskiej i opublikowanego w 1977 r. pod redakcją bpw Zygryda Kowalskiego. Znane szerzej (i śpiewane) są pieśni: „Do Matki Boskiej Swarzewskiej”, „Do Świętego Marcina” (patrona kościoła w Sierakowicach). Z tekstów prozatorskich, które złożyć się miały na tom opowiadań znana jest tylko jedna krótka nowela („Szkodnica”), opublikowana (z materiałów zgromadzonych przed kilkudziesięciu laty do „Teki Pomorskiej”) przez profesora Andrzeja Bukowskiego w „Pomorzu” nr 5 z 1987 roku. Charakteryzując język utworów kaszubskich Sychty, Jerzy Treder podkreśla, że prezentują one kaszubszczyznę „zachodu środkowych Kaszub”. Natomiast prawie wyłącznie polskie lub stylizowane na gwara didaskalia sztuk, język i styl artykułów naukowych oraz zabarwionych emocjonalnie i autobiograficznie przedmów do obu słowników, a także walory językowe wierszy i pieśni polskich, wskazują na doskonałą znajomość polszczyzny. Wrażliwość na słowo łączyła się u Bernarda Sychty z wrażliwością na kształty i barwy, o czym świadczą wykonane różną techniką obrazy malarskie i liczne karykatury, którymi obdarowywał swoich rozmówców i uczestników spotkań i konferencji.

Sychta był wybitnym uczonym - językoznawcą i etnografem. Opublikował szereg artykułów i rozpraw naukowych, niekiedy cennych i wzorcowych od strony metodologicznej, z tych i z innych dziedzin naukowych (np. z zakresu psychiatrii pastoralnej). Nieprzemijającą zasługą i osiągnięciem naukowym Bernarda Sychty są jednak jego słowniki. Przede wszystkim „Słownik gwar kaszubskich na tle kultury ludowej”, będący w istocie wielką encyklopedią wiedzy o kulturze materialnej i duchowej Kaszub. Przyzna to każdy, kto choć raz w życiu miał w ręku ten Słownik - owoc tytanicznej pracy i wielkiej miłości do ludzi i regionu. Materiały do Słownika zbierał Sychta już przed wojną, jednak z 15 tysięcy stron rękopisu zachowała się znikoma część, którą uratowała jego siostra Anna. (Sychta przez całą wojnę zmuszony był do ukrywania się). Mógł kontynuować swoją pracę nad słownikiem dopiero od końca lat czterdziestych, poświęcając na nią wszystkie miesiące urlopowe i dni wolne od obowiązków duszpasterskich. Wyznawał: „wędrowałem od parafii do parafii, gdzie znów chata, stodoła, pole i las razem z jeziorem, do którego doszło jeszcze morze, otwierały mi drogę do zaczarowanego królestwa słów. W tym królestwie czułem się jak w domu, czy je zdobywałem wśród Bylaków nad morzem, czy wśród Gochów i Krubanów na południu Kaszub (...) Każdy zanotowany wyraz zdawał się mieć dla mnie magiczną moc tworzenia obrazów. Każde nawet

najmniejsze słówko, każda najdrobniejsza jego odmiana, każdy związek wyrazowy, miały dla mnie swoją urodę, swoje dzieje, stanowiły klejnot, którym się dość nacieszyć nie mogłem”. O tym jak trudne były rozmowy z informatorami i z jakim zamięczeniem łączyły się całodzienne wędrowki, informuje szerzej (spokrewniony z Sychtą) ks. Bolesław Lewiński, który gościł często u siebie uczonego z Pelplina i towarzyszył Mu w jego pracy. Słownik kaszubski zawiera około 60 tysięcy haseł. Wśród tysięcy słów jest wiele rzadkich, archaicznych, których istnienia na obszarze Polski, jak zaznaczył profesor Zdzisław Stieber, nikt się nie spodziewał. Profesor Gerard Labuda odnalazł w Słowniku Sychty około sto wyrazów używanych przez pierwotnych mieszkańców Prus. Walory obszernego dzieła (siedem tomów dużego formatu średnio po 400 stron) podkreśliło ponad pięćdziesięciu autorów recenzji. Sychta korzystał, układając swój wielki słownik z doświadczeń leksykograficznych zespołu profesora Witolda Doroszewskiego. Wyodrębnił zatem w hasła słownikowym znaczenia: podstawowe, dalsze, realne, przenośne; używał kwalifikatorów chronologicznych (jeden krzyżyk przed hasłem oznacza, że wyraz jest znany tylko najstarszemu pokoleniu, dwa krzyżyki - wyraz wyszedł już z użycia); przykłady użycia wraz z frazeologizmami (przysłowia, porzekadła), zagadki, rymowanki. Wyrazem uznania, ale i wdzięczności za Słownik, był wybitny przez Zrzeszenie Kaszubsko - Pomorskie medal z napisem „Twórcy Słownika gwar kaszubskich - Bernardowi Sychcie”. Medal ten i dyplom delegacja ZK-P przekazała Autorowi 21 maja 1974 roku. (Brązowy egzemplarz medalu wręczono siostrze Księdza pani Annie Sychta, bez pomocy której - jak powiedział Autor - Słownik nigdy by nie powstał). Dziękując za medal, Bernard Sychta wyznał: „prędzej, aniżeli przypuszczałem, spełniły się słowa, które zapisałem sobie kiedyś w dzienniku, strudzony w szczególniejszy sposób codzienną pracą nad Słownikiem: „Może mi kiedyś policzą Kaszubi że ja tak kochał, tak się dla nich trudził”. (...) Pielęgnujmy naszą mowę. Ona najwspanialszą melodią morską, stojącą na straży naszych północnych granic. Gdybyśmy mieli zaprzepścić swą mowę, swój język, Polska by ogromnie zubożała. Wyrzadzilibyśmy krzywdę Polsce, bo Polska straciłaby żywy pomost językowy, jaki ją łączył kiedyś z wytopionymi Słowianami Połabskimi (...) Jeśli my, Kaszubi, sami nie będziemy pielęgnowali swej mowy, to kto ją będzie pielęgnował? Jeśli my jej nie zachowamy, to kto ją zachowa? Jeśli my przestaniemy nią mówić, to kto ją będzie mówił?”

Oprawiony w białą skórę Słownik delegacja Wyższego Seminarium Duchownego w Pelplinie przekazała w Gnieźnie 3 czerwca 1979 roku „w synowskim bołdzie wdzięczności” Ojcu Świętemu Janowi Pawłowi II w czasie Jego pierwszej pielgrzymki do ojczyzny.

W 1975 roku Bernard Sychta przystąpił do opracowywania drugiego dzieła leksykograficznego. „Słownictwo kociewskie na tle kultury ludowej” (ok. 60 arkuszy wydawniczych). Przyjęto je także z wielką radością, a to dlatego, że wypełniało luki w wiedzy o tym ciekawym, lecz mało rozpoznanym językowo regionie. W „Słownictwie

kociewskiu ...” dostrzeżono liczne archaizmy oraz bogaty materiał folklorystyczny w postaci cytatów z bajek, pieśni, wyliczanek rymów przedrzeźniających, opisów wierzeń, tańców, obrzędów. W 1980 roku ukazały się dwa pierwsze tomy. Trzeci i ostatni opublikowała w 1985 roku, już po śmierci Autora, Hanna Popowska - Taborska. Wyrazem wdzięczności wobec Autora jest wspólna inicjatywa Oddziału Towarzystwa Literackiego im. Adama Mickiewicza w Starogardzie Gdańskim i Towarzystwa Miłośników Ziemi Kociewskiej upamiętnienia i tego dzieła medalem. Wręczono go Autorowi w październiku 1980 roku.

Dowodów uznania było więcej. Cenne były zwłaszcza nagrody i wyróżnienia ze strony świata nauki, w tym honorowy doktorat Uniwersytetu Gdańskiego (1981). Jan Walkusz skrupulatnie wymienia w swojej książce różne uroczystości „ku czci”. Ich dopełnieniem są działania przedstawione w rozdziale „Imię, które trwa”. W różnych miejscach na Kaszubach i na Kociewiu upamiętnia się (nadając Jego imię ulicom i szkołom, fundując obeliski i tablice pamiątkowe, organizując wystawy itp.) tego „który płonął i rozpałał innych”, „wydobywając z głębi duszy najwyższe napięcie wytrwania i woli” i którego dzieła „były pieśnią wyśpiewaną na cześć i chwałę naszej pięknej i bogatej mowy i kultury kaszubskiej.”

Ze „Wpamiętnień, refleksji i świadectw”, a także z tego, co zebrał i o czym napisał Jan Walkusz, wylania się obraz człowieka, który - jak to wyartykułował Jan Drzeżdżon - miał na innych wpływ uszlachetniający. Uczył osobistym przykładem i uczy nadal poprzez swoje dzieła ukochania tej ziemi, „która, jak powiedział, nie należy do Polski, która jest Polską” (bp Andrzej Śliwiński). Bernard Sychta był człowiekiem pracy i refleksji. Przygotowując się do jubileuszu pięćdziesięciolecia kapłaństwa w 1982 roku napisał w swoim notatniku: „Dewizą moją było i jest nie marować nigdy czasu. Bp Dominik mawiał: Rąbać drzewo, jak masz się nudzić. Nigdy nie bądźmy bezczynni”.

Książkę Jana Walkusza o Bernardzie Sychcie polecam tym wszystkim, którzy interesują się regionem i edukacją regionalną. Znajdą w niej inspirację do działania i wskazanie, że „kto poznał i ukochał kulturę swego regionu, ten pogłębił w sobie uczucie narodowe i poczucie przynależności państwowej”. (J.T.)

Lektury nie muszą być nudne !!!

Ofcyna Wydawnicza „MOST” z Warszawy proponuje nauczycielom i uczniom oraz innym miłośnikom „Lalki” B. Prusa niezwykłą zabawę literacką w powieści P. S. Wirskiego pt. „Stanisław i Izabela”.

Stanisław Wokulski nie popełnił samobójstwa, nie zginął w ruinach Zaslawia, a Izabela Łęcka ani nie schroniła się w klasztornej celi, ani nie rzuciła się w wir nowych romansów. Wiadomo o tym z najpewniejszego źródła, odnaleziony bowiem został rękopis P. S. Wirskiego, dawnego rządcy w kamienicy kupionej przez Wokulskiego. Jak się okazało, ten zubożały szlachcic, kombatanat kampanii włoskiej 1859r., nie tylko dorabiał na życie, przepisuując podania w kancelariach adwokackich, ale skrywał przed światem zajęcie literackie. Kiedy, dzięki Stanisławowi Wokulskiemu, otrzymał posadę przy spółce handlu z cesarstwem, miał więcej czasu, by spisywać dalsze dzieje swojego dobroczyńcy i wybranki jego serca. A że żywo się tym interesował - nie dziwnego, miał w tym swój interes. Założył się bowiem w swoim czasie z Ignacym Rzeckim o koszt wybornego piwa, że nie sprawdzą się prorocтва starego subiekta, który ten zapisał nawet w prowadzonym pamiętniku.

Z kniei Wydawnictwo „ARCANTIS” z Bydgoszczy zachęca nauczycieli i uczniów oraz pozostałych walczyki „Małego Księcia” Antoine’a de Saint-Exupéry’ego do pozazania dalszych przygód Wielkiego Małego Podróżnika i jego przyjaciółki w opowieści „Mały Książę i Róża”. Dowiedzieć się z niej możemy między innymi o skrywanych dotąd niezwykłych umiejętnościach Róży i o pocieszeniu Smutnej Dziewczyny; o tym, że Pijak wreszcie przestał pić, żeby zapomnieć, iż się wstydił, bo pije; o szpileczkach zazdrości odczuwanych przez Małego Księcia z powodu Motyla; o tym, czego dowiedziała się Róża o sobie na planecie Maski i jeszcze o wielu innych niezwykłych przygodach.

Czy autorowi powiodło się nawiązanie do słynnego pierwowzoru? Naprawdę warto przekonać się o tym osobiście poprzez przeczytanie tej opowieści.

Autorem obu utworów jest nauczyciel, Krzysztof Wiczkowski magister filologii polskiej (WSP Słupsk) oraz absolwent studiów podyplomowych: resocjalizacji (Wyższa Szkoła Pedagogiki Specjalnej w Warszawie) i andragogiki (Uniwersytet Warszawski). W ciągu kilkunastoletniej pracy nauczycielskiej zdobył II stopień specjalizacji zawodowej z nauczania języka polskiego. Wydał również dwie książki o tematyce pedagogicznej dotyczące oceniania uczniów oraz pracy nauczyciela, opublikował też około 70 artykułów, recenzji itp. Dwukrotnie był członkiem Wojewódzkiej Rady Postępu Pedagogicznego przy shipskim Kuratorium Oświaty, ma też na swym koncie zwycięstwa i wyróżnienia w konkursach Wojewódzkiej i Krajowej Rady Postępu Pedagogicznego oraz czasopism pedagogicznych i oświatowych. Karierę zawodową rozpoczął w zespole szkół dla pracujących na terenie zakładu karnego dla recydywistów, gdzie przez 10 lat uczył języka polskiego i podstaw psychologii pracy. Warto wspomnieć, iż w ciągu tego czasu dwukrotnie zdarzyła mu się sytuacja, że był

najmłodszą osobą w klasie. Obecnie uczy języka polskiego w Półczynie w małej wiejskiej szkole na terenie województwa śląskiego.

Krzysztof Wiczkowski o swojej twórczości

Wielu ludzi ma ulubione książki, do których chętnie wraca. Przypuszczam, iż nie jestem oryginalnym w swoim wyborze, ceniąc właśnie „Małego Księcia” i „Lalkę”, a z literatury powszechnej prozę Tomasza Manna oraz dramaty Ibsena i Strindberga. Przed laty przypadkowo usłyszałem o konkursie ogłoszonym w Stanach Zjednoczonych na kontynuację głośnej powieści Margaret Mitchell „Przeminięło z wiatrem”. Wówczas pomyślałem o „Małym Księciu”. Stąd wziął się mój pomysł, a także z zafascynowania utworem i związanego z tym odwiecznego pytania czytelników: co było dalej, a raczej - co mogłoby być dalej?

Pisząc swe utwory, zdawałem sobie sprawę z potencjalnych zarzutów mogących mnie spotkać, zwłaszcza komercyjnego nadużywania znanych nazwisk i tytułów. Nie podejmuję z tym polemiki, gdyż szczerze chylę czoła przed talentem Antoine'a de Saint-Exupery'ego oraz Bolesława Prusa. Poza tym kokosów się nie dorobiłem i po prostu ocenę tego, co napisałem, pozostawiam indywidualnemu czytelnikowi. Uważam, iż jeśli kogoś te książki zachęcą do refleksji, a jeszcze lepiej do autorefleksji, to mój trud nie poszedł na marne. Dla mnie tworzenie tych powieści było formą samorealizacji oraz intelektualną przygodą, swoistą zabawą literacką dającą sporą satysfakcję z podchwycenia motywów, literackiego nastroju, a także stylistyki znanych utworów. Starałem się przestrzegać podstawowych prawideł literackiego warsztatu, by oddać baśniowo-poetycką aurę dzieła Antoine'a de Saint-Exupery'ego oraz podtrzymać ekspresyjną iluzję związaną z romantycznymi uczuciami i pozytywistycznymi ideałami uosobionymi w postaciach Stanisława Wokulskiego i panny Łękiej.

„Mały Książę i Róża” to wciąż nie kończąca się opowieść o pięknie i wartości przyjaźni, w tym także o jej roli w miłości. Nadałem tej książce swoisty podtytuł: „zainspirowany dziełem Antoine'a de Saint-Exupery'ego tekst napisał ...”, gdyż było to dla mnie ważne i zobowiązujące. „Mały Książę” należy przecież do najpiękniejszych dzieł literatury europejskiej, wznosi się pod podziały gatunkowe, może być czytany zarówno przez dzieci, jak dorosłych. Pamiętam, że kiedy po napisaniu „Małego Księcia i Róży” przyznawałem się do tego znajomym, reakcją był uśmiech niedowierzania, czasem z odrobiną mniej lub bardziej skrywanego pobłażania. Po przeczytaniu maszynopisu zwracano mi tekst także z uśmiechem. Ale wówczas był to zwykle już nieco inny uśmiech niedowierzania. Towarzyszyła mu tym razem odrobina mniej lub bardziej skrywanego uznania...

Subtelność dzieła Antoine'a de Saint-Exupery'ego, jego poetycki wymiar sprawia, że mogłoby się wydawać, iż

nie do pomyślenia jest kontynuacja tej opowieści. Takie dzieło po prostu nie może mieć „dokończenia”. I to właśnie było dla mnie wyzwaniem, bo przecież nie mogłem sobie pozwolić na proste nawiązanie do znanych postaci, wątków czy pewnych motywów bez oddania charakteru tej prozy, jej niepowtarzalnego klimatu. Nie mogłem też definitywnie zamknąć słynnej opowieści stawiając kropkę nad „i”. Baśniowa opowieść Antoine'a de Saint-Exupery'ego w większości nas trwa, choć zapewne w każdym inaczej. O tym jak ona zaistniała i rozwinęła się we mnie, przedstawiłem w „Małym Księciu i Róży”.

Nie ukrywam również, iż - mimo oparcia się na wyjątkowych pierwowzorach - bardzo zależało mi na stworzeniu prawdziwie własnych utworów i dlatego zaryzykowałem wykreowanie nowych bohaterów oraz oryginalnych problemów. W przypadku „Stanisława i Izabeli”, niezależnie od optymistycznego zakończenia, nie następuje jednak całkowita zmiana charakteru tytułowych postaci stworzonych przez Prusa. Łęcka nie staje się bowiem słodką idiotką, co to „chciałaby, a boi się”, zaś Wokulski daleki jest od egzaltowanego gestu z zakończenia powieści Prusa i swoje sprawy uczuciowe pomyślnie układa z pomocą niezwykle oddanych mu przyjaciół. Tytułowi bohaterowie (a także niektórzy drugoplanowi) nadal jednak reprezentują parę indywidualistów rozpaczliwie potrzebujących miłości i szukających swego miejsca w życiu. Poza tym konieczny był też mały podstęp związany z kompozycją „Stanisława i Izabeli”, który wyjaśniałby skąd wziął się ów dalszy ciąg „Lalki” oraz ... konieczność przyjęcia przez autora takiego a nie innego pseudonimu.

Czy przewiduję pisanie kolejnych „epilogów”? Raczej nie. Obecnie poświęcam czas na stworzenie pewnego opracowania metodycznego dotyczącego wpajania prawideł ortografii. Bardzo jednak kocham życie i... Wciąż nie mogę pogodzić się z samobójczą śmiercią Martina Edena...

Krzysztof Wiczkowski

Piotr S. Wirski,

**Stanisław i Izabela. Epilog
"Lalki" Bolesława Prusa**

Oficyna Wydawnicza MOST, Warszawa 1997

Wydawnictwa CODN

Centrum Zbiorów Edukacyjnych

- * **Dyscyplina w szkole**, Beata Krzywosz - Rynkiewicz, Dariusz Nowicki, Program kursu dla nauczycieli. *Cena 3 zł.*
- * **Planowanie i hospitacja lekcji języka obcego**, J. Kwolek przy współpracy R. Kozłoi i L. Sądowicza. *Cena 5 zł.*
- * **Kształcenie poprzez praktykę**, Della Fish, tłum. Dorota Klus - Stańska, Henryk Mizerek. *Cena 3 zł.*
- * **Książki warte czytania...dzieciom**, Małgorzata Taraszkiewicz. *Cena 4,50 zł.*
- * **Observations**, Melanie Elli, A Course for Teachers of English. *Cena 7,50 zł.*
- * **Sztuka jako zabawa, zabawa jako sztuka**, Wojciech Karolak. *Cena 12 zł.*
- * **Edukacja obywatelska**, red. Małgorzata Rutkowska - Paszta. *Cena 14 zł.*
- * **Integrująca się Europa**, Jacek Kowalski, Mirosław Sielatecki. *Cena 15 zł.*
- * **Sprawne porozumiewanie się**, Pamela J. Cooper. *Cena 12 zł.*
- * **Skarby i skorupy**, Zdzisław Skrok. *Cena 10 zł.*
- * **O sztuce wychowywania**, Antonina Gurtyka. *Cena 10 zł.*
- * **Kim zostanę**, Joanna Gutowska. *Cena 5 zł.*
- * **Jak uczyć ekonomii w szkole podstawowej?** *Cena 4 zł.*
- * **Jak uczyć ekonomii w szkole średniej?** *Cena 4 zł.*
- * **Filozofia w szkole**, M. Lipman, A.M. Sharp, F.S. Oscajyan. *Cena 10 zł.*
- * **Budujemy kapitalizm**, red. Beata Łuba, Mirosław Sielatecki. *Cena 14 zł.*

Wydawnictwa Centrum Animacji Kultury

Polecamy instruktorom fotografii i filmu. * *Przełom* (1987r.) Opis dobnego warsztatu fotografika wykonującego przełom (2 zł.). * W. Dederko, Przedmiot, rzecz i jego obraz (1989r.) - Analiza procesu fotografowania, umiejętność artystycznego patrzenia na przedmioty fotografowane (6 zł.). * L. Zorn, O montażu w filmie dokumentalnym (1986r.) - Czas i przestrzeń, obraz i słowo. Sztuka montażu w przystępnej formie. (3 zł.). * J. Busza: Wobec fotografów (1990) - Historia fotografii, rozprawki o trendach w fotografii artystycznej, monografie (4zł.). * J. Busza: Wobec odbiorców fotografii (1991) - Kontynuacja książki poprzedniej, rzecz o współczesnej fotografii (4 zł.). * K. Lyczyniak, Diaporama (1989) - Koncepcja diaporty i jej wykorzystanie w działalności kulturalnej (2 zł.). * K. Królikowska, Opowiadanie kina motyckiego (1988) - Eseje na temat kina Ameryki Południowej, Brazylii i Argentyny (2 zł.). * V. Pikalik, Film animowany w praktyce filmowca - amatora (1987) - Animacja filmowa. Opis techn., sprzęt, scenariusz, technika zdjęć, dźwięk (2 zł.). * A. Oleksiak, J. Bińkowski, Podstawy projekcji w szkołach (1983) - Podręcznik kineoperatora (2 zł.). * K. Lyczyniak, Od kropli wody do oceanu. Podręcznik dla fotoamatorów. Dotyczy zdjęć pod wodą (2,5 zł.). * H. Depta, Fabryka snów czy szkoła życia (1986) - Analiza motywów chodzenia do kina w latach 60-tych i 70-tych. Miejsce filmu w czasie wolnym młodzieży (2 zł.). * Z. Tomaszczuk, Lowcy fotografii. Szkice z historii fotografii. - Historyczny rozwój fotografii światowej i polskiej, zastosowania fotografii w życiu społecznym, estetyka, relacje ze sztuką (w przygotowaniu).

Polecamy studentom pedagogiki kultury, kulturoznawstwa i etnografii * Pr. zbior. *Kultura artystyczna a kompetencje kulturowe* (1989) - Zbiór rozpraw (2 zł.). * J. Bzdęga, Biskupianie (1992 reedycja) - Zwyczaje, pieśni, tańce Biskupian z pld. Wielkopolski. Wydana przed wojną praca działacza kulturalnego - oświatowych z Książka (6 zł.). * J. Kargul, Z teoretycznych problemów pracy kulturalno - oświatowej (1986) - Wzory uczestnictwa w kulturze, koncepcja funkcjonowania instytucji kultury w systemie edukacyjnym (2 zł.). * A. Kargulowa, K. Ferenz, Społeczny kontekst poradnictwa (1991) - Instrukcja pracy w domu kultury, poradnictwo w samokształceniu, cechy dobrego doradcy (2,5 zł.). * M. Mrozowski, Między manipulacją a poznaniem (1991) - Struktura, funkcje i procesy komunikowania masowego. Oddziaływanie mass - mediów na odbiorców (7 zł.). * M. Koczyńska, Animacja społeczno-kulturalna (1993) - Animacja - definicja, pole działania, kierunki roz-

woju, dylematy Droga do profesjonalizmu zawodu animatora (8,5 zł.)

Polecamy instruktorom teatru, instruktorom działalności podstawowej i nauczycielom. * *Vademecum animatora kultury - Instytucja kultury. Informator adresowy placówek i instytucji kultury w całej Polsce* (15 zł.). * *Vademecum animatora kultury - przepisy prawne - Podstawowe akty prawne dot. organizacji działalności kulturalnej, zarządzenie wykonawcze Ministra Kultury i Sztuki* (25 zł.). * *Vademecum animatora kultury - Fundacje wspierające kulturę (w przygotowaniu) - Informacje i adresy polskich i zagranicznych fundacji, instytutów i stowarzyszeń afiliowanych przy UNESCO, wspierających działalność kulturalną* (25 zł.). * *ABC Teatru przy kawie* (1987) - *Metoda pracy w świetlicy szkolnej i klubie* (3 zł.). * J. Kraszek, *Świąt Gó* (1989) - *Historia i zasady gry* (6 zł.). * K. Parkowska, *Drama - zabawa, myślenie* (190) - *Organizacja zajęć, opis praktyczny przebiegu zajęć - trening wyobraźni. Przykłady lekcji i zajęć z zespołem teatralnym* (8 zł.). * A. Dziedzić, *Drama* (1997) - *Pomocna w działalności szkolnych zespołów teatralnych. Opis metod dramy w pracy z młodzieżą* (8 zł.). * D. Wawilów, *Teatrzyk Parapet* (1996) - *Scenki z życia szkoły do uprawiania w szkolnych zespołach teatralnych* (13 zł.). * W. Komasa, *Mieć jak rzeka swoje źródło* (1996) - *Esaje na temat tworzenia spektaklu teatralnego* (10 zł.). * J. Gorczycka, *Chłopiec z bajki* (1993) - *Dwie sztuki teatralne z nutami, projektami scenografii i kostiumów* (6 zł.). * *Monodramy* (1995) - *Teksty U. Kozłoi, I. Jedyńskiego i innych; ze wstępem Irenej Boltuś na temat miejsca monodramu w teatrze* (2,5 zł.). * *Pr. zbior. Orupa i Ruch* (1997) - *Biór pomysłów i inspiracji przydatnych w pracy animatorów kultury. Metody relaksacyjnej, taniec twórczy oraz zabawy integracyjne* (19 zł.). * *Co, gdzie, kiedy?* (1998) - *Informator o różnych przedsięwzięciach artystycznych i imprezach kulturalnych na terenie całej Polski* (25 zł.). * A. Nocul (red.) *Kultura w środowisku lokalnym - Perspektywa 2000* (w przygotowaniu) - *Materiały z konferencji CAK i wydz. pod. UW (IX.97). Panorama problemów dotyczących kultury w środowisku lokalnym* (25 zł.). * J. Szmagalska, *Przewodzenie małych grupom. Działania grupowe (w przygotowaniu) - Kompendium wiedzy nt. przewodzenia małych grupom w inst. samorządowych, organizacjach, dla wszystkich działających w grupach* (25 zł.).

Polecamy instruktorom muzyki. * J. Gałęska - Tritt, *Koło mego ogródka* (1990) - *Opracowanie 25 pieśni ludowych dla chóru dziecięcego* (3 zł.). * K. Sikorski, *MAZUREK Dąbrowskiego* (1990) - *Opr. Hymnu Polskiego na głos z fortepianem. Chór: dziecięcy, męski, żeński i mieszany, na 2 głosy* (3 zł.). * L. Landowski, *U Sahiny* (1989) - *Kujawiak na orkiestrze dętą - 32 zeszyty* (3 zł.). * L. Landowski, *Bezwietrzny dzień* (1988) - *utwór na trąbkę solo z orkiestrą dętą - 32 zeszyty* (3 zł.). * S. Krukowski, *Problemy wykonawcze muzyki dawnej* (1991) - *Podręcznik metodyczny* (3,5 zł.). * Z. Ciechan, *Zabawy z utworem* (1990) - *Nuty i opisy metodyczne nauki 16 piosenek dla młodszych dzieci* (3 zł.). * J. Dąbrowski, *Grany na melodycie* (1988) - *Praktyczny poradnik, zasad gry na melodycie. Ćwiczenia i nuty* (5 zł.). **Polecamy instruktorom zespołów folklorystycznych i tanecznych** * M. Piotrowski, *Zespół folklorystyczny w życiu kulturalnym wsi współczesnej* (1986) - *Studium wybranych zespołów folklorystycznych, mutującej pryncypali i warunki rozwoju zespołów* (2 zł.). * A. Naszalski, *Folklor taneczny Ziemi Rzeszowskiej* (1993) - *Wiadomości o regionie, tańce z okolic Rzeszowa, Przeworska, tańce Pogórzan* (6 zł.). * J. marcinikowa, *Tańce Beskidu i Pogórza Cieszyńskiego* (1996) - *Charakterystyka regionu, obrzędy i zwyczaje, opisy tańców* (25 zł.). * L. Michalikowa, *Folklor Górali i Pogórzan Ziemi Sudeckiej* (1990) - *Nuty i aranżacje piosenek ludowych* (3 zł.). * J. Hryniewicka, *Pięć tańców polskich* (1990) - *Pulonez, mazur, kujawiak, oberek, krakowiak. Opisy, układy* (4 zł.). * J. Gębska, *Zabawa z tańcem* (tańce i zabawy ludowe) (1996) - *Układy i nuty 16 tańców ludowych z XIX i XX w.* (3 zł.). * B. Sier-Janik, *Pod Modern Dance* (1995) - *Zarys historii i przegląd dorobku twórczego tego kierunku* (8 zł.). * C. Sroka, *Polskie Tańce Narodowe* (1990) - *Pulonez, krakowiak, mazur, oberek, kujawiak. Opus figur* (2 zł.). * *Zabawa z tańcem i zabawy ludowe - kasety audio i zeszyt metodyczny 16 zabaw - tańców wzorowanych na folklorze* (15 zł.). * S. Gadomski, *Strój ludowy w Polsce - Album 180 fotografii ze strojami ludowymi i ich odmianami* (85 zł.). * B. Bazieliak, *Strój ludowy w Polsce. Opisy i wykroje* - *11 cz. albumu S. Gadomskiego. 80 odmian polskiego stroju ludowego. Wzory i wykroje do samodzielnego wykonania* (40 zł.). * *Tańce polskie - Śladami Oskara Kolberga - Kasety video prezentujące tańca regionalne i historyczne. Informacja o regionie, instrukcja metodyczna tytułu kaset* (Opoczno, Przeworsk, Beskid Śl.). *Tańce historyczne, Kurole Puszczy Zielonej, Łowicz, Cieszyń, Żywiec, Rozbark i Paszczyzna, Podlasie, Śląk nad Odry, Tańce w dawnej Polsce, Rzeszowiacy, Kurpie Białe, Kujawy, Mieszczanie Żywieccy* (cena 1 kasety - ok. 15 zł.)

Adres do korespondencji: Centrum Animacji Kultury, Dział Promocji i Marketingu, ul. Krakowskie Przedmieście 21/23, 00-071 Warszawa, tel. 826-21-17, 826-15-53, fax. 826-06-62

Nowości w bibliotece ODN**Biblioteki szkolne**

1. Rozbudzenie zainteresowań książką. Płock: WOM, 1997
2. Formy pracy bibliotek szkolnych - szkoły podstawowe. Słupsk: ODN, 1997
3. Formy pracy bibliotek szkolnych - szkoły ponadpodstawowe. Słupsk: ODN, 1997

Przedszkola i nauczanie w klasach młodszych

1. Bajkowska L.: Bajki o Piosence i smutkach. Wyd. 3. Wwa: Wydaw. Nauk. PWN, 1996
2. Domżałaki M. i I in.: Pedagogika Marii Montessorii w pracy przedszkola. Płock: WOM, 1997
3. Karbowa J. i I in.: Zahawy przy muzyce. Płock: WOM, 1997
4. Polański F.: Słownik ortograficzny dla najmłodszych. Poznań: Wydaw. Szk. PWN, 1998
5. Tomaszewska M.: Muzyka. Jak pracować z podręcznikiem do 3 klasy. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1997.
6. Tomaszewska M.: Muzyka. Podręcznik z kasetą magnetofonową dla klasy 3. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1996.
7. Tomaszewska M.: Muzyka. Jak pracować z podręcznikiem do muzyki dla 2 klasy. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1997.
8. Tomaszewska M.: Muzyka. Podręcznik z kasetą magnetofonową. Klasa 2. Wyd. 2. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1997.
9. Tomaszewska M.: Pierwszaki śpiewaki. Jak pracować z podręcznikiem. Klasa 1. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1996.
10. Tomaszewska M.: Pierwszaki śpiewaki. Podręcznik do nauki muzyki dla klasy 1 (+ kasetę magnetofonową). Wyd. 2. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1997

Nauczanie matematyki

1. Kraszewska A.: Przyjazne testy. Matematyka dla klasy 7 szkoły podstawowej. Poznań: Wydaw. Szk. PWN, 1998.
2. Masz problem? To Ci pomożę... zdać egzamin z matematyki do szkoły średniej. Wałbrzych: "Bimart", 1997.
3. Przed maturą. Matematyka 1998. Gdańsk: CEN, 1997.
4. Rybak A.: Matematyka w zastrokowaniu. Zbiór zadań dla szkół podstawowych (klasy 7-8). Gdańsk: "podkowa", 1997.
5. Zaremba D.: Algebra. Klasa 7. Książka dla nauczyciela. Wyd. 2. Poznań: Wydaw. Szk. PWN, 1997.
6. Zaremba D.: Algebra. Podręcznik dla klasy 7. Wyd. 2. Wwa: Wydaw. Nauk. PWN, 1997.
7. Zaremba D.: Geometria. Klasa 7. Książka dla nauczyciela. Wyd. 2. Poznań: Wydaw. Szk. PWN, 1997
8. Zaremba D.: Geometria. Podręcznik dla klasy 7. Wyd. 3. Poznań: Wydaw. Szk. PWN, 1997.
9. Zaremba D.: Matematyka. Klasa 8. Książka dla nauczyciela. Wyd. 2. Poznań: Wydaw. Szk. PWN, 1997.
10. Zaremba D.: Matematyka. Podręcznik dla klas 8. Wyd. 4. Poznań: Wydaw. Szk. PWN.

Nauczanie fizyki

1. Kształtowanie pojęć w klasie 6 w dziale "Siły i równowaga". Krosno: WOM, 1997.
2. Zastosowanie osiągnięć współczesnej optoelektroniki i informatyki w nauczaniu fizyki, biologii i chemii. Materiały sympozjum. Wwa: Politechnika Warszawska, 1996.

Nauczanie chemii

1. Ustępny egzamin dojrzałości z chemii. Wiosna 98. Rzeszów. CDP, 1997.
2. Wałkowiak J.: Testy z chemii. Chemia organiczna dla licealistów i kandydatów na studia. Wyd. 2. Wwa: Wydaw. Nauk. PWN, 1996.

Nauczanie języka polskiego

1. Masz problem? To Ci pomoże zdać egzamin z języka polskiego do szkoły średniej. Wałbrzych: "Bimart", 1997.
2. Można uczyć ciekawie (konspekty lekcji). Cz. 1. Krosno: WOM, 1997.
3. Można uczyć ciekawie (konspekty lekcji). Cz. 2. Krosno: WOM, 1997.

Nauczanie języków obcych

1. Angielsko - polski słownik tematyczny. Poznań: Wydaw. Szk. PWN, 1997.
2. Bęza S.: Nowe repetytorium z gramatyki języka niemieckiego. Wyd. 9. Poznań: Wydaw. Szk. PWN, 1997
3. Der, die, das. Podręcznik do języka niemieckiego dla klasy 5. Wyd. 4. (+ kasetę magnetofonową). Poznań: Wydaw. Szk. PWN, 1997.
4. Der, die, das. Książka dla nauczyciela. Klasa 6. Wyd. 2. Poznań: Wydaw. Szk. PWN, 1997.
5. Der, die, das. Podręcznik do języka niemieckiego dla klasy 6. Wyd. 3 (+ kasetę magnetofonową). Poznań: Wydaw. Szk. PWN, 1997
6. Der, die, das. Zeszyt ćwiczeń do języka niemieckiego dla klasy 6. Wyd. 3. (+ kasetę magnetofonową). Poznań: Wydaw. Szk. PWN, 1997.
7. Ein Fach gut. Podręcznik do języka niemieckiego dla zasadniczych szkół zawodowych. Cz. 1. Wyd. 3. Poznań: Wydaw. Szk. PWN, 1997.
8. Ein Fach gut. Podręcznik do języka niemieckiego dla zasadniczych szkół zawodowych. Cz. 3. Poznań: Wydaw. Szk. PWN, 1997.
9. Halej L. i 2 in.: Der, die, das. Książka dla nauczyciela. Klasa 7. Wwa: Wydaw. Nauk. PWN, 1996.
10. Halej L. i 2 in.: Der, die, das. Książka dla nauczyciela. Klasa 7. Wyd. 2. Wwa: Wydaw. Szk. PWN, 1997.
11. Halej L. i 2 in.: Der, die, das. Zeszyt ćwiczeń dla klasy 7. Wydaw. Szk. PWN, 1997.
12. Halej L. i 2 in.: Der, die, das. Podręcznik do języka niemieckiego dla klasy 8 (+ kasetę magnetofonową). Poznań: Wydaw. Szk. PWN, 1997.
13. Mała gramatyka języka niemieckiego. Poznań: Wydaw. Szk. PWN, 1997.
14. Mały słownik polsko - łaciński. Wyd. 3. Poznań: Wydaw. Szk. PWN, 1997
15. Zawadzka D.: Język włoski dla Polaków. Dialog i ćwiczenia. Wyd. 6. Wwa: Wydaw. Nauk. PWN, 1996.
16. Zawadzka D.: Język włoski dla Polaków. Klucz do ćwiczeń. Wyd. 5. Wwa: Wydaw. Nauk. PWN, 1995
17. Zawadzka D.: Język włoski dla Polaków. Komentarz gramatyczny. Wyd. 6. Wwa: Wydaw. Nauk. PWN, 1996

Nauczanie geografii

1. Mordawski J. i I in.: Geografia. Krajobrazy Polski. Podręcznik dla klasy 4. Wyd. 2. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1997
2. Mordawski J.: Geografia. Krajobrazy Polski. Przewodnik metodyczny. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1996.
3. Mordawski J.: Geografia. Krajobrazy Polski. Zeszyt ćwiczeń do podręcznika dla klasy 4. Wyd. 2. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1997.
4. Makowski J. i I in.: Geografia. Ziemia we Wszechświecie. Krajobrazy Ziemi. Przewodnik metodyczny. Klasa 5. Wyd. 2. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1997.
5. Makowski J. i I in.: Geografia. Ziemia we Wszechświecie. Krajobrazy Ziemi. Podręcznik. Klasa 5. Wyd. 3. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1997.
6. Mordawski J.: Geografia. Ziemia we Wszechświecie. Krajobrazy Ziemi. Zeszyt ćwiczeń. Klasa 5. Wyd. 3. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1997.
7. Mordawski J. i 2 in.: Geografia. Ziemia - nasza planeta. Człowiek na Ziemi. Oceany i kontynenty. Podręcznik dla klasy 6. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1997.
8. Mordawski J.: Geografia. Ziemia - nasza planeta. Człowiek na Ziemi. Oceany i kontynenty. Przewodnik metodyczny. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1997.
9. Mordawski J.: Geografia. Ziemia - nasza planeta. Człowiek na Ziemi. Oceany i kontynenty. Zeszyt ćwiczeń dla klasy 6. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1997
10. Mordawski J. i 2 in.: Geografia. Azja i Europa. Podręcznik dla klasy 7. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1997.
11. Mordawski J.: Geografia. Azja i Europa. Przewodnik metodyczny. Wyd. 2. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1998.
12. Mordawski J.: Geografia. Azja i Europa. Klasa 7. Zeszyt ćwiczeń. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1998.
13. Mordawski J.: Geografia Polski. Podręcznik dla klasy 8. Wyd. 3. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1997.
14. Mordawski J.: Geografia Polski. Przewodnik metodyczny do podręcznika dla klasy 8. Wyd. 2. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1995.
15. Mordawski J.: Geografia Polski. Zeszyt ćwiczeń dla klasy 8. Wyd. 3. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1997.
16. Stark B. i I in.: Geografia województwa śląskiego. Podręcznik pomocniczy do nauki geografii dla klasy 8. Gdańsk: Wydaw. M. Rożak, 1996.

Nauczanie historii

1. Ciemne karty historii Polski po 1939r. Materiały powarsztatowe. Płock: WOM, 1997

2 Historia. Teksty źródłowe do ustnego egzaminu maturalnego. Poznań: Wydaw. Szk. PWN, 1997.

Szkolnictwo zawodowe.

1. Poradnik metodyczny dla nauczycieli przedmiotów zawodowych w szkołach zasadniczych specjalnych. Zawód: krawiec. Wwa: Perspektywy Press, 1997.
2. Zastosowanie pomiaru sprawdzającego w kształceniu zawodowym. Wwa: MEN, 1997.

Wydawnictwa różne

1. O wartościach, normach i problemach moralnych. Wwa: Wydaw. Nauk. PWN, 1994.
2. Przed maturą. Informator maturalny 1998. Gdańsk: CEN, 1997.
3. Sieniek B.: Poradnik sportowy. „Wychowanie fizyczne” dla szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Starachowice: „Helvetica”, 1997.

Nowości książkowe w zbiorach PBW

1. Adamczk Ironas. Rozwiązywanie problemów przez dzieci. - Kraków: Oficyna Wydawnicza IMPULS, 1997. - 103 s.
2. Aronson Elliot, Wilson Timothy D., Akert Robin M. Psychologia społeczna: serce i umysł / przekł. [z ang.] Anna Bezwińska i in. - Poznań: Zyski & ka, 1997. - 736 s.
3. Bednarzyk Henryk. Zadania zawodowe i kształcenie mechaników. - Radom: Instytut Technologii Eksploatacji, 1996. - 375 s.
4. Bolecki Zbigniew, Rybicki Hieronim, Słupsk. - Wwa: Oficyna Wydawnicza Radwan-Wano Jan Topolewski, [1997?]. - 141 s.
5. Bolecki Włodzisław. „Inny Świat” Gustawa Herlinga-Grudzińskiego. - Wyd. 2 zm. - Wwa: WSiP, 1997. - 204 s.
6. Borowicz Kazimierz. Środowisko geograficzne. [skrypt dla studentów pedagogiki wczesnoszkolnej]. - Olsztyn: Wydaw. WSP, 1995. - 99 s.
7. Czaplinski Przemysław. Ślady przełomu: o prozie polskiej 1976-1996. - Kraków: WL, 1997. - 265 s. (obrazy współczesności)
8. Czernińska Elżbieta. Słoneczna biblioteka: przewodnik metodyczny dla nauczycieli przedszkoli. - Wwa: WSiP, 1997. - 205 s.
9. Dróbka Norbert, Szymański Karol. Zbiór zadań z geometrii dla klasy I i II liceum ogólnokształcącego. - Wwa: WSiP, 1997. - 158 s.
10. Duzmał Małgorzata Jagiellonowie: leksykon biograficzny. - Kraków: WL, 1996. - 656 s.
11. Edukacja w zmieniającym się społeczeństwie. - Wyd. 2. - Wwa: Wydaw. TEPIŚ, 1996. - 249 s.
12. Eisler Jerzy, Szware Andrzej, Wiczkowski Paweł. Polska: dzieje polityczne ostatnich dwustu lat. - Wwa: WSiP, 1997. - 275 s.
13. Fijałkowska Barbara, Godlewski Tadeusz. Polskie dyplomaty polityczne 1939-1995: wybrane problemy. - Olsztyn: WSP, 1996. - 244 s.
14. Gałązka Kinga, Lesiak Edward. Trzaski pioruna: nowy egzamin z matematyki do szkoły średniej. - Łódź: „ANNA”, [1996?]. - 72 s.
15. Gałczyńska E., Szczepańska E., Wójcik L. Na szkolnej scenie. - Płock: Wydaw. Korepetytor M. Gałczyński, 1997. - 232 s. [materiały repertuarowe na różne uroczystości szkolne]
16. Gole Barbara, Nowak Marianna. Jak pracować z podręcznikiem „Geografia 7: Europa i Azja” poradnik metodyczny. - Wwa: WSiP, 1996. - 67 s.
17. Goleman Daniel. Inteligencja emocjonalna / przełożył [z ang.] Andrzej Janowski. - Poznań: Media Rodzima of Poznań, 1997. - 526 s.
18. Gombrowicz Witold. Fendyburke. lekcja literatury z Jerzym Jarzębskim i Andrzejem Zawadzkim. - Kraków: Wydaw. Literackie, 1997. - 281 s.
19. Guligowski L., Kruszyński J., Wojtan S. Matematyka: powtórzenie materiału nauczania klas pierwszej, drugiej i trzeciej zasadniczej szkoły zawodowej. - Wwa: WSiP, 1997. - 159 s.
20. Hajnicz Wanda. Dwupodmiotowość i dwuzadaniowość sytuacji edukacyjnych: w świetle ogólnej teorii regulacyjnej Tadeusza Tomaszewskiego. - Olsztyn: WSP, 1995. - 225 s.
21. Hieronim Karol. Fizyka 8: książka dla nauczyciela. - Wwa: WSiP, 1997. - 70 s.
22. Jakubik Andrzej. Zaburzenia osobowości. - Wwa: Wydaw. Lekarskie PZWL, 1997. - 274 s.
23. Kallas Marian. Historia ustroju Polski X-XX w. - Wwa: Wydaw. Naukowe PWN, 1996. - 492 s.
24. Kraje pozaeuropejskie: zarys geografii turystycznej; praca zbiorowa / pod red. Zygmunta Krucika. - Kraków: „Proksemia”, 1997. - 286 s.
25. Kruczek Zygmunt, Sacha Stefan. Europa: zarys geografii turystycznej. - wyd. 2 uzup. i uaktual. - Kraków: Agencja Reklamowo-Wydawnicza „Ostoja”, 1996. - 195 s.
26. Laing R.D. „Ja” i inni / przełożył [z ang.] Bogdan Mizia. - Poznań: Dom Wydawniczy REBIS, 1997. - 219 s.
27. Lane Harlan. Maska dobroczyńności: deprecjacja społeczności głuchych. - Wwa: WSiP, 1996. - 299 s.
28. Malusz Roman. Krakowskie. - Wwa: WSiP, 1996. - 111 s. (Regiony Polski)
29. Marciniak Ewa. Uczyńmy wiedzę o społeczeństwie: poradnik metodyczny klasa 8. - Wwa: WSiP, 1997. - 142 s.
30. Moje rachunki: matematyka-klasa druga: przewodnik metodyczny. - Kielce: PW „MAC” SA Kielecka Oficyna Wydawnicza, 1997. - cz. 1. - 95 s.; cz. 2. - 95 s.; cz. 3. - 95 s.; cz. 4. - 100 s.
31. Moje rachunki: matematyka-klasa pierwsza: przewodnik metodyczny. - Kielce: PW „MAC” SA Kielecka Oficyna Wydawnicza, 1997. - cz. 1. - 119 s.; cz. 2. - 80 s.; cz. 3. - 86 s.; cz. 4. - 67 s.
32. Moje rachunki: matematyka-klasa trzecia: przewodnik metodyczny. - Kielce: PW „MAC” SA Kielecka Oficyna Wydawnicza, 1997. - cz. 1. - 103 s.; cz. 2. - 104 s.; cz. 3. - 120 s.; cz. 4. - 111 s.
33. Nojzewska Ewelina. Materiały pomocnicze do nauki podstaw ekonomii. - Wwa: WSiP, 1997. - [240] kart luzem.
34. Opowiadanie jako forma wypowiedzi w klasach początkowych: wybór tekstów / pod red. Marii Węglińskiej. - Kraków: Oficyna Wydawnicza IMPULS, 1997. - 99 s.
35. Paner Anna, Kosznicki Michał. Metody wprowadzania, utrwalania i kontroli nowego materiału na lekcji historii. - Gdańsk: Wydaw. UG, 1994. - 146 s.
36. Piarsze polskiego oświecenia: tom 3 / pod red. Teresy Kostkiewiczowej i Zbigniewa Gołuskiego. - Wwa: Wydaw. Naukowe PWN, 1996. - 947 s.
37. Piskozub Andrzej. Optywanie Ziemi [morskie odkrycia geograficzne]. - Gdańsk: Uniwersytet Gdański, 1994. - 449 s.
38. Podstawy geografii ekonomicznej / pod red. Jerzego Wrony i Jadwigi Rek. - Wyd. 4. - Kraków: Akademia Ekonomiczna, 1995. - 277 s.
39. Półturzycki Józef. Dydaktyka dla nauczycieli. - Wyd. 2. - Toruń: Wydaw. Adam Marszałek, 1997. - 322 s.
40. Przedszkole i szkoła dla dziecka - podmiotowość wychowawca / pod red. Doroty Klus-Stańskiej. - Olsztyn: WSP, 1996. - 132 s.
41. Rosiński Marian. Organizacja pracy opiekuńczo-wychowawczej w świetlicach. - Szczecin: Centrum Psychologiczno-Pedagogiczne, 1997. - 195 s.
42. Różne drogi poznawania kultury przez dzieci / pod red. Krystyny Ferecz. - Wrocław: Wydaw. LW, 1996. - 77 s.
43. Sługocki Janusz. Pozycja prawnoustrojowa regionu: regiony w Europie Zachodniej. - Olsztyn: WSP, 1996. - 177 s.
44. Szalka Zygmunt. Książę Ernest Bogusław von Croy (1620-1684). - Słupsk: Polskie Towarzystwo Historyczne; Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, 1996. - 181 s.
45. Śpiczek Aleksander, Tęcza Paweł. Zbiór zadań z geometrii płaskiej dla szkół średnich. - Wwa: WSiP, 1996. - 350 s.
46. Tomkiewicz Barbara. Krok po kroku: materiały pomocnicze dla nauczycieli rozpoczynających pracę w bibliotece szkolnej. - Wwa: Agencja „Sukurs”, 1997. - 21 s.
47. Wiedza o społeczeństwie: scenariusze lekcji w szkole średniej / pod red. Małgorzaty Rutkowskiej-Paszy. - Wwa: WSiP, 1996. - 207 s.
48. Wrona Jerzy. Rzeszowskie: od Bieszczadów po Wyżynę Saniołomską i Roztocze. - Wwa: WSiP, 1996. - 117 s. (Regiony Polski)
49. Wybrane ćwiczenia z dydaktyki matematyki / pod red. Barbary Rahijewskiej. - Wyd. 2. - Wrocław: Wydaw. LW, 1996. - 189 s.
50. Ziemia: atlas zarządzania planetą / aut. Norman Meyers i in.; tł. [z ang.] Tomasz R. Wojtaszek i in. - Wwa: Wydaw. „bis”, 1997. - 261 s.
51. Zwiernik Jolanta. Alternatywa w edukacji przedszkolnej. studium teoretyczno-empiryczne. - Wrocław: Wydaw. LW, 1996. - 293 s.

Wykaz prenumeratorów „Informatora Oświatowego”

*Zespół Szkół Budowlanych Lębork (1), *Szkoła Podstawowa nr 2 Sławno (1), *Szkoła Podstawowa Tuchomie (1), *Pogotowie Opiekuńcze Sławno (1), *Dom Dziecka w Ustce (1), *Szkoła Podstawowa nr 8 Słupsk, *Szkoła Podstawowa Gniazdowo (1), *Katolickie Liceum Ogólnokształcące Słupsk (1), *Szkoła Podstawowa Łubno (1), *Szkoła Podstawowa Głębino (1), *Szkoła Podstawowa Kobylnica (1), *Miejskie Przedszkole nr 10 Słupsk (1), *Liceum Ogólnokształcące Człuchów (1), *Szkoła Podstawowa Głównyce (1), *Szkoła Podstawowa Dębica Kaszubska (1), *Szkoła Podstawowa Budowo (1), *Szkoła Podstawowa nr 1 Bytów (1), *Szkoła Podstawowa Borowy Młyn (1), *Szkoła Podstawowa nr 3 Bytów (1), *Zasadnicza Szkoła Zawodowa Słupsk (1), *Gminny Zespół Oświaty Sławno (9), *Szkoła Podstawowa nr 1 Miastko (1), *Szkoła Podstawowa Łebunia (1), *Szkoła Podstawowa Gogolewo (1), *Szkoła Podstawowa Staniewice (1), *Szkoła Podstawowa nr 18 Słupsk (2), *Szkoła Podstawowa Wyczechy (1), *Szkoła Podstawowa Polanica (1), *Szkoła Podstawowa nr 15 Słupsk (1), *Liceum Ogólnokształcące im. W. Nierpińskiego Słupsk (1), *Zespół Szkół Rolniczych Sławno (1), *Szkoła Podstawowa Gustkowo (1), *Szkoła Podstawowa nr 4 Słupsk (1), *Zespół Szkół Ogólnokształcących Lębork (1), *Szkoła Podstawowa Półczno (1), *Szkoła Podstawowa Bukowina (1), *Warsztaty Szkolne ZSM Lębork (1), *Szkoła Podstawowa Nowa Wieś Lęborska (1), *Liceum Ogólnokształcące STO Człuchów (1), *Szkoła Podstawowa nr 1 Człuchów (2), *OSW dla Niełyszących Sławno (1), *Szkoła Podstawowa Siemianice (1), *Szkoła Podstawowa Smoldzino (1), *Szkoła Podstawowa Krępa (1), *Szkoła Podstawowa Debrzno (1), *Szkoła Podstawowa Stonowice (1), *Zespół Szkół Ogólnokształcących Czarne (1), *Centrum Kształcenia Ustawicznego Słupsk (1), *Urząd Gminy Postomino (1), *Szkoła Podstawowa nr 1 Ustka (1), *IV Liceum Ogólnokształcące Słupsk (1), *Szkoła Podstawowa Darnica (1), *Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 2 Słupsk (1), *Szkoła Podstawowa Gardna Wlk. (1), *Szkoła Podstawowa Piaszczyzna (1), *Szkoła Podstawowa Parchowo (1), *Szkoła Podstawowa Świeszyno (1), *Szkoła Podstawowa Przechlewo (1), *Szkoła Podstawowa Niedarzyno (1), *Szkoła Podstawowa nr 14 Słupsk (1), *Szkoła Podstawowa nr 4 Ustka (1), *Szkoła Podstawowa nr 11 Słupsk (2), *Szkoła Podstawowa nr 1 Słupsk (1), *Szkoła Podstawowa Niepogledzie (1), *Szkoła Podstawowa nr 3 Sławno (1), *Szkoła Podstawowa Bukowo (1), *Szkoła Podstawowa Rychnowy (1), *Szkoła Podstawowa Wieko (1), *Zespół Szkół Rolniczych Człuchów (1), *Zespół Szkół dla Dorosłych Czarne (1), *Zespół Szkół Leśnych Warcino (1), *Zespół Szkół Drzewnych Słupsk (1), *Szkoła Podstawowa Motarzyno (1), *Gminny Zespół Oświaty Potęgowo (3), *Szkoła Podstawowa nr 7 Słupsk (1), *Szkoła Podstawowa Zagórzycza (1), *Szkoła Podstawowa Zaleskie (1), *Szkoła Podstawowa Postomino (1), *Szkoła Podstawowa Koczala (1), *SOSW Lębork (1), *Zespół Szkół Technicznych Ustka (1), *Szkoła Podstawowa Słusinko (1), *Szkoła Podstawowa nr 3 Lębork (1), *Zespół Szkół Medycznych Słupsk (1), *Szkoła Podstawowa Suchorze (1), *Szkoła Podstawowa Rekowo (1), *Szkoła Podstawowa nr 8 Lębork (1), *Liceum Ogólnokształcące nr 1 Słupsk (1), *Zespół Szkół Mechanicznych Miastko (1), *SOSW Słupsk (1), *Zespół Szkół Zawodowych nr 1 Słupsk (1), *Publiczna Szkoła Podstawowa Jezierzycze (1), *Szkoła Podstawowa Pobłocie (1), *Szkoła Podstawowa Popowo (1), *Zespół Szkół Mechanicznych Lębork (1), *Zespół Szkół Ogólnokształcących Bytów (1), *Zespół Szkół ogólnokształcących Miastko (1), *Liceum Ogólnokształcące Ustka (1), *Zespół Opieki Ekonom. - Adm. Szkół Ustka (5), *Pedagogiczna Biblioteka Wojewódzka Słupsk (6), *Urząd Gminy Człuchów, *Szkoła Podstawowa Strzeżona (1), *Szkoła

Podstawowa Leba (1), *Zespół Szkół Mechanicznych Słupsk (1), *Zespół Szkół Ekonomicznych Lębork (1), *ZDZ Słupsk (5), *Zespół Szkół Budowlanych Słupsk (1), *Zespół Szkół Zawodowych Bytów (1), *OHP Komenda Wojewódzka Słupsk (1), *Prywatny Zaoczny Zespół Szkół dla Dorosłych Słupsk (1), *Niepubliczne Technikum Gastronomiczne dla Dorosłych Słupsk (1), *ZSZ PKP Słupsk (1), *Szkoła Podstawowa nr 1 Lębork (1), *Związek Nauczycielstwa Polskiego Słupsk (6), *Zespół Szkół Zawodowych Sławno (1), *Szkoła Podstawowa Borzytuchom (1), *Szkoła Podstawowa Czarne (1), *Szkoła Podstawowa Krzemieniewo (1), *Szkoła Podstawowa nr 6 Słupsk (1), *Szkoła Podstawowa Brzeźno Szlacheckie (1), *Zespół Szkół Gastronomicznych i Hotelarskich Słupsk (1), *Szkoła Podstawowa Starkowo (1), *Szkoła Podstawowa Maszewko (1), *Szkoła Podstawowa nr 1 Sławno (1).

Uwaga! W nawiasie podano liczbę zaprenumerowanych egzemplarzy

Polcemy...

„Integracja europejska. Podręcznik.” pod red. A. Marszałka - opracowany i opublikowany został w Uniwersytecie Łódzkim. Przeznaczony jest dla studentów i wykładowców wyższych uczelni ekonomicznych oraz uniwersyteckich wydziałów ekonomicznych, a także niektórych wydziałów i kierunków pozatekonicznych (prawo, politologia, socjologia, historia, geografia, dziennikarstwo). Książka może być również użyteczna w ośrodkach studiów europejskich, w szkołach średnich, na różnego rodzaju kursach poświęconych problematyce integracji europejskiej, a także dla osób kształtujących opinię społeczną, w tym dziennikarzy. **Nasz adres:** Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 90-262 Łódź, ul. Jaracza 34, tel. (0-42) 33-22-79; 33-16-71; 33-72-25 w. 17

Marta Komorowska-Pudło „Wychowanie seksualne”. Poradnik metodyczny dla nauczycieli i wychowawców nr 1, z serii Wychowanie prorodzinne i seksualne.

Zamówienia na Poradnik metodyczny nr 1 można składać na adres: Ośrodek Działań Prorodzinnych, ul. Kwietnia 11/29, 71-126 Szczecin, tel/fax (0-91) 486-46-96 lub Centrum Psychologiczno-Pedagogiczne Pracownia Przygotowania do Życia w Rodzinie ul. J. Matejki 6B, 71-615 Szczecin, tel/fax (0-91) 337-662 w. 138; 225-619

Z żałobnej karty

Pamięci ucznia Przemka Czai

„Z ogromnym bólem i żalem przyjęliśmy w społeczności szkolnej wiadomość o Twojej, Przemku, śmierci. Pozostaniesz w naszej pamięci takim, jakim byłeś. Będziemy pamiętać jasnowłosego, uśmiechniętego chłopca, z którego oczu można było wyczytać ciekawość świata i dobroć. Tą dobrocią i pokojem dawałeś przykład innym.

Żegnamy Cię Przemku. Spoczywaj w Bogu!”

Tymi słowami pożegnała Przemka w imieniu nauczycieli i uczniów pani dyrektor słupskiej czwórki - Jolanta Wiśniewska.

Racją i nadrzędnym sensem pracy nauczyciela jest nauczanie i wychowywanie, wspomaganie uczniów w ich rozwoju intelektualnym i psychofizycznym. Każda śmierć ucznia, niezależnie od tego czy jej przyczyną była choroba, czy nieszczęśliwy wypadek, dotyka boleśnie także jego nauczycieli. Społeczność Słupska i nie tylko, gdyż także wielu młodych ludzi w województwie i kraju, poruszyła bardzo śmierć Przemka Czai - ucznia klasy siódmej w Szkole Podstawowej Nr 14. Poruszyła tak mocno, że doszło do kilkudniowych manifestacji i rozruchów. Przemek zginął w wyniku zamieszek po meczu koszykówki o mistrzostwo II ligi rozgrywanym między Alkpołem/Czarni Słupsk i AZS ZAGAZ Koszalin w hali „Gryfia” w dniu 10 stycznia 1998 roku. Jego pogrzeb na słupskim cmentarzu komunalnym 14 stycznia zgromadził około 5 tysięcy ludzi, głównie młodych, głównie uczniów i kibiców sportowych z różnych miejscowości z całego kraju. Przez media i prasę przetoczyła się różnowątkowa dyskusja o tym, kto zawinił, kogo należy ukarać, co zrobić, żeby do takich tragedii nie dochodziło. Wypowiadali się i pewnie będą się wypowiadać na te i podobne tematy jeszcze wielokrotnie dziennikarze i ludzie różnych profesji, w tym także nauczyciele. Ważne, aby obrona i atak nie przesłaniały istotnych problemów i celu, którym powinno być łagodzenie i rozwiązywanie spraw konfliktowych, a nie problematyczna racja tej czy innej grupy. Problemy dzieci i młodzieży oraz z dziećmi i z młodzieżą są bowiem na tyle stałe i istotne, że dotyczą wszystkich, tj. całego

społeczeństwa. Chodzi o to, by reguły rządzące życiem społecznym były wyraźne i przez wszystkich repektowane. Wymaga to przyjęcia postawy i kierunku działania „ku”, a nie „od”.

Maria Magdalena Abakanowicz - wychowawczyni Przemka Czai - w obszernym liście otwartym opublikowanym w „Głosie Pomorza” upomniała się o reguły, o uznanie za ważne delikatnych i złożonych więzi łączących nauczyciela z uczniami, a także o prawo każdego do prywatności. - *„Zrozumiałam, że przede mną, jako wychowawcą klasy stoi jedno zadanie - ochrona całej klasy (również nieżyjącego Przemka) przed niektórymi dorosłymi. Bo dorośli widzą świat inaczej niż trzynastoletnie dzieci, ale tylko niektórzy dorośli o tym wiedzą! Ja wiem(...). Klasa Przemka ma prawo do swoich dziecięcych o Nim wspomnień. To są dobre, mądre dzieci (...). Poruszone są też tym, co mówi się i pisze o Przemku. Żadne z nich nie powiedziało ani słowa prasie. Żadne z nich nie znalazło się na ulicy w czasie zamieszek. A czytają w prasie, że chcieli zorganizować marsz milczenia. Nic chcieli. I nikt z nimi o tym nie rozmawiał (...). Słupskie rozgłośnie radiowe wyraźnie rozgłaszały światu, że na ulicach miasta przyjaciele Przemka walczą z policją. Co miałam mówić dzieciom, które tego słuchały? Że nic są przyjaciółmi Przemka, bo nie walczą? (...) Z nami Przemek był prawie 7 lat. Chyba nas lubił, skoro został z nami nawet wtedy, gdy Jego Rodzina przeprowadziła się poza rejon naszej szkoły. Miał kolegów i przyjaciół spoza klasy - sąsiadów, kolegów ze swojego podwórka. Jak każdy inny uczeń tej klasy (...) My - uczniowie, rodzice, nauczyciele, wychowawca - pamiętamy Przemka z lekcji teatralnej w czwartej klasie. To dobre, miłe i ciepłe wspomnienie. Pamiętamy go ze wspólnych wyjść do kina, z zabaw klasowych, z klasowych wigilii. Pamiętamy Jego występ na klasowej uroczystości z okazji Dnia Matki. I nikomu tych wspomnień nie oddamy. Są nasze!. Prawdziwi Przyjaciele mają prawo do tajemnic i sekretów. Zdradzenie sekretu - to zdrada Przyjaciela. My tego nie zrobimy! (...) Prosimy o to nie tylko prasę (...)*

(J.T.)

W NUMERZE

I. Przepisy, zalecenia, wyjaśnienia

s. 1 i n.

* Informacje kadrowe. * Badanie kompetencji absolwentów szkoły podstawowej równoważne egzaminowi wstępnemu do szkoły średniej (Pismo Sekretarza Stanu w MEN). * Porozumienie intencyjne Kuratorów Oświaty koszalińskiego, słupskiego, gdańskiego, szczecińskiego, gorzowskiego, bydgoskiego, toruńskiego, poznańskiego, zielonogórskiego, pińskiego w sprawie rekrutacji do szkół ponadpodstawowych na rok szkolny 1998/1999. * Decyzja Nr 19/97 Kuratora Oświaty w Słupsku z dnia 22 listopada 1997r. w sprawie powołania Wojewódzkiego Zespołu ds. Badania Kompetencji Uczniów Klas Ósmych. * Rozporządzenia i zarządzenia prawne. * List Ministra Edukacji Narodowej do Pracowników Oświaty.

II. Informacje, opinie, propozycje

s. 5 i n.

* Program Nowa Szkoła - informacje podstawowe. * Reforma systemu edukacji - z koncepcji wstępnej MEN, styczeń 1998r. * Wojciech Małocki: Egzaminy i programy nauczania. Klucze do zmiany szkół średnich. * Maria Pietryka, Elżbieta Pliška: Biblioteki szkolne w świetle ankiet w r. szk. 1996/97. * Elżbieta Pliška: Problemy czytelnictwa w szkole specjalnej. * Baza danych środków dydaktycznych w Pracowni Technik Multimedialnych Instytutu Badań Edukacyjnych w Warszawie. * Marianna Borawska: Twórczość Anny Lajming w wychowaniu dla małych ojczyzn. * Wiesław Kubieński: Samokształcenie człowieka dorosłego - zarys problematyki. * Stanisław Kaczor: Po V Międzynarodowej Konferencji Oświaty Dorosłych - refleksja ogólna; Pierwszy Europejski Kongres Uniwersalizmu. * Międzynarodowy znormalizowany numer książki (ISBN) i międzynarodowy znormalizowany numer wydawnictw ciągłych (ISSN).

III. Innowacje i poszukiwania

s. 30 i n.

* Maria Marchwicko: Integracja na „angielską modłę”. Potyczki z mózgiem... niewiarygodni rachmistrzowie. * Program ochrony bociana białego i terenów podmokłych - przyrodnicza propozycja dla szkół. * Wiktor Szyca: Przykładowe scenariusze szkoleniowych posiedzeń rady pedagogicznej. * Henryk Szyca: Zestawienie wyników klasyfikacji za rok szkolny 1996/97 w zawodowych szkołach ponadpodstawowych woj. Słupskiego: szkoły dla młodzieży, szkoły dla dorosłych. * Mimiława Mazurkiewicz, Alina Rabowska: Naturalna nauka języka. * Program Smart. * Niektóre wyniki ewaluacji realizacji programu „Nowa Matura” w 1997r. * Jan Tyborezyk: Realizacja programu „Nowa Matura” (styczeń - luty 1998r.) * Wojciech Gajewski: Przykładowy zestaw pytań na uстный egzamin maturalny z historii, z wykorzystaniem tekstu źródłowego.

IV. Doskonalenie nauczycieli

s. 44 i n.

* Bożena Żuk: Spotkania w sprawie badania kompetencji. * Wiesław Kubieński: Zastosowanie algorytmu w cybernetycznym modelowaniu procesu nauczania. * Ryszard Mahnowski: „Głoszące do zmian”. * Jerzy Liszowski: Ogólnopolskie warsztaty historyczne. * Regina Franczak: Warsztaty nauczycieli języków obcych. * Elżbieta Trojanowicz: Odbyło się w ODN. * Integracja systemowa wychowania ekologicznego, fizycznego i zdrowotnego - międzynarodowa konferencja. * Trenerskie Studia Poddyplomowe. * Amerykański Korpus Pokoju w Polsce - Amerykańscy nauczyciele języka angielskiego. * Poddyplomowe Studium Wychowania Fizycznego i Zdrowotnego oraz Korektywy. * Studia Poddyplomowe z zakresu upowszechniania sztuki i twórczości artystycznej. * Szkolenie Audio-Video dla nauczycieli i pracowników oświaty. * Studium Poddyplomowe Podstaw Informatyki. * Temna edukacji ogólnotechnicznej a praktyka szkolna. * Poddyplomowe Studium Wychowania Prorodzinnego i Seksualnego. * Instruktorzski Kurs Kwalifikacyjny z Dziedziny Muzyki. * Zjazd Absolwentów Studium Nauczycielskiego im. ppor. Emilii Głorczak w Kołobrzegu. * Program wspierania uczestnictwa nauczycieli pedagogów w Szkoleniach Profesjonalnych. * Metody aktywizujące w katechezie.

V. Olimpiady i konkursy.

s. 59. i n.

* Beata Koźłowska: XIII Olimpiada Wiedzy Ekologicznej; XXVII Olimpiada Biologiczna 1997/98 - eliminacje okręgowe. * Barbara Major-Milewczyk: II Wojewódzki Konkurs „Bezpieczna praca w rolnictwie”. * Wanda Rychły: Olimpiada Wiedzy Technicznej. * Tylko dla orłów. * Kto ochroni schroniska? * II Mikołajkowe Biegi na Orientację. * Wojewódzki konkurs bożonarodzeniowy. * Sukcesy... * Ogólnopolski Konkurs „VIII Wspomnień”. * Konkurs poetycki im. Marty Aluchay-Emelianow. * Ogólnopolski konkurs literacki „Inne formy”. * Konkurs „Nauczyciele pięćdziesięciolecia”. * Konkurs Krasnowłoczy dla Dzieci i Młodzieży Szkół Podstawowych. * Ogólnopolski Konkurs Plastyczny „Plakat filmowy”. * Krajowy konkurs „Samy tworzymy nasz internet”. * Konkurs „Prezentacja dorobku kulturalnego szkół rolniczych”. * Ogólnopolski Konkurs Plastyczny „Świat widziany przez lupę”. * Konkurs teatralny „Polska i Litwa” wspólna historia widziana oczyma uczniów. * Działalność Fundacji Rozwoju Spółdzielczej Uczniowski. * „Gimnazjum Akademickie” w Toruniu zaprasza. *

VI. Książki i czasopiśma

s. 70. i n.

* Recenzja Jolanty Żurawskiej książki Marka Konopczyńskiego „Twórcza resocjalizacja”. * Recenzja Jana Tyborezyka książki Jana Walkusza „Pisanie słowa. Ks. Bernard Sychta 1907-1982”. * Krzysztof Wiczowski: Lekture nie muszą być nudne. * Wydawnictwa Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli. * Wydawnictwa Centrum Animacji Kultury. * Nowości w bibliotece ODN. * Nowości książkowe w zbiorach PBW. * Wykaz prenumeratorów „Informatora Oświatowego”. * Z żalobnej karty.

INFORMATOR OŚWIATOWY Nr 1 - 2/98 ISSN 1505-0904

REDAKCJA: Jan Tyborezyk, Dorota Iwanowicz

współpraca: Lucja Knop, Lech Kowalcwski, Maria Kozak, Barbara Major-Milewczyk, Ewa Misiewicz, Alicja Nykiel, Wanda Rychły, Sławomira Szmielińska, Elżbieta Trojanowicz, Grażyna Wieczorek, Bożena Żuk, Mariusz Barański

SKŁAD KOMPUTEROWY: Dorota Iwanowicz. KOREKTA: Monika Stępnik

WYKONANIE TECHNICZNE: Anna Lipa

Wydawca: Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku, ul. Szczecińska 60A, tel.(0-59) 435-472, w.39.

NAKLAD: 300 egz. Zastrzegamy sobie prawo do skracania tekstów. Numer zamknięto 25.02.1998 r.

POWSZECHNY ZAKŁAD UBEZPIECZEŃ S.A.

istniejący od prawie 200 lat na polskim rynku ubezpieczeniowym

poleca ponad 100 różnych ubezpieczeń

Szczególnie polecamy

**ubezpieczenie od następstw nieszczęśliwych wypadków
dzieci, młodzieży, nauczycieli i wychowawców**

*Ubezpieczenie zawierane jest w formie zbiorowej /w szkole, przedszkolu, uczelni/
i zapewnia ochronę osobom ubezpieczonym przez cały rok szkolny i podczas wakacji.*

*Nauczycielom gwarantujemy bezskładkowo ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej
w tych szkołach, które zawrą ubezpieczenie od następstw NW w formie bezimiennej,
a szkołom zapewniamy ubezpieczenie budynków od ognia.*

Szczegółowych informacji udzielają pracownicy PZU S.A. i pośrednicy ubezpieczeniowi i
i odwiedzający placówki oświatowe.

*Zapraszamy do inspektoratów i przedstawicielstw PZU S.A.
na terenie województwa śląskiego*

Bytów, Cicha 25, tel. 25-48
Człuchów, Wojska Polskiego 1, tel. 422-37
Lębork, Kard. Wyszyńskiego 3, tel. 62-19-20
Miastko, Mickiewicza 10, tel. 26-53
Sławno, Powstańców Warszawskich 2, tel. 74-99
Ślupsk, Deotymy 21, tel. 42-84-31
Ustka, Grunwaldzka 2, tel. 14-71-59